

B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

HERODOTVS
HISTORIAE

EDIDIT
H. KALLENBERG

I

1403

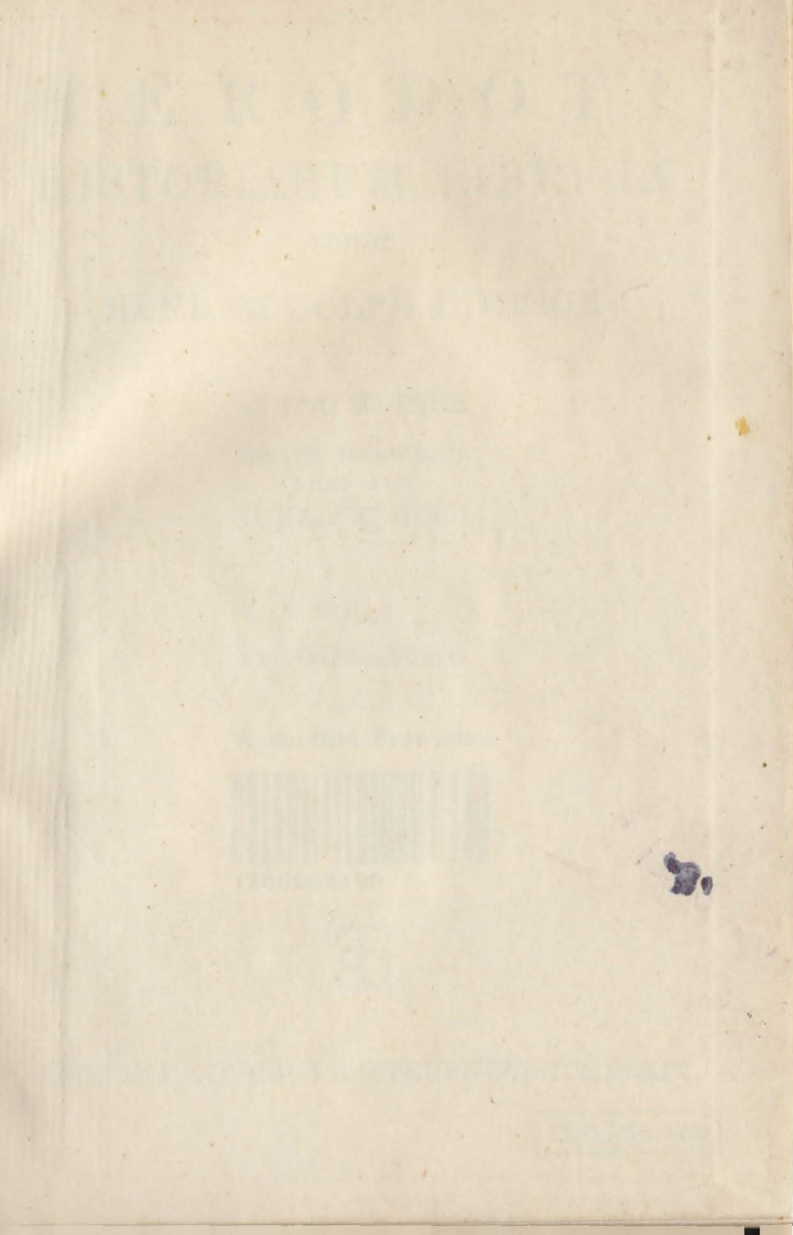
L I P S I A E
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI

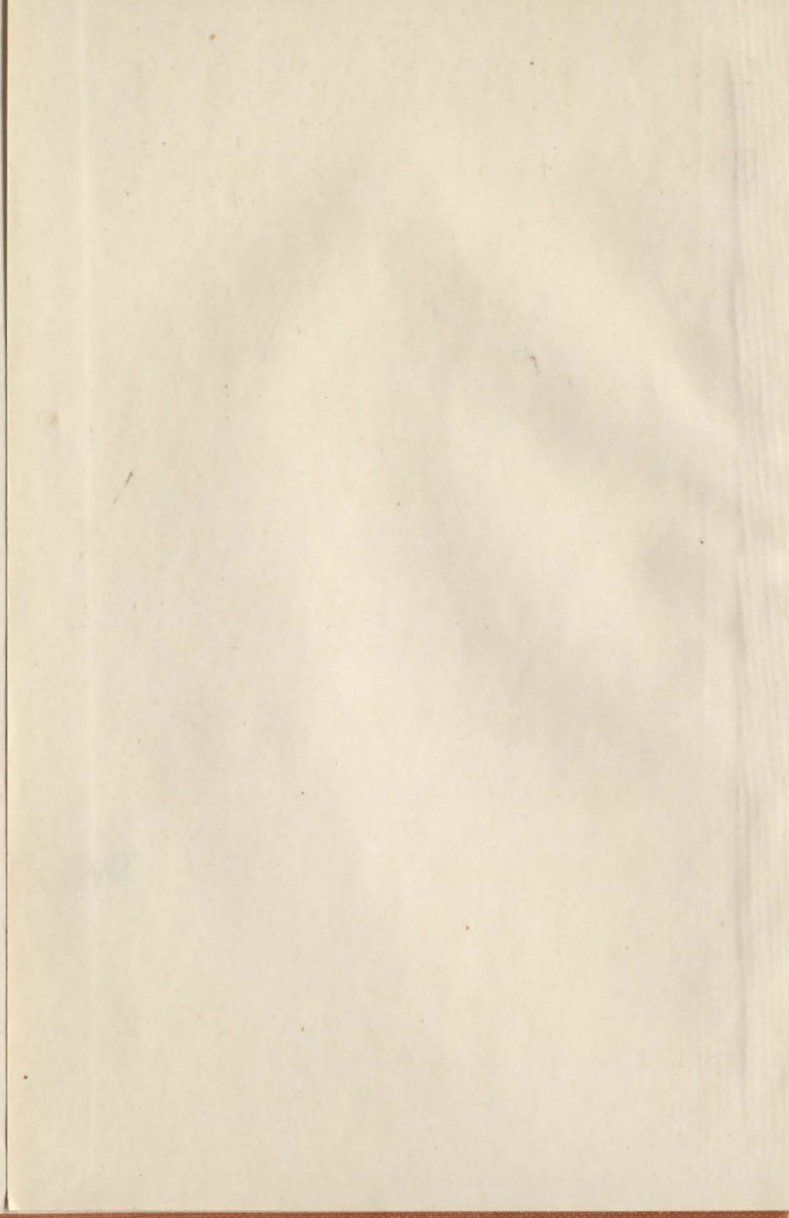
ug. 850528

ti

pl 6.80

HERODOTI HISTORIARUM LIBRI IX

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH

EDITIO ALTERA

CURAVIT CURATAMQUE

EMENDAVIT

H. KALLENBERG

VOL. I

EDITIO STEREOTYPA

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806059190

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI MCMXXXIX

BEST.-NR. 1403

Seminar: rawne
Dział II 1158 a)

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI

PRINTED IN GERMANY

Praefatio.

Herodoti libros denuo typis exscribendos curare in animo non habebam, sed editionem, quam ante hos viginti unum annos curavi, emendare studebam. Ne igitur expectaveris dialectum a me prorsus mutatam esse, ut in editione, quae anno 1895 ex aedibus Velhagen-Klasing prodiit, a me et paulo post in editione Teubneriana ab A. Fritschio (Herodotus Buch V—IX) tentatum est. Neque tamen ἀποθνῄσκειν alia, ἔτεια, ἔμειξα alia, κατοικίρειν scribere omisi. Τρέπειν, non τράπειν, αἰέτω, ἦρα, ἠράμην, ἦρθην Herodoti esse JB. 1896 p. 287 sq. docuisse mihi videor. Τοῖσδε (I 206 τῇσδε) denique, ut Steinius in novissima editione, pro τοισίδε scripsi. Praeterea haec mutata sunt:

Lib. I p. 14, 15 [εὐχесθαι] et paulo infra ἀρᾶσθαι pro ἀρώμενοι Gomperz. — 14, 22 [Ἰωσι] Stein. — 19, 20 [ἐπι]κυρῆσαι AC — 21, 22 ἐπέτε] ἐπεὶ δὲ K. Philol. 46, 732. — 26, 21 [ἀνέθηκε] Stein. — 35, 1 [μετὰ δὲ — Λυκοῦργος] Stein. — 39, 26 Ἀνδικῆς] Ἀνδίης K. Philol. 49, 523. — 40, 24 ὥστε] ὥς γε Gomperz. — 42, 24 [τὸ] ἰσχυρότατον Stein. — 42, 25 <τῷ> Εὐξείνῳ K. Philol. 49, 545. — 44, 4 [τῶν ἐξηγητέων] van Herwerden — 44, 22 [γάρ] Rsv. — 45, 25 ὥσφροντο] ὥσφραντο L. — 46, 11 [τοῖσι Σπαρτιήτησι]* Cobet. — 46, 16 [νῆσος] van Herwerden. — 46, 28 Χρόμιος] Χρομίος AB(C) — 51, 13 δαίμοσι] δαίμονι Rsv. — 53, 15 τοῦ Κροίσου] τοὺς Κροίσου* AB²C. — 53, 24 [αὐτόν]* Rsv. — 55, 4 οἰά τε] οἰά γε Krüger. — 60, 18 δύο] δύο τε Rsv. — 61, 4 Πρωτοθύεω] Πρωτοθύεω ABC. — 63, 13 τοιάδε] τὰδε* Rsv. — 63, 29 [μαίνεται] van Herwerden. — 76, 23 δὴ ἔωντο] ἔωντοῦ δὴ ABC. — 77, 21 τοιοισίδε] τοῖσδε

ABC. — 78, 11 <τε> K. in praefatione 1884. — 82, 24 Ἰωσι] σφίσι Naber. — 84, 4 ὧν Gomperz primus in dubium vocat γῶν commendans; Stein αἰνῶς. — 85, 9 Ἀθηνέων] Ἀθηναίων L. — 86, 10 Αἰγιροῦσσα] Αἰγειροῦσα van Herwerden ex Steph. Byz. — 86, 23 [Σμυρναίων] Stein. — 86, 29 οἰκεομένην] οἰκημένην Krüger. — 86, 30 οἰκέσται] οἰκῆται Krüger. — 93, 21 ἀνεστήσαντο] ἐνεκτίσαντο Stein. — 94, 3 [τῆς χώρας] van Herwerden. — 102, 29 [οἱ] Αἰγύπτιοι] οἱ Αἰγύπτιοι AB. — 103, 11 ὅκον] ἐπ' οὗ* Stein. — 105, 14 ὥρυσσε] ὥρυσσε Krüger. — 107, 5 [ὑρεσι] Stein. — 109, 12 [μῆνας] Rsv. — 110, 22 ἀλλ' <ῆ> Stein, ποιεῦνται] ποιεῦντες L exceptis sv. — 111, 10 τοῦτο] οὕτω Gomperz. — 112, 11 ὥς ἂν αἱ] ὅσαι αἰεῖ Stein. — 112, 25 ἦν] εἴη Stein. — 114, 29 ἔχει] ἔδει Diels. — 116, 2 πᾶσαν] πᾶσα AB. — 118, 19 διεξίωσι] ὑπεξίωσι* Stein. — 120, 3 [τοῖ] νυν ABC. — 121, 20 ἐσήκουσε] ἐσήκουε K. Confer Philol. 44, 729.

Lib. II p. 126, 25 [δῆ] ABC. — 127, 8 [τείνει] ABC¹. — 127, 19 [τῇν]* ABC. — 129, 5 γε τὰ] τὰ τε Rsv — 129, 13 <τὰ> Stein. — 129, 19 [θαλάσσης] Rsv. — 130, 16 [Σύριοι] Σύριοι L. — 131, 18 [Αἰγυπτίων] K. in praefatione 1884. — 135, 12 [τὸν Νεῖλον] Stein. — 136, 12 [τι]* AB. — 136, 29 [έόντος] ABC. — 138, 2 <τῆς> K. Philol. 46, 729. — 138, 24 οὕτω] οὗτος Rsv. — 139, 28 [έκεισε] K. — 140, 2 Ἀσμάχ] Ἀσχάμ ABC. — 142, 16 τοῦτο] τοσοῦτο Abicht. — 142, 17 Κυρηναῖοι] οἱ Κυρηναῖοι* PRsv. — 143, 11 [τῆς] ABC. — 144, 16 [καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται]* P^tRsv. — 145, 10 δις τῆς] δις τε Rsv. — 145, 22 ἀρχιερέως] ἀρχιερέως ABC corr. — 146, 18 γίνεσθαι] γενέσθαι L. — 150, 28 δῶν] ὧν L excepto C. — 154, 13 [καὶ — παραλαμβάνουσι] et 17 [τὰ — δεδήλωται] Stein. — 154, 23 ἔπειτα] ἐπεῖτε ABC et 30 μούνον. ἐπεῖ] μούνον. ἐπεῖ Stein. — 156, 5 σφεας] σφεα Krüger. — 160, 9 αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι] αὐτοῖσι [τοῖσι ἀνθρώποισι] Stein. — 162, 18 <τὸ> ἐπίπαν Rsv. — 165, 3 στεινῶν] στεινὴ Stein. — 165, 7 ταύτης] ταύτην Stein. — 165, 18 [τοῦ]* PRsv. — 165, 28 διαχρῶνται] δὴ χρῶνται ABC. — 166, 4 ἐμοὶ δοκέειν] δοκέειν ἐμοί* ABC. — 171, 29 [οἰκέοντες] Rsv. — 173, 18 πληθύνεσθαι] πληθύνεσθαι G. Dindorf. — 175, 7 ῥίπει] ῥίπῃ Rsv. — 176, 18 ὅς et ῥέει] ὥς (L excepto d) et [ῥέει] Stein. — 178, 25 [περὶ Φάσιν ποταμόν] K. Progr. 1891 p. 5. — 179, 6 Σύριοι] Σύριοι PRsv. — 179, 9 Θερμάδοντα καὶ Παρθένιον ποταμόν] Θερμάδοντα ποταμόν καὶ Παρθένιον Rsv. — 179, 18 [κατὰ τὰ αἰδοῖα] Gomperz. —

181, 9 *πεδιάς ἄπασα*] *ἄπασα πεδιάς* AB. — 181, 29 *δὲ οὗτος δῆ*] *μὲν δὴ οὗτος* ABC. — 184, 4 *[τό]* K. in praefatione 1884. — 184, 20 *<ὁ>* Krüger. — 187, 11 *[ή]* ABC. — 188, 11 *γινομένης*] *γενομένης* ABC. — 194, 25 *λίθου τε*] *λίθου δέ** Rsv. — 196, 7 *[ἐν τοῖσι ξργοῖσι]** Abicht Valckenarium (?) secutus. — 200, 15 *[οὐδὲν—ἀναθελῖναι]* uncus delevis. — 203, 17 *πρόφανσιν*] *πρόφανσιν* Stein. — 206, 10 *ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει*] Gomperz. — 208, 8 *[ἐς]** Rsv. — 211, 23 *ἐκέχρηστο*] *ἐκέχρητο* Rsv. — 213, 19 *[καὶ τὰ ὕστερον]* van Herwerden. — 213, 25 *τοῦ δὲ χρηστηρίου*] *τοῦ<δε> δὲ <τοῦ> χρηστηρίου* K.JB. 1904 p. 230. — 213, 27 *[τὸ ἐν Αἰγύπτῳ]* Cobet. — 214, 12 *οὗτω*] *οὗτος* Bekker. — 214, 19 *δὴ ὧν*] *δὲ ὧν* Bekker. — 216, 15 *Σύροισι*] *Συρίοις* Rsv. — 219, 21 *ἀνεῖνται*] *ἀνέωνται* ABCP^m. — 222, 3 *[πάσης]* Stein. — 226, 22 *δὲ Ἀμασις*] *δ' ἐς ἀλλήλους* ABCP^m d.

Lib. III p. 228, 5 *συμβουλῆς*] *βουλῆς* ABCP. — 228, 11 *συμβουλῇ*] *συμβουλῇ* ABRsv. — 230, 10 *<τῶν>* Rsv. — 230, 11 *[ῆν]* *ῆν* Rsv. — 230, 29 *Σύρων*] *Συρίων* P corr. Rsv. — 231, 3 *Σύρων*] *Συρίων* L. — 231, 9 *ὁδόν*] *ὁδοῦ* Stein. — 231, 15 *ἀναισιμούνται*] *ἀναισιμοῦνται* ABRsv. — 231, 23 *ἐπ' ἐς** CPd. — 233, 1 *ἄνδρον. ἄγειν*] *ἄνδρον, ἀγαγεῖν*. Interpunctio Steinio debetur, *ἀγαγεῖν* sv. — 234, 9 *διαρρήξιας*] *διαράξιας* Rsv. — 236, 22 *[δέ]* Rsv, Tournier. — 239, 2 *ἐκάστους*] *ἐκάστοτε* Gomperz. — 243, 23 *<τῆν>* K. — 244, 18 *[οἱ]* AB. — 245, 1 *τετράγωνον*] *τι τρίγωνον* Caylus. — 245, 14 *<ή>* *ὀρτή*] *ὀρτή*. — 250, 15 *ἐν δὲ δὴ καὶ ἐς*] *ἐς δὲ δὴ καὶ* P corr. Rsv. — 250, 24 *<τοῖσι>* PRsv. — 252, 20 *[ὧν]* *νν** AB(Cd). — 255, 29 *[ποιέει]* et *[γάρ]* Krüger. — 256, 15 *<τῶν>* *Κορινθίων** Rsv. — 257, 17 *οὗ τι*] *οὔτε* L. — 263, 6 *κατά*] *καί** Eltz. — 263, 21 *[εἶδος]* Rsv. — 265, 18 *[τῶν]** Rs; *καιρίῃ*] *καιρίην* Blomfield. — 265, 21 *ἐκέχρηστο*] *ἐκέχρητο* K. — 271, 23 *τι*] *τις* P corr. Rsv. — 277, 1 *[τῆν]* ABCP. — 278, 11 *[έων]* Cobet. — 280, 8 *[τῇ θηλή]* Stein. — 281, 4 *<ἐν>* Schweighäuser. — 282, 8 *ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος*] *οὗτος μὲν δὴ πρῶτος* PRsv. — 282, 10 *Ῥγεννέων*] *Ῥτεννέων* Stein. — 282, 22 *Σύρων*] *Συρίων*. — 283, 26 *οἰκεόντων τῶν*] *οἰκεόντων τῇσι* Herold. — 284, 5 *Ματιηνοῖσι*] *Ματιηνοῖσι* δέ* L excepto s. — 285, 8 *[οὗτος—κατάγαια]* Naber. — 285, 15 *<τά>* Reiske. — 286, 24 *<τι>* Stein. — 287, 20 *αὐτοῖ*] *τό* PRsv. — 287, 21 *ἀναφερομένη*] *ἀναφορεομένη* van Herwerden. — 288, 27 *[καί]* PRsv. — 289, 7 *<τά>* Krüger. — 291, 2 *[τῆν]* Rsv. — 291, 28 *[αὐτῶν]* *τὰ μέλεια τῶν ὑποζυγίων*] *αὐτῶν τὰ μέλεια* *[τῶν*

ὑποσυγίων K. Philol. 46, 744. — 292, 18 [ἐκάστην] Gomperz. — 293, 3 [ὁ Ἑριδανός] Cobet. — 293, 18 <τά> Dietsch. — 298, 19 [πλέω χρόνον] van Herwerden. — 299, 19 ἀγγελιηφόρον] ἀγγαρήιον R (-εῖον) sv. — 300, 12 τῷ δέ] τῶν δέ P¹ Rsv. — 302, 4 [έόντα] Krüger. — 303, 1 τότε δέ] τότε δή* AB. — 308, 11 [ὥς] εἰπεῖν* ABC. — 310, 9 ἐπειδή] ἐπεὶ δέ AB. — 315, 13 ἐγχειριδίων] ἐγχειρίδιον Stein. — 316, 1 ἐπεῖτε δέ] ἐπεὶ γε δή K. Philol. 46, 732. — 316, 7 τῶν] τόν ABRsv.

Lib. IV p. 320, 1 [τοῖσι στόμασι] Rsv. — 320, 7 [τὸ γάλα] van Herwerden. — 324, 28 [γάρ] Krüger una cum δὴ (oni. Rsv) delet. — 325, 16 [καί] Stein. — 325, 18 φεύγοντες] φυγόντες Cobet. — 327, 1 <τά> Reiske. — 327, 24 ἐν αὐτοῖσι] αὐτὸς ἐν Rsv. — 329, 10 [έστι] Rsv. — 332, 21 [οὐκ] Cobet, Gomperz. — 334, 8 ἐκλιπεῖν] ἐκλείπειν Cobet. — 334, 12 κόρας] κοῦρας Bredow. — 334, 29 κόραι] κοῦραι Bredow. — 335, 1 ταμνόμεναι] ταμόμεναι Cobet. — 336, 4 [ποιούντων] Herold, Krüger. — 336, 18 Μυριανδρικοῦ] Μυριανδικοῦ L. Dindorf; μαριανδικοῦ Rsv, μαριανδύων AB, μαριανδυνῶν CP. — 337, 21 συμβάλλειν] συμβαλεῖν K. (συμβαλέειν Rsv). — 340, 28 [ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ] Gomperz. — 341, 1 <τε> Gomperz ex Herodiano. — 342, 5 συμπληθύνουσι] συμπληθύνουσι G. Dindorf. — 342, 18 Ὀμβρικών] Ὀμβρικῶν* ABRsv. — 343, 6 συμπληθύνει] συμπληθύνει G. Dindorf. — 344, 9 <ὁ> Βορυσθένης K. Progr. 1891 p. 8. — 345, 23 <ή> Reiske. — 346, 2 [καὶ Ἡρακλέα] K. (Ἡρακλέα καὶ Ἄρεα AB(C), Ἄρεα καὶ Ἡρακλέα cet. libri). — 352, 13 κατὰ <τά>* cod. Cantabr. — 352, 19 [ές τοὺς ἵππους] van Herwerden. — 352, 24 τό transposuit et δέ delevit van Herwerden. — 352, 26 [τὸ σῆμα] Krüger. — 353, 20 [τῷ πυρὶ]* Cobet. — 354, 1 αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι] φεύγουσι αἰνῶς χρᾶσθαι AB. — 355, 8 δὴ [τι] ABC. — 357, 14 [τοῦτον]* ABC. — 358, 8 [ἀπὸ τοῦ οἴστου]* van Herwerden. — 358, 16 [καὶ] πάρεξ PRsv. — 358, 17 [καὶ τοῦ μεγάρθους τοῦ πεδίου] K. Philol. 46, 730. — 358, 23 ἐπιπέμποντος] περιπέμποντος Cobet. — 359, 6 ἐκέλευσε] κελεύει* PRsv. — 360, 3 [εἰσι] Stein. — 362, 30 et infra Ζάμοξις] Σάμοξις L excepto d, qui Ζάμολξις. — 363, 17 [καὶ Πόντον]* ABC. — 363, 26 [Πυθαγόρῃ] Naber. — 364, 8 [τούτον καὶ] ABC. — 364, 29 [έστι ἀποδος ἡμῖν] van Herwerden. — 366, 5 Πόντον] πόντον K. Philol. 49, 544. — 367, 30 [ἐκαστος] Nitzsch. — 369, 4 <αἰ> οἰκίαι Reiske. — 369, 22 περὶ] παρὰ L. — 370, 14 τὴν αὐτήν] τὴν πρώτην Dietsch. — 371, 13 ὕστεραίῃ] δευτεραίῃ

L. — 372, 24 <καί> ἅμα Stein. — 374, 15 οὐ περιψόμεθα (Bekker)] εὐ πειρησόμεθα K. I B. 1886 p. 318; οὐ πεισόμεθα L excepto s, qui οὐκ οἰσόμεθα. — 375, 16 πᾶσαι] πάσας s. — 375, 27 τοῦ] ἰθύ Stein. — 377, 12 ἐσβαλόντες] ἐσβαλλόντες* Stein. — 380, 16 [οὕτω] L excepto d. — 380, 30 δῶρα [τά] Krüger. — 381, 26 [ἐν τῷ στρατοπέδῳ] van Herwerden. — 382, 10 προετίνοτο] προέτεινον PRsv. — 382, 13 μετὰ Σανροματέων (Buttmann)] μίλα <καί> Σανρομάται Stein. — 383, 9 [πρὸς ταύτην τὴν γνώμην] Cobet. — 386, 24 [ἦγοντο] Rsv. — 387, 20 μένειν] μενεῖν H. Stephanus. — 388, 18 [τοιγαρῶν] Krüger. — 394, 19 βαλλόμενοι] βαλόμενοι* BR. — 395, 11 [ῶν] ABC. — 397, 4 κεχηρημένον] κεχηρημένον CRsv. — 398, 15 <ῆ> αἰτίη Krüger. — 399, 4 τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν] τὸ (L) πρὸς ἐσπέρην [χώραν] Stein. — 399, 5 [χώρῳ] Stein. — 400, 9 γενέσθαι, ὁμνύουσι (Krüger)] γενεσθαι <καί> τούτους Nitzsch. — 400, 11 [ἐν τῇ ὄψι] van Herwerden. — 402, 20 τῇ τῷ L. — 402, 26 [τὴν λίμνην] Rsv. — 404, 20 δὲ οὗτοι] δὴ οὗτοι ABRsv. — 404, 21, 22, 24 τραγλοδύτας et τραγλοδύται] τραγοδύτας et τραγοδύται A¹B¹. — 408, 7 [ἄγριαι] van Herwerden. — 410, 3 [ἐς τὰ πλοῖα] K. (ἐς τὰ πλοῖα ὀπίσω) ABd, ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα cet. libri). — 411, 30 [μηχανᾶται τοιάδε] Stein. — 412, 1 [δόλω δὲ αἰρετοί] K. in praefatione 1884. — 412, 10 [φάναι] Krüger. — 413, 9 ὅσον] ὅσον τε AB. — 413, 23 [τῇ] γῇ* L.

Ex eis quae a. 1884 praefatus sum nunc eos solos locos affero, in quibus textus iam tum a libris manuscriptis recessit.

Lib. I p. 1, 12 τῇ τε ἄλλῃ [χώρῃ] cod. Paris. 1405, Schäfer. — 2, 29 οὐτε γάρ] οὐδὲ γάρ Schäfer. — 3, 11 [ἀρπασθειςέων] Cobet. — 4, 13 Σύρων] Συρίων Bredow; τε post Συρίων Stein ex Dionysio adiecit. — 7, 22 ὑπεσδύς (ὑπειδύς Rsv)] ὑπεκδύς Sauppe — 7, 24 [τοῦ — ἐπεμνήσθη] Wesseling. — 10, 4 quod ante οὗτος γάρ in L extat Σαδνατίης, in dubium vocavit Schweighäuser, delevit Bekker. — 15, 20 [εἵνεκεν] Stein. — 18, 9 ἄπειρος] ἄπηρος d². — 18, 21 ὡς βασιλεύς] ὦ βασιλεῦ Stobaeus, „v post rasuram“ (Holder). — 19, 12 δοράτια] δόρατα van Herwerden (Commentatio critica 1883). — 21, 13 [τὴν ἀκοήν] Reiz. — 24, 16 ἑκατον τῇ P, ἑκαστος τῇ cet. libri] ἑκατοστῇ in

margine cod. Vatic. 122, ex coniectura Bergler. — 25, 14 ἀπό-
 κρισιν] ὑπόκρισιν Schäfer. — 25, 29 τρία ἡμιτάλαντα (in Rsv
 est lacuna)] τρίτον ἡμιτάλαντον Pollux, ex coniectura Matthiae.
 — 27, 9 Θηβαίων] Θηβέων Reiske. — 28, 1 Κροίσω <τε> K. —
 29, 5 τὴν Πλακίην] τῶν Πλακίην Dobree. — 29, 21 ἐθνέων
 πολλῶν] ἐθνέων, Πελασγῶν Sauppe. — 29, 23 πρὸς δὴ ὧν] de-
 est δ (Krüger) vel ταῦτα (Abicht). — 29, 23 ἐμοί τε] ἔμοιγε
 Reiske. — 30, 11 Ἀνκουργον <τοῦ> Schäfer. — 31, 26 <οἱ> c² —
 33, 2 ἦσαν] ἦσαν Schäfer. — 33, 30 πρὸς γε] πρὸς τε Bekker. —
 34, 5 ἐτυράννευε Ἀθηναίων] ἐτυράννευε Ἀθηνέων Cobet, Schenkl.
 — 34, 6 Ἀλκμεωνίδεω (Ἀλκμαιωνίδεω)] Ἀλκμεωνιδέων Wesseling
 (Valla). — 42, 25 κειμένην] κειμένη Wesseling. — 43, 20 Λακε-
 δαιμονίους] Λακεδαιμονίοισι Schäfer. — 45, 11 [ἐν]εσταλμένους
 Schäfer. — 48, 13 [τὸ χωρίον] Krüger. — 48, 14 τούτου] τοῦτο
 Reiske. — 48, 16 αὐτός] οὗτος Reiske. — 49, 28 προστῆναι]
 προσοτῆναι Schweighäuser. — 50, 10 ἀποβέβηκε οἱ ABCP,
 ἀποβεβήκει Rsvd] ἀποβεβήκοι cod. Cantabr. — 50, 11 <οὐκ>
 Stein. — 52, 12 ποιήσουσι] προήσουσι Bekker. — 52, 22 ἐπ-
 ηγορεύων] ἐπηγορέων Bredow. — 52, 23 ἐπανηλόγησε] ἐπαλλλόγησε
 Leopardus ex Polluce II 120 (cod. Paris. alter). — 53, 17 ἡνύ-
 σατο] ἡνυσέ τε Schäfer. — 53, 29 [εἶπε] Valckenaer. — 54, 17
 [τὰ] τῶν ἀναθημάτων Reiske. — 54, 29 κναφηίου] κνάφου
 Wesseling ex Hesychio. — 55, 3 <ῆ> Ἀνδίη Schäfer. — 59, 2
 ἐπετηδεύθη, κύκλων] ἐπετηθεύθη. κύκλων <δ'> Krüger, Stein. —
 59, 3 ἐν [δὲ] τῷ τελευταίῳ Krüger. — 59, 4 Ἀθηναίων] Ἀθηνέων
 Reiz. — 59, 28 τὰ δὲ δὴ] τάδε δέ Eltz. — 62, 8 φόρων] φόρον
 Reiske. — 62, 23 ὑποθέμενος] ὑπερθέμενος Schäfer. — 63, 8 οἱ
 τῶν μάγων ὄνειροπόλοι] τῶν μάγων οἱ ὄνειροπόλοι Krüger. —
 63, 15 σοὶ αὐτῷ P, σοὶ (σὺ) ἑωυτῷ cet. libri] σεωυτῷ Aldus. —
 64, 26 περιποιήσῃ (-ει)] περιποιήσῃς Bekker. — 65, 12 κραν-
 γανόμενον A¹B¹CP, κραυγανόμενον cet. libri] κραγγανόμενον
 Lobeck ad Phryn. p. 337. — 65, 27 ἄμα δέ] ἄμα τε Krüger. —
 67, 7 παιδίων] παίδων Bekker. — 69, 19 ἐνείχῃ] ἐνείχῃς H.
 Stephanus. — 70, 21 προστάντες] προσστάντες Schweighäuser. —
 71, 21 ὅμως μὲν γέ τοι] ὅμως γε μέντοι Eltz. — 72, 2 ἐορῶμεν
 C, ἐωρῶμεν cet. libri] ἐνωρῶμεν Lhardy. — 74, 12 τε et καὶ ex
 cod. Cantabr. Schäfer adiecit. — 75, 18 [ἐμέο πείδεσθαι] Aldus,
 Naber, Cobet. — 76, 17 προστάς] προστάς Schweighäuser. —
 78, 3 Ἀλιττα] Ἀλιλάτ Selden. — 78, 15 <τὰ> κρέα Valckenaer. —
 79, 21 [τῷ λεγομένῳ] Krüger. — 80, 13 τοῦδε (τοῦ δέ)] τοῦδε

δέ Schweighäuser. — 80, 24 ἀνευρεθῆναι] ἄν εὗρεθῆναι Bekker. — 81, 5 πολλοὶ (καὶ C) ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας καὶ τὰς λευκὰς ἀριστεράς] ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας, πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς ἀριστεράς Reiz. — 81, 23 δὴ ὦν] δὲ ὦν Stein. — 82, 30 [οὔτε — ἐσπέρην] Stein. — 83, 5 μεσαμβρίην] μεσαμβρίας K. — 83, 22 πολλῶ δέ] πολλῶ δὴ Stein. — 84, 22 μὲν τε] μὲν γε Dobree, Reiske. — 85, 5 Ὀρχομενίοισι] Ὀρχομένιοι Paulmier, Ὀρχομένιοί σφι Herold. — 85, 18 ἐπεῖτε] ἔπειτα Stein. — 85, 24 ἔστωσαν δέ] ἔστωσαν δὴ Herold. — 86, 4 [πεπόνθασι — οὐνόματα] Stein. — 86, 10 Τήνος] Τήμνος Holsten. — 87, 11 οὐκ ἤκουον] οὐκ ἐσήκουον Naber. — 87, 26 ὁμοῦντες] ὁμνύντες Bekker. — 87, 29 κτησάμενοι] στησάμενοι Stein. — 90, 13 ὀρμωμένον AB, ἡρμεωμένον C, ὀρμεομένον P] ὀρμημένον Stein. — 92, 19 <τὰ> πάντα Hermann ad Vig. 727; confer etiam JB. 1897 p. 209. — 92, 19 τούτῳ δέ] τούτῳ δὴ Aldus. — 93, 30 ἀναφῆναι] ἀναφανῆναι Reiske. — 94, 22 lacunam vidit primus Reiske. — 95, 11 Θρηκίης] Θρηίκης Bekker. — 96, 13 οὔτῳ] οὔτοι Schäfer. — 96, 20 <ἐπὶ> μακρότατον Werfer. — 98, 6 τέως] ἕως Cobet. — 98, 27 <οἷ> Bekker. — 98, 29 Βυβλεσίης] Βυβασσίης Js. Vossius. — 99, 27 ὑπεξιόντες] ἐπεξιόντες Bekker. — 100, 3 ὑπεξελθόντες] ἐπεξελθόντες Bekker. — 101, 2 ἐπιφράσαι] ἔτι φράσαι Bekker. — 102, 9 ἦεν (εἰεν)] μὲν Gronov. — 104, 6 <ἀλλ> Bekker. — 104, 15 [ἐς] Schweighäuser. — 106, 25 Λαβυνήτον] Λαβυνήτον Wesseling. — 106, 26 ἐσκενασμένοις(ι)] ἐσκενασμένος Schweighäuser. — 108, 7 ἄπασαν] ἀπαναστᾶσαν Stein, τῆς στρατιῆς ἀποδασμόν van Herwerden; an ἐμβολῆς <τε> et [τάξας ἐτέρους]? — 108, 24 οὐδ' ἄν ABCP, οὐ μὲν Rsv] οἱ δ' ἄν Palm. — 110, 5 [ἐς] Krüger. — 112, 23 οἱ ἐξέλθου] διεξέλθου Bergler. — 113, 3 μὴν] μὲν Schäfer. — 113, 8 [ἵνα — ἄγωνται] Stein; [οὐ μέντοι — τὰ θήλεα τέκνα] Krüger. — 113, 12 κατεστήκει] κατέστηκε Schäfer. — 116, 21 <τούτου> Herold. — 117, 1 [θέλων — ἔχειν] Krüger. — 117, 30 [τά] Schäfer. — 118, 19 διεξίωσι] ὑπεξίωσι Stein, Cobet. — 120, 10 ἐπιβουλεύει B¹ Rsv, ἐπιβουλεύσει AC, ἐπιβουλεύει d] ἐπιβουλεύσει Krüger. — 120, 20 <τοῦ> Krüger. — 121, 12 ἡ μὴν (ἡμῖν B)] ἡ μὲν Schäfer. — 123, 8 νόμος (νόμους R)] νόος Krüger. Lib. II p. 127, 18 ἄνυδρος] ἔνυδρος Hennicke. — 127, 26 [ὥς] ABC. — 128, 6 [τῆς] Stein. — 128, 13 <καὶ δέκα> Dietsch. — 129, 7 ὥστε ABCP, ὥς Rsv] ὥς γε Schweighäuser. — 129, 26 [κόλπῳ] Krüger. — 129, 27 [Ἀράβιον — λέξων] Schweig-

häuser. — 131, 2 ἐπιδιδοῖ et ἀποδιδοῖ] ἐπιδιδῶ et ἀποδιδῶ Reiz. — 133, 7 ὥδε καὶ] ὥδέ κη Reiske. — 134, 5 τῇσι ἐμεωντοῦ γνώμῃσι] τῆς ἐμεωντοῦ γνώμης Valckenaer. — 135, 1 [παρά] Krüger. — 135, 3 [τὰ λελεγμένα] Krüger. — 135, 8 [τῶν ὁδῶν] Naber, Krüger. — 135, 25 αὐτῇ] αὐτῇ Stein. — 135, 28 [τόπων] PRsv; ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν ABC; ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν P; ἐς τὰ ψυχρότατα ῥέων; τῶν Rsv] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα τὰ πολλά ἐστι; ἀνδρὶ Stein. — 136, 24 ἤ ABC, γε ἦ P, γέη Rsv] τε ἦ Stein. — 136, 30 καὶ ἀνέμων plerique libri] οὐκ ὄντων ἀνέμων s. — 137, 23 αὐτῷ ABCP, om. Rsv] ἐωντοῦ Stein. — 138, 14 ἀπηγημένα Rsv, ἀπιγμένα cet. libri] ἀπηγμένα Bekker. — 140, 8 [δέ] Bekker. — 140, 30 τοσοῦτω Rsv, οὔτοι cet. libri] τοσοῦτοι Reiske. — 141, 21 ἡ A, ἦ B, ἦ CR, ἦ sv] τῇ Reiske; idem <τά>. — 141, 25 [τὰ κατύπερθε] Krüger. — 141, 27 ἐπεὶ] εἰπαι Stein olim. — 142, 16 τοῦτο] τοσοῦτο Abicht. — 142, 30 [διὰ πάσης Εὐρώτης] Valckenaer. — 143, 15 [ἣ ἄλλη πᾶσα χώρα] Stein. — 144, 10 <ῆ> Schäfer. — 146, 8 πνερὴν καίουσιν] πῦρ ἀνακαίουσιν Bekker. — 148, 18 <τοιόνδε> Krüger. — 149, 8 [τοῦ Ἡρακλέος] Cobet. — 150, 2 μέγαθος] lacunam statuit Stein. — 152, 2 [τούς] K. — 156, 15 δοκέειν] δοκέει s, Wesseling. — 159, 28 [ἀνιστάμενοι] Naber. — 160, 7 [δέ] K. — 160, 10 [τὰ] ἱρά Valckenaer. — 160, 17 post εὐχάς Stein et Krüger aliquid intercidissee putant. — 161, 11 διαδύνοντες] διαδύνοντες Cobet, Stein. — 162, 7 [κατὰ λόγον τοῦ σώματος] Gomperz. — 163, 14 [ἀκόντια] Schäfer. — 166, 26 ἔνεστι] ἐν ἔστι Wesseling. — 167, 2 [τὸ οὐνομα] Wesseling. — 167, 12 ἄλλοισι] ἄλλο H. Stephanus. — 168, 26 post μεμιμημένα Stein lacunam statuit. — 173, 28 [οὔτοι] ABC. — 174, 3 [ἄγρια] Valckenaer. — 174, 18 ἐνδύς] ἐσδύς Cobet. — 175, 2 διαβύνεται] διαβυνέται Cobet. — 176, 9 κατὰ τὰ] κατὰ Struve. — 176, 10 δὲ αὐτοῖσι τι ABC, δέ τι καὶ αὐτοῖσι Rsv] δέ τι αὐτοῖσι καὶ Cobet (= 208, 4). — 177, 11 [δέ] Abicht. — 178, 3 τῶν <ῆρχε> Stein. — 184, 2 ὅτεω] ὅτεω ὦν Bekker. — 185, 23 [ἐς δ'] Struve. — 185, 25 κατὰ γάρ] κατάπερ Reiz. — 186, 5 ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεῖη usque ad verbum ἐκατόμβας secl. Schäfer; etiam quae antecedunt ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ κτλ. et quae sequuntur usque ad finem capitis suspicionem movent; idem Gomperz videtur sentire. — 186, 16 [τὸ χωρίον] Valckenaer. — 187, 8 ᾧ] τῶν Struve. — 188, 4 <οἱ> Bekker. — 189, 28 [ἐπ]ελθόντας Rsv. — 193, 27 ἀρχηγετέειν] ἀρχηγετέειν L. Dindorf, Cobet. — 194, 19

ἐκάστην] ἑκαστοι Gomperz. — 194, 26 ταύτη (ταύτη)] ταύτης Reiz. — 195, 18 ἐπόμενα] ἐχόμενα Bekker. — 196, 24 οἰκοδομῆς] οἰκοδόμησε H. Stephanus. — 197, 7 δικαιοτάτας] δικαιοτάτα Krüger, Cobet. — 197, 19 [ταύτην] Krüger. — 200, 4 οὕτω καί] interpunxi ut Krüger, non quo textum sic emendatum putarem, sed quia nihil melius inveni. — 200, 6 Ξάνθεω] Ξάνθου Cobet; [μιν] ABC. — 200, 12 Ῥοδῶπιν] Ῥοδῶπιος Valckenaer, [ἄν] Krüger. — 201, 18 [ἐκείνῳ] Krüger. — 204, 28 ἀπικομένοις] ἀπικομένον Reiske; [αὐτοῖσι] idem. — 205, 2 ὀπλων PRsv, ἀνόπλων cet. libri] delent Stein, Cobet. — 205, 22 ἐπαντεῖλαι] ἐπανατεῖλαι Bekker. — 206, 8 ἕως οὗ (ἐς οὗ sv)] ἐς ὃ Struve. — 206, 14 πύρωμιν ἐκ πυρώμιος γενόμενον Rsv, πύρωμιν ἐπονομαζόμενον cet. libri] delet Stein. — 208, 8 [ἐς] Rsv. — 209, 13 εἰλιγμένοι ACd, εἰλιγμένοι B, ἐλιγμοί cet. libri] εἰλιγμοί Bekker. — 210, 8 [μέν] Krüger. — 210, 12 <ῆ> Reiske. — 211, 5 <κατά> Krüger. — 211, 21 [ἐν] Rsv. — 212, 23 [μετ' ἑωυτοῦ] Krüger. — 214, 28 [δῆ] L exceptis C(?)s. — 218, 25 αὐτῶ] ἑωυτῶ Wesseling. — 220, 17 post Ἑρμοτυβίων in Rsv ἄλλοι extat; Krüger ἄλλοι <χίλιοι>. — 223, 13 οὕτω δῆ] οὕτω δέ Gomperz. — 223, 23 κατηλίσκετο (καταλίσκετο Rsv)] καὶ ἡλίσκετο Valckenaer. — 224, 2 οἱ] οἷα Abresch. — 224, 19 τὸ δὲ εὖρος δυώδεκα πηγέων non extant nisi in sv. — 224, 24 ἐγγεγονότος] ἐγγεγονότος Schweighäuser. — 224, 25 ἐνθυμιστόν (ἐσθυμιστόν Rsv)] ἐνθύμιον Valckenaer. — 225, 3 ἐόντος] ἐόντες Schweighäuser. — 227, 5 ἐπ'] ὑπ' Schäfer.

Lib. III p. 228, 6 Ἄμασιν] Ἀμάσι Lhardy, Dietsch. — 230, 29 [ῆ] Dobree. — 231, 13 δι' ἔτεος a Gomperzio non recte acceptum pro δις τοῦ ἔτεος ἐκάστων. — 232, 26 [τῶν] bis Rsv — 233, 2 [τριῶν] ABC. — 233, 30 [ἐξ] Rsv; [τῶν στρατοπέδων] Gomperz. — 234, 18 [ἐόντα εἶδον] ABCP. — 235, 3 post ὁμοίως Rsv ὥς, cet. libri ἂ, om. Schäfer, Struve. — 235, 18 παρήσαν (παρήσαν Rsv)] παρήσαν Reiz. — 235, 29 ἡγεόμενον] ἀγόμενον G. Dindorf, Bredow. — 237, 8 [δῆ] om L excepto codice Remig.; [Λίβνος] ABCP, Bekker. — 237, 26 <τὸ> πῦρ P, Stobaeus. — 237, 30 <τὸ> πῦρ Stobaeus. — 238, 1 [αὐτό] Abicht. — 238, 5 [δῆ] ABCP. — 240, 2 [ἀξιοῦσι] Rsv. — 240, 18 [τά] Rsv — 245, 2 ἐπί] ὑπό Jablonsky. — 245, 20 [τῶν κακῶν] Stein. — 245, 27 ἔδοξε] ἐδόκει Stein (ἐδόκει Schol. Aristid. p. 682). — 246, 5 προσαγαγόντα] προαγαγόντα R, ex coniectura Bekker — 246, 13 post βασιλῆιους ex Rsv (Valla) καλεομένους adiciendum fuit. —

247, 4 [ἄλλον σκύλακα] Cobet. — 247, 14 περικαμητένων (-ον)] παρικατημένων Stein. — 247, 29 <ἐς>εφόρεε Naber. — 248, 11 quod post πατέρα in L extat τελέσαι (καλέσαι CP corr.) Kῦρον delevit Naber. — 248, 22 et 24 ἦν τύχω Rsv, εἰ τύχοι cet. libri] εἰ τύχω K. — 249, 1 ἔγωγε] ἐγώ τε Dobree. — 249, 13 τι] τοι Reiske. — 249, 26 [ᾧλεσας] Krüger, Cobet. — 250, 20 ὁπῶπε] ὅπως Schäfer. — 251, 21 <τὰ δύο μέρεα> post πόλιν Cobet. — 252, 25 αὐταῖσι (τοιαύταισι) πάθαισι (πάθεισι)] τῇσι πάθῃσι G. Dindorf. — 254, 4 <δέ> Bekker. — 256, 5 <τρίτη> Panofka. — 256, 6 [κατὰ — γερονός] Urlichs, Abicht. — 256, 29 lacunam post ἐωντοῖσι Stein statuit. — 257, 19 ἐχόμενος] ἔχων Abicht. — 257, 27 [καὶ τοῦτο] Krüger. — 258, 21 ἐγεγόνεε] γέγονε Krüger, Cobet. — 259, 18 ἀπελθὼν] κατελθὼν Valckenaer. — 261, 2 λέγεται] λέγεσθαι Wesseling. — 263, 9 φίλειω] Φιλέω Thiersch. — 265, 24 <ἐν> Krüger. — 267, 24 ἀνεστεῶτα] ἐνεστεῶτα Valckenaer — 272, 10 ἀλλ' ἰόντας Rsv, ἄλλοθι ἰόντας cet. libri] ἀλλ' ἢ ἰόντας Palm. — 273, 5 μὲν τι (μέντοι CP)] μὲν Krüger, Herold. — 275, 19 <τε> Wesseling ex codice Cantabr. — 277, 11 [οὐδ'] Valckenaer. — 281, 26 <καὶ ὀκτώ> Reiz. — 282, 10 δεύτερος νομὸς οὗτος] νομὸς δεύτερος οὗτος Aldus. — 283, 4 μυριάσι] μυριάδας Reiske. — 283, 9 νομὸς οὗτος ἑβδομος PRsv, νομὸς δὲ οὗτος ἑβδομος cet. libri] νομὸς ἑβδομος οὗτος Aldus. — 283, 15 [τε] K. — 284, 8 Μάρσοισι, alia] Μαρσί Js. Vossius. — 284, 15 τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια] ὀγδῶκοντα καὶ ὀκτακόσια s in rasura, Th. Mommsen. — 284, 19 συντιθέμενων] συντιθέμενον Eltz. — 287, 16 τῶν] τῷ Bekker. — 287, 18 καί] κατὰ Krüger, Herold. — 287, 26 ζεύξη(ι)] ζεύξει Bekker. — 288, 5 ὅπως αὐτῶν Rsv, ὅπως ἄν cet. libri] ὅπως Bekker. — 288, 17 ἐπιών] ἀπιών Schäfer — 289, 9 τοῦτο (τούτῳ)] οὗτοι H. Stephanus. — 290, 1 καί Rsv, κατὰ cet. libri] καὶ κατὰ Schweighäuser; [ἡπιστάμην] Krüger, Cobet. — 290, 3 [γάρ] H. Stephanus. — 290, 15 μήτηρ] μητρί Bekker. — 290, 25 [ἄν] ABC. — 294, 8 χρηίσκοντο] χρηίσκονται Portus — 295, 24 ἄλλοτριώτατος (-ον)] ἄλλοτριώτερος Reiske. — 297, 14 [ἐστὶ] ABCP. — 299, 8 [τῇ — προεμαντεύσατο] Rsv. — 300, 5 δὲ ὦν] δὴ ὦν Aldus; <ἄν> Schäfer. — 300, 17 ἔχοντα] ἐόντα M. Haupt. — 302, 12 <ἐς> ante τοῦ Porson, ante θήκην Stein olim. — 302, 20 [τῷ] ABCP. — 302, 28 [ἐγένετο — πρῶτοι] Abicht. — 305, 22 κρότωνος Rsv, κρηστώνης cet. libri] ῥηστώνης Wesseling e codice Cantabr. — 307, 3 μάλιστα δέ Rv, δέ om.

cet. libri excepto s, qui δὴ. — 307, 16 [οἱ δὲ στρατευόμενοι] K. (οἱ δέ om. ABCP). — 309, 20 ἐμοί τε αὐτῶ Rsv, αὐτῶ τ' ἐμοί cet. libri] αὐτῶ τέ μοι Bekker. — 311, 24 [τε] Krüger. — 314, 8 [τοῖσι] Rsv. — 315, 21 τάδε] τὰ δεῖ Reiske. — 316, 4 [καὶ Πέρσῃσι] PRsv. — 316, 26 [ἐν] Cobet. — 317, 16 γένῃ (γένεα)] γενεῇ Bekker.

Lib. IV p. 320, 16 ἦ] τῇ Dobree. — 322, 15 [λέγουσι] Krüger, Cobet. — 324, 29 πρὸ πολλοῦ δεόμενα ABCd (B¹ γενόμενα pro δεόμενα), πρὸς πολλοὺς δεόμενον cet. libri] πρὸς πολλοὺς μένοντας Bredow. — 325, 25 [γῆν] Rsv. — 328, 12 ἄνθρωποι ABP, ἄνω CRsv] ἄνω Valckenaer, ἄνω ἰόντι Krüger, Herold. — 328, 27 [γῆ] L. — 331, 10 [τὴν] Rsv. — 332, 10 ἰνδούς] Σίνδους Holsten. — 332, 18 νερόμισται θαμάζεσθαι] θαμάζεται Krüger, Abicht. — 334, 20 τοὺς πλησιοχώρους] τοῖσι πλησιοχώροισι Wesseling. — 334, 25 θρήσ(σ)ας Rsv, θρήσσας P, θρηκίας cet. libri] Θρησσας Schäfer. — 334, 27 θνούσας PRsv, έχούσας cet. libri] ἐρδούσας Eldicke. — 335, 5 [προ]τιθεῖσι ABCP. — 335, 22 θήκην τῆς] θήκην τὴν Bekker. — 335, 28 [λέγων] Reiske. — 336, 2 νόον ἔχοντας] νοουεχόντως Dobree. — 338, 7 [δὴ] PRsv; confer V c. 86. — 339, 2 καταλιπόντες PRsv, λείποντες cet. libri] καταλείποντες K. — 339, 6 [οἱ] Krüger. — 342, 28 ἐσδιδοῦσα] ἐκδιδοῦσα Bredow (A²). — 343, 5 ἐσδιδοῖ] ἐκδιδοῖ Bredow. — 344, 27 ἐς τὸντὸ τέλος PRsv, ἐς τὸ τέλος cet. libri] ἐς τὸντὸ ἔλος Wesseling. — 344, 30 ὑπό] ἐπί Valckenaer. — 346, 3 [καλεόμενοι] ABC. — 346, 8 θαυμασάδας ABCd, θαγίμασά PRsv] Θαγίμασάδας Stein (Origenis codices θαγίμασάδα et θατιμασάδα). — 346, 23 <ἐς> Gronov. — 347, 7 ἀρχείων AB, ἀρχαίων PRsv, ἀρχίων C] ἐν τῷ ἀρχήῳ Abicht. — 347, 18 [δ'] Bekker. — 347, 20 [ῶ] Struve. — 348, 14 [δέματα] Rsv. — 348, 25 [ἐκαστος] Krüger. — 348, 27 [ῆ] PRsv. — 352, 1 [μέγα] Rsv. — 354, 2 μὴ τί γε ὦν] μήτε τέων Krüger — 354, 8 [κάρτα] ABC. — 356, 19 ἐπρήστευσε ABCd, διεπρήστευσε PRv, διεπίστευσε s] διεδρήστευσε J. G. Schneider. — 358, 7 [τοῦτον] Schäfer — 359, 8 ἐλίποντο] ἐλείποντο d, Bekker. — 359, 16 διηκόσιοι] τριηκόσιοι s corr. — 359, 23 στεινότατα (-ον) Rsv, στεινότητι cet. libri] στεινότητα Schweighäuser. — 360, 4 ἰνδικῆς] Σινδικῆς Wesseling. — 360, 10 [οὔτος] ABC. — 360, 16 ἐπ' αὐτόν ABCd, ἐπ' αὐτοῦ PRsv] ἐπ' αὐτῶ q. — 361, 26 <τά> Krüger. — 362, 25 νυψαῖοι R, μυψαῖοι ABCP] Νιψαῖοι sv, Stephan. Byz. — 363, 1 νομί-

ζουσι] ὀνομάζουσι Mehler. — 364, 18 <τε> Stein. — 365, 7 ἡμείψατο] ἀμείβετο K. — 365, 29 <ῆ> Krüger. — 366, 12 [τὴν ἄκρην] Krüger. — 368, 26 <ἔχουσι> Reiske. — 368, 26 ἀνθρωποφαγέουσι (ἀνδροφαγέουσι ABCP) δὲ μῦθοι τούτων in L post ἐπωνυμίας ἔχουσι (c. 107), transposuit Wesseling. — 370, 25 ἐγγενήσεσθαι] ἐκγενήσεσθαι Reiske. — 373, 25 <ἐς> Blomfield, Dietsch. — 375, 16 [πάντα] ABCd. — 377, 9 ἐμβαλεῖν] ἐσβαλεῖν K. — 378, 7 [ὑμῖν] K. (om Rs, extat in ABCd ante συμμίσγομεν, in cet. libris post μάχην). — 378, 18 [τοῦτο — ῥῆσις] Valckenaer. — 380, 21 [ὑμῖν] K. (legitur in PRsv ante ἤκομεν, in cet. libris post ἤκομεν); confer c. 139. — 381, 30 <ὡς> Reiz. — 383, 5 ἔσται] ἔσεσθαι Reiz. — 383, 15 [ῆσαν] Rsv. — 387, 1 καταχρησασθαι] καταχρήσεσθαι C. — 388, 26 post τοῦτο Reiske <συνέβη>, ante τώντῳ Cobet <συνήνεικε δέ>. — 389, 4 εὐθυμίδης] Εὐφημίδης Paulmier. — 390, 26 post ἄνδρας numerum desiderat Dobree, <διηκοσίους> Mahaffy. — 394, 12 [οἱ] PRsv. — 396, 2 τοῦτο ἐπὶ παντὶ γάρ] <καὶ> τοῦτο γὰρ (sic positum Aldus) ἐπὶ παντί Dietsch. — 397, 3 [τῶν] PRsv. — 397, 12 τέως] ἕως G. Dindorf. — 399, 3 γιγᾶμαι (γηγάμαι) PRsv, τιλιγάμμαι ABCd] Γιλιγάμαι Stephan. Byz. — 399, 6 μενέλεος Rsv, μενέλαος cet. libri] Μενελαΐος Aldus. — 402, 9 πάντων τις ἐκγόνων Rsv, τῶν ἐκγόνων (ἐγγόνων AB) τις cet. libri] τῶν τις ἐκγόνων Wesseling. — 403, 12 ψάμμος PRsv, ψάμμης cet. libri] ψάμμον G. Dindorf. — 404, 29 et 405, 2 ἄτλαντες] Ἀτάραντες Salmasius Stephan. Byz.). — 405, 8 [ἔστι] PRsv. — 405, 12 τοῦτο q, τοῦτον τόν C, τοῦτο cet. libri] τοῦτον Bekker. — 406, 22 τράγον [γάρ] C. — 407, 9 <ῆ> Eustathius.

Berolini vere ineunte 1905.

Hermannus Kallenberg.

Additamentum (a. 1911).

Lib. I p. 6, 9 *στείχη*] *στίχη* AC. — 37, 1 *ἐν τῇ ἀόλῃ*] *τῇ ἀόλῃ* Aldus. — 77, 12 *κατεστράφθησαν*] *κατεστράφησαν* CRsv. — 80, 15 *προσβάλλη*] *προσβάλῃ* L excepto d (Florent. LXX 6). — 84, 15 *Κάμιρος*] *Κάμιρος* A. — 96, 1 *αἰρεθέντας*] *ἀερεθέντας* q (Paris. 1635), Aldus; *ἀρεθέντας* K. — II p. 164, 30 *ἀκανθέων*] *τῶν ἀκανθέων* B^s marg. (*τῶν θεῶν* ABC). — 169, 26 [*τοῦς*] *κλυστήρας*; om. PRsv. — 216, 3 <*ἀπαρτί*> Schol. Arist. Plut. 388, Suidas. — 223, 14 *ἐθέλει*] *ἐθέλοι* Aldus, *θέλοι* Exc. Paris. — 236, 15 *στείχοντα*] *στίχοντα* L excepto d. — III p. 246, 20 [*αὐτῶ*] om. Rsv. — 258, 16 <*τὰ*> *ἀγαθὰ* Aldus. — 265, 4 <*οἱ*> Aldus. — 273, 24 *στείχοντες*] *στίχοντες* AB. — 288, 14 *τοῦς* <*τε*> Aldus. — 301, 9 *θηρῶν*] *θηρίων* Rsv. — 312, 7 [*τῶ*] *Κλεομένει*; om. Rsv. — IV 322, 2 *σφι*] *σφίσι* Stein. — 324, 29 *μένοντας*] *δεόμενοι* PRsv; conf. Solmsen. Glotta II p. 301 sq. — 405, 6 [*ὁδοῦ*] om. ABRsv. Praeterea p. 86, 4 et 7 unci sublati sunt; conf. Diels Neue Jahrb. 1910 p. 6 sq.

Siglorum explicatio.

- A Mediceus.
 - B Romanus cardinalis Passionei.
 - C Florentinus (Schellershemianus).
 - d Florentinus Laurentianae LXX 6.
 - P Parisinus 1633.
 - R Romanus Vaticanae 123.
 - s Cantabrigiensis (Sancroftianus).
 - v Vindobonensis.
 - L Libri.
-

K. Kallenberg.

JB. Jahresberichte des philologischen Vereins zu Berlin
Prog Kallenberg, Programm des Friedrichs-Werderschen Gymnasiums zu Berlin (Studien über den griechischen Artikel).

Asterisco notata sunt quae iam brevi post annum 1884 mutata erant.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΤΣΑΙ.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησσεός ιστορίης ἀπόδεξις ἦδε, ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἑλλήσι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται, τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

5 ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους 1
φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑρ-
θρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν
θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ
νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακροῖσι ἐπιθέσθαι,
10 ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια τῇ
τε ἄλλῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ
Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν
Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας
ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη
15 δὲ ἦ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι

σχεδὸν πάντων, ἔλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα·
 τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὸ αὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέ-
 γουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην
 τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς 5
 μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρμησά-
 ῃς ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀπο-
 φυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλο-
 μένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰ-
 2 γύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ- 10
 γουσι Πέρσαι, οὐκ ὥς Ἕλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων
 πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς
 (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγγέσασθαι) φασὶ τῆς Φοι-
 νίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν
 θυγατέρα Εὐρώπην. εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρηῖτες. ταῦτα 15
 μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλλη-
 νας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώ-
 σαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ
 Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα
 τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυ- 20
 γατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς
 τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς
 οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας τῆς
 3 ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ 25
 λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου
 ἀκηκοῦτα ταῦτα ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρ-
 παγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ
 δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἀρ-
 πάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην τοῖσι Ἕλλησι δόξαι πρῶτον 30

πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς
 ἀρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα προ-
 φέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγὴν, ὥς οὐ δόντες αὐτοὶ
 δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτούντων βουλοίατό σφι παρ'
 5 ἄλλων δίκας γίνεσθαι. μέχρι μὲν ὧν τούτου ἀρπαγὰς 4
 μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἑλλη-
 νας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι
 στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην.
 τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν
 10 ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθεϊσέων σπουδὴν ποιήσασθαι
 τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν [ἀρπα-
 σθεϊσέων] σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ
 ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ
 τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων τῶν γυναικῶν
 15 λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης
 εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα
 ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν.
 ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγῆσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι
 πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα
 20 βάρβαρα οἰκηεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ
 τὸ Ἑλληνικὸν ἡγνῆται κεχωρίσθαι.

Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν 5
 Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς
 ἑχθρῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ
 25 ὁμολογέουσι Πέρσησι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγῇ
 σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον,
 ἀλλ' ὥς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός·
 ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας,
 οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι,
 30 ὥς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι

τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὥς οὕτω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἑλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀν- 5
θρώπων ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλοι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε, τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρό-
τερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηὴν ὦν ἐπιστάμενος εὐ-
δαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τούτῳ μένουσαν ἐπιμνήσομαι ἀμ-
φοτέρων ὁμοίως. 10

6 ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλνυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Συρίων τε καὶ Παφλαγόνων ἐξεῖ πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνου καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς 15
ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρον ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ 20
Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν 7
πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγὴ. ἡ δὲ ἡγεμονία οὕτω περιῆλθε, εἰούσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανθαύλης, 25
τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρ-
δίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέους. Ἀγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρα-
κλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανθαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἀγρωνος βασιλεύσαν- 30

τες ταύτης τῆς χώρης ἦσαν ἀπόγονοι Ἀνδοῦ τοῦ Ἴαυτος,
 ἀπ' ὅτεν ὁ δῆμος Ἀύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότε-
 ρον Μήλιον καλούμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπι-
 τραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης
 5 τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες
 μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἰκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτα πέντε
 τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν
 ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὲ ὢν 8
 ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός, ἐρασθεὶς
 10 δὲ ἐνόμιξέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην.
 ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων
 Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα, τούτῳ τῷ
 Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετί-
 θετο ὁ Κανδαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός
 15 ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, χρῆν
 γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς, ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγῃ
 τοιάδε· Γύγῃ, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντι
 περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικός (ὅτα γὰρ τυγχάνει ἀν-
 θρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν), ποίεις ὅπως ἐκεί-
 20 νην θεήσεται γυμνήν. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας εἶπε· Δέ-
 σποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποι-
 ναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκ-
 δυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ
 τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ·
 25 ἐν τοῖσι ἔν τώδε ἐστί, σκοπέειν τινὰ τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ
 δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην,
 καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁ μὲν δὴ λέγων 9
 τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένη-
 ται κακόν. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Θάρσει, Γύγῃ, καὶ
 30 μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὥς σεο πειρώμενος λέγω λόγον

τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γέ-
 νηται βλάβος· ἀρχὴν γάρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε
 μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς
 τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης
 θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ 5
 γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κέεται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου
 θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἕν ἕκαστον ἐκ-
 δύνουσα θήσει καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι
 θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στίχῃ ἐπὶ τὴν
 εὐνὴν κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μελέτω τὸ ἐν- 10
 10 θεῦτεν ὅπως μὴ σε ὄψεται ἰόντα διὰ θυρέων. ὁ μὲν
 δὴ ὥς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἔτοιμος· ὁ δὲ Καν-
 δαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν
 Γύγην ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀντίκα παρῆν καὶ
 ἡ γυνή· ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο 15
 ὁ Γύγης. ὥς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο ἰούσης τῆς γυ-
 ναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρεε ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ
 ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ
 ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβασε αἰσχυνθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν,
 ἐν νόῳ ἔχουσα τείσεσθαι τὸν Κανδαύλεα· παρὰ γὰρ τοῖσι 20
 Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι,
 καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέ-
 11 ρει. τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε·
 ὥς δὲ ἡμέρῃ τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μά-
 λιστα ὥρα πιστοὺς ἔοντας ἑωυτῇ, ἐτοίμους ποιησαμένη 25
 ἐκάλεε τὸν Γύγην. ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν
 προηχθέντων ἐπίστασθαι ἦλθε καλεόμενος· ἐώθεε γὰρ
 καὶ πρόσθε, ὅπως ἡ βασιλεία καλέοι, φοιτᾷν. ὥς δὲ ὁ
 Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· Νῦν τοι δυὼν ὁδῶν
 παρρουσέων, Γύγῃ, δίδωμι αἴρεσιν, ὅκοτέρην βούλει 30

τραπέσθαι· ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν
 βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτω
 ἀποθνήσκειν δεῖ, ὥς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ
 τοῦ λοιποῦ ἰδῆς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεῖνόν γε τὸν
 5 ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ τὸν ἐμὲ γυ-
 μνὴν θεησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ
 Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε τὰ λεγόμενα, μετὰ δὲ ἰκέ-
 τευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδέειν διακρίναι τοιαύτην αἵρε-
 σιν. οὐκ ὦν δὴ ἔπειθε, ἀλλ' ὥρα ἀναγκαίην ἀληθέως
 10 προκειμένην ἢ τὸν δεσπότην ἀπολλύναι ἢ αὐτὸν ὑπ'
 ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα
 δὴ λέγων τάδε· Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότην τὸν ἐμὸν
 κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω, τέφρ' καὶ τρόπῳ
 ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. ἢ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· Ἐκ τοῦ
 15 αὐτοῦ μὲν χωρίου ἢ ὁρμὴ ἔσται ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος
 ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν, ὑπνωμένῳ δὲ ἢ ἐπιχειρήσεις ἔσται.
 ὥς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης (οὐ 12
 γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία,
 ἀλλ' ἔδρε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς
 20 τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη ἐγχειρίδιον
 δοῦσα κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ
 ταῦτα ἀναπαυομένου Κανδαύλεω ὑπεκδύς τε καὶ ἀπο-
 κτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην
 Γύγης· [τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν
 25 χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη]· ἔσχε 13
 δὲ τὴν βασιληίην καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριου. ὥς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποίηϋντο τὸ
 Κανδαύλεω πάθος καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς
 τῶντ' οἷ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί,
 30 ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα εἶναι Λυ-

δῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἣν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς
 Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ
 ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη,
 ὥς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον
 Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Ἀνδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐ- 5
 14 τῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ. τὴν
 μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι τοὺς Ἡρα-
 κλείδας ἀπελόμενοι, Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε
 ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀρ-
 γύρου ἀναθήματα, ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι, πάρεξ 10
 δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε ἄλλον τε καὶ
 τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρές οἱ ἀρι-
 θμὸν ἔξ χρύσειοι ἀνακέαται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κο-
 ρινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα·
 ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου 15
 ἐστὶ ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. οὗτος
 δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελ-
 φοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδῖεω,
 Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασι-
 λήιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκασε, εἶοντα ἀξιο- 20
 θέητον· κέεται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύ-
 γεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος, τὸν
 ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ
 τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιήν
 καὶ οὗτος, ἐπεῖτε ἤρξε, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρ- 25
 νην καὶ Κολοφῶνος τὸ ἅστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα
 ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἔργον ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέ-
 οντα τεσσεράκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν τοσαῦτα
 15 ἐπιμνησθέντες. Ἄρδουος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασι-
 λεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε 30

εἶλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύ-
οντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυνθέων τῶν
νομάδων ἐξαναστάντες ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρ-
διδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.

- 5 Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα 16
ἔτεα ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε
ἔτεα δυνάδεκα, Σαδυάττειω δὲ Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυ-
αξάρη τε τῷ Διηόκω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ Μήδοισι,
Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν
10 ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέ-
βαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἤθελε ἀπήλλαξε,
ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο
ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηνηγρότατα τάδε. ἐπολέμησε Μι- 17
λησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός.
15 ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε.
ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἄδρός, τηνικαῦτα ἐσέ-
βαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε
καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου.
ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοντο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ
20 τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας
ἀπέσπα, ἕα δὲ κατὰ χώραν ἐστάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα
καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλ-
λάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά-
τεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ
25 οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν
ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζε-
σθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ ἐκείνων ἐργαζομένων ἔχοι
τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλον. ταῦτα ποιέων ἐπολέμεε ἔτεα 18
ἑνδεκα, ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων
30 ἐγένετο ἐν τε Λιμενηγῷ χώρῃ τῆς σφετέρῃς μαχεσαμέ-

νων καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἔτα τῶν
 ἑνδεκα Σαδνάττης ὁ Ἄρδνος ἔτι Λυδῶν ἦρχε ὁ καὶ
 ἐσβάλλων τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν.
 οὗτος γὰρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας· τὰ δὲ πέντε
 τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ Ἀλυάττης ὁ Σαδνάτ- 5
 τω ἐπολέμεε, ὃς παραδεξάμενος, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 δεδήλωται, παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε
 ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμολὶ Ἰώνων τὸν
 πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον ὅτι μὴ Χίοι μούνοι.
 οὔτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ 10
 δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυ-
 19 θραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτει
 ληίου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς συνηνείχθη τι
 τοιόνδε γενέσθαι προῆγμα· ὥς ἄφθῃ τάχιστα τὸ λήιον,
 ἀνέμῳ βιώμενον ἄψατο νηοῦ Ἀθηναίης ἐπὶ κλησιν Ἀσ- 15
 σησίης, ἀφθελὺς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παραντίκα
 μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ τῆς στρατιῆς ἀπικο-
 μένης ἐς Σάρδις ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ
 οἱ γινομένης τῆς νόσου πέμπει ἐς Δελφούς θεοπρό-
 20 πους, εἴτε δὴ συμβουλευσάντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε 20
 πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπειρέσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι
 δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφούς οὐκ ἔφη χρήσειν,
 πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέ-
 20 πρησαν χώρας τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα
 ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τὰδε προστι- 25
 θεῖσι τούτοις, Περίανδρον τὸν Κυψέλου ἐόντα Θρασυ-
 βούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ
 μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γε-
 νόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατεπειν, ὅπως ἂν τι προ-
 30 ειδῶς πρὸς τὸ παρεὸν βουλευῇται. Μιλήσιοι μὲν νυν 30

οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὥς οἱ ταῦτα ἔξαγ- 21
 γέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον βουλόμενος
 σπονδὰς ποιήσασθαι. Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι
 χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομήῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστο-
 5 5 λος ἐς τὴν Μίλητον ἦν, Θρασύβουλος δὲ σαφῶς προ-
 πεπυσμένος πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι
 ποιήσκειν, μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος
 καὶ ἑωυτοῦ καὶ ιδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς
 τὴν ἀγορὴν προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ,
 10 τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους.
 ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγόρευε. Θρασύβουλος τῶνδε 22
 εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κῆρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σω-
 ρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐ-
 παθείῃσι ἐόντας ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο·
 15 ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ κῆρυξ καὶ εἰπας πρὸς Θρα-
 σύβουλον τοῦ Ἀνδοῦ τὰς ἐντολὰς ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδεις,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγή.
 ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν
 τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεὼν τετρῶσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κα-
 20 κοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου
 τοὺς ἐναντίους λόγους, ἣ ὥς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ
 ἦ τε διαλλαγή σφι ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι
 εἶναι καὶ συμμάχους, καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς νηοὺς τῇ
 Ἀθηναίῃ οἰκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῶ, αὐτὸς
 25 τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίου
 τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ᾧδε ἔσχε.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρα- 23
 συβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Πε-
 ρίανδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολο-
 30 γέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον παρα-

στήναι, Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἔξενει-
 χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἔοντων
 οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ δι-
²⁴ δάξαντα ἐν Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν 5
 πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπι-
 θυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην, ἐργασά-
 μενον δὲ χρήματα μεγάλα θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον
 ἀπικέσθαι. ὀρμαῖσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύ-
 οντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι 10
 πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπι-
 βουλεύειν τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα·
 τὸν δὲ συνέντα τοῦτο λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι
 προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον. οὐκ ὦν δὴ πείθειν
 αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν 15
 διαχρᾶσθαι μιν, ὥς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν
 ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν
 Ἀρίονα ἐς ἀπορίην παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω
 δοκέοι, περιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ σιάντα ἐν
 τοῖσι ἐδωλίοισι ἀεῖσαι· ἀείσας δὲ ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατ- 20
 εργάσεσθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν εἰ μέλλοιεν
 ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆ-
 σαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύντα τε
 πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, σιάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον, τελευ- 25
 τῶντος δὲ τοῦ νόμου ῥῖψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν
 ὥς εἶχε σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν
 ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἔξε-
 νεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς
 Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι 30

πάν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Ἀρίονα
 μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν
 τῶν πορθμένων· ὥς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτούς, κληθέντας
 ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ
 5 ἐκείνων ὥς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην καὶ μιν εὖ πρήσ-
 σοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα
 ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν
 ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί
 τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνάθημα
 10 χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφίνος ἐπέων
 ἄνθρωπος.

Ἀλνάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον 25
 διενείκας μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ
 πενήκοντα. ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγῶν τὴν νοῦσον δεύτερος
 15 οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύ-
 ρεον μέγαν καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν,
 θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων,
 Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀν-
 θρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλνάττεω ἐξεδέξατο τὴν βασι- 26
 λειήν Κροῖσος ὁ Ἀλνάττεω, ἐτέων ἑὼν ἡλικίην πέντε
 καὶ τριήκοντα, ὃς δὴ Ἑλλήνων πρῶτοισι ἐπεθήκατο
 Ἑφεσίοισι. ἐνθα δὴ οἱ Ἑφέσιοι πολιορκούμενοι ὑπ' αὐ-
 τοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάπαντες ἐκ τοῦ
 25 νηοῦ σχοινίου ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε πα-
 λαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ ἑπτὰ
 στάδιοι. πρῶτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖ-
 σος, μετὰ δὲ ἐν μέρει ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων,
 ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέ-
 30 ζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐ-

27 τῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. ὥς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ
 Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦ-
 τεν ἐπενόεε νέας ποιησάμενος ἐπιχειρεῖν τοῖσι νησιώ-
 τησι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοιμῶν ἐς τὴν ναυπηγίην,
 οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ- 5
 δις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένον Κροί-
 σον εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε
 καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον
 συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐν νόῳ
 ἔχοντες στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ ἐλπίσαντα λέγειν 10
 ἐκεῖνον ἀληθέα εἰπεῖν· Αἶ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ
 νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.
 τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι· Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι
 φαίνεαι εὖξασθαι νησιώτας ἵππενομένους λαβεῖν ἐν
 ἡπείρῳ, οἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις [εὖχε- 15
 σθαι] ἄλλο ἢ, ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ
 σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρᾶσθαι Λυδοῦς ἐν
 θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλ-
 λήνων τείδωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε
 ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οἱ, προσφυνέως γὰρ 20
 δόξαι λέγειν, πειθόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης.
 καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι [Ἰωσι] ξεινίην
 28 συνεθήκατο. χρόνου δὲ ἐπιγινόμενου καὶ κατεστραμ-
 μένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ οἰκη-
 μένων· πλὴν γὰρ Κιλικίων καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάν- 25
 τας ὑπ' ἐωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ
 δὲ οἷδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυ-
 βες, Παφλαγόνες, Θρήικες οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί,
 29 Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι· κατε-
 στραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροῖσον 30

Ἀνδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ
 ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον
 τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἐόντες, ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἀπι-
 κνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναί-
 5 οῖσι νόμους κελεύσασι ποιήσας ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα,
 κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν
 νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί
 τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι
 10 Σόλων θῆται. αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας 30
 ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκετο παρὰ
 Ἀμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιλῆίοισι ὑπὸ τοῦ Κροί-
 σου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος
 15 Κροῖσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς
 θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε
 καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψά-
 μενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε·
 Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῆ-
 20 κται πολλὸς καὶ σοφίης [εἵκενεν] τῆς σῆς καὶ πλάνης,
 ὥς φιλοσοφέων γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυ-
 θας· νῦν ὧν ἕμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθε εἴ τινα ἥδη
 πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώ-
 πων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα, Σόλων δὲ οὐδὲν ὑπο-
 25 θωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος λέγει· ὦ βασι-
 λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωμάσας δὲ Κροῖσος τὸ
 λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφέως· Κοίῃ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε· Τέλλῳ τοῦτο μὲν τῆς πόλιος
 εὖ ἡκούσης παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κἀγαθοί, καὶ σφι
 30 εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα,

τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἤκοντι, ὥς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτῇ
 τοῦ βίου λαμπροτάτῃ ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ Ἀθη-
 ναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἄστυγείτονας ἐν Ἐλευσίνι βοη-
 θήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλ-
 λιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ 5
 31 τῇ περ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὥς δὲ τὰ κατὰ
 τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἰπας
 πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεί-
 νον ἰδοί, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
 εἶπε· Κλέοβιν τε καὶ Βίωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γέ- 10
 νος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπὴν καὶ πρὸς τούτῳ
 ῥώμῃ σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως
 ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος· ἐούσης ὀρτῆς
 τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐ-
 τῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἳ δὲ σφι βόες ἐκ 15
 τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληριόμενοι δὲ τῇ
 ὥρῃ οἳ νεηνίαι ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἴλ-
 κον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὠχέετο ἡ μή-
 τηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαν-
 τες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ 20
 ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευτῇ τοῦ βίου ἀρίστη
 ἐπεγένετο, διέδεξε τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς ὥς ἄμεινον
 εἶναι ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν
 γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην,
 αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύ- 25
 ρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ
 τῇ φήμῃ, ἀτὰρ ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὐχετο Κλεόβι
 τε καὶ Βίωνι τοῖσι ἐωυτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν
 μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄρι-
 στὸν ἐστί. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὥς ἔθυσάν τε 30

καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ
 νεηνῖαι οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
 Ἀργεῖοι δὲ σφρων εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς
 Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σόλων μὲν 32
 5 δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ
 σπερχθὲς εἶπε· Ὡς ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαι-
 μονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ
 ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε·
 Ὡς Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὼν φθονε-
 10 ρόν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπῆϊων προηγμά-
 των πέρι. ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι
 ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ
 ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι.
 οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται ἡμέρας
 15 διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου
 μηνὸς μὴ γινομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθέλῃσει τοῦτερον τῶν
 ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμ-
 βαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ
 ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα
 20 πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεντή-
 κοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδο-
 μήκοντα ἔτεα, ἑουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ
 ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρα αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
 ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει προῆγμα.
 25 οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἔστι ἄνθρωπος συμφορῇ.
 ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνειαι καὶ βασιλεὺς
 πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρεός με οὐ κώ-
 σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα
 30 ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιτο

πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν
 γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοί εἰσι, πολλοὶ δὲ με-
 τρώως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος,
 ἀνόλβιος δὲ δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μοῦνον, οὗ-
 τος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι· ὁ μὲν ἐπι- 5
 θυμὴν ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπесоῦσαν ἐνεῖ-
 και δυνατώτερος, ὁ δὲ τοῖσδε προέχει ἐκείνου· ἄτην
 μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι,
 ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχία οἱ ἀπερύκει, ἄπηρος δέ ἐστι, ἄνου-
 σος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰ δὲ πρὸς τοῦ- 10
 τοῖσι ἔτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνους τὸν
 σὺ ζητέεις ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν
 τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν καὶ ὄλβιον, ἀλλ' εὐ-
 τυχεά. τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπου
 ἰόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκεῖ 15
 πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου
 δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη.
 ὥς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ
 μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν
 πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρί- 20
 στως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα τοῦτο, ὃ
 βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χορὴ παν-
 τὸς χορήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται· πολλοῖσι
 γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προορίζους ἀνέτρεψε.
 33 ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὐ κως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε 25
 λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρτα
 δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὅς τὰ παρῶντα ἀγαθὰ μετεῖς τὴν
 τελευτὴν παντὸς χορήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.
 34 Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις
 μεγάλη Κροῖσον, ὥς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι 30

ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ εὖδονται
 ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελ-
 λόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ
 Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο, ἦν
 5 γὰρ δὴ κωφός, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡλίκων μακροῦ τὰ πάντα
 πρῶτος· οὖνομα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν
 Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὥς ἀπολέει μιν
 αἰχμῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἐξηγέρθη καὶ
 ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον ἄγεται
 10 μὲν τῷ παιδί γυναικα, ἑωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν
 Λυδῶν οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε, ἀκόν-
 τια δὲ καὶ δόρατα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
 ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεῶνων ἐκκομί-
 σας ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μὴ τί οἱ κρεμύμενον
 15 τῷ παιδί ἐμπέσῃ. ἔχοντος δέ οἱ ἐν χειρὶ τοῦ παιδὸς 35
 τὸν γάμον ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ
 ἐχόμενος καὶ οὐ καθαρὸς χειρὸς, ἑὼν Φρυγῇ μὲν γενεῇ,
 γένεος δὲ τοῦ βασιλίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ
 Κροίσου οἰκία κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίον
 20 ἐδέετο [ἐπι]κνῆσαι, Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ
 παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλήσι.
 ἐπεῖτε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπνυθά-
 νετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε· Ὠνθρωπε,
 τίς τε ἑὼν καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦκων ἐπίστιος ἐμοὶ
 25 ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ
 ἀμείβετο Ὡ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς,
 ὀνομάζομαι δὲ Ἀδρηστος, φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμε-
 ωντοῦ ἀέκων πάρεμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε·
 30 Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἑὼν καὶ ἐλή-

λυθας ἐς φίλους, ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς
 μένων ἐν ἡμετέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὥς κουφό-
 36 τατα φέρων κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαιταν
 εἶχε ἐν Κροίσου, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ
 Μυσίῳ Ὀλύμπῳ ὕδς χρήμα γίνεται μέγα· ὀρμώμενος 5
 δὲ οὗτος ἐκ τοῦ ὕρεος τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα δια-
 φθείρεσκε, πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες
 ποιέεσκον μὲν κακὸν οὐδέν, ἐπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ.
 τέλος δὲ ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν
 ἄγγελοι ἔλεγον τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὕδς χρήμα μέγιστον 10
 ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦ-
 τον προθυμεόμενοι ἐλεῖν οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσ-
 δεόμεθά σευ τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας
 συμπέμψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας. οἱ
 μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο, Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ 15
 ὀνείρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε· Παιδὸς μὲν πέρι τοῦ
 ἔμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι·
 νεόγαμός τε γὰρ ἐστί καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν
 μέντοι λογάδας καὶ τὸ κνηηγέσιον πᾶν συμπέμψω καὶ
 διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι εἶναι ὥς προθυμοτάτοις συν- 20
 37 ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα ἀμείψατο.
 ἀποχρεωμένων δὲ τούτοις τῶν Μυσῶν ἐπεσέρχεται ὁ
 τοῦ Κροίσου παῖς ἀκηκοὺς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ
 φαιμένου δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμ-
 ψειν λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· ὦ πάτερ, τὰ 25
 κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν ἔς τε
 πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμείν. νῦν δὲ
 ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε τινὰ δει-
 λήν μοι παριδὼν οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί με χρῆ
 ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε- 30

ὄθαι; κοῖτος μὲν τις τοῖσι πολιήτησι δόξω εἶναι, κοῖτος
 δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖτω δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ
 συνοικεῖν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέτεες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην,
 ἢ λόγῳ ἀνάπειςον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω
 5 ποιεόμενα. ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε· ὦ παῖ, οὔτε 38
 δειλίην οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδὼν τοι ποιεῶ ταῦτα,
 ἀλλὰ μοι ὄψις ὄνειρον ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σε
 ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπο-
 λέεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὄψιν ταύτην τὸν τε γάμον τοι
 10 τοῦτον ἔσπευσα καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀπο-
 πέμπω, φυλακὴν ἔχων, εἰ κως δυνάμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς
 σε ζόης διακλέψαι. εἰς γὰρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἔων
 παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διεφθαρμένον [τὴν ἀκοήν] οὐκ
 εἶναι μοι λογίζομαι. ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε· Συγ- 39
 15 γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ
 ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ
 σε τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι
 τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτή-
 σειν· ὅς δὲ κοῖται μὲν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σι-
 20 δηρέη τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε
 τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τούτῳ οἶκε, χρῆν
 δὴ σε ποιεῖν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ δὲ
 ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτεες με.
 ἀμείβεται Κροῖσος· ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικᾷς γνώμην 40
 25 ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὥς ὦν νενικημένος ὑπὸ
 σέο μεταγινώσκω μετήμῃ τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.
 εἰπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα 41
 Ἄδρηστον, ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε· Ἄδρηστε, ἐγὼ
 σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω,
 30 ἐκάθηρα καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω παρέχων πᾶσαν

δαπάνην· νῦν ὦν, ὀφείλεις γὰρ ἐμεῦ προποιεῖσαντος χρη-
 σταῖς ἐς σέ χρηστοῖσι με ἀμείβεσθαι, φύλακα παιδὸς
 σε τοῦ ἐμοῦ χρηρίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὀρμωμένου, μὴ
 τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσι φανέωσι
 ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ σέ τοι χρεὸν ἐστι λέναι ἔνθα 5
 ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι· πατρῷόν τε γάρ τοι ἐστι
 42 καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει. ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος· Ὡ
 βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦια ἐς ἄεθλον τοι-
 ὄνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἶκός ἐστι
 ἐς ὁμήλικας εὔ πρῆσσοντας λέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι 10
 πάρα, πολλὰ γὰρ τε ἂν ἴσχον ἐμεωυτόν. νῦν δέ, ἐπεῖτε
 σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σε
 ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιεῖν εἰμὶ ἔτοιμος ταῦτα, παῖδά
 τε σόν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυ-
 43 λάσσοντος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν. τοιού- 15
 τοις ἐπεῖτε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα
 ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὸν Ὀλυμπον τὸ ὕψος ἐξήτεον τὸ θηρίον, εὐρόν-
 τες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ ἐσηκόντιζον. ἔνθα
 δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεό- 20
 μενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρ-
 τάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροῖσου παιδός. ὁ μὲν δὴ
 βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὄνειρου τὴν φήμην,
 ἔθρε δέ τις ἀγγελῶν τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός, ἀπικό-
 μενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παι- 25
 44 δος μόρον ἐσήμηνέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος τῷ θανάτῳ τοῦ
 παιδὸς συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο ὅτι
 μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνον ἐκάθηρε. περιημεκτέων
 δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον,
 μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη, ἐκάλεε 30

δὲ ἐπίστιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνο-
 μάζων θεόν, τὸν μὲν ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκί-
 οισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάν-
 θανε βόσκων, τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὥς φύλακα συμπέμψας
 5 αὐτὸν εὐρήκοι πολεμιώτατον. παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο 45
 οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὅπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ
 φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου
 ἑωυτὸν Κροῖσῳ προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζαι
 μιν κελεύων τῷ νεκρῷ, λέγων τήν τε προτέρην ἑωυ-
 10 τοῦ συμφορήν, καὶ ὥς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα ἀπο-
 λωλεκῶς εἴη, οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τού-
 των ἀκούσας τὸν τε Ἄδρηστον κατοικτίζει, καίπερ
 ἑὸν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν·
 Ἐχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σε-
 15 ωντοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε
 τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο, ἀλλὰ
 θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμεινε τὰ μέλ-
 λοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὥς οἶκός ἦν,
 τὸν ἑωυτοῦ παῖδα· Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίῳ τοῦ Μί-
 20 δεω, οὗτος δὴ ὁ φονεύς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ
 γενόμενος, φονεύς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεῖτε ἡσυχί-
 τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμε-
 νος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἦδδε βαρυσυμφορώτα-
 τος, ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ ἑωυτόν.
 25 Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθει μεγάλῳ κατῆστο 46
 τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κνα-
 ξάρῳ ἡγεμονίῃ καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύ-
 σεω καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα πέν-
 θεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα,
 30 εἰ ὥς δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας,

καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν
 τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾷτο τῶν μαντηῶν
 τῶν τε ἐν Ἑλλήσιν καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, διαπέμψας ἄλλους
 ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς
 Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο 5
 παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς
 Μιλησίδης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
 μαντήια ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Λι-
 βύης δὲ παρὰ Ἀμμωνα ἀπέστειλλε ἄλλους χρησομένους.
 διέπεμπε δὲ πειρώμενος τῶν μαντηῶν ὃ τι φρονέοιεν, 10
 ὥς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρηται
 σφεα δεύτερα πέμπων εἰ ἐπιχειροῖ ἐπὶ Πέρσας στρα-
 47 τεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε ἀπ-
 έπεμπε ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων, ἀπ' ἧς ἂν
 ἡμέρης ὀρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολο- 15
 γέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι
 τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτῶντας ὃ τι ποιέων τυγγα-
 νοὶ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλνάττεω· ἄσσα δ'
 ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψάμενους
 ἀναφέρειν παρ' ἑαυτόν. ὃ τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν 20
 χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ
 Δελφοῖσι ὥς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ
 χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ ἐπειρώτων τὸ ἐντεταλμένον,
 ἡ Πυθίῃ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης, 25
 Καὶ κωφοῦ συνίημι καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

Ὅδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης
 Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοις κρέεσσιν,

Ἥχι χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48 ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι 30

οἶχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδεις. ὥς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ ὥς
5 τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μῶνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἐπινοήσας
10 τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἤψε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκῷ χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελ- 49
φῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ὑπόκρισιν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι τοῖσι Λυ-
15 δοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα (οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται) ἄλλο γε ἢ ὅτι καὶ τοῦτον ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα 50
θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο· κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας
20 τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσέας καὶ εἵματα πορφύρεα καὶ κιθῶνας νήσας πυρὴν μεγάλην κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοισι ἀνακτῆσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τοῦτο ὅ τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς θυσίης
25 ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαννε, ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα ποιέων ἐξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα, ὕψος δὲ παλαιστιαῖα, ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τούτων ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρίτον ἡμιτάλαντον
30 ἕκαστον ἔλκοντα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυ-

σοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰ-
 κὼνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα.
 οὗτος ὁ λέων, ἐπεῖτε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός,
 κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο)
 καὶ νῦν κέεται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων στα- 5
 θμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρ-
 51 τον ἡμιτάλαντον. ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπ-
 ἐπέμπε εἰς Δελφούς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι· κρητῆ-
 ρας δύο μεγάθει μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον, τῶν
 ὁ μὲν χρύσεος ἔκειτο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι εἰς τὸν νηόν, 10
 ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ
 οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα, καὶ ὁ μὲν χρύσεος
 κέεται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν
 εἴνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας, ὁ δὲ
 ἀργύρεος ἐπὶ τοῦ προνήϊου τῆς γωνίης, χωρέων ἅμ- 15
 φορέας ἑξακοσίους· ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεο-
 φανίοισι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου
 ἔργον εἶναι, καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαί-
 νεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίδους τε ἀργυρέους τέσ-
 σερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἐστῶσι, 20
 καὶ περιρραντήρια δύο [ἀνέθηκε], χρυσεόν τε καὶ ἀργύ-
 ρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων φά-
 μένων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ
 καὶ τοῦτο Κροῖσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν Λα-
 κεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος 25
 τὸ οὖνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ
 τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί, οὐ μὲν-
 τοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀνα-
 θήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ
 Κροῖσος καὶ χεύματα ἀργύρεα κνκλωτερέα, καὶ δὴ καὶ 30

γυναικὸς εἶδωλον χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς
 ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ
 καὶ τῆς ἐωντοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε
 ὁ Κροῖσος καὶ τὰς ζώνας. ταῦτα μὲν ἐς Δελφούς ἀπ- 52
 5 ἐπεμψε, τῷ δὲ Ἀμφιάρεϊ, πνυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε
 ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσειον πᾶν
 ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν
 τῆσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω
 ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ
 10 τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα 53
 ἐς τὰ ἱρὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν τὰ χρηστή-
 ρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἰ τινα
 στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι
 15 ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα,
 ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι λέγοντες· Κροῖσος ὁ Λυ-
 δῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τάδε μαν-
 τήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα
 ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾶ εἰ
 20 στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἰ τινα στρατὸν ἀνδρῶν
 προσθέοιτο σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶν, τῶν
 δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὴν αἰ γινῶμαι συνέδρα-
 μον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι· τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυ-
 25 νατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσ-
 θέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο 54
 ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι, πάγχυ τε
 ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην πέμψας αὐ-
 τις ἐς Πυθῶ Δελφούς δωρέεται, πνυθόμενος αὐτῶν τὸ
 30 πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατήρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελ-

φοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ <τε> καὶ Λυδοῖσι
 προμαντήην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην καὶ ἐξεῖναι
 τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρό-
 νον. 55 δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφούς ὁ Κροῖσος ἐχρη-
 στηρίαζετο τὸ τρίτον. ἐπεῖτε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ
 μαντήλιου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ
 τὰδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἐσται ἡ μου-
 ναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τὰδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

Καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρέ, πολυψήφίδα παρ' Ἑρμῶν 10

Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

56 τούτοις ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μά-
 λιστα πάντων ἦσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἀν-
 δρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὧν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ
 αὐτοῦ παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόν- 15
 τιξε ἱστορέων τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας
 προσκτῆσαι φίλους. ἱστορέων δὲ εὗρισκε Λακεδαι-
 μονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δω-
 ρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ
 προκεκριμένα, ἐόντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν, 20
 τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῇ κω ἐξεχώ-
 ρησε, τὸ δὲ πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευ-
 καλίωνος βασιλέος οἴκεε γῆν τὴν Φθιωτίν, ἐπὶ δὲ Δώρου
 τοῦ Ἑλληνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὀλυμπον
 χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιωτίν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώ- 25
 τιδος ὥς ἕξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ
 Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Δρυο-
 πίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτω ἐς Πελοπόν-
 57 νησον ἐλθὼν Δωρικὸν ἐκλήθη. ἦντινα δὲ γλῶσσαν ἴε-
 σαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεόν 30

ἔστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελα-
 σγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρησιτῶνα πόλιν οἰκούντων,
 οἳ ὁμοῦροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι,
 οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεο-
 5 μένην, καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν
 οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθη-
 ναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔοντα πολίσματα τὸ
 οὔνομα μετέβαλε, εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν,
 ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοί-
 10 νυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν
 ἔθνος ἐὼν Πελασγικὸν ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλλη-
 νας καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ
 Κρηστιωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφεας περιοικούντων
 εἰς ὁμόγλωσσοι οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσ-
 15 σοι, δηλοῦσί τε ὅτι τὸν ἠνεύκοντο γλώσσης χαρακτῆρα
 μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν
 φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεῖτε ἐγέ- 58
 νετο, αἰεὶ ποτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται, ὥς ἐμοὶ καταφαίνε-
 ται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ ἐὼν
 20 ἄσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὀρμώμενον αὖ-
 ξηται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων, Πελασγῶν μάλιστα προσ-
 κεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν.
 πρὸς δὴ ὧν ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος,
 ἐὼν βάρβαρον, οὐδαμὰ μέγας αὖξηθῆναι.
 25 Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατε- 59
 χόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ
 Πεισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτεος τοῦτον τὸν χρόνον τυ-
 ραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἰπποκράτει γὰρ ἔοντι ἰδιώτῃ
 καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμπια τέρας ἐγένετο μέγα· θύσαν-
 30 τος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες καὶ κρεῶν

τε ἔόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξεσαν καὶ
 ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν
 καὶ θεησάμενος τὸ τέρας συνεβούλευε Ἴπποκράτει πρῶτα
 μὲν γυναιῖκα μὴ ἄγεσθαι τεκνοποιὸν ἐς τὰ οἰκία, εἰ δὲ
 τυγχάνει ἔχων, δεύτερά τήν γυναιῖκα ἐκπέμπειν, καὶ εἰ 5
 τίς οἱ τυγχάνει ἔων παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὐκ ὦν
 ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πεῖθεσθαι θέλειν τὸν
 Ἴπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον
 τοῦτον, ὃς στασιαζόντων τῶν παρὰ λων καὶ τῶν ἐκ τοῦ
 πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος 10
 τοῦ Ἀλκμέωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου (τοῦ)
 Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρε τρί-
 τήν στάσιν, συλλέξας δὲ στασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν
 ὑπερακρίων προστάς μηχανᾷται τοιάδε· τρωματίσας ἑων-
 τόν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦρος 15
 ὥς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς
 ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἐδέετό τε τοῦ δήμου
 φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκι-
 μήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νί-
 σαιάν τε ἔλων καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ 20
 δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ τῶν
 ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ
 ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κο-
 ρύντας ἔχοντες εἶποντό οἱ ὀπίσθι. συνεπαναστάντες δὲ
 οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἐνθα δὲ 25
 ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας
 συνταράξας οὔτε θέσμια μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατ-
 80 εστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ
 δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῶντὸ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ Με-
 γακλέος στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνονσιν 30

μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας
 καὶ τὴν τυραννίδα οὕτω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέ-
 βαλε, οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἐκ νέης
 ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσι
 5 ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο
 οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐν-
 δεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τού-
 τοισι Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ προῆ-
 γμα εὐηθέστατον, ὥς ἐγὼ εὐρίσκω, μακροῦ, ἐπεὶ γε
 10 ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἔθνος καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἡλιθίου ἀπηλ-
 λαγμένον μᾶλλον, εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι
 τοῖσι πρῶτοισι λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μη-
 χανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέει ἦν γυνή,
 15 τῇ οὖνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηγέων
 ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύ-
 την τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβι-
 βάσαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἶόν τι ἔμελλε εὐ-
 προπέστατον φανέσθαι ἔχουσα ἡλαννον ἐς τὸ ἄστυ,
 20 προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα
 ἡγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες τοιάδε· ὦ
 Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόμῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴν
 ἢ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει ἐς
 τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέον-
 25 τες ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπί-
 κετο ὥς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει, καὶ <οἱ> ἐν τῷ
 ἄστει πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν
 προσεύχοντό τε τὴν ἀνθρωπον καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρα-
 τον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ 61
 30 ὁ Πεισίστρατος κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα

γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἐκρυπτε ταῦτα ἢ γυνή, 5 μετὰ δέ, εἴτε ἱστορεύσῃ εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί, ἢ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὥς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἑωυτῷ ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς 10 χώρης τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἑρέτριαν ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππῖεω δὲ γνώμῃ νικῆσαντος ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων αἵτινες σφι προαιδέοντό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα Θηβαῖοι ὑπερ- 15 εβάλλοντο τῇ δόσι τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφθυ καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξίος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὖνομα ἦν Λύγδαμιν, προθυμίην πλείστην 20 62 παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἑρετρίας δὲ ὀρμηθέντες διὰ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ σφι στρατοπεδευομένοισι οἱ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν 25 δῆμων προσέερχον, τοῖσι ἢ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὥς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπεῖτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος 30

αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὥς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τῶντὸ συνιόντες 5 ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρὸν χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσίων χρᾶ ἐν ἐξαμέτρῳ τόνῳ τάδε λέγων·

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται, 10 Θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάων χρᾶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλα- 63 βὼν τὸ χρηστήριον καὶ φᾶς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν ἐπήγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα καὶ μετὰ τὸ ἄρι- 15 στον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων βουλήν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅπως μῆτε ἀλίσθαιεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀνα- 20 βιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους προέπεμπε. οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, 64 οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας ἐρρίξωσε 25 τὴν τυραννίδα ἐπικούροισί τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων, δμηροὺς τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φευγόντων παῖδας λαβὼν καὶ καταστήσας ἐς Νάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος 30 κατεοτρέψατο πολέμῳ καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε

ἔτι τούτοισι τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων, καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεε ἐς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηνέων, Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ 5 ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμεωνιδέων ἔφενγον ἐκ τῆς οἰκίτης.

65 Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφηνγότας καὶ ἐόντας 10 ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλή- 15 νων κατὰ τε σφέας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμεικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην· Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήμει ἐς τὸ μέγαρον, ἰθὺς ἢ Πυθίῃ λέγει τάδε·

20

Ἦκεις, ὦ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν
Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίξω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον·

Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόοργε.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ 25 τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιητήσιν, ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκούργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέῳ μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάν- 30

τα καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. [μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τούτοισι τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος.] οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν, τῷ 66
 5 δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐχρηστηριάζοντο
 10 ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾶ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἳ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.

15 Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι

Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο, οἱ δὲ πέδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πί-
 20 συνοι, ὥς δὴ ἔξανδραποδιεύμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐξωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σοαὶ ἐν
 25 Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ 67
 κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας, κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληίην ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατ-
 30 πέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενό-

μενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφούς ἐπειρώτων τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γε-
νοίατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε τὰ Ὁρέστω τοῦ Ἀγα-
μέμνονος ὅστέα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ 5
οἰοί τε ἐγίνοντο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστω, ἐπεμπον αὐ-
τις τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέ-
οιτο Ὁρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι
λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέῃ λευρῷ ἐνὶ χώρῳ, 10

Ἐνθ' ἀνεμοὶ πνείουσι δύω κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.

Ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·

Τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση.

ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπειχόν 15
τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι, ἐς δ'
ὅθι Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλομένων Σπαρτιητέων
ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες
ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἐκά-
στου· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ 20
τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους
68 μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλη. τούτων ὦν τῶν ἀνδρῶν
Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ
σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμειξίης πρὸς
τοὺς Τεγεήτας ἐλθὼν ἐς χαλκήιον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξ- 25
ελαννόμενον καὶ ἐν θώματι ἦν ὀρέων τὸ ποιούμενον.
μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα εἶπε πανσά-
μενος τοῦ ἔργου· Ἡ κου ἄν, ὧ ξεῖνε Λάκων, εἰ περ
εἶδες τό περ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθώμαζες, ὅκου νῦν οὕτω
τυγχάνεις θῶμα ποιούμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. 30

ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θύλῳ τῇ αὐτῇ φρέαρ ποιήσασθαι,
 ὀρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπαπήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίας
 μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν
 ἄνοιξα αὐτὴν καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔοντα
 5 τῇ σορῶ. μετρήσας δὲ συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ
 οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπее, ὁ δὲ ἐννώσας τὰ λεγόμενα
 συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον
 εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκῆος δύο ὀρέων φύ-
 σας τοὺς ἀνέμους εὗρισκε ἔοντας, τὸν δὲ ἄκμονα καὶ
 10 τὴν σφῦραν τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, τὸν δὲ
 ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι κείμενον,
 κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὥς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σί-
 δηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπελθὼν
 ἐς Σπάρτην ἔφραξε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ προῆγμα.
 15 οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην ἐδίωξαν.
 ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φράζων τὴν ἑωντοῦ
 συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκῆα ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδι-
 δόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὥς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη,
 ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας οἴχeto
 20 φέρων ἐς Σπάρτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως
 πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατνυτέρτεροι τῷ πολέμῳ
 ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ
 τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμπε 69
 25 ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας καὶ δεησομέ-
 νους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ
 δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· Ἐπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν
 τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε· Ὡ Λακε-
 δαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσ-
 30 θέσθαι, ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προσεσθάναι τῆς Ἑλλά-

δος, ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι φίλος
 τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ
 ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκη-
 ρυκεύετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ
 θεοπρόπιον τὸ Κροῖσῳ γενόμενον ἤσθησάν τε τῇ ἀπίξῃ 5
 τῶν Λυδῶν καὶ ἐποίησαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ συμ-
 μαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροί-
 σου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι ἐς Σάρδις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βου-
 λόμενοι χρήσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν 10
 Θόρνακι ἴδρυται Ἀπόλλωνος, Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομέ-
 νοισι ἔδωκε δωτήνην.

70 Τούτων τε ὧν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμ-
 μαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας
 Ἑλλήνων αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἔτοι- 15
 μοι ἐπαγγέλλαντι, τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χάλ-
 κεον ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος καὶ
 μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἤγον, δῶρον
 βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροῖσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ
 ἀπίκετο ἐς Σάρδις δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· 20
 οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεῖτε ἀρόμενος ἐς
 τὰς Σάρδις ὁ κρητῆρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυνθό-
 μενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν νηυσὶ μακροῇσι ἐπιπλώ-
 σαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεῖτε ὑστέρησαν
 οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθά- 25
 νοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἠλωκέναι, ἀπέδοντο
 τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ιδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους
 ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἥραιον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀπο-
 δόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην ὡς ἀπαιρεθεῖη-
 σαν ὑπὸ Σαμίων.

Κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε, Κροῖσος δὲ 71
 ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐποιέετο στρατηγὴν ἐς Καππαδο-
 κίην, ἐλπίσας καταιρῆσειν Κῦρὸν τε καὶ τὴν Περσέων
 δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι
 5 ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθε
 εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα
 οὖνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε·
 οὖνομά οἱ ἦν Σάνδανις· Ὡ βασιλεῦ, ἐπ' ἀνδρας τοι-
 ούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἳ σκυτῖνας μὲν
 10 ἀναξυρίδας, σκυτῖνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι,
 σιτεύονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην
 ἔχοντες τρηχέαν. πρὸς δὲ οὐκ οἴνω διαχρέωνται, ἀλλὰ
 ὑδροποτέουσι, οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο
 ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δή, εἰ νικήσεις, τί σφεας
 15 ἀπαιρήσει, τοῖσί γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἣν νι-
 κηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γάρ
 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέξονται οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσον-
 ται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον
 ποιοῦνσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα
 20 λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
 Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρὸν οὔτε ἀγαθὸν
 οὐδέν.

Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζον- 72
 ται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρ-
 25 σας ἄρξαι Μήδων κατήκοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γάρ
 οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδίας ὁ Ἄλυσ
 ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ Κιλικῶν, μετὰ
 δὲ Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέ-
 ρου Φρύγας, παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω
 30 πρὸς βορέην ἄνεμον ἐνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας

ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω δ' Ἄλυσ ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται. 5

73 Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἰμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν βουλούμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἔων καὶ τείσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γάρ τὸν Κναξάρειω, ἔοντα Κροίσου μὲν 10 γαμβρόν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσειω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρόν Κροίσῳ ᾧδε. Σκυθίων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κναξάρης ὁ Φραόρτειω τοῦ Δηϊόκειω, 15 ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὐὼς ἔοντας ἱκέτας, ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτούς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθίων ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόντων, 20 καὶ κοτε συνήνεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῆσι χερσὶ ὁ Κναξάρης (ἦν γάρ, ὥς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος) τροχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείη. οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κναξάρειω παθόντες, ὥς γε ἀνάξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ 25 σφίσι διδασκομένων παιδων ἓνα κατακόψαι, σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κναξάρη δοῦναι φέροντες ὥς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλνάττεα τὸν Σαδνάττειω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κναξάρης 30

καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπά-
 σαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλυάττεω ἰκέ-
 ται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης 74
 ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κναξάρῃ, πόλεμος τοῖσι
 5 Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μῆδοισι ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε,
 ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν,
 πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μῆδους· ἐν δὲ καὶ νυκτο-
 μαχίην τινὰ ἐποίησαντο· διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης
 τὸν πόλεμον τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης συνή-
 10 νεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης τὴν ἡμέρην ἐξα-
 πίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς
 ἡμέρης Θaalῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε ἔσε-
 σθαι, οὗρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ
 καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι
 15 ἐπεῖτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης
 τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέροι
 εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐ-
 τοὺς ἦσαν οἷδε, Συέννεσις τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβύνητος
 ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπεύσαντες
 20 γενέσθαι ἦσαν καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυ-
 άττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην
 Ἀστυάγῃ τῷ Κναξάρῃ παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης
 ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.
 ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ πέρα τε Ἑλληνες,
 25 καὶ πρὸς τούτοις, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωται
 ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ 75
 μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ
 ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοις σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμε-
 30 φόμενος τῷ Κύρῳ ἔς τε τὰ χρηστήρια ἐπεμπε εἰ στρα-

τεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ
 κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι,
 ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὥς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ
 τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν
 ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρα- 5
 τόν, ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μι-
 λήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ
 διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός (οὐ γὰρ δὴ εἶναι
 καὶ τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται
 παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ 10
 τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ
 καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν, ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρα-
 τοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθεάν ὀρύσσειν, ἄγοντα
 μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νότου λάβοι, ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτρεπόμενος 15
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεῖτε καὶ
 ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατός ἐγέ-
 νετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον
 ῥεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· 20
 76 κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος
 δὲ ἐπεῖτε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππα-
 δοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην (ἥ δὲ Πτερίη ἐστὶ
 τῆς χώρας ταύτης [τὸ] ἰσχυρότατον κατὰ Σινώπην· πό-
 λιν τὴν ἐν <τῷ> Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένη) 25
 ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο φθείρων τῶν Συρίων τοὺς
 κλήρους. καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἡν-
 δραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας,
 Συρίους τε οὐδὲν ἔοντας αἰτίους ἀναστάτους ἐποίησε.
 Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβὼν 30

τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας ἡντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν
 δὲ ἐξελαύνειν ὀρμησάι τὸν στρατόν, πέμψας κήρυκας
 εἰς τοὺς Ἴωνας ἐπειρᾶτό σφεας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι.
 Ἴωνες μὲν νῦν οὐκ ἐπείθοντο, Κῦρος δὲ ὥς ἀπίκετο
 5 καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτε-
 ρίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης
 δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολ-
 λῶν τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν νυκτὸς ἐπελ-
 θούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτω ἡγω-
 10 νίσατο. Κροῖσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ 77
 ἑωυτοῦ στράτευμα (ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς
 πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κῦρος) τοῦτο μεμφθεὶς, ὥς τῇ
 ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιῶν ὁ Κῦρος, ἀπήλανε εἰς
 τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους
 15 κατὰ τὸ ὄρκιον (ἐποίησατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασι-
 λεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περὶ πρὸς
 Λακεδαιμονίους), μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους
 (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη, ἐτυ-
 ράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν Βαβυλωνίων Λα-
 20 βύνητος), ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι
 εἰς χρόνον ὀητόν, ἀλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ἑωυ-
 τοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρεῖς ἄμα
 τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
 φρονέων, ὥς ἀπίκετο εἰς τὰς Σάρδεις, ἐπεμπε κήρυκας
 25 κατὰ τὰς συμμαχίας προερέοντας εἰς πέμπτου μηνὸς συλ-
 λέγεσθαι εἰς Σάρδεις· τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον
 στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπεί-
 διεσκέδασε, οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἄρα ἀγωνισάμε-
 νος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδεις. ταῦτα 78
 30 ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλή-

σθη. φανέντων δὲ αὐτῶν οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νο-
 μὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο
 Κροίσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ
 ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς [τῶν ἐξηγητέων] Τελμησσέων. ἀπι-
 κομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελ- 5
 μησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο
 Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶ-
 σαι ἐς τὰς Σάρδις ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέντοι
 τὰδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι
 Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον κατα- 10
 στρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς
 παῖδα, ἵππον δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησ-
 σέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι,
 οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν
 Κροῖσον. 15

79 Κῦρος δὲ αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖσου μετὰ τὴν
 μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὥς ἀπε-
 λάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευ-
 ὁμενος εὗρισκε προῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὥς δύναιτο
 τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι 20
 τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ
 ἐποίησε κατὰ τάχος· ἐλάσας [γὰρ] τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυ-
 δίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖ-
 σος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν
 ἔσχε τὰ προήγματα ἢ ὥς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς 25
 Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος
 οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηϊότερον οὔτε ἀλκιμώτερον
 τοῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δόρατά
 τε ἐφόρεον μέγαρα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγα-
 80 θοί. ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ 30

ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλόν
 (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ἵλλος
 συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἑρμον,
 ὃς ἐξ ὄρεος ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων ἐκδιδοὶ ἐς
 5 θάλασσαν κατὰ Φώκαιαν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὥς
 εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδή-
 σας τὴν ἵππον ἐποίησε Ἀρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς
 Μήδου τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἐώντου εἶποντο
 σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας
 10 ἀλίσας καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεια ἄνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέ-
 βησε ἱππάδα στολὴν [ἐν]εσταλμένους, σκευάσας δὲ αὐ-
 τοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προῖέναι πρὸς τὴν
 Κροῖσον ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἔπесθαι τὸν πεζὸν στρα-
 τὸν ἐκέλευε, ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν
 15 ἵππον. ὥς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν
 μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους κτείνειν πάντα τὸν
 ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν,
 μὴδὲ ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παρ-
 αίνεσε, τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε
 20 εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε
 τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος.
 αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ
 ἄχρηστον ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ τι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψε-
 σθαι ὁ Λυδός. ὥς δὲ καὶ συνήρισαν ἐς τὴν μάχην, ἐν-
 25 θαῦτα ὥς ὤσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι
 καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ
 Κροίσῳ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἷ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν
 δειλοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὥς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόν-
 τες ἀπὸ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον.
 30 χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν ἐτράποντο οἱ

Ἀνδοί, κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

- 81 Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη, Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην ἐπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμα- 5 χίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθῆειν ὥς πολιορκεο-
- 82 μένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἐπεμπε συμμαχίας καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι 10 [τοῖσι Σπαρτιήτησι] κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἕρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, 15 ἥ τε ἐν τῇ ἡπίερω χώρῃ καὶ ἡ Κυθηρίῃ [νῆσος] καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι, ὁκότεροι δ' ἂν περιγένηνται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ 20 δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑαυτοῦ μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων ὀρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσομένους τοὺς σφετέρους ἐπαμύνοινεν. συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσοντο, λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέν- 25 τες συνέβαλον. μαχομένων δὲ σφῶν καὶ γινομένων ἰσοπαλέων ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἐξακοσίων τρεῖς, Ἀργείων μὲν Ἀλκίηνωρ τε καὶ Χρομῖος, Λακεδαιμονίων δὲ Ὀθρυάδης· ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὥς νενικηκότες 30

ἔθρεον ἐς τὸ Ἄργος, ὃ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυά-
 δης σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς καὶ προσφορήσας
 τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον ἐν τῇ τάξει εἶχε
 ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμ-
 5 φότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔφασαν νικᾶν,
 λέγοντες οἱ μὲν ὥς ἑωυτῶν πλεῖνες περιγεγόνασι, οἱ
 δὲ τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφενγότας, τὸν δὲ σφέτερον
 παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκροὺς.
 τέλος δὲ ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόν-
 10 των δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι.
 Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμε-
 νοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποι-
 ήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρῆψειν κό-
 μην Ἀργείων μηδένα μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφο-
 15 ρῆσειν, πρὶν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες
 πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἓνα λέγουσι τὸν
 περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμε-
 νον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διε-
 20 φθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι
 ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων 83
 πρηγμάτων ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κῆρυξ δεόμενος Κροίσῳ
 βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως, ἐπεῖτε ἐπύθοντο
 τοῦ κήρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρ-
 25 εσκευασμένοισι καὶ νεῶν ἐουσέων ἐτοίμων ἦλθε ἄλλη
 ἀγγελίη ὥς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν καὶ ἔχοιτο
 Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν
 ποιησάμενοι μεγάλην ἐπέπανντο.

Σάρδιες δὲ ἤλωσαν ὧδε· ἐπεὶ δὲ τεσσερεσκαίδεκάτη 84
 30 ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρα-

τιῇ τῇ ἑωντοῦ διαπέμψας ἱππέας προεῖπε τῷ πρώτῳ
 ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο πει-
 ρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὥς οὐ προεχώρει, ἐνθαῦτα
 τῶν ἄλλων πεπανμένων ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσ-
 βαίνων, τῷ οὐνομα ἦν Τροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς 5
 ἀκροπόλιος. τῇ οὐδὲς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν
 δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῶ κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι
 ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρό-
 τερον βασιλεὺς Σαρδίων μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέ-
 οντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάν- 10
 των ὥς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος ἔδονται
 Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος
 περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον [τὸ χωρίον] τῆς ἀκροπό-
 λιος, κατηλόγησε τοῦτο ὥς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότο-
 μον· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τρωῶλου τετραμμένον τῆς πό- 15
 λιος. ὁ ὢν δὴ Τροιάδης οὗτος ὁ Μάρδος ἰδὼν τῇ
 προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος
 καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν καὶ
 ἀνελόμενον ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ
 δὴ αὐτός τε ἀνεβεβήκε καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων 20
 ἀνέβαινον· προσβάντων δὲ συχνῶν οὕτω δὴ Σάρδιες
 85 τε ἠλώκεσαν καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. κατ' αὐτὸν
 δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρό-
 τερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρωνος δέ.
 ἐν τῇ ὢν παρελθούσῃ εὐεστοί ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς 25
 αὐτὸν ἐπεποιήκε ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος καὶ δὴ καὶ
 ἐς Δελφούς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους. ἡ δὲ
 Πυθίη οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
 Μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκουεῖν 30

Παιδὸς φθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λώιον ἀμφὶς
 Ἔμμεναι· αὐδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβῳ.
 ἀλίσκομένον δὴ τοῦ τείχεος, ἦιε γὰρ τῶν τις Περσέων
 ἀλλογνώσας Κροῖσον ὥς ἀποκτενέων, Κροῖσος μὲν νυν
 5 ὀρέων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημε-
 λήκεε, οὐδέ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανεῖν· ὁ δὲ
 παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος ὥς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσῃν,
 ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν, εἶπε δέ· Ὠν-
 θρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶ-
 10 τον ἐφθέγγετο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα
 χρόνον τῆς ζόης.

Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν 86
 Κροῖσον ἐξώρρησαν, ἄρξαντα ἔτα τεσσερεσκαίδεκα καὶ
 τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρη-
 15 στήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἐωντοῦ μεγάλην ἀρχήν.
 λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ
 δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτήν τὸν
 Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Ἀνδῶν
 παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἶτε δὴ ἀκροθίνια
 20 ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεφ' δὴ, εἶτε καὶ εὐχὴν ἐπιτε-
 λέσαι θέλων, εἶτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι
 θεοσεβέα τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βου-
 λόμενος εἰδέναι εἴ τίς μιν δαιμόνων ρύσεται τοῦ μὴ
 ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα, τῷ δὲ
 25 Κροίσῳ ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν
 κακῷ ἐόντι τοσοῦτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὥς οἱ εἶη σὺν
 θεῷ εἰρημένον, τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.
 ὥς δὲ ἄρα μιν προσστῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ
 ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐς τρεῖς ὀνομάσαι
 30 'Σόλων'. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα κελεῦσαι τοὺς

ἐρμηνέας ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικα-
 λέοιτο, καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ
 τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτώμενον, μετὰ δέ, ὥς ἡναγ-
 κάζετο, εἰπεῖν· Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα
 μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὥς δέ σφι ἄσσημα 5
 ἔφραξε, πάλιν ἐπειρώτων τὰ λεγόμενα. λιπαρέοντων
 δὲ αὐτῶν καὶ ὄχλον παρεχόντων ἔλεγε δὴ ὥς ἦλθε ἀρ-
 χὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα
 τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας, ὥς
 τε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκείνος εἶπε, οὐδέν 10
 τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων ἢ <οὐκ> ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώ-
 πινον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι ὀλβίους
 δοκέοντας εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι,
 τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης καίεσθαι τὰ περιέσχατα.
 καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ Κροῖσος 15
 εἶπε, μεταγνόντα τε καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν-
 θρωπος ἐὼν ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαι-
 μονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ, πρὸς τε τού-
 τοισι δειδάντα τὴν τίσιν καὶ ἐπιλεξάμενον ὥς οὐδὲν
 εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεν- 20
 νύναι τὴν ταχίστην τὸ καίόμενον πῦρ καὶ καταβιβάζειν
 Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσον. καὶ τοὺς πειρω-
 μένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐν-
 θαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου
 μετάγνωσιν, ὥς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ 25
 πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβῶσασθαι
 τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἰ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ
 αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ
 παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
 θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνδραμεῖν ἐξ- 30

ἀπίνης νέφεα καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι καὶ ὕσαι
 ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρὴν. οὕτω
 δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἶη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς
 5 πυρῆς εἰρέσθαι τάδε· Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέ-
 γνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον πολέμιον ἀντὶ
 φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ
 ταῦτα ἐπρηξά τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωντοῦ δὲ
 κακοδαιμονίῃ· αἷτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 10 θεὸς ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γάρ οὕτω ἀνό-
 ητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται· ἐν μὲν
 γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ
 πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμονί κεν φίλον ἦν
 οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κῦρος δὲ αὐτὸν 88
 15 λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωντοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προ-
 μηθίῃ εἶχε, ἀπεθώμαξέ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ
 ἐκεῖνον ἑόντες πάντες. ὁ δὲ συννοίῃ ἐχόμενος ἡσυχος
 ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας
 τὸ τῶν Ἀνδῶν ἄστει κεραΐζοντας εἶπε· ὦ βασιλεῦ, κότε-
 20 ρον λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω ἢ σιγᾶν ἐν τῷ
 παρεόντι χρόνῳ; Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν
 ὅ τι βούλοιοτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων· Οὗτος ὁ πολ-
 λὸς ὅμιλος τί ταῦτα πολλῇ σπουδῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε·
 Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφο-
 25 ρέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο· Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν οὔτε
 χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάξει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων
 μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ 89
 ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε, μεταστησάμενος δὲ
 τοὺς ἄλλους εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ ἐνορώῃ ἐν τοῖσι
 30 ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· Ἐπεῖτε με θεοὶ ἔδωκαν δοῦ-

λόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλεόν, σημαίνειν σοι.
 Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβρίζουσι εἰσὶ ἀχρήματοι· ἦν ὦν
 σὺ τούτους περιύδης διαρπάσαντας καὶ κατασχόντας
 χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι·
 ὃς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάσχη, τοῦτον προσδέκεσθαι 5
 τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν ποιήσων ὧδε, εἴ τοι ἀρέ-
 σκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι
 τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέ-
 ροντας τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι ὥς σφρα ἀναγκαίως
 ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διὶ. καὶ σύ τέ σφι οὐκ ἀπεχθή- 10
 σαι βίῃ ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγ-
 90 γνόντες ποιεῖν σε δίκαια ἐκόντες προήσουσι. ταῦτα
 ἀκούων ὁ Κῦρος ὑπερήδeto, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθε-
 σθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν εἶπε πρὸς 15
 Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασι-
 λέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιεῖν, αἰτέο δόσιν ἥντινα
 βούλεαί τοι γενέσθαι παραντίκα. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ δέσποτα,
 ἑάσας με χαρὶν μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 τὸν ἐγὼ ἐτίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπειρέσθαι, πέμψαντα 20
 τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾷν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος
 ἐστί οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο ὃ τι οἱ τοῦτο ἐπηγορέων
 παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαλιλλόγησε πᾶσαν τὴν
 ἑαυτοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιαις
 καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα καὶ ὥς ἐπαρθεὶς τῷ μαν- 25
 τηρίῳ ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα κατέ-
 βαινε αὐτὶς παραιτούμενος ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τοῦτο
 ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· Καὶ τούτου τεύξεαι
 παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλον παντὸς τοῦ ἂν ἐκά-
 στοτε δέῃ. ὥς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων 30

τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς ἐνετέλλετο τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηλοῖσι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας ὥς καταπαύσονται τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς
 5 οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύντας τὰς πέδας· ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ ἐντε- 91
 ταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· Τὴν πεπρω-
 10 μένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. Κροῖ-
 σος δὲ πέμπτου γονέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἔων δο-
 ρυφόρος Ἡρακλειδέων δόλῳ γυναικῆφι ἐπισπόμενος ἐφόνευσε τὸν δεσπότην καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐ-
 δέν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίῳ ὅκως
 15 ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίῳ πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶός τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐται, ἤνυσέ τε καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρ-
 δίων ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὥς ὕστερον
 20 τοῖσι ἔτεσι τούτοις ἀλούς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ γενόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται· προηγό-
 ρευε γάρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, με-
 γάλην ἀρχὴν [αὐτὸν] καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
 25 χρῆν εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι ἐπειρέσθαι πέμψαντα κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλ-
 λαβὼν δὲ τὸ ρηθὲν οὐδ' ἐπανειρόμενος ἑωυτὸν αἷτιον ἀποφαινέτω. τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ
 [εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου, οὐδὲ τοῦτο συνέ-
 30 λαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυῶν

οὐκ ὁμοεθνέων ἐγγερόνεε, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου· ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μηδῶν βασιλέως, ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἔνερθε ἔων τοῖσι ἅπασι δεσποίνῃ τῇ ἑωντοῦ συνοίκεε. ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ 5 ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι, οἱ δὲ ἀνήνειακιν ἐς Σάρδις καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑωντοῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.

- 92 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δὲ ἔστι 10 καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μούνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τριποὺς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ, ἐν δὲ Ἐφέσῳ αἶ τε βόες αἶ χρύσεαι καὶ τῶν κίωνων αἶ πολλαί, ἐν δὲ Προνηίης τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῆ 15 μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἱ- 20 κηΐα τε ἔοντα καὶ τῶν πατρώϊων χρημάτων ἀπαρχήν, τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὃς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντιστασιώτης κατεστήκειε συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ 25 ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος· Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καέλρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεῖτε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρόσδοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε, τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον 30

κατιρώσας τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἰρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θώματα δὲ γῆ <ῆ> Λυδία ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, 93
οἷά γε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τρωῶλου κατα-
5 φερομένου ψήγματος. ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον
παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βα-
βυλωνίων· ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς
σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ
ἄλλο σῆμα χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι
10 ἄνθρωποι καὶ οἱ χειρῶνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παι-
δίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἐόντες ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ
τοῦ σήματος ἄνω, καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο τὰ
ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ φαίνεται μετρεόμενον τὸ τῶν
παιδισκέων ἔργον ἐὼν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν
15 δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι
σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι·
ἐκδιδοῦσι δὲ αὐταὶ ἑωντάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σή-
ματός εἰσι στάδιοι ἔξ καὶ δύο πλέθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἔστι
πλέθρα τρία καὶ δέκα· λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος
20 μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ αἰνῆαον εἶναι· καλέεται δὲ
αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ 94
νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς
ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἄν-
θρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
25 κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.
φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι
τε καὶ Ἕλλησι κατεστεῶσας ἑωντῶν ἐξεύρημα γενέσθαι.
ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ
Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ
30 Ἄττος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν

Ἀυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Ἀυδοὺς τέως μὲν
 διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δέ, ὥς οὐ παύεσθαι, ἄκεα
 δίξασθαι, ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευ-
 ρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγά-
 λων καὶ τῆς σφαίρης καὶ τῶν ἄλλων πασέων παιγνιέων 5
 τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν
 οὐκ οἰκτιοῦνται Ἀυδοί. ποιεῖν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν
 ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶ-
 σαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία, τὴν δὲ ἑτέραν σιτέεσθαι
 πανομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διάγειν 10
 ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἰκοσι. ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἀνιέναι
 τὸ κακόν, ἀλλ' ἔτι ἐπὶ μᾶλλον βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν δύο μοίρας διελόντα Ἀυδῶν πάντων
 κληρῶσαι τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δ' ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς
 χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν 15
 μοιρέων ἑωυτὸν τὸν βασιλέα προσταάσειν, ἐπὶ δὲ τῇ
 ἀπαλλασσομένῃ τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὖνομα εἶναι
 Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ
 τῆς χώρας καταβῆναι ἐς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι
 πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα, ὅσα σφι ἦν χρηστὰ 20
 ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς
 ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρι-
 κούς, ἐνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιας καὶ οἰκέειν τὸ
 μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Ἀυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς
 ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδός, ὅς σφεας ἀνήγαγε. ἐπὶ 25
 τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους ὀνομασθῆναι Τυρ-
 σηνοὺς. Ἀυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο.

95 ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος
 τὸν τε Κῦρον ὅστις ἑὸν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατέειλε,
 καὶ τοὺς Πέρσας ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. 30

ὥς ὧν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι οἱ μὴ βουλόμενοι
 σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἔοντα λέγειν λόγον,
 κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος περὶ Κῦρον καὶ τρι-
 φασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων
 5 τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι
 ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὔτοι
 περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγέ-
 νοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην
 ἐλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα
 10 ἐποίησε τῶντὸ τοῖσι Μῆδοισι. ἔόντων δὲ αὐτονόμων 96
 πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον ὧδε αὐτῖς ἐς τυραννίδας πε-
 ριῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφὸς τῷ
 οὐνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ
 Δηϊόκης ἐρασθεὶς τυραννίδος ἐποίησε τοιάδε· κατοικη-
 15 μένων τῶν Μῆδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἐωντοῦ ἐὼν καὶ
 πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δι-
 καιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι ἐούσης
 ἀνομίας πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν ἐποίησε, ἐπι-
 στάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ
 20 δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι ὀρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρό-
 πους δικαστὴν μιν ἐωντῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δὴ, οἷα μνώ-
 μενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα
 ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτῶν, οὔτω
 ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμησι ὥς Δηϊό-
 25 κης εἶη ἀνὴρ μοῦνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον
 περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε, ἐπεῖτε ἤκουσαν,
 ἄσμενοι ἐφοίτων παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασό-
 μενοι, τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο. πλεῦνος 97
 δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανο-
 30 μένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνούς ὁ

Δηϊόκης ἐς ἑαυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε κατίζειν ἔτι
 ἤθελε ἐνθα περ πρότερον προκατίζων ἐδίκασε, οὔτ' ἔφη
 δικᾶν ἔτι· οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑαυτοῦ ἐξημελη-
 κότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐύσης ὦν ἄρπα-
 γῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῶ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ 5
 πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τὸντὸ καὶ
 ἐδίδουσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι·
 Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν
 οἰκέειν τὴν χώραν, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασι- 10
 λέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται καὶ αὐτοὶ πρὸς
 ἔργα τρεψόμεθα οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα.
 ταῦτά κη λέγοντες πείθουσι ἑαυτοὺς βασιλεύεσθαι.
 98 αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὄντινα στήσονται βασιλέα,
 ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλ- 15
 λόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασι-
 λέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑαυτῶ
 ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατῦναι αὐτὸν
 δορυφόροισι. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέ-
 ουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐ- 20
 τὸς ἔφρασε τῆς χώρας, καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέ-
 πουσιν ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὥς ἔσχε
 τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιή-
 σασθαι καὶ τοῦτο περιστέλλοντας τῶν ἄλλων ἦσσαν
 ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων 25
 οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν
 Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα.
 μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος
 τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ἐστι ὑψη-
 λότερος. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει κολω- 30

νὸς ἑὼν ὥστε τοιοῦτο εἶναι, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπε-
 τηδεύθη. κύκλων <δ'> ἑόντων τῶν συναπάντων ἐπτά, ἐν
 τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆα ἐνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ
 δ' αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύ-
 κλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύ-
 κλου οἱ προμαχεῶνές εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέ-
 λανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκεοι, τετάρτου δὲ κυάνεοι,
 πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων
 οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι· δύο δὲ
 10 οἱ τελευταῖοι εἰσι ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατα-
 κεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ 99
 ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία,
 τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν.
 οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶ-
 15 τός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα
 μηδένα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι, ὀρᾶσθαι τε
 βασιλέα ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τούτοις ἔτι γελᾶν τε
 καὶ ἀντίον πτύειν καὶ ἅπασιν εἶναι τοῦτό γε αἰσχρόν.
 ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως
 20 ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὁμήλικες, ἑόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ
 καὶ οἰκίῃς οὐ φλαυροτέρης οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λει-
 πόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός
 σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι. ἐπεῖτε δὲ ταῦτα διεκό- 100
 σμησε καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἣν τὸ δί-
 25 καιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες
 ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσπέμπεσκον, καὶ ἐκεῖνος διακρίνων
 τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δί-
 κας ἐποίηε, τάδε δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυν-
 θάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο, κατ'
 30 ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου, καὶ οἱ κατάσκοποι

τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἤρχε.
 101 *Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μού-*
νον καὶ τούτου ἤρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα,
Βοῦσαι, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριξαντοί, Βού-
 102 *διοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἐστὶ τοσάδε. Δη-* 5
όκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς τελευτήσαντος Δη-
όκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρε-
δέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρᾶτο
μούνων Μήδων ἄρχειν, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς
Πέρσας πρῶτοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο καὶ πρῶτους 10
Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα
ἔθνεα καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην
ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος
ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἳ Νίνον
εἶχον καὶ ἤρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν με- 15
μουνωμένοι μὲν συμμάχων ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μὲν-
τοι ἑωυτῶν εὖ ἦκοντες, ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσά-
μενος ὁ Φραόρτης αὐτὸς τε διεφθάρη, ἄρξας δύο τε καὶ
 103 *εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω*
δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ 20
Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλ-
κιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτος τε ἐλόχισε κατὰ
τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκά-
στους εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς τοξοφόρους
καὶ τοὺς ἱππέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα ὁμοίως 25
ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσί ἐστι μαχεσάμε-
νος ὅτε νυξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ
τὴν Ἄλνος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωυτῷ.
συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας ἐστρα-
 104 *τεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ καὶ τὴν* 30

πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὥς συμβαλὼν
 ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον
 ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας, ἥγε δὲ αὐτοὺς βασι-
 λεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης Προτοθύεω παῖς· οἱ ἐσέβα-
 5 λον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην Κιμμερίους ἐκβαλλόντες ἐκ τῆς
 Εὐρώπης, τοῦτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς
 τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης 104
 τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τρι-
 ήκοντα ἡμερῶν εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ
 10 πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλ' ἐν τὸ διὰ
 μέσου ἔθνος αὐτῶν ἔστι, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παρα-
 μειβομένοισι εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γε Σκύ-
 θαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλῶ
 μακροτέρην ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Κανκά-
 15 σιον ὕρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλλόντες τοῖσι
 Σκύθησι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ τῆς ἀρχῆς κατελύθη-
 σαν, οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦ- 105
 τεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον. καὶ ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν τῇ
 Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχός σφεας Αἰγύπτου βασι-
 20 λεὺς ἀντιάσας δῶροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὸ προ-
 σωτέρῳ μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπεῖτε ἀναχωρέοντες
 ὀπίσω ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν
 πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων ὀλίγοι τινὲς
 αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφρο-
 25 δίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρόν, ὥς ἐγὼ πυνθα-
 νόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν, ὅσα ταύ-
 της τῆς θεοῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρόν ἐνθεῦτεν
 ἐγένετο, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι, καὶ τὸ ἐν Κυθή-
 ροισι Φοίνικές εἰσι οἱ ἰδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συ-
 30 ρίης ἔόντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρόν τὸ

ἐν Ἀσκάλωνι καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ἡ
 θεὸς θήλεαν νοῦσον. ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι
 διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς
 ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὥς διακέαται,
 106 τοὺς καλέουσι ἐνάρεας οἱ Σκύθαι. ἐπὶ μὲν νυν ὁκτῶ
 καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ
 πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρείης ἀνάστατα ἦν.
 χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἔπρησσον παρ' ἐκάστων τὸ ἐκά-
 στοισι ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ τοῦ φόρου ἥρπαζον περιε-
 λαύνοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν
 10 τοὺς πλεῦνας Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ
 καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν, καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο
 τὴν ἀρχὴν Μῆδοι καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρό-
 τερον, καὶ τὴν τε Νίνον εἶλον (ὥς δὲ εἶλον, ἐν ἐτέ-
 ροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους
 15 ἐποίησαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ
 ταῦτα Κναξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα
 107 σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ. ἐκδέκεται δὲ Ἀστνα-
 γης ὁ Κναξάρει παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο
 θυγάτηρ τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην, τὴν ἐδόκεε
 20 Ἀστναγῆς ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτο ὥστε πληῖσαι
 μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην
 πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι
 τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθῶν.
 μετὰ δὲ τὴν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
 25 ὠραίην Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ
 γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὕψιν, ὃ δὲ Πέρσῃ διδοῖ τῷ
 οὖνομα ἦν Καμβύσης, τὸν εὗρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα
 ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου, πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν
 μέσον ἀνδρὸς Μήδου.

Συννοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ 108
 Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δὲ
 οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπε-
 λον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν
 5 δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι μετεπέμ-
 ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν,
 ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ
 αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος τῶν μάγων οἱ
 ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐ-
 10 τοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυ-
 λασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὥς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας
 Ἄρπαγον, ἄνδρα οἰκίηιον καὶ πιστότατόν τε Μήδων καὶ
 πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τάδε· Ἄρπαγε,
 15 πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, μηδαμῶς παραχρήσῃ, μηδὲ
 ἐμέ τε παραβάλλῃ καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ
 περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων δὲ
 ἐς σεωυτοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτεφ
 αὐτὸς βούλει. ὁ δὲ ἀμείβεται· ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλ-
 λοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδέν, φυλασσόμεθα
 20 δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν.
 ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τό γε
 ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. τούτοισι ἀμειψάμενος 109
 ὁ Ἄρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦιε κλαίων ἐς τὰ οἰκία· παρελθὼν δὲ
 25 ἔφραξε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ρη-
 θέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· Νῦν ὦν τί σοι
 ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται· Οὐ τῇ ἐνετέλλετο
 Ἀστυάγης, οὐδ' εἰ παραφρονήσῃ τε καὶ μανέεται κάκιον
 ἢ νῦν [μαίνεται], οὐ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ
 30 οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εὔνεκα

οὐ φονεύσω μιν, καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστι ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρον καὶ ἅπαις ἔρ-
 σενος γόνου· εἰ δ' ἐθέλῃσει τούτου τελευτήσαντος ἐς
 τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, τῆς νῦν
 τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐν- 5
 θεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφα-
 λέος εἶνεκα ἐμοὶ δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα, δεῖ
 μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεος αὐτοῦ φονέα γενέσθαι καὶ
 110 μὴ τῶν ἐμῶν. ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε
 ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεος τὸν ἡπίστατο νομᾶς 10
 τε ἐπιτηδεοτάτας νέμοντα καὶ ὄρεα θηριωδέστατα, τῷ
 οὖνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἐωυτοῦ συνδούλῃ,
 οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε Κυνὼ κατὰ τὴν
 Ἑλληνῶν γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπακώ· τὴν
 γὰρ κύνᾳ καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσι 15
 τῶν ὀρέων, ἐνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ
 βουκόλος, πρὸς βορέῳ τε ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων καὶ
 πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ
 χώρα πρὸς Σασπεύρων ὀρεινὴ ἐστὶ κάρτα καὶ ὑψηλὴ τε
 καὶ ἰδησι συνηρεφής, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα 20
 ἄπεδος. ἐπεὶ ὧν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος
 ἀπύκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγος τάδε· Κελεύει σε Ἀστυάγης
 τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημώτατον τῶν
 ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. καὶ τάδε τοι ἐκέ-
 λευσε εἰπεῖν, ἦν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλὰ τεφρὶ 25
 περιποιήσῃς, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπο-
 ρᾶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαί ἐγώ.

111 Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παι-
 δίον ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν
 ἑπαυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶ- 30

σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει οἰχομένον
 τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέροι
 ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωθεῶν,
 ἡ δὲ γυνὴ ὅ τι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο
 5 αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεῖτε δὲ ἀπονουστήσας ἐπέστη, οἷα
 ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἶρετο προτέρη ὅ τι μιν
 οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ
 γύναι, εἰδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μῆτε
 ἰδεῖν ὄφελον μῆτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμε-
 10 τέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατεῖχετο·
 ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς ἦα ἔσω. ὥς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω
 παιδίον προκείμενον ἀσπαῖρόν τε καὶ κραγγανόμενον,
 κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος
 δὲ ὥς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παι-
 15 δίον οἶχεσθαι φέροντα καὶ θεῖναι ἐνθα θηριωδέστατον
 εἶη τῶν ὀρέων, φᾶς Ἀστυάγεια εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέ-
 μενόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφεα ποιήσαιμι. καὶ
 ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶ-
 ναι· οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἐνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον
 20 δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ
 καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγου. καὶ
 πρόκατε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον
 θεράπωντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε
 τὸ βρέφος, ὥς ἄρα Μανδάνης τε εἶη παῖς τῆς Ἀστυά-
 25 γεος θυγατρὸς καὶ Καμβύσειω τοῦ Κύρου, καὶ μιν
 Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὅδε ἐστί. ἅμα 112
 τε ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε.
 ἡ δὲ ὥς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐόν, δα-
 κρύσασα καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς ἐχρήριζε
 30 μηδεμιᾷ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἶός τε εἶναι

ἄλλως αὐτὰ ποιέειν· ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐποψομένους, ἀπολέεσθαι τε κάκιστα ἢν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὥς δὲ οὐκ ἐπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ- τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πεί- θειν μὴ ἐκθῆναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσά γε 5 ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτοκα δὲ τεθνεὸς· τοῦτο μὲν φέρων πρόθες, τὸν δὲ τῆς Ἀστυά- γεος θυγατρὸς παῖδα ὥς ἐξ ἡμέων ἔοντα τρέφωμεν· καὶ οὕτω οὕτε σὺ ἀλώσσαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὕτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὃ τε γὰρ τεθνεὸς βασι- 10 λείης ταφῆς κυρήσει καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει τὴν ψυχὴν. κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ἡ γυνή, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδού τῇ ἑω- τοῦ γυναικί, τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἔοντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε 15 ἐς τὸ ἄγρος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἐτέρου παιδός, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὁρέων τιθεῖ. ὥς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκει- μένῳ ἐγένετο, ἦγε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προ- βοσκῶν φύλακον αὐτοῦ καταλιπὼν, ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ 20 Ἀρπάγου ἀποδεικνύναι ἔφη ἕτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγὸς τῶν ἑωυτοῦ δορυφό- ρων τοὺς πιστοτάτους εἰδέ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο, τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα 25 ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὕνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἐπαιξε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται, ἐπαιξε δὲ 30

μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδοῖς. καὶ οἱ παῖδες παίζοντες
 ἐβλόντο ἐωντῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βου-
 κόλου ἐπὶ κλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν
 οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ
 5 κού τινα αὐτῶν ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι
 τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὥς ἐκάστω ἔργον
 προστάσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παίδων συμπαίζων,
 ἐὼν Ἀρτεμβάρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μῆδοισι, οὐ
 γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε
 10 αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν, πειθομένων δὲ
 τῶν παίδων ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε
 υαστιγέων. ὁ δὲ ἐπεῖτε μετεῖθ' ἰτάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια
 ἑαυτοῦ παθὼν, μᾶλλον τι περιημέκτεε, κατελθὼν δὲ ἐς
 πόλιν πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτιζέτο τῶν ὑπὸ Κύρου ἡν-
 15 τησε, λέγων δὲ οὐ Κύρου (οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τοῦ-
 νομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός.
 ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὥς εἶχε ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυά-
 γεα καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα ἀνάρσια πρήγματα ἔφη
 πεπονθέναι, λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου,
 20 βουκόλου δὲ παιδὸς ὧδε περιυβρίσμεθα, δεικνὺς τοῦ
 παιδὸς τοὺς ὤμους. ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν Ἀστυάγης, 115
 θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος εἵ-
 νεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα.
 ἐπεῖτε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον
 25 ὁ Ἀστυάγης ἔφη· Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος
 παῖς ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ'
 ἐμοὶ ἀεικέειν τοιῇδε περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε· ὦ
 δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ· οἱ γὰρ
 με ἐκ τῆς κόμης παῖδες, τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες
 30 σφέων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκεον γὰρ σφι

εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδεότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες
 τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστες τε καὶ
 λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε
 116 εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρεμι. ταῦτα
 λέγοντος τοῦ παιδὸς τὸν Ἀστυάγεα ἐσήιε ἀνάγνωσις 5
 αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅ τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέρε-
 σθαι ἐδόκεε ἐς ἑαυτὸν καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη
 εἶναι, ὅ τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς
 ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεῖς δὲ τούτοισι ἐπὶ χρόνον
 ἄφθογγος ἦν· μόγισ δὲ δὴ κοτε ἀνενειχθεὶς εἶπε, θέλων 10
 ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοῦνον
 λαβὼν βασανίσῃ· Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω ὥστε
 σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφεσθαι. τὸν
 μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ
 θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε- 15
 λέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος μοννόθεν, τάδε αὐτὸν εἴ-
 ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθην λάβοι τὸν παῖδα καὶ τίς εἴη ὁ
 παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι καὶ τὴν τε-
 κοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν
 οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγά- 20
 λας ἀπικνέεσθαι, ἅμα τε λέγων ταῦτα ἐσήμαινε τοῖσι
 δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀγόμενος ἐς τὰς
 ἀνάγκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος
 δὲ ἀπ' ἀρχῆς διεξῆιε τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος καὶ κατέ-
 βαινε ἐς λιτάς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν 25
 117 αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθειάν
 ἐκφήναντος λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο, Ἀρπάγῳ
 δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυ-
 φόρους ἐκέλευε. ὥς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγός, εἶρετό μιν
 ὁ Ἀστυάγης· Ἀρπαγε, τέφρ' δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατε- 30

χρήσαιο τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς
 ἐμῆς; ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἑόντα,
 οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλί-
 σκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε· ὦ βασιλεῦ, ἐπεῖτε παρέλαβον
 5 τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπέων ὅπως σοί τε ποιήσω κα-
 τὰ νόον καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε
 θυγατρὶ τῇ σῇ μήτε αὐτῷ σοι εἶην ἀνθένης. ποιέω δὴ
 ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε παραδίδωμι τὸ παι-
 δίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό.
 10 καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο
 οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος
 θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος καὶ παραμένοντα φυλάσσειν
 ἄχρι οὗ τελευτήσῃ, ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε ἦν μὴ τάδε
 ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεῖτε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κε-
 15 λεύόμενα ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων
 τοὺς πιστοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν.
 οὕτω ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου, καὶ
 τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν 118
 ἰθὺν ἔφαινε λόγον, Ἀστιάγης δὲ κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε
 20 χόλον διὰ τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν, κατὰ περ ἤκουσε αὐ-
 τὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγγέετο τῷ
 Ἀρπάγῳ, μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπαλιλλόγητο, κατέβαινε λέγων
 ὡς περίεστί τε ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ
 τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον
 25 ἔκαμνον μεγάλως καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος
 οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὥς ὦν τῆς τύχης εὖ μετε-
 στεώσης τοῦτο μὲν τὸν σεωντοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πα-
 ρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα, τοῦτο δέ (σῶστρα γὰρ του
 παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὕτη προσκίεται)
 30 πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἄρπαγος μὲν ὡς ἤκουσε 119

ταῦτα, προσκυνήσας καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ
 ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγερόνους καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι
 ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦι ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν
 ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἰς μούνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα
 κου μάλιστα γεγυνώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε κελεύων 5
 ἐς Ἀστυάγεος καὶ ποιέειν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς
 δὲ περιχαρὴς ἔων φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα.
 Ἀστυάγης δέ, ὥς οἱ ἀπρίκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάξας
 αὐτὸν καὶ κατὰ μέλεα διελὼν τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ
 ἥψησε τῶν κρεῶν, εὖτυχτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἔτοιμα. 10
 ἐπεῖτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου παρήσαν οἱ
 τε ἄλλοι δαιτυμόνες καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι
 καὶ αὐτῷ Ἀστυάγῃ παρετιθέατο τράπεζαι ἐπίπλαι μη-
 λέων κρεῶν, Ἀρπάγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλήν
 κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τᾶλλα πάν- 15
 τα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέφω κατακεκαλυμμένα.
 ὥς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης
 εἶρετό μιν εἰ ἡσθιέη τι τῇ θοίνῃ. φαμένον δὲ Ἀρπάγου
 καὶ κάρτα ἡσθῆναι παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κε-
 φαλήν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ 20
 τοὺς πόδας, Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκα-
 λύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος
 δὲ ὁ Ἀρπαγος καὶ ἀποκαλύπτων ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ
 λείμματα· ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγη ἐντός τε ἑωυτοῦ γί-
 νεται. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτεν 25
 θηρίον κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη καὶ
 ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τούτοισι δὲ
 ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἦι ἐς
 τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὥς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσας
 θάψειν τὰ πάντα.

Ἀρπάγῳ μὲν Ἀστυάγῃς δίκην ταύτην ἐπέθηκε, 120
 Κύρου δὲ πέρι βουλευόντων ἐκάλεσε τοὺς αὐτοὺς τῶν μά-
 γων οἱ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν. ἀπικομένους
 δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάγῃς τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ δὲ
 5 κατὰ ταῦτά εἶπαν, λέγοντες ὥς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν
 παῖδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο αὐτοὺς τοῖσδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καί
 μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτῶμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες
 ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λό-
 10 γῳ βασιλέες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους
 καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα
 διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέ-
 ρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν περίεστί τε καὶ ἐβασί-
 λευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινός, θάρσει τε τούτου
 15 εἵνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον
 ἄρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κε-
 χώρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα τελέως ἐς
 ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται ὁ Ἀστυάγῃς τοῖσδε· Καὶ
 αὐτός, ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖστος γνώμην εἰμί, βασιλέος
 20 ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον καί
 μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ἔτι οὐδέν. ὅμως γε
 μέντοι συμβουλευσάτέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλ-
 λει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν
 πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· Ὡ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
 25 περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως
 μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιουῶσα
 ἔοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι δουλούμεθα τε
 καὶ λόγον οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἔοντες
 30 καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχο-

- μεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς
 προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἐνωρῶμεν, πᾶν
 ἂν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
 πνίου ἐς φλαῦρον αὐτοὶ τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτερα
 τοιαῦτα παρακελεύόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλ- 5
 μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.
- 121 ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν
 Κῦρον ἔλεγε οἱ τάδε· ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν
 ὀνειρόν οὐ τελέην ἡδίκηον, τῇ σεωντοῦ δὲ μοίρῃ πε-
 ρίεις· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δὲ ἐγὼ 10
 ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα εὐ-
 ρήσεις οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
 γυναιῖκα αὐτοῦ.
- 122 Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κῦρον.
 νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο 15
 οἱ γεινάμενοι, καὶ δεξάμενοι ὥς ἐπύθοντο, μεγάλως
 ἀσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι ἀντίκα τότε τελευτῆσαι,
 ἱστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε,
 φὰς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι· πλεῖ-
 στον, κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωντοῦ πάθην. 20
 ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὥς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶη
 παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν
 πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βου-
 κόλου γυναικός, ἥιέ τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἣν
 τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες 25
 παραλαβόντες τὸ οὔνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῇ
 τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν
 ὥς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ
- 123 φάτις αὕτη κεχώρηκε. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ καὶ ἐόντι
 τῶν ἡλίκων ἀνδρηιοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ προσέκειτο 30

ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τείσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυ-
 μέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἔοντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνώρα τιμω-
 ρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα, Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρε-
 φόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κῦρον
 5 τῇσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ
 κατέργαστο· ἔοντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μή-
 δους συμμίσγων ἐνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων
 Μήδων ἀνέπειθε ὡς χρηὸν Κῦρον προστησαμένους Ἀστυά-
 γεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δέ οἱ τοῦ-
 10 του καὶ ἔοντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κῦρῳ διαιτωμένῳ
 ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυ-
 τοῦ γνώμην ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἅτε τῶν ὁδῶν
 φυλασσομένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχαν-
 νησάμενος καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐ-
 15 δὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γρά-
 ψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γα-
 στέρα καὶ δίκτυα δοὺς ἅτε θηρευτῇ τῶν οἰκετέων τῷ
 πιστοτάτῳ, ἀπέστειλλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ
 ἀπὸ γλώσσης διδόντα τὸν λαγὸν Κῦρῳ ἐπειπεῖν αὐτο-
 20 χειρίῃ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῖντι παρ-
 εῖναι. ταῦτά τε δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος 124
 παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὗρων δὲ ἐν αὐτῷ τὸ
 βιβλίον ἐνεδὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε
 τάδε· Ὡ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορῶσι, οὐ
 25 γὰρ ἄν κοτε ἐς τοσοῦτο τύχης ἀπίκευ, σύ νυν Ἀστυά-
 γεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τείσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τού-
 του προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ
 περίεις. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι
 σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυά-
 30 γεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ

βουκόλῳ. σὺ νυν, ἣν βούλῃ ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τῆς περ
 Ἀστυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας
 γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι στρατηλάτεις ἐπὶ Μήδους.
 καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῆναι στρατηγὸς
 ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δο- 5
 κίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες
 ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα κατα-
 ρέειν πειρήσονται. ὥς ὢν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόν-
 τος, ποίεις ταῦτα καὶ ποίεις κατὰ τάχος.

- 125 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεω τρόπῳ 10
 σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι, φροντίζων δὲ
 εὗρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι καὶ ἐποίει δὴ ταῦτα.
 γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἄλλην τῶν Περσέων
 ἐποιήσατο, μετὰ δὲ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγό-
 μενος ἔφη Ἀστυάγέα μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδει- 15
 κνύναι. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω
 ὑμῖν παρῆναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν
 ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα,
 καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε καὶ ἀνέπεισε ἀπί-
 στασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὅλλοι πάντες 20
 ἀρτέεται Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι·
 τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαι-
 μενίδαι εἰσὶ φρήτρη, ἐνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι
 γεγόνασιν· ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε· Πανθιαλαῖοι,
 Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές 25
 εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί,
 126 Σαγάρτιοι. ὥς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρη-
 μένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περ-
 σικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ
 εἴχοσι πάντῃ) τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶ- 30

σαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν
 προκείμενον ἄεθλον δευτέρᾳ σφι προεῖπε ἐς τὴν ὑστε-
 ραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπό-
 λια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα
 5 τοῦ πατρὸς συναλίσσας ἐς τὠντὸ ἔθνε καὶ παρεσκευάζε
 ὡς δεξιόμενος τὸν Περσέων στρατόν, πρὸς δὲ οἶνω τε
 καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ
 ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα εὐώχες.
 ἐπεῖτε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἰρετό σφεας ὁ Κῦρος
 10 κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη
 αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέ-
 σον· τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ
 ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλα-
 βῶν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα
 15 λόγον, λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βου-
 λομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα
 μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ
 βουλομένοισι δὲ [ἐμέο πείθεσθαι] εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ
 χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὧν ἐμέο πειθό-
 20 μενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτὸς τε γὰρ δοκέω θείῃ
 τύχῃ γεγυνῶς τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγη-
 μαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους οὔτε τᾶλλα
 οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὧν ἐχόντων ὧδε ἀπίστασθε ἀπ’
 Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην.

25 Πέρσαι μὲν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι 127
 ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μή-
 δων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα
 πρήσσοντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος
 ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἤξει
 30 παρ’ ἐκείνων ἢ Ἀστυάγης αὐτὸς βουλήσεται. ἀκούσας

δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους τε ὤπλισε πάντας καὶ
 στρατηγὸν αὐτῶν ὥστε θεοβλαβῆς ἔων Ἀρπαγον ἀπέ-
 δεξε, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἐόργεε. ὥς δὲ οἱ Μῆδοι
 στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
 αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ 5
 αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελο-
 128 κάκεόν τε καὶ ἔφευγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ
 στρατεύματος αἰσχυρῶς, ὥς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης,
 ἔφη ἀπειλέων τῷ Κύρῳ· Ἄλλ' οὐδ' ὥς Κῦρός γε χαι-
 ρήσει. τοσαῦτα εἶπας πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς 10
 ὄνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον,
 τούτους ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ὤπλισε τοὺς ὑπολει-
 φθέντας ἐν τῷ ἄστεϊ τῶν Μήδων, νέους τε καὶ πρε-
 σβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν
 τοῖσι Πέρσησι ἐσώθη, καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγρήθη 15
 129 καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἐόντι δὲ αἰχμα-
 λώτῳ τῷ Ἀστυάγῃ προσστὰς ὁ Ἀρπαγος κατέχειρθε τε
 καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
 ἔπεα καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἔωντοῦ δεῖπνον,
 τό μιν ἐκεῖνος σαρεῖ τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε, ὃ τι εἴη ἢ 20
 ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δέ μιν προσ-
 ιδὼν ἀντείρετο εἰ ἔωντοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον.
 Ἀρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα ἔων-
 τοῦ δὴ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ
 λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀν- 25
 θρώπων, σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὼν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἔωντοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα,
 ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ
 δεῖπνον εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν
 πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην καὶ μὴ αὐ- 30

τὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μῆδων τέφρῳ περιβαλεῖν
 τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναι-
 τίους τούτου ἔοντας δούλους ἀντὶ δεσποτέων γερονέται,
 Πέρσας δὲ δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μῆδων νῦν γερο-
 5 νέται δεσπότας. Ἀστυάγῃ μὲν νῦν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα 130
 πέντε καὶ τριήκοντα οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύσθη,
 Μῆδοι δὲ ὑπέκνυσαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρό-
 τητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλλος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα
 τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ
 10 Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ
 σφι ταῦτα ποιήσασιν καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀπο-
 στάντες δὲ ὀπίσω κατεστράφησαν μάχῃ νικηθέντες.
 τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπα-
 ναστάντες τοῖσι Μῆδοισι ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς
 15 Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας
 εἶχε παρ' ἐωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὲ Κῦρος γε-
 νόμενός τε καὶ τραφεὶς καὶ ἐβασίλευσε καὶ Κροῖσον
 ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίῃς κατεστρέψατο, ὥς εἴ-
 ρηται μοι πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος οὕτω
 20 πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοῖσδε χρεωμένους· 131
 ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ
 ποιευμένους ἰδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην
 ἐπιφέρουσι, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπο-
 25 φυνέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι.
 οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων
 ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐ-
 ρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ
 καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοις μὲν
 30 δὲ θύουσι μῦνοισι ἀρχῇθεν, ἐπιμεμαθήκασιν δὲ καὶ τῇ

Οὐρανίη θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀρα-
 βίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα,
 132 Ἀράβιοι δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν. θυσίῃ δὲ τοῖσι
 Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε.
 οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες 5
 θύειν. οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκ ἀύλῳ, οὐ στέμμασι,
 οὐκ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλλῃ, ἐς χῶρον
 καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος καλεῖ τὸν θεὸν ἐστεφανω-
 μένος τὸν τιάρην μυρσίῃ μάλιστα. ἔωτῳ μὲν δὴ τῷ
 θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὁ 10
 δὲ τοῖσι πᾶσι <τε> Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ
 βασιλείῃ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασιν Πέρσησι καὶ αὐτὸς
 γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήιον
 ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιῇν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλ-
 ιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα <τὰ> 15
 κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστὼς ἐπα-
 εῖδει θεογονίην, οἷν δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπα-
 οιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας
 ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύ-
 133 σας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὅ τι μιν λόγος αἰρέει. ἡμέρην 20
 δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκα-
 στος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δι-
 καιεῦσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν
 καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὅλους
 ὀπτοὺς ἐν καμίνοις, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ 25
 τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοις δὲ ὀλίγοις χρέων-
 ται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖς καὶ οὐκ ἀλέσι· καὶ διὰ
 τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶν-
 τας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐ-
 δὲν λόγου ἄξιον, εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν 30

οὐκ παύεσθαι. οἷνῳ δὲ κάρτα προσκέαται, καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλον. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλευέσθαι τὰ σπονδαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν
 5 ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλευώνται. καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ, ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

10 Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε 134 ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἦν δὲ ἡ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται, ἦν δὲ πολλῷ ἡ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσ-
 15 πίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄρχιστα ἐωυτῶν οἰκέοντας μετὰ γε ἐωυτούς, δευτέρα δὲ τοὺς δευτέρους, μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι· ἥκιστα δὲ τοὺς ἐωυτῶν ἐκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἐωυτούς εἶναι ἀν-
 20 θρώπων μακροῦ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον [τῷ λεγομένῳ] τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκαστάτω οἰκέοντας ἀπὸ ἐωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μῆδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἄρχιστα οἰκεόντων
 25 σφίσι, οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. 135
 καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἐωυ-
 30 τῶν εἶναι καλλίῳ φορέουσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους τοὺς

- Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς
 πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 μαθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν
 136 πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας
 μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀπο-
 δέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα
 ἐκπέμπει βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται
 ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πεν-
 ταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μῶνα, ἱπ- 10
 πεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πεν-
 ταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρί, ἀλλὰ
 παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε <δὲ> εἵνεκα τοῦτο
 οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν
 137 ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν 15
 νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίας εἵνεκα
 μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν
 ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἐωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ
 αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἑόντα τῶν 20
 ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ
 οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἐωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα,
 ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ
 ἀναζητούμενα ταῦτα ἂν εὐρεθῆναι ἦτοι ὑποβολιμαῖα
 ἑόντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἰκὸς εἶναι τὸν γε 25
 ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἐωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.
 138 ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν
 ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται,
 δεύτερον δὲ τὸ ὀφείλειν χρῆος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων
 εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα 30*

καί τι ψεύδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ
 λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμ-
 μίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν
 ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν
 5 λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας,
 πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην
 ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμ-
 πτύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα
 περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. καὶ τότε 139
 10 ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν
 αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὔ. τὰ οὐνόματά σφι
 ἔόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ τελευ-
 τῶσι πάντα ἐς τὸν αὐτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν
 καλέουσι, Ἰῶνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις
 15 τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ
 δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰ- 140
 πεῖν. τάδε μέντοι ὥς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σα-
 φηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὥς οὐ πρότερον θά-
 20 πτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος
 ἢ κυνὸς ἐλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα
 ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατα-
 κηρώσαντες δὲ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῇ κρύπτουσιν.
 μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώ-
 25 πων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι
 ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσιν· οἱ δὲ δὴ
 μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου
 κτείνουσιν, καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτεί-
 νοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τᾶλλα ἐρ-
 30 πετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω

ὥς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη, ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

- 141 ἸΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολέες, ὥς οἱ Ἀνδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι 5 καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προῖσχοντο ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς ἀύλητὴν ἰδόντα ἰχθυὺς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὥς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν 10 ἰχθυῶν καὶ ἐξειρῶσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθυῖς· Πάνεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον 15 αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφεας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέιθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πεῖθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε, Ἴωνες δὲ ὥς ἤκουσαν τούτων ἀνενοιχθέντων ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε 20 περιεβάλλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποιήσατο ἐπ' οἷσί περ ὁ Ἀνδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους 142 ἐς Σπάρτην δεησομένους σφίσι τιμωρέειν. οἱ δὲ Ἴωνες 25 οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶντ' ποιέει τῇ Ἰωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, [οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ οὔτε τὰ πρὸς τὴν 30

ἐσπέρην,] τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζό-
 μενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ ἀνυχμώδεος. γλῶσ-
 σαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίσασιν, ἀλλὰ τρόπους
 τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων πρώτη
 5 κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίης, μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ
 Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικηνται κατὰ
 ταῦτὰ διαλεγόμεναι σφίσι, αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἐφε-
 σος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια.
 αὗται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθείσησι ὁμολο-
 10 γέουσιν κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσιν.
 ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν
 νήσους οἰκέεται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ
 ἡπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι
 κατὰ τῶντὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωυτῶν μῶνοι.
 15 οὗτοι χαρακτηῖρες γλώσσης τέσσερες γίνονται. τούτων 143
 δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ
 φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτησι
 ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν ὡς Περσέων
 κατήκοοι οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθη-
 20 σαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν
 οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ
 γένεος, πολλῷ δὴ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰω-
 νικὸν καὶ λόγον ἐλαχίστον· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐ-
 δὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες
 25 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφηνγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι
 Ἴωνες κεκληθῆσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολ-
 λοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι· αἱ δὲ δυνάδεκα
 πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύ-
 σαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιῶ-
 30 νιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι

ἄλλοισι Ἰώνων (οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν
 144 ὅτι μὴ Συμυρναῖοι), κατὰ περ οἱ ἐκ τῆς πενταπόλειος
 νῦν χώρας Δωριεῖς, πρότερον δὲ ἑξαπόλειος τῆς αὐτῆς
 ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται [ὦν] μηδαμὸς ἐσδέ-
 ξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν, 5
 ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας
 ἐξεκλήρισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριο-
 πίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεισαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκίους
 τοῖσι νικῶσι, καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. 10
 ἀνὴρ ὦν Ἀλικαρνησσεύς, τῷ οὖνομα ἦν Ἀγασικλέης,
 νικήσας τὸν νόμον κατηλόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυ-
 τοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Αἰνδος καὶ Ἰηλυσός τε καὶ
 Κάμιρος καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήρισαν τῆς μετο- 15
 χῆς τὴν ἑκτὴν πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νῦν
 145 οὗτοι ταύτην τὴν ξημίην ἐπέθηκαν. δυνάδεκα δέ μοι
 δοκεῖνσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελῆσαι
 πλεῦνας ἐσδέξασθαι τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πε-
 λοποννήσῳ οἴκεον δυνάδεκα ἦν αὐτῶν μέρη, κατὰ περ 20
 νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας δυνάδεκά ἐστι μέρη,
 Πελλήνη μὲν γε πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ δὲ Αἴ-
 γαια καὶ Αἰγαί, ἐν τῇ Κραῆτις ποταμὸς αἰνῆός ἐστι,
 ἀπ' ὅθεν ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὖνομα ἔσχε, καὶ
 Βοῦρα καὶ Ἑλίκη, ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν 25
 μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Αἶγιον καὶ Ῥύπες καὶ Πατρέες
 καὶ Φαρέες καὶ Ὀλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας
 ἐστί, καὶ Δύμη καὶ Τριταιέες, οἱ μούνοι τούτων μεσό-
 146 γαιοι οἰκεῖνσι. ταῦτα δυνάδεκα μέρη νῦν Ἀχαιῶν
 ἐστί καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τούτων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ 30

Ἴωνες δυνώδεκα πόλις ἐποιήσαντο, ἐπεὶ ὥς τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων ἢ κάλλιόν τι γεγόνاسι, μωρή πολλή λέγειν, τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα
 5 οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι σφι ἀναμεμείχεται καὶ Καδμεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελαργοὶ καὶ Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμείχεται· οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων
 10 ὀρμηθέντες καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναικας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐταὶ νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν καὶ παρέδωσαν τῇσι θυγατρᾶσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ
 15 ἔπειτα ταῦτα ποιήσαντες αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐστήσαντο οἱ 147
 20 μὲν αὐτῶν Λυκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλίους ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες
 25 Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρθήν. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. τὸ δὲ 148
 30 Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρός, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσει-

δέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη
 πρὸς ξέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλ-
 λεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἴωνες ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ
 ἔθεντο οὖνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μοῦναι
 αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων
 ὁμοίως πᾶσαι ἐς τῶντὸ γράμμα τελεντῶσι, κατὰ περ
 τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα.

149 Αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλεις εἰσι, αἶδε δὲ <αἱ> Αἰολί-
 δες, Κύμη ἡ Φρικωνίς καλεομένη, Αἴρισαι, Νέον τετ-
 χος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγειροῦσσα, Πιτάνη,
 Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἑνδεκα Αἰολέων πό-
 λεις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ σφεων παρελύθη Σμύρνη
 ὑπὸ Ἰώνων· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυνάδεκα αἱ ἐν τῇ
 ἠπείρῳ. οὔτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαν-
 τες ἀμείνω Ἰώνων, ὥρέων δὲ ἦκουσαν οὐκ ὁμοίως.

150 Σμύρνην δὲ ὥδε ἀπέβαλον Αἰολέες· Κολοφωνίους ἄν-
 δρας στασί ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος
 ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυ-
 λάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευ-
 μένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες ἔσχον τὴν
 πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ
 ἐχρήσαντο τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων ἐκλιπεῖν
 Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα [Σμυρναίων]
 ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἑνδεκα πόλεις καὶ ἐποίησαντο

151 σφεῶν αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτι-
 δες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων·
 κευωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε
 μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ
 Λέσβῳ οἰκημένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι,
 ἐόντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκῆται πόλις,

καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λε-
 σβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι
 τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν. τῇσι δὲ λοιπῇσι
 πόλισι ἔαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι τῇ ἂν οὔτοι ἐξηγέωνται.

5 Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ 152
 Αἰολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα προησ-
 σόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαίέα, τῷ
 οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περι-
 βαλόμενος, ὥς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν

10 Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρέειν ἑαυ-
 τοῖσι χρηρίζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἐσήκουον, ἀλλ'
 ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσ-
 σοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς
 ἀγγέλους ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρᾳ, ὥς

15 μὲν ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρον προηγμάτων
 καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς Φώκαιαν ἐπεμπον
 ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα
 ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν,
 γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν ὥς αὐ-

20 τῶν οὐ περιοπομένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος 153
 λέγεται Κύρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων
 τίνες εἶντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσιοι πληθὺς
 ταῦτα ἑαυτῷ προαγορεύουσι. πυνθανόμενον δὲ μιν
 εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· Οὐκ ἔδειςά

25 κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλι
 ἀποδεδεγμένος ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύντες
 ἔξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα
 ἔσται ἔλλεσχα ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πάντας
 Ἑλληνας ἀπέρριψε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς στησά-

30 μενοι ὦνῃ τε καὶ πρήσι χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι

ἀγορήσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παρά-
 παν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Τα-
 βάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροῖσον καὶ
 τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδοῦ κομίζειν,
 ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμε- 8
 νος καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν
 πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ
 τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς
 ἐπεῖχε τε στρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμ-
 154 πειν στρατηγόν. ὥς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ- 10
 δίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβά-
 λου καὶ Κύρου, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυ-
 σὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε
 ἐμισθοῦτο καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 σὺν ἐωντῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις 16
 155 ἐπολιόρκει Τάβαλον ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. πν-
 θόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς Κροῖσον
 τάδε· Κροῖσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινομένων τούτων
 ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοί, ὥς οἴκασι, πρήγματα παρέ-
 χοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἕξαν- 20
 δραποδίσασθαι σφεας· ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι
 πεποιηκέναι ὥς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων
 αὐτοῦ φείσαιοτο. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλεόν-
 τι ἢ πατέρα ἐόντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι
 τὴν πόλιν παρέδωκα καὶ ἔπειτα θωμάζω εἴ μοι ἀπε- 25
 στασι. ὁ μὲν δὴ τὰ περ ἐνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο
 τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδις· Ὁ βα-
 σιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἰρηκας, σὺ μέντοι μὴ πάντα
 θυμῷ χρέο μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς ἀναμάρ-
 τητον ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἐστεώτων· 30

τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἔπρηξα καὶ ἐγὼ κεφαλῇ
 ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πακτύης γάρ
 ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω
 τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων τάδε αὐτοῖσι
 5 ἐπίταξον, ὥς μήτε ἀποστέωσι μήτε δεινοί τοι ἔωσι·
 ἅπειπε μὲν σφι πέμψας ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι, κέλενε
 δὲ σφεας κιθωνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι καὶ κο-
 θόρνους ὑποδέεσθαι, πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε
 καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ
 10 ταχέως σφέας, ᾧ βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι
 γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.
 Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθητο, αἰρετώτερα ταῦτα 156
 εὗρίσκων Λυδοῖσι ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφεας,
 ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεον πρόφασιν προτείνῃ,
 15 οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι, ἀρρωδέων δὲ
 μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδρά-
 μωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος
 δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς ἔφη οἱ πεί-
 θεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά τέ
 20 οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετί-
 θετο, καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας
 οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ
 Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὁ μὲν δὴ 157
 ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἀπήλαυνε ἐς ἠθεα τὰ
 25 Περσέων, Πακτύης δὲ πνθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν
 ἐπ' ἑωυτὸν ἰόντα, δείσας οἴχετο φεύγων ἐς Κύμην.
 Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις τοῦ Κύρου
 στρατοῦ μοῖραν ὅσῃν δὴ κοτε ἔχων, ὥς οὐκ εὖρε ἔτι ἑόν-
 τας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυ-
 30 δοὺς ἡνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τοῦ

του δὲ κελευσμοσύνης Ἀνδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης
 μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε εἰς τὴν Κύ-
 μην ἀγγέλους ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυ-
 μαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι εἰς θεὸν ἀνοῖσαι τὸν ἐν
 Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυ- 5
 μένον, τῷ Ἰωνέσι τε πάντες καὶ Αἰολέσι ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτός ἐστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πα-
 158 νόρμου λιμένος. πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι εἰς τοὺς
 Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτευν περὶ Πακτύην δοκίον
 τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι· ἐπειρωτῶσι 10
 δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο ἐκδιδόναι Πακτύην
 Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυ-
 μαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμημένου δὲ ταύτῃ τοῦ
 πλήθους Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδῃ ἀνὴρ τῶν ἀστῶν
 ἑὼν δόκιμος ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων 15
 τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν
 ἀληθείας, εἰς ὃ τὸ δεύτερον περὶ Πακτύῃ ἐπειρησόμενοι
 159 ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπι-
 κομένων δὲ εἰς Βραγχίδας ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων
 Ἀριστόδικος ἐπειρωτέων τάδε· Ὠναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας 20
 ἱκέτης Πακτύης ὁ Ἀνδὸς φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς
 Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται προεῖναι Κυμαίους κε-
 λεύοντες. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν
 τὸν ἱκέτην εἰς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν
 τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως δόκότερα ποιεώμεν. 25
 ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφι χρησμὸν
 ἔφαινε κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα
 ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίησε τάδε· περιῶν τὸν
 νηὸν κύκλῳ ἐξαίρει τοὺς στρουθίους καὶ ἄλλα ὅσα ἦν
 νενοσσευμένα ὀρνίθων γένηα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ 30

αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέ-
 ρουσιν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τὰδε·
 Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τὰδε τολμᾷς ποιεῖν; τοὺς
 ἰκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ
 5 ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ὡναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω
 τοῖσι ἰκέτησι βοηθεῖς, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην
 ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὐτὶς ἀμείψασθαι τοῖσδε· Ναὶ κε-
 λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλῃσθε, ὥς μὴ τὸ
 λοιπὸν περὶ ἰκετέων ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.
 10 ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλό- 160
 μενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι οὔτε παρ' ἐωντοῖσι ἔχον-
 τες πολιορκέεσθαι ἐκπέμπουσι αὐτὸν ἐς Μυτιλήνην. οἱ
 δὲ Μυτιληναῖοι ἐπιπέμποντος τοῦ Μαξάρεος ἀγγελίας
 ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ
 15 δῆ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτε-
 λεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὥς ἔμαθον ταῦτα πρησόμενα ἐκ
 τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον ἐκκο-
 μίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθη-
 ναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέ-
 20 δσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνέϊ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρ-
 νέος τούτου ἐστὶ χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος.
 Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν
 φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος
 οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 25 νέος τούτου οὔτε οὐλὰς κριθέων πρόχυσιν ἐποιέετο
 θεῶν οὐδενὶ οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐν-
 θεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς
 χώρας ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέ- 161
 δσαν, Μαξάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς
 30 συμπολιορκήσαντας Τάβαλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνέας

ἐξηνδραποδίσατο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέ-
 δραμε λήϊν ποιούμενος τῷ στρατῷ, Μαγνησίην τε
 162 ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. ἀπο-
 θανόντος δὲ τούτου Ἄρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρα-
 τηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μῆδων βα- 5
 σιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέξῃ ἐδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ
 τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦνῆρ τότε
 ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς ὥς ἀπίκετο ἐς τὴν
 Ἰωνίην, αἴρεε τὰς πόλιας χώμασι· ὅπως γὰρ τειχίρεας
 ποιήσεις, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρ- 10
 163 θεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε. οἱ δὲ Φω-
 καιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακροῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρή-
 σαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν
 Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ ἀλλὰ πεντηκον- 15
 τέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν προσφιλέες ἐγέ-
 νοντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὖνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώνιος, ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα
 ἔτα, ἐβίωσε δὲ <τὰ> πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ
 τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο, 20
 ὥς τὰ μὲν πρῶτά σφεας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς
 ἑαυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δέ, ὥς τοῦ-
 τό γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πνυθόμενος τὸν
 Μῆδον παρ' αὐτῶν ὥς αὔξειτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεί-
 χος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ 25
 γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχους οὐκ ὀλίγοι στάδιοί εἰσι,
 τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.
 164 τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξε-
 ποιήθη, ὁ δὲ Ἄρπαγος ὥς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπο-
 λιόρκεε αὐτούς, προῖσχύμενος ἔπεα ὥς οἱ καταχορᾷ εἰ 30

βουλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἓνα μοῦνον τοῦ τεί-
 χεος ἐρεῖψαι καὶ οἰκημα ἐν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαιέες
 περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ ἔφασαν θέλειν βουλευ-
 σασθαι ἡμέρην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ
 5 δὲ βουλεύονται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν
 στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι
 μὲν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παρ-
 ιέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ
 τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ
 10 κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθήμενοι τέκνα
 καὶ γυναικας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλ-
 ματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς
 ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα
 ἐσθέντες καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἔπλεον ἐπὶ Χίου· τὴν δὲ
 15 Φώκαιαν ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ 165
 Φωκαιέες, ἐπεῖτε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας
 καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνευμένοισι πωλέειν δειμαί-
 νοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτῶν νῆ-
 σος ἀποκληισθῇ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φω-
 20 καιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρῳ εἴκοσι
 ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἐνεκτίσαντο πό-
 λιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα
 ἤδη ἐτετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον,
 πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φώκαιαν κατεφόνευσαν
 25 τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη
 παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν, μετὰ δέ, ὥς τοῦτό σφι ἐξέρ-
 γαστο, ἐποίησαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ
 ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι καὶ μύδρον σι-
 δήρεον κατεπόντωσαν καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φώκαιαν
 30 ἤξειν πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. στελλο-

μένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν
 ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν
 ἡθῶν [τῆς χώρας], ψευδόρκοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον
 ὀπίσω εἰς τὴν Φώκαιαν. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκιον ἐφύλασ-
 166 σον, ἀρθέντες ἐκ τῶν Οἰνουςσέων ἔπλεον. ἐπειτέ δὲ 5
 εἰς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρό-
 τερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ ἰσὰ ἐνιδρυσαντο.
 καὶ ἦγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας,
 στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι
 Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ 10
 δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα
 ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον εἰς τὸ Σαρδόνιον καλεόμε-
 νον πέλαγος. συμμίσγοντων δὲ τῇ ναυμαχίᾳ Καδμείη
 τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσε-
 ράκοντά σφι νέες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περισσεῖ- 15
 σαι ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους.
 καταπλώσαντες δὲ εἰς τὴν Ἀλαλίην ἀνέλαβον τὰ τέκνα
 καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἶαί τε
 ἐγίνοντο αἱ νέες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα ἀπέντες τὴν
 167 Κύρνον ἔπλεον εἰς Ῥήγιον. τῶν δὲ διαφθαρευσέων 20
 νεῶν τοὺς ἄνδρας οἱ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρση-
 νοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῷ πλέους καὶ τού-
 τους ἐξαγαρόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι
 πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖες κα-
 ταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγένετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ 25
 ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρω-
 ποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι εἰς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι
 ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε
 ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐτι ἐπιτελέουσιν· καὶ
 γὰρ ἐναγίζουσιν σφι μεγάλως καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ 30

ἱππικὸν ἐπιστᾶσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαίων τοιοῦ-
 τῳ μὶθῳ διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φυγόντες ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι ἐκτῆσαντο πόλιν γῆς τῆς
 Οἰνωτρίας ταύτην ἣτις νῦν Ὑέλη καλεῖται. ἐκτίσαν δὲ
 5 ταύτην πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὥς τὸν
 Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἐόντα, ἀλλ'
 οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ
 οὔτῳ ἔσχε. παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίη- 168
 σαν· ἐπεῖτε γάρ σφεν εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἀρπαγος,
 10 ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς
 Θρηίκης καὶ ἐνθαῦτα ἐκτίσαν πόλιν Ἀβδήρα, τὴν πρό-
 τερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας οὐκ ἀπό-
 νητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς τιμὰς νῦν ὑπὸ
 Τηίων τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὥς ἥρως ἔχει.

15 Οὗτοι μὲν νῦν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ 169
 ἀνεχόμενοι ἐξέλιπον τὰς πατρίδας, οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες,
 πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο Ἀρπάρῳ
 κατὰ περ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ
 περὶ τῆς ἐωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἐσσωθέντες δὲ καὶ
 20 ἀλόντες ἔμενον κατὰ χώραν ἕκαστοι καὶ τὰ ἐπιτασσό-
 μενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δέ, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον ποιησάμενοι ἡσυχίην ἤγον.
 οὔτῳ δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὥς δὲ τοὺς
 ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νή-
 25 σους ἔχοντες Ἴωνες καταρρωδήσαντες ταῦτα σφέας αὐ-
 τοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ συλ- 170
 λεγομένων οὐδὲν ἦσσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι
 γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρη-
 σιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμο-
 30 νέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας

ἀρθέντας πλέειν ἐς Σαρδῶ καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτί-
 ζειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας
 δουλοσύνης εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην
 νεμομένους καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ
 Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἐτι ἐσομένην. αὕτη 5
 μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι
 Ἰωσι γενομένη, χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρεῖναι
 Ἰωνίην Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν
 γένος ἰόντος Φοίνικος, ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον
 Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ (Τέων γὰρ μέσον 10
 εἶναι Ἰωνίης), τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας μηδὲν
 ἦσσαν νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ δῆμοι εἶεν.

- 171 Οὗτοι μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο, Ἄρ-
 παγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην ἐποιέετο στρατήϊν
 ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καννίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος 15
 καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπι-
 γμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νήσων· τὸ γὰρ παλαιὸν
 ἰόντες Μίνω κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Λέλεγες εἶχον
 τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ
 ἐγὼ δυνατός εἰμι (ἐπὶ) μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ, οἱ 20
 δέ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὴ
 Μίνω τε κατεστραμμένου γῆν πολλὴν καὶ εὐτυχέοντος
 τῷ πολέμῳ τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν
 ἔθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ μά-
 λιστα. καὶ σφι τριεὶς ἐξευρήματα ἐγένετο τοῖσι οἱ Ἑλ- 25
 ληνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπι-
 δέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας
 τὰ σημήια ποιέεσθαι, καὶ ὅχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ
 ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς
 ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρᾶσθαι, τε- 30

λαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι ἀνχέσι τε καὶ
 τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς
 Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες
 ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρον
 ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρηῖτες λέγουσι
 γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ
 Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας
 ἡπειρώτας καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμέ-
 νους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διδὸς
 10 Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι
 μέτεστι ὥς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί· τὸν γὰρ
 Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεοὺς.
 τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλον ἔθνεος
 ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.
 15 οἱ δὲ Καύνιοι αὐτόχθονες δοκέειν ἐμοί εἰσι, αὐτοὶ μὲν-172
 τοὶ ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσ-
 σαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἣ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ
 Καννικόν (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι), νό-
 μοις δὲ χρέωνται κεχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλλων
 20 ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ'
 ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν,
 καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἰδρυθέντων δὲ σφι
 ἱρῶν ξεινικῶν μετέπειτα, ὥς σφι ἀπέδοξε (ἔδοξε δὲ
 τοῖσι πατρίοις μῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι), ἐνδύντες τὰ
 25 ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡβηδόν, τύπτοντες δόρασι τὸν
 ἥερα μέχρι οὖρων τῶν Καλυνδικῶν εἶποντο καὶ ἔφα-
 σαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν 173
 τρόποις τοιούτοις χρέωνται, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης
 τῶρχαῖον γερόνασι (τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν
 30 πᾶσαν βάρβαροι). διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς

βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων Σαρπηδόνος τε καὶ
 Μίνω, ὥς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν
 τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπω-
 σθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν
 γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλύας, οἱ 5
 δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν
 Σαρπηδῶν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τό πέρ τε ἠνεύκοντο
 οὖνομα καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ
 Λύκιοι, Τερμίλαι· ὥς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Παν-
 δίωνος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέος, 10
 ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ
 κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον
 ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Κα-
 ρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τόδῃ ἰδίον νενομίκασι καὶ οὐ-
 δαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ 15
 τῶν μητέρων ἑαυτοὺς καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ-
 ρομένου δὲ ἐτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑαυ-
 τὸν μητρόθεν καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας.
 καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα
 τὰ τέκνα νενόμισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ πρῶτος 20
 αὐτῶν, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα
 γίνεται.

- 174 Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξά-
 μενοι ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες
 ἀποδεξάμενοι οὐδὲν οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώ- 25
 ρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμονίων
 ἄποικοι Κνίδιοι, <οἱ> τῆς χώρας τῆς σφετέρης τετραμμένης
 ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται, ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς
 Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνι-
 δίης πλὴν ὀλίγης περιρρόου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βο- 30

ρέην ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα), τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὼν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὥρυσσον οἱ Κνίδιοι ἐν ὅσῳ Ἄρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, 5 βουλούμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἐς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὥρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον γὰρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι 10 τοῦ οἰκότος τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυομένης τῆς πέτρης, ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε·

15 Ἴσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μῆδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο καὶ Ἀρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδωκαν. ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἱ- 175 20 κέοντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ μεσόγαιαν, τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περι- οἰκοῖσι, ἡ ἱρεὶ τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μόνοι τε ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάγῳ καὶ πρήγματα παρέσχον 25 πλεῖστα, ὅρος τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστι Λίδη. Πη- 176 δασεῖς μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν, Λύκιοι δέ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἄρπαγος τὸν στρατόν, ἐπεξ- ιόντες καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀρετὰς ἀπε- δείκνυντο, ἔσσωθέντες δὲ καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ 30 συνήλισαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν
 τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινούς, ἐπεξελθόντες
 ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυ-
 κίων φαμένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδῶ- 5
 κοντα ἰστιάων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδῶκοντα ἰστίαί
 αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι καὶ οὕτω περιεγέ-
 νοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτω ἔσχε ὁ Ἄρπαγος, παρα-
 πλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι
 τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. 10

- 177 ΤΑ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἄρπαγος ἀνάστατα
 ἐποίησε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος κα-
 ταστρεφόμενος καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτῶν
 πλέω παρήσομεν, τὰ δὲ οἱ παρέσχε τε πόνον πλεῖστον
 178 καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος 15
 ἐπεῖτε τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποίησατο, Ἀσ-
 συρίοισι ἐπετίθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ μὲν κου καὶ
 ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά, τὸ δὲ ὀνομαστότατον
 καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἔνθα σφι Νίνου ἀναστάτου γενο-
 μένης τὰ βασιλῆα κατεστήκεε, ἣν ΒΑΒΥΛΩΝ, ἐοῦσα 20
 τοιαύτη δὴ τις πόλις. κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγα-
 θος ἐοῦσα μέτωπον ἑκάστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων,
 ἐούσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς
 πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδῶκοντα καὶ τετρακόσιοι.
 τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτό ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βα- 25
 βυλωνίου, ἐκεκόσμητο δὲ ὥς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθεά τε καὶ εὐ-
 ρέα καὶ πλέῃ ὕδατος περιθέει, μετὰ δὲ τεῖχος πεντή-
 κοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ
 διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλῆος πῆχυς τοῦ μετρίου 30

ἐστὶ πῆχους μέζων τρισὶ δακτύλοισι. δεῖ δὴ με πρὸς 179
 τοῦτοισι ἔτι φράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῇ ἀναι-
 σιμώθῃ καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσ-
 σοντες ἅμα τὴν τάφρον ἐπλίνθενον τὴν γῆν τὴν ἐκ
 5 τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην, ἐλκύναντες δὲ πλίνθους
 ἱκανὰς ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ τέλματι
 χρῶμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ καὶ διὰ τριήκοντα δόμων
 πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες ἔδειμαν
 πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖlea, δεύτερα δὲ αὐτὸ τὸ
 10 τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ
 τὰ ἔσχατα οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς
 ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίπῳ
 περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατόν,
 χάλκεαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως.
 15 ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· Ἴς οὖνομα αὐτῇ. ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ
 μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα. ἐσβάλλει δὲ οὗ-
 τος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν
 ὁ Ἴς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀνα-
 20 διδοῖ πολλούς, ἐνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι
 τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ 180
 τοιῷδε, ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον
 αὐτῆς ποταμὸς διέργει, τῷ οὖνομά ἐστι Εὐφράτης, ῥέει
 δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχύς· ἐξιεῖ
 25 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὢν δὴ τεῖχος
 ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται· τὸ
 δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ
 ποταμοῦ αἵμασιῇ πλίνθων ὀπτῶν παρατείνει. τὸ δὲ
 30 ἄστν αὐτὸ ἐὼν πληρὸς οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τε-
 τρωρόφων κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τὰς τε ἄλλας

καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ δὴ ὧν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὗται
181 ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἔστί, ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθῆει, οὐ πολλῶ τερ
ἀσθενέστερον τοῦ ἐτέρου τεύχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἐκατέρω τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλῆα περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς 10
ἐμὲ ἔτι τοῦτο ἐόν, δύο σταδίων πάντη, ἐὼν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρι οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν 15
κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. μεσοῦντι δέ κου τῆς ἀναβάσιός ἐστι καταγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρω- 20
μένη καὶ οἱ τράπεζα παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὥς λέγουσι οἱ
182 Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ 25
αὐτοὶ οὗτοι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰ περ ἐν Θήβησι τῇσι Αἰγυπτίησι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι (καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή, ἀμ- 30

φότεραι δὲ αὐταὶ λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην
 φοιτᾶν), καὶ κατὰ περ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης ἡ πρό-
 μαντις τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστι
 χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὶ δὲ γένηται, τότε ὦν συγκα-
 5 τακληίεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ. ἔστι δὲ τοῦ ἐν 183
 Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἐνθα ἄγαλμα μέγα
 τοῦ Διὸς ἐνι κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη
 παρακέεται χρυσῆ καὶ τὸ βᾶθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύ-
 σεός ἐστι. καὶ ὥς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτα-
 10 κοσίων χρυσίου πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βω-
 μός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ἐπ' οὗ
 θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσεοῦ
 βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα, ἐπὶ
 δὲ τοῦ μέξονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια
 15 τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὶ τὴν ὀρ-
 τὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ· ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ
 ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριάς δυώδεκα πηχέων
 χρύσεος στερεός. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὰ δὲ λέγεται
 ὑπὸ Χαλδαιῶν, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δα-
 20 ρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας οὐκ ἐτόλμησε λα-
 βεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε καὶ τὸν ἱερά ἀπέκτεινε
 ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν
 τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα
 πολλὰ. τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κου καὶ 184
 25 ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λό-
 γοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν
 καὶ τὰ ἱερά, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναικὲς δύο· ἡ μὲν πρότερον
 ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη,
 τῇ οὐνομα ἦν Σεμίραμις, αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα
 30 ἀνὰ τὸ πεδίον ἔοντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἑώθεε ὁ

185 ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν· ἡ δὲ δὴ δεύτε-
 ρον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκρῖς,
 αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξιάσης
 τοῦτο μὲν μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγήσομαι,
 τοῦτο δὲ τὴν Μήδων ὀρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ
 ἀτρεμίζουσαν, <ἀλλ'> ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστυα αὐτοῖσι,
 ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο
 μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφροήτην ποταμὸν ῥέοντα
 πρότερον ἰθύν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦ-
 τον ἄνωθεν διώρουχας ὀρύξασα οὕτω δὴ τι ἐποίησε σκο- 10
 λιὸν ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσ-
 συρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὖνομά ἐστι ἐς
 τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφροήτης Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ
 ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα,
 καταπλέοντες [ἐς] τὸν Εὐφροήτην ποταμὸν τρεῖς τε ἐς τὴν 15
 αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται καὶ ἐν τρισὶ ἡμέ-
 ρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε, χῶμα δὲ παρέ-
 χωσε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος ἄξιον θώ-
 ματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ
 πολλῶ Βαβυλῶνος ὥρυσσε ἔλντρον λίμνη, ὀλίγον τι 20
 παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ
 αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὗρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα
 εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον
 χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεί-
 λεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεῖτε δέ οἱ ὀρώρουκτο, 25
 λίθους ἀγαγομένη κρηπίδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε.
 ἐποίηε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιδν καὶ
 τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος, ὥς ὃ τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη
 περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκο-
 λιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέκεται πε- 30

ρίοδος τῆς λίμνης μακρῇ. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς
 χώρης τῇ αἷ τε ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ
 Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαν-
 θάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθους 186
 5 περιεβάλετο, τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιή-
 σατο. τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ
 μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις
 ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος ἐς τοῦτερον διαβῆναι,
 χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὥς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν
 10 τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε· ἐπείτε γὰρ ὥρυσσε
 τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκειας, ὥς
 δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἔτοιμοι καὶ τὸ χωρίον ὀρώρουκτο,
 ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυξε
 15 χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμέ-
 νου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου τοῦτο μὲν τὰ χεῖλα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσις τὰς ἐκ τῶν
 πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίν-
 θοισι ὅπτησι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ, τοῦτο
 20 δὲ κατὰ μέσῃν κον μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι
 τοὺς ὠρύξατο οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους
 σιδήρῳ τε καὶ μολύβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως
 μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διά-
 βασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα
 25 ταῦτα ἀπαιρέεσκον τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες
 τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὥς δὲ τό τε ὀρυ-
 χθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ
 περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν
 ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω
 30 τὸ ὀρυχθὲν ἔλος γενόμενον ἐς δέον ἐδόκει γεγενῆναι

187 καὶ τοῖσι πολιήτησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. ἡ δ' αὐτὴ αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· ΤΩΝ ΤΙΣ ἙΜΕΥ ἙΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἦΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἌΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΤΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ ἌΛΛΩΣ ἌΝΟΙΞΗ. Οὔ ΓΑΡ ἌΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρείου περιῆλθε ἡ βασιληίη. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρᾶσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε. ἘΙ ΜΗ ἈΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ἙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ἈΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟὔΤΚ ἌΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ἌΝΕΩΙΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188 Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοῦνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοις, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μύνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλον οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένον πολλὰ

κάρτα ἄμαξαι τετράκνυλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀγ-
 γηίοισι ἀργυρέοισι ἔπονται ὅκη ἂν ἐλαύνῃ ἐκάστοτε.
 ἐπεῖτε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγί- 189
 νετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιη-
 5 νοῖσι [ὕρεσι], ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον
 ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ παρὰ Ὠπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ, τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην
 ποταμὸν ὥς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἔοντα νηυσι-
 πέρητον, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἰρῶν ἵππων τῶν λευκῶν
 10 ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπειρᾶτο,
 ὁ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα
 τε δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι
 καὶ οἱ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσῃν ὥστε
 τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως τὸ γόνυ οὐ βρε-
 15 χούσας διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετεῖς τὴν
 ἐπὶ Βαβυλῶνα στράτευσιν διαίρει τὴν στρατιὴν δίχα,
 διελὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας
 ὀγδῶκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ
 Γύνδεω τετραμμένους πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν
 20 στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργα-
 ζομένου ἦνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερεῖην
 πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. ὥς δὲ τὸν 190
 Γύνδην ποταμὸν ἐτείσατο Κῦρος ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξή-
 κοντα διώρυχάς μιν διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ
 25 ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ
 Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ
 ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ
 Βαβυλώνιοι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κατεκλήθησαν ἐς
 τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξέπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον
 30 οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρῶντες αὐτόν παντὶ ἔθνει ὁμοίως

ἐπιχειρέοντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν.
 ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα,
 Κῦρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο ἄτε χρόνου τε ἐγγινομένου
 συχνοῦ ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπο-
 191 μένων. εἴτε δὴ ὧν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε 5
 καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε·
 τάξας τὴν στρατιὴν ἄπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ,
 τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὕπισθε αὐτῖς τῆς πόλιος
 τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξιεῖ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός, προεῖπε
 τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενό- 10
 μενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ τάξας
 καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ
 ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην,
 τὰ περ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τε
 τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος 15
 ἕτερα τοιαῦτα· τὸν γὰρ ποταμὸν διώρουχι ἐσαγαγὼν ἐς
 τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν
 εἶναι ἐποίησε ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου
 δὲ τούτου τοιούτου οἱ Πέρσαι οἳ περ ἐτετάχατο ἐπ’
 αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρῆτεω ποταμοῦ 20
 ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὥς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη,
 κατὰ τοῦτο ἐσῆισαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προε-
 πύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου
 ποιούμενον, οἱ δ’ ἂν περιιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν
 ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κάκιστα· κατακληίσαντες γὰρ 25
 ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας καὶ αὐτοὶ
 ἐπὶ τὰς αἱμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλεα τοῦ
 ποταμοῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὥς ἐν κύρτῃ.
 νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι.
 ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὥς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ 30

οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων
 τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθά-
 νειν ἐαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν)
 χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι,
 5 ἐς δὲ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν
 οὕτω τότε πρῶτον ἀραίρητο.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν 192
 καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε.
 βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρα-
 10 τῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει.
 δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσε-
 ρας [μῆνας] τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημορίη ἡ
 Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ
 15 τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήνην καλέουσι,
 ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκον
 Τριτανταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν
 νομὸν τοῦτον ἀργυρίου μὲν προσήιε ἐκάστης ἡμέρης
 ἀρτάβη μεστή (ἡ δὲ ἀρτάβη μέτρον ἐὼν Περσικὸν χωρεῖ
 20 μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι), ἵπποι
 δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ
 μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινό-
 μεναι ἑξακισχίλια καὶ μύρια· ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος
 τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν
 25 τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφετο ὥστε τέσσερες τῶν ἐν
 τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελεές,
 τοῖσι κνὸς προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν
 τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἑόντα. ἡ δὲ γῆ 193
 τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν
 30 ῥίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ

ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λήιον καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος,
 οὐ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαί-
 νοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνηίοισι
 ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰ περ
 ἡ Αἰγυπτίη, κατατέμνεται [ἐς] διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη 5
 τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμ-
 μένη τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ
 τοῦ Εὐφρῆτεω, ἐς τὸν Τίγρην, παρ' ὃν Νίνος πόλις
 οἴκητο. ἐστὶ δὲ χωρέων αὕτη πασέων μακροῦ ἀρίστη 10
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ
 δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε
 συνκέην οὔτε ἄμπελον οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος
 καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ ὥστε ἐπὶ διηκόσια 15
 μὲν τὸ παράπαν ἀποδιδού, ἐπεὶ δὲ ἄριστα αὐτῇ ἐων-
 τῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι 16
 τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέ-
 ρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σηςάμου
 ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην
 οὐ ποιήσομαι, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς 20
 τὴν Βαβυλωνίην χώραν καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχό-
 μενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν
 ἐλαίῳ ἀλλ' <ἥ> ἐκ τῶν σηςάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι
 φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῖνες
 αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι 25
 ποιεῦνται· τοὺς συνκέων τρόπον θεραπεύουσι τὰ τε ἄλλα 26
 καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων
 τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοι-
 νίκων, ἵνα πεπαίνῃ τέ σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύ-
 νων καὶ μὴ ἀπορρήῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοίνικος· ψῆνας γὰρ
 δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ περ οἱ ὅλυν- 30

θοι. τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τῶν ταύτῃ 194
 μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα
 αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα ἔοντα κυκλοτερέα πάντα σκύτινα· ἐπεὰν γὰρ
 5 ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτεί-
 νουσι τούτοις διφθέρας στεγαστρίδας ἔξωθεν ἐδάφους
 τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες οὔτε πρῶρην συνά-
 γοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες καὶ
 10 καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον, οὕτω ἀπιεῖσι κατὰ
 τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ
 βίκους φοινικηίους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται
 δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐστεώ-
 των, καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει.
 15 ποιεῖται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ ἐλάσσω·
 τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
 ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι
 μέεσοι πλεῦνες. ἐπεὰν ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ
 20 πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκήρυξαν, τὰς
 δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι
 ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά
 τέ ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ·
 διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα
 25 ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες
 ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῇ
 αὐτῇ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ 195
 τοιαῦτα, ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηνεκέϊ
 λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύνει
 30 καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων

ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίησι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς μίτρωσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δὲ ἕκαστος ἔχει καὶ σκῆπτρον χειροποιήτον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκῆπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς ἢ ἄλλο τι· ἄνεν γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτησις περὶ τὸ σῶμά ἐστι, νόμοι δὲ αὐτοῖσι 196 ὧδε κατεστᾶσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὧδε κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρᾶσθαι. κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε. ὅσαι αἰεὶ παρθένοι γινοίατο γάμων ὥραϊαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας, πέριξ δὲ αὐτὰς ἴστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων, μετὰ δέ, ὅκως αὕτη 15 εὐροῦσα πολλὸν χρυσίου προηθείη, ἄλλην ἀνεκῆρυσσε ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικίῃσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, 20 οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὥς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος εἴη, καὶ ταύτην ἀνεκῆρυσσε, ὅστις θέλοι 25 ἐλάχιστον χρυσίου λαβὼν συνοικέειν αὐτῇ, ἐς δὲ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσέκειτο· τὸ δὲ ἂν χρυσίου ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεω βούλοιτο ἕκαστος 30

οὐκ ἐξῆν οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρ-
 θένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα ἢ
 μὲν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμ-
 φεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ
 5 καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι.
 ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μέντοι
 νῦν γε διετέλεσε ἑὼν, ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ
 γενέσθαι, [ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μηδ' ἐς ἐτέρην πόλιν
 ἄγωνται]. ἐπείτε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκο-
 10 φθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων κατα-
 πορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος 197
 σφι νόμος κατέστηκε. τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· προσιόντες
 ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλευούσι περὶ τῆς νοῦσον,
 15 εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχη ὁ
 κάμνων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα· ταῦτα προσιόντες συμ-
 βουλευούσι καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέ-
 φυγε ὁμοίην νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ
 παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἐξεστι, πρὶν ἂν ἐπεί-
 20 ρηται ἦντινα νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι, 198
 θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ'
 ἂν μειχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλωνίος, περὶ
 θυμὸν καὶ καταγιζόμενον ἵζει, ἐτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τῶντὸ
 τοῦτο ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμ-
 25 φότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἂν λού-
 σωνται. ταῦτ' αὖ καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι. ὁ δὲ δὴ 199
 αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε. δεῖ
 πᾶσαν γυναικὰ ἐπιχωρίην ἰσομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης
 ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μειχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλὰ δὲ καὶ
 30 οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι οἷα πλούτῳ

ὑπερφρονέουσai, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι
 πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστᾶσι, θεραπήνῃ δέ σφι ὀπισθε ἔπεται
 πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὥδε· ἐν τεμένει Ἀφρο-
 δίτης κατέεται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι
 θώμιγγος πολλὰι γυναικες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, 5
 αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διεξοδοὶ πάντα τρόπον
 ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξ-
 ιόντες ἐκλέγονται. ἐνθα ἐπεὰν ἱζηται γυνή, οὐ πρό-
 τερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία ἢ τίς οἱ ξείνων ἀρ-
 γύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα μειχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. 10
 ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· Ἐπικαλέω τοι τὴν
 θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην
 Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν· οὐ
 γὰρ μὴ ἀπώσεται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί· γίνεται γὰρ
 ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται 15
 οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἐπεὰν δὲ μειχθῇ, ἀποσιωσα-
 μένῃ τῇ θεῷ ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῷπὸ τούτου
 οὐκ οὔτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν
 εἶδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσ-
 σονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν 20
 προσμένουσι οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ
 τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῇ
 δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.
 200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι,
 εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται 25
 εἰ μὴ ἰχθυῶς μοῦνον, τοὺς ἐπεῖτε ἂν θηρεύσαντες αὐ-
 ῖνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε· ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον
 καὶ λείναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης· καὶ ὅς μὲν
 ἂν βούληται αὐτῶν ἄτε μᾶζαν μαζάμενος ἔδει, ὁ δὲ
 ἄρτου τρόπον ὁπτήσας.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, 201
 ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ
 ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκη-
 μένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ
 5 Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ
 δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.
 ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ 202
 Ἰστροῦ. νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεια παραπλη-
 σίας συχνὰς φασὶ εἶναι, ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπους οἱ
 10 σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας, καρ-
 ποὺς δὲ ἀπὸ δεινδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν
 κατατίθεσθαι ὠραίους καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χει-
 μερινήν· ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρποὺς
 τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς ἐπεῖτε ἂν ἐς τὸντὸ συν-
 15 ἐλθῶσι κατὰ εἰλας καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται κύκλῳ
 περικυκλωμένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὁσφραινομένους
 δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύ-
 σκεσθαι τῇ ὁσμῇ κατὰ περ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ, πλεῦνος
 δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς
 20 ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς ἀοιδίην ἀπικνέεσθαι.
 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαίτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης
 ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης,
 τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
 διέλαβε ὁ Κῦρος, στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα,
 25 τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς ἐς ἑλέα τε καὶ τενάγρεα ἐκ-
 διδοῖ, ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθυῶν
 ὤμους σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φω-
 κέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω
 ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ
 30 Κασπίη θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίγνουσα τῇ

ἑτέρῃ θαλάσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
 πᾶσα καὶ ἡ ἕξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεο-
 203 μένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία ἐοῦσα τυγχάνει. ἡ δὲ Κασπίη
 ἐστὶ ἑτέρῃ ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου εἰρεσίῃ
 χροωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμερέων, εὖρος δέ, τῇ εὐρυτάτῃ 5
 ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὅκτῳ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν
 ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος
 παρατείνει, ἔδον ὁρέων καὶ πλήθει μέγιστον καὶ μεγάλῃ
 ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα
 ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης 10
 ἀγροῖς ζῶοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε
 ιδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ
 παραμίσγοντας ὕδωρ ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγρά-
 φειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγερᾶ-
 σκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ κατὰ περ ἐνυφανθέντα ἀρχήν, μεῖξιν 15
 δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα κατὰ περ τοῖσι
 προβάτοισι.

204 Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
 Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς
 ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα πεδῖον ἐκδέκεται πλήθος 20
 ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου (τούτου) τοῦ με-
 γάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσιν οἱ Μασσαγέται,
 ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύεσθαι· πολλὰ
 τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα
 ἦν, πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλεον τι εἶναι 25
 ἀνθρώπου, δεύτερον δὲ ἡ εὐτυχία ἡ κατὰ τοὺς πολέμους
 γινομένη· ὅκῃ γὰρ ἰθύσεις στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμή-
 205 χανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγεῖν. ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς
 ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγетέων βασίλεια· Τόμυρίς
 οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνάτο τῷ 30

λόγῳ, [θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν.] ἡ δὲ Τόμυρις, συνιῖσα
 οὐκ αὐτήν μιν μνῶμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασι-
 λήην, ἀπείπατο τὴν πρόσδοτον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο,
 ὥς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεια ἐποιέετο
 5 ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηήν, γεφύ-
 ρας τε ζευγνύνων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ
 καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν
 ποταμὸν οἰκοδομεύμενος. ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν 206
 πόνον πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε· Ὡ βασι-
 10 λεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν
 εἰδείης εἰ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα· παν-
 σάμενος δὲ βασίλευε τῶν σεωντοῦ καὶ ἡμέας ἀνέχευ
 ὀρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν ἐθελήσεις
 ὑποθήκησι τῆσδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι'
 15 ἡσυχίης εἶναι· σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυμέαι Μασσα-
 γετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ζευ-
 γνὺς τὸν ποταμὸν ἄπες, σὺ δὲ ἡμέων ἀναχωρησάντων
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν διάβαινε ἐς τὴν
 ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
 20 τὴν ὑμετέραν, σὺ τῶντὸ τοῦτο ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκού-
 σας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους, συν-
 αγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφι προετίθει τὸ πρῆγμα,
 συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέη. τῶν δὲ κατὰ τῶντὸ
 αἰ γινῶμαι συνεξέπιπτον κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν
 25 τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. παρῶν δὲ 207
 καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς
 ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε·
 Ὡ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι ὅτι ἐπεὶ με
 Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὀρέω σφάλμα ἐὼν οἶκῳ τῷ σῷ,
 30 κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα [τὰ]

ἔόντα ἀχάρिता μαθήματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος
 δοκέεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν
 εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνω-
 κας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἷς καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις,
 ἐκεῖνο πρῶτον μάθε ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπῆων ἐστὶ 5
 πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἔῃ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς
 εὖτυχέειν. ἤδη ὦν ἔχω γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου
 πρῆγματος τὰ ἔμπαιιν ἢ οὔτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
 ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν
 αὐτῷ κίνδυνος ἐνι· ἐσσωθεῖς μὲν προσπολλύεις πᾶσαν 10
 τὴν ἀρχήν· δηλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται οὐ
 τὸ ὀπίσω φεύξονται ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι.
 νικῶν δὲ οὐ νικᾷς τοσοῦτο ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκεί-
 νων νικῶν Μασσαγέτας ἔποιο φεύγουσι· τῶντὸ γὰρ 15
 ἀντιθήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους ἐλᾷς
 ἰθὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομυρίου. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγμημένου
 αἰσχροὺ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσειω
 γυναικὶ εἰξάντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι
 δοκεῖ διαβάντας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι ὑπεξίωσι,
 ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας πειρᾶσθαι ἐκείνων περι- 20
 γίνεσθαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ
 ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπα-
 θέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
 δέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ σκευάσαντας προθεῖναι
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ 25
 κρητῆρας ἀφειδέως οἶνου ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα·
 ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολιπομένους τῆς στρατιῆς
 τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὗτις ἐξαναχωρέειν
 ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρτω,
 κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέπονται τε πρὸς 30

αὐτὰ καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων
μεγάλων.

Γνωμαὶ μὲν αὗται συνέστασαν, Κῦρος δὲ μετεῖς τὴν 208
προτέρην γνώμην, τὴν Κροῖσου δὲ ἐλόμενος προηγό-
5 ρευε Τομύρι ἐξαναχωρεῖν ὥς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ'
ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξανεχώρεε κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα.
Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθλὴς τῷ ἔωντοῦ
παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ
πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιεῖν,
10 ἦν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ, ταῦτα
ἐντειλάμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας αὐτὸς
διέβαινε τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ 209
ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεια, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὕψιν
εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ τοιήνδε· ἐδόκεε
15 ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας καὶ τούτων
τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἔοντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ,
ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἔων τότε ἡλικίην
20 ἐς εἴκοσιν κὺν μάλιστα ἔτεα, καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν
Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχε κῶ ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἔωντῷ περὶ
τῆς ὕψιος. ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὕψις, κα-
λέσας Ὑστάσπεα καὶ ἀπολαβὼν μῦνον εἶπε· Ὑστάσπεες,
25 παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε·
ὥς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ
κῆδονται καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερό-
μενα· ἥδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὐδῶν εἶδον
τῶν σὼν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων
30 πτέρυγας καὶ τούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν

Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς
 ὄψιος ταύτης οὐδεμία τὸ μὴ ἐκείνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί.
 σὺ [τοί]νυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας καὶ
 ποίεε ὅπως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω
 210 ἐκεῖ, ὥς μοι καταστήσεις τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος
 μὲν δοκέων οἱ Δαρεῖον ἐπιβουλεύειν ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ
 ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσῃ αὐτοῦ
 ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληὴ αὐτοῦ περιχωρεοί ἐς Δα-
 ρεῖον. ἀμείβεται δὴ ὦν ὁ Ὑστάσπης τοῖσδε· ὦ βασιλεῦ,
 μὴ εἴῃ ἀνὴρ Πέρσης γεγυνώς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσειε, 10
 εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων
 ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι
 ὑπ' ἄλλων ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὕψις ἀπαγ-
 γέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο,
 ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρᾶσθαι αὐτῷ τοῦτο ὃ τι σὺ βού- 15
 λει. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος καὶ διαβὰς
 τὸν Ἀράξεα ἦε ἐς Πέρσας φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα
 211 Δαρεῖον. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης
 ὁδὸν ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα
 Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ <τοῦ> στρατοῦ 20
 ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειψθέντος δὲ τοῦ
 ἀρχηγίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ
 στρατοῦ τοὺς τε λειψθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφό-
 νευε ἀλεξομένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα,
 ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο, 25
 πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου ἡῦδον. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφραων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ'
 ἔτι πλεῦνας ἐξώγρησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς βασι-
 λείης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
 212 οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. ἡ δὲ πνυθομένη τά τε περὶ 30

τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα πέμπουσα
 κήρυκα παρὰ Κύρον ἔλεγε τάδε· Ἐπληστε αἵματος Κύρε,
 μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμ-
 πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε
 5 οὕτω ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπανα-
 πλέειν ὑμῖν ἔπεα κακά, τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας
 ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχη κατὰ τὸ
 καρτερόν. νῦν ὧν μεν εὖ παραινέουσῃς ὑπόλαβε τὸν
 λόγον· ἀποδοὺς μοι τὸν παῖδα ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
 10 χώρας ἀξήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ
 κατυβρίσας· εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμενυμί
 τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἥ μὲν σε ἐγὼ καὶ
 ἅπληστον ἑόντα αἵματος κορέσω. Κύρος μὲν ἐπέων 213
 οὐδένα τούτων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο λόγον, ὁ δὲ τῆς
 15 βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὥς μιν ὁ τε
 οἶνος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρον
 ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι ἔτυχε, ὥς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα
 καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐωυτόν. καὶ δὴ 214
 οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ, Τόμυρις δέ, ὥς οἱ
 20 Κύρος οὐκ ἐσήκουε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς
 δύναμιν συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ
 βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην
 γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενό-
 μενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς
 25 ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δέ, ὥς σφι τὰ βέλεα ἐξετετό-
 ξεντο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμῆσί τε καὶ τοῖσι ἐργχει-
 ρίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστά-
 ναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος
 δὲ οἱ Μασσαγέται περιεγένοντο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς
 30 Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη καὶ δὴ καὶ

αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα
 τριήκοντα ἔτεα. ἄσκον δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου
 Τόμυρις ἐδίξητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν
 Κύρου νέκυν, ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
 ἐς τὸν ἄσκον· λυμαιομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τάδε· 5
 Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας
 παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλῳ· σὲ δ' ἐγώ, κατὰ περ ἡπεί-
 λησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου
 τελευτὴν τοῦ βίου πολλῶν λόγων λεγομένων ὅδε μοι
 ὁ πιθανώτατος εἴρηται. 10

- 215 Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φο-
 ροῦσι καὶ δίαιταν ἔχουσι, ἵππῳ δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι
 (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμο-
 φόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ
 τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδις 15
 καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ
 κεφαλὴν καὶ ζωστήρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κο-
 σμέονται. ὥς δ' αὐτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ
 στέρνα χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ
 τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ 20
 δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι
 ἔστι ἐν τῇ χώρῃ, ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος.
 216 νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει
 ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. τὸ γὰρ Σκύθας
 φασὶ Ἕλληνες ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες 25
 ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμῆσθαι γυναικὸς Μασ-
 σαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς
 ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι προ-
 κέεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὰν δὲ γέρον γέννηται κάρτα,
 οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσὶ μιν καὶ 30

ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατενω-
 χέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται, τὸν
 δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται ἀλλὰ γῇ
 κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἔκετο ἐς τὸ
 5 τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι
 καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξω ποτα-
 μοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ
 μόνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόος δὲ
 οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν
 10 θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΗΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΙΠΗ.

- 1 ΤΕΛΕΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασι-
ληίην Καμβύσης, Κύρου ἑὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης
τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προαποθανούσης Κύρος
αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προ-
εῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὴ τῆς 5
γυναικὸς ἑὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἰωνας μὲν
καὶ Αἰολέας ὥς δούλους πατρώιους ἔοντας ἐνόμιζε, ἐπὶ
δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παρα-
λαβὼν τῶν ἦρχε καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτεε.
- 2 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων 10
βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάν-
των ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας
ἠθέλησε εἰδέναι οὔτινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου
νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ
ἄλλων ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὥς οὐκ ἐδύνατο πυν- 15
θανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἷ γενοῖατο
πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδιά δύο
νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέ-
φειν ἐς τὰ ποίμνια τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντειλάμενος

μηδένα ἀντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν λέναι, ἐν στέγῃ
 δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κεῖσθαι αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπα-
 γινέειν σφι αἰγας, πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τὰλλα
 διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ
 5 Ψαμμήτιχος θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέν-
 των τῶν ἀσήμεων κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι
 πρώτην. τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ διέτης χρόνος
 ἐγερόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν
 θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρω προσπίπτοντα
 10 βεκὸς ἐφώνεον ὁρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα
 ἀκούσας ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν, ὥς δὲ πολλάκις φοιτέοντι
 καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ
 σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς
 ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμή-
 15 τιχος ἐπυνθάνετο οὔτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι καλέουσι,
 πυνθανόμενος δὲ εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον.
 οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι καὶ τοιοῦτῳ σταθμησά-
 μενοι πρήγματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑω-
 τῶν. ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ
 20 ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια
 πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτα-
 μὼν τὴν δίαιταν οὕτω ἐποιήσατο τῶν παιδίων παρὰ τὰν-
 τησι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων 3
 τοσαῦτα ἔλεγον, ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς
 25 λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θή-
 βας τε καὶ ἐς Ἡλίου πόλιν αὐτῶν τούτων εἵνεκεν ἐτρα-
 πόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι
 τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυ-
 πτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγη-
 30 μάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἔξω

ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μούνον, νομίζων πάντας ἀνθρώ-
 πους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνη-
 σθέω αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνη-
 4 σθήσομαι. ὅσα δὲ ἀνθρωπῆια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον
 ὁμολογέοντες σφίσι, πρῶτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων 5
 ἀπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτόν, δυώδεκα μέρεα δασα-
 μένους τῶν ὠρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ
 τῶν ἄστρον ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον
 Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου
 ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὠρέων εἵνεκεν, Αἰ- 10
 γύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας
 ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀρι-
 θμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὠρέων ἐς τῶντ' ὅδε περιῶν
 παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρω-
 τούς Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων 15
 ἀναλαβεῖν, βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι
 ἀπονεῖμαι σφέας πρῶτους καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύψαι.
 καὶ τούτων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενό-
 μενα, βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπον ἔλεγον
 Μῖνα. ἐπὶ τούτῳ, πλήν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν 20
 Αἴγυπτον εἶναι ἕλος, καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον
 τῶν νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων, ἐς τὴν
 ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν
 5 ποταμόν. καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας.
 δῆλα γὰρ [δῆ] καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε 25
 σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἕλληνας ναυτίλλον-
 ται ἐστὶ Αἰγυπτίοις ἐπικτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ
 ποταμοῦ, καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι
 τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε
 ἔλεγον, ἐστὶ δὲ ἕτερον τοιοῦτο. Αἰγύπτου γὰρ φύσις 30

ἐστὶ τῆς χώρης τοιήδε· πρῶτα μὲν προσπλέων ἐτι καὶ
 ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητη-
 ρίην πηλὸν τε ἀνοίσεις καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυίῃσι ἔσει.
 τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.
 5 Αὐτὶς δὲ αὐτῆς ἐστὶ Αἰγύπτου μῆκος τὸ παρὰ θά- 6
 λασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμεῖς διαιρέομεν εἶναι
 Αἰγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβω-
 νίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὕψος [τείνει]· ταύτης
 ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεω-
 10 πεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὴν χώραν,
 ὅσοι δὲ ἦσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι,
 παρασάγγῃσι, οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται
 δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος
 ἑκάστος, μέτρον ἐὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω
 15 ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι
 τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἑλίου 7
 πόλιος ἕς τὴν μεσόγαιάν ἐστι εὐρέα Αἰγυπτος, ἐοῦσα
 πᾶσα ὑπτίῃ τε καὶ ἐνυδρος καὶ ἰλύς. ἐστὶ δὲ ὁδὸς ἕς
 [τὴν] Ἑλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίῃ
 20 τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα
 θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἕς τε Πῖσαν καὶ ἐπὶ τὸν
 νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφο-
 ρον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τούτων, τὸ μὴ
 ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἡ
 25 μὲν γὰρ ἕς Πῖσαν ἐξ Ἀθηνέων καταδεῖ πεντεκαίδεκα
 σταδίων [ὥς] μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων, ἡ δὲ
 ἕς Ἑλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροῖ ἕς τὸν ἀριθμὸν
 τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἑλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στεινὴ ἐστὶ 8
 Αἰγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὕψος παρατέταται,
 30 φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ

ἄνω τείνον ἐς τὴν Ἑρυνθρὴν καλεομένην θάλασσαν, ἐν τῷ αἰ̅ λιθοτομίαι ἔννεισι αἰ̅ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται τὸ ὕρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἐωντοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι ⁵ [τῆς] ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς ἐσπέρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὕρος τοιοῦτό ἐστι, τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὕρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ̅ πυραμίδες ἔννεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, κατὰ τὸν αὐτὸν ¹⁰ τρόπον καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἑλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χωρίον ὥς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων <καὶ δέκα> ἀναπλόου ἐστὶ στεινὴ Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ ὁρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στά- ¹⁵διοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλέους ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

⁹ Πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω, ἀπὸ δὲ Ἑλίου ²⁰ πόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων, στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδῶκοντα ἐόντων. οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι ²⁵ σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω· στάδιοι γὰρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοί εἰσι.

Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλή, κατὰ 10
 περ ὅς ῥέες ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτη-
 τος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὁρέων τῶν εἰρημένων τῶν
 ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μετὰξὺ ἐφαίνεται μοι
 5 εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τὰ τε περὶ Ἴλιον
 καὶ Τευθρανίην καὶ Ἑφεσὸν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίου,
 ὥς γε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλεῖν. τῶν
 γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν ἐνὶ τῶν
 στομάτων τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐ-
 10 τῶν πλήθους πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ
 καὶ ἄλλοι ποταμοί, οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγά-
 θεα, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ τῶν ἐγὼ
 φράσαι ἔχω <τὰ> οὐνόματα καὶ ἄλλων καὶ οὐκ ἤμισα Ἀχε-
 λῶον, ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἐξίεις ἐς θάλασ-
 15 σαν τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἡπειρον
 πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, 11
 κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης
 [θαλάσσης], μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στεινὸς ὥς ἔρχομαι
 20 φράσω· μῆκος μὲν πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκ-
 πλῶσαι ἐς τὴν εὐρέαν θάλασσαν ἡμέραι ἀναισιμοῦνται
 τεσσεράκοντα εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, εὖρος δέ, τῇ εὐρύ-
 τατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ'
 ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον
 25 τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγυπτον δοκέω γενέσθαι
 κου, τὸν μὲν ἐκ τῆς βορηίης θαλάσσης [κόλπον] ἐσέ-
 χοντα ἐπ' Αἰθιοπίης, τὸν δὲ [Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι
 λέξων,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης, σχεδὸν μὲν
 ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι
 30 παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐθελήσει ἐκτρέψαι

τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαι γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἄν. κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι οὐκ ἂν χωσθείη κόλπος καὶ πολλῶ μέζων ἔτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτω ἐργατικοῦ;

12 Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι ἀντὰ πείθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς κογχυλίᾳ τε 10 φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι καὶ ἄλμην ἐπανθέουσιν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον, πρὸς δὲ τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσοούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συ- 15 ρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ καταρρηγνυμένην ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνηγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέρην, τὴν δὲ Ἀραβίην 20 τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν.

13 ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱρέες, ὥς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὕκω ἦν 25 ἔτα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τὰ τε ἄλλα 30

χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρα αὕτη
κατὰ λόγον ἐπιδιδῶ ἐς ὕψος καὶ τὸ ὁμοιον ἀποδιδῶ ἐς
αὐξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι
τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι τό κοτε αὐτοὶ
5 Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πνυθόμενοι γὰρ ὥς ὕεται
πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδε-
ται κατὰ περ ἡ σφετέρῃ, ἔφασαν Ἑλληνας ψευσθέντας
κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος
τοῦτο ἐθέλει λέγειν ὥς, εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ
10 θεὸς ἀλλ' αὐχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἕλληνες αἰρε-
θήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη
ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῶνον. καὶ ταῦτα μὲν 14
ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοισι ὁρθῶς ἔχοντα εἰρηται. φέρε
δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὥς ἔχει φράσω. εἰ σφι
15 θέλοι, ὥς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἔνερθε Μέμφιος
(αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροι-
χομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη
οἰκέοντες [Αἰγυπτίων] πεινήσουσι, εἰ μήτε γε ὕσεται
σφι ἡ χώρα μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τε ἔσται ἐς τὰς ἀρού-
20 ρας ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα
καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων
πάντων καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων, οἳ οὔτε ἀρότρῳ
ἀναρρηγνύντες αὐλακὰς ἔχουσι πόνους οὔτε σκάλλοντες
οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι
25 περὶ λήιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτό-
ματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολίπη
ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐσωτοῦ ἄρουραν ἐσ-
βάλλει ἐς αὐτὴν ὕς, ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὑστὶ τὸ
σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει, ἀποδινήσας δὲ
30 τῇσι ὑστὶ τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

15 Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ
 περὶ Αἴγυπτον, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μῦνον εἶναι Αἴγυ-
 πτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ
 παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηίων τῶν Πη-
 λουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ 5
 ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν
 μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος
 ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα
 λεγόντων τῆς Αἰγύπτου τὰ μὲν Αἰβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης
 εἶναι, ἀποδεικνύοιμεν ἂν τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι 10
 Αἰγυπτίοισι οὐκ εὐῶσαν πρότερον χώραν. ἤδη γάρ σφι
 τό γε Δέλτα, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι καὶ ἔμοι δο-
 κέει, ἐστὶ κατάρρυντόν τε καὶ νεωστὶ ὥς λόγῳ εἰπεῖν
 ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε,
 τί περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγο- 15
 νέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι,
 τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους
 δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπὸ Ἰώνων καλεομένῳ γενέ-
 σθαι αἰεὶ τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο,
 προΐουσης δὲ τῆς χώρας πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπο- 20
 μένους αὐτῶν γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαί-
 νοντας. τὸ δ' ὧν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο,
 τῆς τὸ περίμετρον στάδιοί εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ
 16 ἑξακισχίλιοι. εἰ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώ-
 σκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ 25
 ὀρθή ἐστι ἡ γνώμη τῶν Ἰώνων, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς
 Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι, οἳ
 φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ
 Ἀσίην καὶ Αἰβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας δεῖ προσ-
 λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γέ ἐστι τῆς 30

Ἀσίης μήτε τῆς Λιβύης· οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Λιβύῃ.
τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὄξυ περιρρήγνυται ὁ
Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γί-
5 νοιτ' ἄν.

Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπλέμεν, ἡμεῖς δὲ ὧδέ 17
κῃ περὶ τούτων λέγομεν, Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι
ταύτην τὴν ὑπ' Αἴγυπτίων οἰκεομένην κατὰ περ Κιλι-
κίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυ-
10 ρίων, οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἐὼν
ὁρθῶ λόγῳ εἰ μὴ τοὺς Αἴγυπτίων οὐρούς· εἰ δὲ τῷ
ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιεῦμεν Αἴγυ-
πτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλε-
φαντίνης πόλιος δίχα διαιρέεσθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν
15 ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λι-
βύης, τὰ δὲ τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος
ἐκ τῶν Καταδούπων ῥέει μέσσην Αἴγυπτον σχίζων ἐς
θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρον πόλιος ῥέει εἰς
ἐὼν ὁ Νεῖλος, τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται
20 τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ τρέπεται, τὸ κα-
λέεται Πηλούσιον στόμα, ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς
ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ
δὲ δὴ ἰθία τῶν ὁδῶν τῷ Νεῖλῳ ἐστὶ ἥδε· ἄνωθεν φε-
ρόμενος ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται, τὸ δὲ ἀπὸ
25 τούτου σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ, οὔτε
ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε
ἥμιστα ὀνομαστήν, τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα.
ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυ-
τικοῦ ἀποσχισθέντα φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐ-
30 νόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ

Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολι-
 18 κὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυ-
 ρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος
 ὕσιν τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος
 χρηστήριον γενόμενον, τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης
 ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μα-
 ρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσ-
 ουρα Λιβύῃ, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Αἴβυες καὶ οὐκ
 Αἰγύπτιοι καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ,
 βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς 10
 Ἄμμωνα φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοι-
 νὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα καὶ οὐδὲν
 ὁμολογέειν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι
 γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφας οὐκ ἔα ποιεῖν ταῦτα, φὰς
 Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ 15
 Αἰγυπτίους εἶναι τούτους οἳ ἔνερχετο Ἐλεφαντίνης πό-
 λιος οἰκέοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω
 19 σφι ταῦτα ἐχρήσθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν
 πληθύνῃ, οὐ μούνον τὸ Δέλτα ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ
 τε λεγομένου χωρίου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ καὶ 20
 ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔτι τού-
 του καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι οὔτε
 τι τῶν ἱερέων οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνά-
 σθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυνθέσθαι, ὅ
 τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν 25
 θερρινέων ἀρξάμενος ἐπ' ἑκατὸν ἡμέρας, πελάσας δὲ ἐς
 τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχεται
 ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον, ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα
 διατελεῖ ἐὼν μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερρινέων.
 τούτων ὧν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τε ἐγενόμην παρα- 30

λαβεῖν [παρὰ] τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα
 δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων
 ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ [τὰ λελεγμένα] βουλόμενος
 εἰδέναι ἱστόρεον καὶ ὃ τι αὔρας ἀποπνεούσας μῦθος
 6 πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

Ἄλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι 20
 γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρι-
 φασίας ὁδοὺς, τῶν τὰς μὲν δύο [τῶν ὁδῶν] οὐδ' ἀξιῶ
 μνησθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μῦθον.
 10 τῶν ἡ ἑτέρα μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰ-
 τίους πληθύνειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν
 ἐκρέειν [τὸν Νεῖλον]. πολλάκις δὲ ἐτησῖαι μὲν οὐκ ὦν
 ἐπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῶντ' ἐργάζεται. πρὸς δέ, εἰ
 ἐτησῖαι αἵτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς,
 15 ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ
 κατὰ ταῦτά τῳ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ ὅσῳ
 ἐλάσσονες ἐόντες ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται.
 εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ
 ἐν τῇ Αἰβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷόν τι καὶ
 20 ὁ Νεῖλος. ἡ δ' ἑτέρα ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς 21
 λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωμασιωτέρα, ἡ λέγει ἀπὸ
 τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δὲ
 Ὠκεανὸν γῆν πέρι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν 22
 πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα μάλιστα ἔψευσται. λέγει
 25 γὰρ δὴ οὐδ' αὕτη οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν
 ἀπὸ τηκομένης χιόνος, ὃς ῥέει μὲν ἐκ Αἰβύης διὰ μέσων
 Αἰθιοπῶν, ἐκδιδόη δὲ ἐς Αἰγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι
 ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς
 τὰ ψυχρότερα τὰ πολλά ἐστι; ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιού-
 30 των πέρι οἷῳ τε ἐόντι, ὥς οὐδὲ οἶκός ἀπὸ χιόνος μιν

ῥέειν, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
 παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τούτων θερμοί·
 δεύτερον δὲ ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος
 διατελέει ἐοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ πᾶσα ἀνάγκη
 ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν 5
 ταῦτα τὰ χωρία· τρίτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύμα-
 τος μέλανες ἐόντες· ἱκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος
 ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι, γέραναι δὲ φεύγουσαι τὸν
 χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον φοιτῶσι
 ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε 10
 καὶ ὅσον ὦν ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ
 τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἣν ἂν [τι] τούτων οὐδέν,
 23 ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας
 ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας οὐκ ἔχει ἔλεγχον· οὐ
 γὰρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα, Ὅμηρον 15
 δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων δοκέω
 24 τοῦνομα εὐρόντα ἐς ποίησιν ἐσενείκασθαι. εἰ δὲ δεῖ
 μεμφάμενον γνώμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν
 ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δο-
 κέει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν 20
 ὥρην ἀπελαννόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου
 ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὥς
 μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ
 ἂν ἀργχοτάτω τε ἢ χώρας οὗτος ὁ θεὸς καὶ κατὰ ἡντινα,
 ταύτην οἰκὸς διψῇν τε ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐργῶρια 25
 25 ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. ὥς δὲ ἐν πλέονι
 λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει· διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω
 ὁ ἥλιος τὰδε ποιεῖ· ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰ-
 θρίου τε [ἐόντος] τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία
 καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρας ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων 30

ψυχρῶν, διεξιὼν ποιέει οἶόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε
 ποιέειν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ'
 ἑαυτὸν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία,
 ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασκιδάντες τήκουνσι·
 5 καὶ εἰς οἰκότης οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες,
 ὃ τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων
 ὑετιώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέ-
 τειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ
 καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑαυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ
 10 χειμῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν
 ὀπίσω, καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει
 τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν ὀμβρίου ὕδατος συμι-
 σγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης
 καὶ κεχαρδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι, τοῦ δὲ θέρεος
 15 τῶν τε ὀμβρῶν ἐπιλειπόντων αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
 ἐλκόμενοι ἀσθενέες εἰσὶ. ὁ δὲ Νείλος, ἔων ἄνομβρος,
 ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνος ποταμῶν τοῦτον
 τὸν χρόνον οἰκότης αὐτὸς ἑαυτοῦ ῥέει πολλῷ ὑποδέε-
 στερος ἢ τοῦ θέρεος· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν
 20 ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μούνος πιέζεται.
 οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. αἴτιος 26
 δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν καὶ τὸν ἥερα
 ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διεξοδὸν ἑαυτοῦ·
 οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ
 25 στάσις ἡλλακτο τῶν ὥρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν
 νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτη μὲν τοῦ
 νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος
 νῦν ἔστηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ
 ἥλιος ἂν ἀπελαννόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ
 30 τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-

- ρώπης κατά περ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται, διεξιόντα δ' ἄν μιν διὰ πάσης <τῆς> Εὐρώπης ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν
- 27 Ἴστρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὐρῆς δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὥς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρῶν οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀπο- 5 πνέειν, αὐρὴ δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.
- 28 Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὥς ἔστι τε καὶ ὥς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Λιβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαί 10 πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἔμοιγε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ᾧδε, εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὃξὺ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι 15 ὄρεσι τῷ μὲν Κρῶφι, τῷ δὲ Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου εἰσὺν ἀβύσσους ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τούτων ῥέειν, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὥς δὲ ἄβυσσοὶ εἰσὶ αἱ 20 πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιῶν πλεξάμενον κάλον κατεῖναι ταύτῃ καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὗτος μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὥς ἐμὲ κατα- 25 νοεῖν, δίνας τινὰς ταύτῃ εἰσὺν ἰσχυρὰς καὶ παλιρροίην, οἷα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην ἐς βυσσὸν ἰέναι.
- 29 ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυνθέσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυνθόμην, μέχρι μὲν 30

Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὸ δ' ἀπὸ τούτου
 ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων· ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι
 ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὧν δεῖ τὸ πλοῖον διαδή-
 σαντας ἀμφοτέρωθεν κατὰ περ βοῦν πορεύεσθαι· ἦν
 5 δὲ ἀπορραγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος
 τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπ' ἡμέρας τέσ-
 σερας πλόος, σκολιὸς δὲ ταύτῃ κατὰ περ ὁ Μαίανδρός
 ἐστι ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὔτοι τοὺς δεῖ
 τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι· καὶ ἔπειτα ἀπίξεται ἐς
 10 πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νήσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Τα-
 χομπῶ οὖνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκεῖν οὖν δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλε-
 φαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ,
 τὸ δὲ ἥμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη
 μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν
 15 διεκπλώσας ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν
 λίμνην ταύτην ἐκδιδού· καὶ ἔπειτα ἀποβάς παρὰ τὸν
 ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερέων τεσσεράκοντα·
 σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι καὶ χοι-
 ράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν.
 20 διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ
 χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐσβὰς δυώδεκα ἡμέρας
 πλεύσας καὶ ἔπειτα ἤξεις ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὖνομά
 ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις
 τῶν ἄλλων Αἰθιοπῶν. οἱ δ' ἐν ταύτῃ Δία θεῶν καὶ
 25 Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι,
 καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δέ,
 ἐπεὰν σφας ὁ θεὸς οὔτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων,
 καὶ τῇ ἂν κελεύῃ[, ἐκείσε]. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος 30
 πλέων ἐν ἰσῷ χρόνῳ ἄλλῳ ἤξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους
 30 ἐν ὧσιν περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν

τὴν Αἰθιοπίων. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τούτοισι οὐνομά
 ἐστὶ Ἀσχάμ, δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλ-
 λήνων γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι
 βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυ-
 ριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιοπας τού- 5
 τους δι' αἰτίην τοιγύδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος
 φυλακαὶ κατέσταςαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰ-
 θιοπίων καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι ἄλλη [δὲ] πρὸς
 Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Αἰβύης
 ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτα αἱ 10
 φυλακαὶ ἔχουσι ὥς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν· καὶ γὰρ
 ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι καὶ ἐν Δάφνησι.
 τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε
 οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βουλευσάμενοι καὶ κοινῷ
 λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀπο- 15
 στάντες ἦσαν ἐς Αἰθιοπίνην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθό-
 μενος ἐδίωκε· ὥς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων
 καὶ σφεας θεοὺς πατρῷους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα
 καὶ γυναῖκας. τῶν δέ τινα λέγεται δέξαντα τὸ αἰδοῖον
 εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ 20
 τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεῖτε ἐς Αἰθιοπίνην ἀπί-
 κοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιοπίων βασιλεῖ. ὁ
 δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται· ἦσαν οἱ διάφοροί τινες
 γεγονότες τῶν Αἰθιοπίων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας
 τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς 25
 τοὺς Αἰθιοπας ἡμερώτεροι γερόνασι Αἰθιοπες ἦθεα
 μαθόντες Αἰγύπτια.

31 Μέχοι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ
 γινώσκεται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ρεύματος·
 τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισι- 30

μούμενοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς αὐτομό-
 λους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυ-
 σμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι·
 ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ 32
 5 τὰδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φαμένων ἐλθεῖν
 τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους
 Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ, καὶ κως ἐκ λόγων ἄλ-
 λων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὥς οὐδεὶς
 αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς, καὶ τὸν Ἐτεάρχον φάναι ἐλθεῖν
 10 κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο
 ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν
 πρὸς ἡῷ χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικο-
 μένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτωμένους εἴ τι
 ἔχουσι πλεόν λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης,
 15 φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας
 ὑβριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πε-
 ρισσὰ καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν ὀψομέ-
 νους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλεόν ἴδοιεν τῶν
 τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ
 20 τὴν βορηίην θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι
 Σολόεντος ἄκρης, τῇ τελευτᾷ (τὰ) τῆς Λιβύης, παρήκουσι
 παρὰ πᾶσαν Αἴβυες καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν
 ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δὲ ὑπὲρ θα-
 λάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώ-
 25 πων, [τὰ κατύπερθε] θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ
 κατύπερθε τῆς θηριώδους ψάμμος τέ ἐστι καὶ ἄνυδρος
 δεινῶς καὶ ἔρημος πάντων. εἶπαι ὦν τοὺς νεηνίας
 ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι
 εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἴκεο-
 30 μένης, ταύτην δὲ διεξελθόντας ἐς τὴν θηριώδεα ἀπι-

κέσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἔρημον διεξιέναι τὴν ὁδὸν
 ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον, διεξελθόντας δὲ
 χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρησι ἰδεῖν
 δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα, καὶ σφεας προσ-
 ελθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων 5
 καρποῦ, ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας σμικρούς,
 μετρίων ἐλάσσοντας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας·
 φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώ-
 σκειν οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων. ἄγειν τε
 δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα 10
 ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι
 τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν
 πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν
 πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκο-
 33 δεῖλους. ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς 15
 τοσοῦτό μοι δεδηλώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε
 τοὺς Νασαμῶνας, ὥς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς
 οὔτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι ἅπαντας. τὸν
 δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος
 συνεβάλλετο εἶναι Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω 20
 αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος καὶ μέσσην τά-
 μνων Λιβύην. καὶ ὥς ἐγὼ συμβάλλομαι τοῖσι ἐμφανέσι
 τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ Ἰστρῷ ἐκ τῶν
 ἴσων μέτρων ὁρμαῖται. Ἰστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμε-
 νος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρήνης πόλιος ῥέει μέσσην σχίζων 25
 τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἡρακλέων στη-
 λέων, ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυ-
 σμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τε-
 λευτᾷ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου [διὰ πάσης Εὐρώπης], τῇ Ἰστρίνῃ οἱ Μιλη- 30

σίῳν οἰκέουσι ἄποικοι. ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' 34
οἰκεομένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται, περὶ δὲ τῶν τοῦ
Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀοίκητός τε γὰρ
καὶ ἔρημός ἐστι ἡ Αἰβύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ
5 ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν
ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδότ' δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴ-
γυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται.
ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ
πέντε ἡμερέων ἰθάα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη
10 τῷ Ἰστρῷ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω
τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης [τῆς] Αἰβύης διεξιόντα
ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστρῷ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα
εἰρήσθω.

*ΕΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν λόγον, 35
15 ὅτι πλεῖστα θωμάσια ἔχει [ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα] καὶ ἔργα
λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἴ-
νεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ
οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ καὶ τῷ ποταμῷ
φύσιν ἄλλοιην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ
20 πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστή-
σαντο ἥθεά τε καὶ νόμους, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες
ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἶκους
ἐόντες ὑφαίνουσι· ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω τὴν
κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν
25 ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες
ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ
δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαρεῖη χρέωνται ἐν τοῖσι οἰ-
κοῖσι, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες ὥς
τὰ μὲν αἰσχροῖα ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν
30 χρεόν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῖα ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν

οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῇσι δὲ θυγα-
 36 τράσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομῶσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. 5 τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται, Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιέῃσι τὰς τρίχας αὖξεσθαι τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων <ῆ> δίαίτα ἀποκέκριται, 10 Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαίτά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ὅλλοι ζώουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρῶν ποιεῦνται σιτία, τὰς ζεῖαδς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί, τὸν δὲ 15 πηλὸν τῇσι χερσὶ [καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται]. τὰ αἰδοῖα ὅλλοι μὲν ἔωσι ὥς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περικτάμνονται. εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἐκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους 20 οἱ μὲν ἄλλοι ἐξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιέειν, 25 Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρά, τὰ δὲ δημοτικὰ κα-
 37 λέεται. θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμῶντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ 30

ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φο-
 ρέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα.
 τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκεν,
 προτιμῶντες καθαρὸν εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ
 5 ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα
 μήτε φθεῖρ μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηταί σφι
 θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες
 λινέην μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δέ σφι
 ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται
 10 δὲ δὺς τε ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῷ καὶ δὺς ἐκάστης νυ-
 κτός. ἄλλας τε θρησκείας ἐπιτελέουσι μυρίας ὥς εἰπεῖν
 λόγῳ. πᾶσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ
 τῶν οἰκηίων τρίβουσι οὔτε δαπανῶνται, ἀλλὰ καὶ σιτία
 σφί ἐστι ἱρὰ πεσσόμενα, καὶ κρεῶν βοέων καὶ χηνέων
 15 πληθὺς τι ἐκάστῳ γίνεται πολλὸν ἡμέρης ἐκάστης, δί-
 δοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι
 ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι
 Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γινομένους οὔτε τρώ-
 γουσι οὔτε ἔψουντες πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ
 20 ὀρῶντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναί μιν
 ὕσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἷς ἐκάστων τῶν θεῶν ἀλλὰ
 πολλοί, τῶν εἷς ἐστι ἀρχιέρεως· ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ,
 τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. τοὺς δὲ βοὺς τοὺς ἐρ- 38
 σενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι καὶ τούτου εἵνεκα
 25 δοκιμάζουσι αὐτοὺς ᾧδε· τρίχα ἦν καὶ μίαν ἰδῆται
 ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίδηται
 δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων καὶ
 ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήneos καὶ ὑπτίου καὶ τὴν γλῶσ-
 σαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων,
 30 τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἔρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας

τῆς οὐρῆς εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τού-
 των πάντων ἥ καθαρός, σημαίνεται βύβλω περὶ τὰ
 κέρεα εἰλίσσωσι καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαν-
 τον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμά- 5
 ζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε, θυσίῃ δέ σφι
 39 ἥδε κατέστηκε· ἀγαρόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς
 τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύωσι, πῦρ ἀνακαίουσι, ἔπειτα δὲ
 ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱερίου ἐπισπείσαντες καὶ
 ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάξαντες δὲ ἀπο- 10
 τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δεί-
 ρουσι, κεφαλῇ δὲ κείνη πολλὰ καταρησάμενοι φέρουσι,
 τοῖσι μὲν ἂν ἡ ἀγορὴ καὶ Ἑλληνέες σφι ἔωσι ἐπιδήμιοι
 ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἔδοντο,
 τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς 15
 τὸν ποταμόν. καταρῶνται δὲ τὰδε λέγοντες τῇσι κεφα-
 λῇσι, εἰ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ
 τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
 πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
 κτηνέων καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου πάντες Αἰγύ- 20
 πτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα
 τὰ ἱρά, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς
 40 ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς. ἡ δὲ
 δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καῦσις ἄλλη περὶ ἄλλο
 ἱρὸν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα 25
 ἡγνυται εἶναι καὶ μεγίστην οἱ ὄρτην ἀνάγουσι, ταύτην
 ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὶ ἂν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κατευξά-
 μενοι κοιλίσιν μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα
 δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελὴν,
 σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην καὶ τοὺς 30

ὧμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ
 ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς περιπλαῖσι ἄρτων καθαρῶν καὶ
 μέλιτος καὶ ἀσταφίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ
 σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήσαντες δὲ τού-
 5 των καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προ-
 νηστεύσαντες δὲ θύουσι, καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύ-
 πνουνται πάντες· ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτί-
 θενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νυν καθά- 41
 ρους βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες
 10 Αἰγύπτιοι θύουσι, τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν,
 ἀλλ' ἱραὶ εἰσι τῆς Ἰσθίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσθίου ἄγαλμα
 ἐὼν γυναικίῳ βούκερῶν ἐστὶ, κατὰ περ Ἕλληνες τὴν
 Ἰοῦν γράφουσι, καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι
 πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα
 15 μακροῦ. τῶν εἵνεκα οὗτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνή
 ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ
 ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ
 κρέως καθαρῷ βοῦς διατετμημένον Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ
 γεύεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς τρό-
 20 πον τόνδε· τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιεῖσι,
 τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προα-
 στείοισι, τὸ κέρως τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρω ὑπερέ-
 χοντα σημηίου εἵνεκεν· ἐπεὰν δὲ σαπῇ καὶ προσίῃ ὁ
 τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρεις
 25 ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἐστὶ
 μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰς ὅχθονι
 ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔννευσι μὲν
 καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί, ἐκ τῆς δὲ αἰ βάριες παραγί-
 νονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, οὖνομα τῇ
 30 πόλει Ἀτάρβηχης, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἄγιον

ἴδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανῶνται πολλοὶ ἄλλοι
 ἐς ἄλλας πόλεις, ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι
 καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χῶρον πάντες. κατὰ ταῦτά δὲ
 τοῖσι βουσι καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα.
 καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτῃται· κτείνουσι ⁵
 42 γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίεος ἴδρυν-
 ται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσί, οὗτοι μὲν [νυν]
 πάντες οἶων ἀπεχόμενοι αἰγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ
 οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται,
 πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι ¹⁰
 λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι
 δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτληνται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μενδη-
 σίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι ὅλῃς θύουσι.
 Θηβαῖοι μὲν νυν καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἶων ἀπέχον-
 ται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφίσι τεθῆναι· ¹⁵
 Ἑρακλέα θελῆσαι πάντως ιδέσθαι τὸν Δία καὶ τὸν
 οὐκ ἐθέλῃν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δέ, ἐπεῖτε λιπα-
 ρέειν τὸν Ἑρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι <τοιόνδε>·
 κριὸν ἐκδείραντα προσχέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποτα-
 μόντα τοῦ κριοῦ καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω οἱ ἑωυτὸν ²⁰
 ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα
 ποιεῦσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι, ἐόντες
 Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι καὶ φωνὴν μεταξὺ
 ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δέ μοι, καὶ τὸ οὖνομα
 Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφίσι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο· ²⁵
 Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ
 κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱεροὶ διὰ τοῦτο.
 μῆ δὲ ἡμέρη τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διός, κριὸν
 ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες κατὰ τὸν ἐνδύ-
 ουσι τῶγαλμα τοῦ Διὸς καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἑρα- ³⁰

κλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύπνουνται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἶη ⁴³
⁵ τῶν δυνάδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὖνομα Αἰγύπτιοι [τοῦ Ἡρακλέος], ἀλλ' Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων οὔτοι οἱ θέμενοι τῷ
¹⁰ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοῦνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονεὲς ἀμφότεροι ἦσαν Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε
¹⁵ Διοσκούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὔτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχεται. καὶ μὲν εἰ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὖνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἰ περ καὶ τότε ναυτιλήσι ἐχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων
²⁰ τινὲς ναυτίλοι, ὥς ἔλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὥς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν
²⁵ βασιλεύσαντα, ἐπεῖτε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυνάδεκα θεοὶ ἐγένοντο τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων ⁴⁴
 δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἁγίον. καὶ εἶδον πλουσίως
³⁰ κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ

ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν χρυσοῦ ἀπέφθου, ἡ
 δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος·
 ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην
 ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἴδρυνται. εὖρον
 δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλησι συμφερομένους· ἔφασαν
 γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκισομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἴδρυ-
 θῆναι, εἶναι δὲ ἕτεα ἀπ' οὗ Τύρον οἰκέουσι τριηκόσια
 καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν
 Ἡρακλέος ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμεν
 δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ
 Φοινίκων ἰδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώ-
 σαντες Θάσον ἐκτίσαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι
 ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν
 τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ
 σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι
 δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἱ διζὰ Ἡρά-
 κλεια ἰδρυσάμενοι ἔκتهνται, καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ,
 Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσιν, τῷ δὲ ἐτέρῳ ὡς ἥρῳι
 45 ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως
 οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ
 τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον
 ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον
 ὡς θύσοντες τῷ Αἰί· τὸν δὲ τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν,
 ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν
 τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν
 25 δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ
 τῶν νόμων πάμπαν ἀπειρώς ἔχειν οἱ Ἕλληνες· τοῖσι
 γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ χωρὶς ὕων καὶ ἐρ-
 σένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
 χηνῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα 30

έόντα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὥς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενεῖη εἴη.

- 5 Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα 46
οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν
ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι, τοὺς δὲ
ὀκτῶ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δυνάδεκα θεῶν φασι
γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι
10 καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷ ἀγάλμα κατὰ περ
"Ἕλληνες αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα, οὔτι τοιοῦτον
νομίζοντες εἶναι μιν ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι.
ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὗ μοι ἡδιόν
έστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μεν-
15 δήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τού-
των οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων
εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ
τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέσται δὲ ὃ τε τράγος
καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ
20 τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμί-
σγето ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.
Ἦν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἡγῆνται θηρίον εἶναι· καὶ 47
τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὄος, αὐτοῖσι
τοῖσι ἱματίοισι ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑωυτὸν βὰς ἐς τὸν ποτα-
25 μόν, τοῦτο δὲ οἱ συμβῶται έόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες
ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάν-
των, οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι οὐδεὶς θυγατέρα ἐθέλει οὐδ'
ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συμβῶται καὶ
ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι
30 θύειν ἦς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι, Σελήνῃ δὲ καὶ Διο-

νύσῳ μούνοισι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ, [τοὺς] ὅς θύσαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὅς ἐν μὲν τῇσι ἄλλησι ὀρτῇσι ἀπεστυγῆκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρε- 5 πέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἤδε τῶν ὕδων τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρῇν ἄκρην καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα 10 σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίητο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτῖνας πλάσαντες ὅς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

- 48 Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ χοῖρον πρὸ 15 τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ Αἰγύπτιοι πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτα σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα 20 νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῷ ἔλασσον ἐὼν τοῦ ἄλλου σώματος· προηγέεται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἔπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς 25
- 49 λεγόμενος. ἤδη ὧν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυνθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν 30

λόγον ἔφηνε, ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ
 μεζόνως ἐξέφηναν· τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ
 πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγορησάμενος, καὶ ἀπὸ
 τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν
 5 νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντικὴν
 τε ἑωυτῷ συστήσαι καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα
 τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ τὸν Διό-
 νυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα· οὐ γὰρ δὴ συμπε-
 σεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ
 10 καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι· ὁμοτροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι
 Ἕλλησι καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω
 ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο
 κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκεῖ μάλιστα Με-
 λάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ
 15 Τυρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς
 τὴν νῦν Βοιωτίνην καλεομένην χώραν. σχεδὸν δὲ καὶ 50
 πάντων τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε
 ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει,
 πυνθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἑόν. δοκέω δ' ὦν μά-
 20 λιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆχθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσει-
 δέωνος καὶ Διοσκουέων, ὥς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα
 εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων
 καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε
 τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι
 25 αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασὶ θεῶν γινώσκειν τὰ
 οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνο-
 μασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ
 Λιβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέω-
 νος οὐνομα ἔκτηνται εἰ μὴ Αἰβυες καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν
 30 τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

51 Ταῦτα μὲν νυν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ
 φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι· τοῦ δὲ
 Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὁρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες
 οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν
 πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, 5
 παρὰ δὲ τούτων ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνι-
 καῦτα ἐς Ἑλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο
 ἐν τῇ χώρῃ, ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆ-
 ναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμο-
 θρηϊκὲς ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, 10
 οὗτος ὦν ἡρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἴκεον
 πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι οἱ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι
 ἐγένοντο, [καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηϊκὲς τὰ ὄργια παρα-
 λαμβάνουσι]. ὁρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ
 Ἑρμέω Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πε- 15
 λασγῶν ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον
 περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, [τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυ-
 52 στηρίοισι δεδῆλωται]. ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἱ
 Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπενυχόμενοι, ὥς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα
 ἀκούσας, ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ 20
 αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμα-
 σάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου ὅτι κόσμω θέντες τὰ πάντα
 πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἐπεῖτε δὲ χρόνου
 πολλοῦ διελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπι-
 γμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων (Διονύσου 25
 δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο) καὶ μετὰ χρόνον ἐ χρη-
 στηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ (τὸ γὰρ
 δὴ μαντήιον τοῦτο νενομίσται ἀρχαιότατον τῶν ἐν
 Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον
 μούνον)· ἐπεὶ ὦν ἐ χρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ 30

Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἑλληνες ἐξεδέξαντο
 5 ὕστερον. ἔνθεν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε 53 αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπίστεέτο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθὲς ὥς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεν πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι
 10 δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἑλληνσι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε
 15 νίδες ἱρεῖαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω. χρηστηρίων δὲ πέρι 54 τοῦ τε ἐν Ἑλληνσι καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς δύο γυναῖκας ἱερείας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοι-
 20 νίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πνυθέσθαι ἐς Αἰβύην προ-
 θεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἑλλήνας· ταύτας δὲ τὰς γυ-
 ναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν
 τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μεν ὁκόθεν
 οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα
 25 ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν
 τούτων, καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι,
 πνυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τὰ περ δὴ
 ἔλεγον. ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον, 55
 30 τὰδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελειά-
 δας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἀναπταμένας

τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέ-
 σθαι. ἰσομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάσασθαι φωνῇ
 ἀνθρωπινήῃ ὥς χρεὸν εἶη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέ-
 σθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελ-
 λόμενον αὐτοῖσι καὶ σφεα ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν 5
 δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἄμ-
 μωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιεῖν· ἔστι
 δὲ καὶ τοῦτο Διὸς. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρεῖαι, τῶν τῇ
 πρεσβυτάτῃ οὖνομα ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην
 Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα· 10
 συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ
 56 τὸ ἱρόν· ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ
 ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας καὶ
 τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἢ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, 15
 πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης,
 πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς· ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι
 ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφνυκίῃ ἱρὸν Διὸς, ὥσπερ ἦν
 οἰκὸς ἀμφιπολεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἐνθα ἀπί-
 κετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρη- 20
 στήριον κατηγῆσατο, ἐπεῖτε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσ-
 σαν. φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ
 57 τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. πελει-
 άδες δέ μοι δοκεῖν κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ
 τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δέ 25
 σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν
 πελειάδα ἀνθρωπινήῃ φωνῇ αὐδάσασθαι λέγουσι, ἐπεῖτε
 συνετά σφι ἡῦδα ἢ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ὀρνίθος
 τρόπον ἐδόκεέ σφι φθέγγεσθαι, ἐπεὶ τέφ' τρόπῳ ἄν
 πελειάς γε ἀνθρωπινήῃ φωνῇ φθέγγαιτο; μέλαιναν δὲ 30

λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη
 ἢ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντήϊη ἢ τε ἐν Θήβησι τῇσι Αἰ-
 γυπτίησι καὶ ἐν Δωδώνῃ παραπλήσιαι ἀλλήλησι τυγχά-
 νουσι ἑοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντική ἀπ'
 5 Αἰγύπτου ἀπιγμένη. πανηγύριαι δὲ ἄρα καὶ πομπὰς 58
 καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ
 ποιησάμενοι, καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι.
 τεκμήριον δέ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται
 ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεῦμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ
 10 νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ 59
 ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριαι δὲ συχνάς, μάλιστα
 μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι,
 δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ
 τῇ πόλει ἔστι μέγιστον Ἴσιος ἱερόν, ἱδρυνται δὲ ἡ πόλις
 15 αὕτῃ τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα, Ἴσις δὲ ἔστι
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς
 Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι, τέταρτα δὲ ἐς
 Ἥλιον πόλιν τῷ Ἠλίῳ, πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν
 τῇ Αἰτοῖ, ἕκτα δὲ ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρει. ἐς 60
 20 μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὶ κομίζονται, ποιεῦσι
 τοιάδε· πλεονεῖ τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ καὶ
 πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστη βάρῃ· αἱ μὲν
 τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροταλίζουσι, οἱ
 δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόν, αἱ δὲ λοιπαὶ γυ-
 25 ναῖκες καὶ ἄνδρες αἰεδοῦσι καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι.
 ἐπεὶ δὲ πλεονεῖ κατὰ τινὰ πόλιν ἄλλην γένωνται,
 ἐγχοίμψαντες τὴν βάρην τῇ γῇ ποιεῦσι τοιάδε· αἱ μὲν
 τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἰρηκα, αἱ δὲ τω-
 30 ρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ

πᾶσαν πόλιν παραποταμὴν ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπί-
 κωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες
 θυσίας, καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ
 ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ.
 συμφοιτῶσι δέ, ὃ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν παι- 5
 δίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυριάδας, ὥς οἱ ἐπιχώριοι
 61 λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεῖται, ἐν δὲ Βουσίρι
 πόλι ὥς ἀνάγουσι τῇ Ἰσί τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν
 μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες
 καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ 10
 τύπτονται, οὗ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν
 εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσοῦτῳ ἔτι πλέω
 ποιεῦσι τούτων ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαί-
 ρησι, καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ
 62 Αἰγύπτιοι. ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι 15
 θυσίῃσι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ
 ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ
 ἐμβάφια ἐμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου, ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι
 αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον, καὶ
 τῇ ὀρτῇ οὕνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἳ δ' ἂν μὴ ἔλθῃσι 20
 τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες
 τὴν νύκτα τῆς θυσίης καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ
 λύχνα, καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάϊ μούνη καίεται ἀλλὰ καὶ
 ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτεν δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ
 τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγό- 25
 63 μενος. ἐς δὲ Ἑλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
 μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας
 μὲν καὶ ἱρὰ κατὰ περ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὗτ' ἂν
 δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέεται, οἳ δὲ πολλοὶ αὐτῶν 30

ξύλων κορύνας ἔχοντες ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ·
 ἄλλοι δὲ εὐχολὰς ἐπιτελείοντες, πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν,
 ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἀλέες
 ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὼν ἐν νηφ̃ μικρῷ ξυλίνῳ κατα-
 5 κεχρυσωμένῳ προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο
 οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷγαλμα λε-
 λειμμένοι ἔλκουσι τετράκυκλον ἄμαξαν ἄγουσαν τὸν
 νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηφ̃ ἐνεὸν ἄγαλμα, οἱ δὲ οὐκ
 ἐῷσι ἐν τοῖσι προπυλαίοις ἐστεῶτες ἐσιέναι, οἱ δὲ
 10 εὐχωλιμαῖοι τιμωρέοντες τῷ θεῷ παίουσι αὐτοὺς ἄλφ
 ξομένους. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοις καρτερῇ γίνεται, κε-
 φαλὰς τε συναράσσονται καὶ ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ
 καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραμάτων· οὐ μέντοι οἱ γε
 Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τὴν δὲ πανή-
 15 γυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέ-
 ει ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν
 Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον ἐθέ-
 λοντα τῇ μητρὶ συμμεῖξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς
 μητρὸς, οἷα οὐκ ὁπωπότης αὐτὸν πρότερον, οὐ περι-
 20 ρᾶν παριέναι ἀλλὰ ἀπερύκειν, τὸν δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος
 ἀγαγόμενον ἀνθρώπους τοὺς τε προπόλους τρηχέως
 περισπεῖν καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου
 τῷ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρτῇ νενομικέναι
 φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖς μηδὲ 64
 25 ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι οὗτοί εἰσι οἱ
 πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες
 ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται
 ἐν ἱεροῖς καὶ ἀπὸ γυναικῶν [ἀνιστάμενοι] ἄλουτοι ἐσέ-
 χονται ἐς ἱρόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περ
 30 τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ

ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν
καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσσι. εἰ ὦν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ
φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιεῖν. οὗτοι μὲν νυν
65 τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἄρεστά· Αἰγύ-
πτιοι δὲ θρησκέουσιν περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ 5
καὶ δὴ καὶ τάδε.

Ἐοῦσα [δὲ] Αἰγυπτὸς δμουρος τῇ Αἰβύῃ οὐ μάλα θη-
ριώδης ἐστὶ. τὰ δὲ ἐόντα σφι ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται,
καὶ τὰ μὲν σύντροφα αὐτοῖσι [τοῖσι ἀνθρώποισι], τὰ δὲ
οὐ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται [τὰ] ἱρὰ εἰ λέγοιμι, κατα- 10
βαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω
μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἰρηκα αὐτῶν ἐπιψάυ-
σας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι
περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται
τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων καὶ ἔρσενες καὶ θήλεια τῶν 15
Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν.
οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς . . . τάσδε σφι ἀπο-
τελέουσιν· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ἦ τὸ θηρίον, ξυ-
ρῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ ἥμισυ
ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰστᾶσι σταθμῷ πρὸς 20
ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελε-
δωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ· ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσα
ἰχθὺς παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφή μὲν δὴ
αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεται· τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημίη, ἣν 25
δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται.
ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν ἣν τε
66 ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρό-
φων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων πολλῷ ἂν ἔτι πλέω
ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιάδε. 30

ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτῶσι παρὰ τοὺς
 ἔρσενας· οἱ δὲ διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι οὐκ ἔχουσι.
 πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν
 θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτεί-
 5 ναντες μέντοι οὐ πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν
 τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται
 παρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρ-
 καλῆς δὲ γινομένης θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς
 αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς
 10 ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιό-
 μενον, οἱ δὲ αἰελοῦροι διαδύνοντες καὶ ὑπερθρόσκοντες
 τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γι-
 νόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει.
 ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰελοῦρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ
 15 αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρῶνται τὰς ὀφρύας
 μούνας, παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ
 τὴν κεφαλὴν. ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελοῦροι ἀποθανόντες 67
 ἐς ἱρὰς στέγας, ἐνθα θάπτονται ταριχευθέντες, ἐν Βου-
 βάστι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐωυτῶν ἕκαστοι πόλι
 20 θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. ὥς δὲ αὕτως τῇσι κυσὶ οἱ
 ἰχθυεὶς θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλᾶς καὶ τοὺς ἰρηκας
 ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν, τὰς δὲ ἰβις ἐς Ἑρμέω
 πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους εἰούσας σπανίας καὶ τοὺς λύκους
 οὐ πολλῶ τέφρ' εἰόντας ἁλωπέκων μέζοντας αὐτοῦ θάπτουσι
 25 τῇ ἂν εὐρεθέωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χει- 68
 μεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν, ἐὼν δὲ τε-
 τράπουν χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκτει μὲν γὰρ
 ὧν ἐν γῇ καὶ ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης δια-
 30 τρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ·

θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δροσίου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὥσπερ χηνέων οὐ πολλῶν μέζονα τίκει, καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὥου γίνεται, αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαί- 5 δεκα πήχεας καὶ μέζων ἐστὶ. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕος, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας [κατὰ λόγον τοῦ σώματος]. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυνσε. οὐδὲ κινεῖ τὴν κάτω γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ 10 καὶ ὄνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ σώματος. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερεκέστατον. ἅτε δὴ ὧν ἐν ὕδατι διαίταν ποιέμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορεῖ πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεια καὶ θηρία φεύγει μιν, ὁ δὲ 15 τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος καὶ ἔπειτα χάνῃ (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὥς τὸ ἐπίπαι ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ 20 ὠφελεύμενος ἡδεται καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον.

69 τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκούντες καὶ κάρτα ἡγνῆται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα 25 ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα, ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ σιτία ἀποτακτὰ δίδόντες καὶ ἱρήια καὶ περιέποντες ὥς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ θά- 30

πτουσι ταριχεύσαντες ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἑλε-
φαντίνην πόλιν οἰκέοντες καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ
ἠγερόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκοδείλοι
ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἰωνες ὠνόμασαν, εἰκά-
5 ζοντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι
κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασιῇσι. ἄγραι δὲ σφεων 70
πολλαὶ κατεστᾶσι καὶ παντοῖαι· ἥ δ' ὦν ἔμοιγε δοκέει
ἄξιωτάτη ἀπηγῆσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶ-
τον ὑὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετιεῖ ἐς μέσον τὸν
10 ποταμόν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων
δέλφακα ζωὴν ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς
ὁ κροκοδείλος ἵεται κατὰ τὴν φωνήν, ἐντυχὼν δὲ τῷ
νώτῳ καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξέλκυσθῇ
ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηροεντῆς πηλῷ κατ' ὦν
15 ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας κάρτα
εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο
σὺν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παπρημίτῃ 71
ἱροὶ εἶσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν
20 δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε· τετράπουν ἐστί, δίχηλον,
ὀπλαὶ βοός, σιμόν, λοφιήν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας
φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσον τε βοῦς
ὁ μέγιστος. τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δῆ τι παχύ ἐστι
ᾧστε αὐτοῦ γενομένου ξυστὰ ποιέεσθαι [ἀκόντια] ἐξ
25 αὐτοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς 72
ἡγνῆται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεῖ-
μενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρούς δὲ
τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς
30 χηναλώπεκας.

73 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρός, τῷ οὖνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι δι' ἐτέων, ὥς Ἑλλιοπολιταὶ λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δέ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, 5 τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερωτῶν, τὰ δὲ ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίης ὁρμώμενον ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑλλίου κομίζειν τὸν πατέρα 10 ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσουντα καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλλίου τῷ ἱρῷ· κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον τῆς σμύρνης ῥὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα, ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλῆναντα τὸ ῥὸν τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρνῃ 15 δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὃ τι τοῦ ῥοῦ ἐκκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα, ἐσκεμμένου δὲ τοῦ πατρὸς γίνεσθαι τῶντὸ βάρος, ἐμπλάσαντα δὲ κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἑλλίου τὸ ἱρὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιεῖν.

20

74 Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλήμονες, οἳ μεγάθει ἔοντες σμικροὶ δύο κέρα φορέουσι πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διὸς· τούτου γὰρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς.

25

75 Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος, καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ εἶδον ὅστέα ὀφίων καὶ ἀκάνθας πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγῆσθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν τῶν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι καὶ 30

ὑποδέεστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν
 οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἄκανθαι κατα-
 κεχύαται, τοιούσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὁρέων στενὴ ἐς
 πεδίον μέγα, τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ
 5 πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφεις ἐκ
 τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὰς δὲ ἴβις τὰς
 ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτην τῆς χώρας
 οὐ παριέναι τοὺς ὄφεις ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν
 ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι
 10 μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύ-
 πτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. εἶδος δὲ 76
 τῆς μὲν ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ
 φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον,
 μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μα-
 15 χομένων πρὸς τοὺς ὄφεις ἦδε ιδέα, τῶν δ' ἐν ποσὶ
 μᾶλλον εἰλενμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διὲς γὰρ δὴ
 εἰσι ἴβιες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν,
 λευκὴ πτεροῖσι πλήν κεφαλῆς καὶ [τοῦ] ἀνχένος καὶ
 ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου (ταῦτα
 20 δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαινά ἐστι δεινῶς), σκέλεα δὲ καὶ
 πρόσωπον ἐμφερὲς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφή
 οἷα περ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει,
 ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστ' αὖ ἐμφε-
 ρέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἰρῶν εἰρησθῶ.
 25 Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρο-77
 μένην Αἰγύπτου οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων
 ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακροῦ τῶν ἐγὼ
 ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπον δὲ ζόης τοιῷδε δὴ χρέ-
 ωνται· συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκά-
 30 στου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιεινὴν καὶ κλύσμασι,

νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νού-
 σους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ
 ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων
 ἀνθρώπων τῶν ὥρέων δοκέειν ἐμοὶ εἵνεκεν, ὅτι οὐ
 μεταλλάσσουσι αἱ ὥραι· ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι 5
 ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων
 πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὥρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι
 δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλ-
 λήστις ὀνομάζουσι. οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ
 διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. 10
 ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον ἀνήναντες ὠμούς σι-
 τέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλλης τεταριχευμένους. ὀρνίθων
 δὲ τοὺς τε ὄρνυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ τὰ σμικρὰ τῶν
 ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ ἄλλα
 ὅσα ἢ ὀρνιθίων ἢ ἰχθύων σφί ἐστι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ 15
 ὀκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς
 78 καὶ ἐφθούς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι
 εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περι-
 φέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, με-
 μιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος 20
 ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκά-
 στῳ τῶν συμποτέων λέγει· Ἐς τοῦτον ὀρέων πῖνέ τε
 καὶ τέρπευ· ἔσσαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν
 79 παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι
 νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτῶνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπά- 25
 ξιά ἐστι νόμιμα καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔν ἐστι, Λίνος, ὃς
 περ ἔν τε Φοινίκῃ αἰοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ
 ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ
 ὧτός εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λίνον ὀνομάζοντες αἰεί-
 δουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωμάζειν με τῶν 30

περὶ Αἴγυπτον ἑόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὁκόθεν
 ἔλαβον [τὸ οὖνομα]· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον
 αἰείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Αἴνος καλούμενος Μανε-
 ρῶς. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύ-
 5 σαντος Αἰγύπτου παῖδα μοννογενέα γενέσθαι, ἀποθα-
 νόντα δὲ αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι τούτοις ὑπὸ Αἰγυπτίων
 τιμηθῆναι, καὶ αἰοιδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην
 σφίσι γενέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύ- 80
 πτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι
 10 αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἰκουσι τῆς
 ὁδοῦ καὶ ἐκτρέπονται καὶ ἐπιούσι ἐξ ἔδρης ὑπανιστέαται.
 τόδε μέντοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ
 τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι
 κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ 81
 15 κιθῶνας λινέους περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, τοὺς
 καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἵματα
 λευκὰ ἐπαναβληθὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ
 ἐσφύρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι· οὐ γὰρ
 ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεο-
 20 μένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πινθα-
 γορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὁργίων μετέχοντα ὅσιόν
 ἔστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν
 ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα, μείς 82
 25 τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἔστί, καὶ τῇ ἑκάστος
 ἡμέρῃ γενόμενος ὁτέοισι ἐγκυρήσει καὶ ὅκως τελευτήσῃ
 καὶ ὁκοῖός τις ἔσται· καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν
 ποιήσιν γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀν-
 εύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασιν ἀνθρώποισιν. γενομένον
 30 γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γραφόμενοι τῶποβαῖνον, καὶ

ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ
 83 τῶντὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντική δὲ αὐτοῖσι
 ὥδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ
 τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλῆος
 μαντήιον αὐτόθι ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης 5
 καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μάλιστα
 ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηίων, Αἰητοῦς ἐν
 Βουτοῖ πόλι ἔστι. οὐ μέντοι αἷ γε μαντηίαι σφι κατὰ
 84 τῶντὸ ἔσταισι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ
 τάδε σφι δέδασται· μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἔστι 10
 καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἔστι πλέα· οἱ μὲν
 γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστιάσι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ
 ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδύν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων
 85 νούσων. θρῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφρων εἰσὶ αἷδε· τοῖσι
 ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος τοῦ τις καὶ 15
 λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων
 κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσ-
 ωπον, κᾶπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν νεκρὸν
 αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται ἐπεξω-
 μέναι καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς, σὺν δέ σφι αἱ προσ- 20
 ῥήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται,
 ἐπεξωμένοι καὶ οὔτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὔτω
 86 ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ
 τούτῳ κατέαται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὔτοι, ἐπεὰν
 σφι κομισθῇ νεκρός, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι παρα- 25
 δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ
 τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ
 ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὖνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνο-
 μάξειν, τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεστέρην τε
 ταύτης καὶ εὐτελεστέρην, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστάτην· 30

φράσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἥντινα
 βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ
 ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ
 ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι ὥδε τὰ σπουδαιότατα ταρι-
 5 χεύουσι· πρῶτα μὲν σχολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτή-
 ρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξά-
 γοντες, τὰ δὲ ἐγχέοντες φάρμακα. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰ-
 θιοπικῷ ὀξείᾳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην ἐξ ὧν
 εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν καὶ
 10 διηθήσαντες οἴῳ φοινικηίῳ αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι
 τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου
 τετριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήν
 λιβανωτοῦ, πλήσαντες συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ
 ποιήσαντες ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδο-
 15 μήκοντα· πλεῦνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν.
 ἔπειτα δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν
 νεκρὸν κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης
 βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ
 κόμμῳ, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύ-
 20 πτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες
 ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι
 δὲ ἐσεργνῦσι τὸν νεκρὸν, καὶ κατακληίσαντες οὕτω
 θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς
 τοίχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι 87
 25 νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυ-
 τελείην φεύγοντας σκευάζουσι ὥδε· ἔπειτα [τοὺς] κλυ-
 στῆρας πλήσονται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου,
 ἐν ᾧ ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀνατα-
 μόντες αὐτὸν οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν
 30 ἔδρην ἐσηθήσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς

ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιελῖσι ἐκ τῆς κοιλῆς τὴν κεδρίην τὴν ἐσῆικαν πρότερον. ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἅμα ἔσωτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατῆκει, καὶ δὴ 5
 λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μούνον καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν
 88 νεκρόν, οὐδὲν ἔτι προηγματευθέντες. ἡ δὲ τρίτη ταριχευσίς ἐστι ἥδε, ἡ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλὴν ταριχεύουσι 10
 τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν
 89 ἀποφέρεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραντίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ἔωσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγον πλεῦνος
 γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, 15
 οὕτω παραδιδούσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῦσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός, κατειπεῖν δὲ τὸν
 90 ὁμότεχνον. ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων 20
 ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπασθεὶς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνεώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστείλαντας ὥς κάλλιστα θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκησι· οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε 25
 τῶν προσηκόντων οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

91 Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ δὲ σύμπαν ζίπειν, μηδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώ- 30

πῶν νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω
 τοῦτο φυλάσσουν, ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ
 τοῦ Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει
 ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον, πέριξ δὲ
 5 αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ
 λίθινά ἐστι κάθ' αὐτά μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες
 δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ
 τούτῳ νηὸς τε ἐνὶ καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ
 Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολ-
 10 λάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ
 ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρί-
 σκεσθαι, ἐὼν τὸ μέγαθος δίπηχυ, τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐ-
 θηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι
 δὲ τὰδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι
 15 διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα, παρέχοντες ἄεθλα κτήνεα
 καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μιν ὅ τι σφι
 μούνουσι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὅ τι κεχω-
 ρίδεται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες,
 ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος γεγενῆσθαι·
 20 τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Αὐγκέα ἑόντας Χεμμίτας
 ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέ-
 οντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν
 ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι,
 οἴσονται ἐκ Αἰβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν
 25 καὶ παρὰ σφέας καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας·
 ἐκμεμαθηκότα δέ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς
 Χέμμιος οὔνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρὸς· ἀγῶνα
 δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελείειν.

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατ' ἐπερθε τῶν ἐλέων[ολκέ- 92
 30 οντες] Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι

κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι
καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα καὶ γυναικὶ μιῇ
ἕκαστος αὐτῶν συνοικέει κατὰ περ Ἑλληνες, ἀτὰρ πρὸς
εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὰν
πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, 5
φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέ-
ουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν δρέψωσι, ἀναίνουσι πρὸς
ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι
ἐὼν ἐμφερές, πτίσαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους
ὅπουτος πυρὶ. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου 10
ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἐὼν στρογγύλον, μέγα-
θος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμ-
φερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ
καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυνι παραφνομένη ἐκ τῆς ῥίζης γί-
νεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ 15
τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά, τρώ-
γεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα. τὴν δὲ βύβλον
τὴν ἐπέτειον γινομένην ἐπεὰν ἀνασπᾶσῶσι ἐκ τῶν ἐλέων,
τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες ἐς ἄλλο τι τρέπουσι,
τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν τρώγουσι 20
[καὶ πωλέουσι.] οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλονται χρη-
στῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες
οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν
ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὰν λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὴν
κοιλίην, ἀναίνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας 25
σιτέονται.

93 Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι
οὐ μάλα γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι τοιάδε
ποιεῦσι· ἐπεὰν σφεας ἐσίῃ οἷστρος κνίσκεσθαι, ἀγελη-
δὸν ἐκπλέουσι ἐς θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες 30

ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι
 καὶ ἐξ αὐτοῦ κυύσκονται. ἐπεὰν δὲ πλήρεις γένωνται
 ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλέουσι ὀπίσω ἐς ἥθεα τὰ ἐσπυρῶν
 ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν
 5 θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονία. ἡγεύμεναι δὲ ἀγελῶν
 ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίησεν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ῥῶν
 ἀπορραίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες
 καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι ἰχθύες.
 ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγ-
 10 χρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν
 ἀλῶσι ἐκπλέοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι
 τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλῶν, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀνα-
 πλέοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφονται. πάσχουσι δὲ ταῦτα
 διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλέουσι
 15 ἐς θάλασσαν καὶ ἀναπλέοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέ-
 χονται, ἐγχριμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὥς μάλιστα, ἵνα
 δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ
 πληθύνεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ
 τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμ-
 20 πλασθαι διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ
 αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα καὶ παραχρῆμα ἰχθύων
 σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτοὺς γί-
 νεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο· τοῦ προτέρου
 ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες
 25 ῥᾶ ἐς τὴν ἰλὺν ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται·
 ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ
 ὕδωρ, ἐκ τῶν ῥῶν τούτων παραντίκα γίνονται οἱ ἰχθύες
 [οὗτοι]. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύας οὕτω ἔχει.

Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλαια 94
 30 οἰκέοντες ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ κα-

λεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι, ποιεῦσι δὲ ᾧδε· παρὰ τὰ
 χεῖλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπεύρουσι τὰ
 σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα [ἄγρια]
 φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει
 πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, 5
 οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρυζάντες ἀψέ-
 ψουσι καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι
 δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἥσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσ-
 95 ηνές, ὁδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. πρὸς δὲ τοὺς κώ-
 νωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα, 10
 τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφε-
 λέουσι, ἐς τοὺς ἀναβαίνοντες κοιμῶνται· οἱ γὰρ κώ-
 νωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τέ εἰσι ὑψοῦ πέτε-
 σθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν
 πύργων ἄλλα μεμηχάνηται· πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν ἀμφίβλη- 15
 στρον ἔκτηται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν
 δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ,
 περὶ ταύτην ἴστησι τὸ ἀμφίβληστρον καὶ ἔπειτα ἐσθὺς
 ὑπ' αὐτὸ κατεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἣν μὲν ἐν ἱματίῳ
 ἐνειλιζάμενος εὖδῃ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· 20
 διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.
 96 Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορτηγέουσι ἐστὶ ἐκ τῆς
 ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἥ μορφή μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη
 τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκνον κόμμι ἐστί· ἐκ
 ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε δι- 25
 πήχεα πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέμενοι τρόπον
 τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιεί-
 ρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ
 ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νο-
 μεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν 30

ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβυνέεται. ἰστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστιίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἣν μὴ
 5 λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται, κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρικής πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥιπὶ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπιδί
 10 ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὀπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος χωρέει ταχέως καὶ ἔλκει τὴν βάρυν (τοῦτο γὰρ δὴ οὖνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις), ὁ δὲ λίθος ὀπισθε ἐπελκόμενος καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα
 15 ταῦτα πλήθει πολλὰ καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας τάλαντων.

Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις 97 μούναι φαίνονται ὑπερέχουσai, μάλιστά κη ἐμφερές τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα
 20 τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλεις μούναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλέοντι παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος·
 25 ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην. τούτων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα ἐοῦσα λογίμη πόλις ἐς 98
 30 ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος

Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἑτέρα πόλις δοκέει μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος, οὐ μέντοι 5 γε Αἰγύπτιον τὸ οὖνομα.

- 99 ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου ὅψις τε ἐμῇ καὶ γνώμῃ καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἴγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων κατὰ ἤκουον· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Μῖνα τὸν πρῶτον 10 βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Λιβύης, τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον 15 ῥέεθρον ἀποξηρῆναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὥς ἀπεργμένος [ῥέει], ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίν- 20 δυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὥς δὲ τῷ Μῖνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γερονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην ἣτις νῦν Μέμφις καλέεται (ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στενωπῷ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ 25 αὐτῆς περιούρξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἰδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.
- 100 μετὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βίβλου ἄλλων 30

βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν
 τοσαύτησι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰ-
 θίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρὶή, οἱ δὲ ἄλλοι ἄν-
 δρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν, ἥτις ἐβα-
 5 σίλευσε, τό περ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλε-
 γον τιμωρέουσιν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντά
 σφεν ἀπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 δοσαν τὴν βασιληίην, τούτῳ τιμωρέουσιν πολλοὺς Αἰ-
 γυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι. ποιησαμένην γάρ μιν οἴ-
 10 κημα περίμηκες ὑπόγαιον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ
 ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν [δέ] μιν Αἰγυπτίων τοὺς
 μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἦδεε, πολλοὺς ἰστιάν,
 δαινυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυ-
 πτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον, πλήν
 15 ὅτι αὐτὴν μιν, ὥς τοῦτο ἐξέργαστο, ῥίψαι ἐς οἶκημα
 σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων 101
 βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν,
 κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλήν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου
 αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα
 20 τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προ-
 πύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περιόδος ὅσων ἐστὶ
 σταδίων ὕστερον δηλώσω, πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκο-
 δομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάρθεος περὶ ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ
 ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν
 25 δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν. παραμειψάμενος ὧν τούτους 102
 τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασιλέος, τῷ οὐνομα ἦν
 Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον
 οἱ ἱερεῖς πρῶτον μὲν πλοίοις μακροῖς ὁρμηθέντα ἐκ
 τοῦ Ἀραβίου κόλπου τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
 30 κατοικημένους καταστρέφασθαι, ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω

ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων.
 ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν
 ἱρέων τὴν φάτιν στρατιὴν πολλὴν τῶν ... λαβὼν ἤλαυνε
 διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφό-
 μενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτῶν ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε 5
 καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοισι
 μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας διὰ γραμμάτων λε-
 γούσας τό τε ἑωυτοῦ οὖνομα καὶ τῆς πάτρης καὶ ὡς
 δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατό σφεας· ὅτεων δὲ ἀμα-
 χητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας, τούτοισι δὲ 10
 ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλησι κατὰ ταῦτά καὶ τοῖσι ἀν-
 δροῖσι τῶν ἐθνέων γενομένοισι καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα
 γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς
 103 εἶησαν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὲ ποιέων διεξήιε τὴν ἡπει-
 ρον, ἐς δ' ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς τοὺς 15
 τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήκας. ἐς τού-
 τους δέ μοι δοκεῖ καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύ-
 πτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται
 σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι.
 ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦιε, καὶ ἐπεῖτε ἐγίνετο 20
 ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν
 εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς
 ἑωυτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ αὐτοῦ κατέλιπε τῆς
 χώρας οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ πλάνῃ
 αὐτοῦ ἀχθεσθέντες [περὶ Φᾶσιν ποταμὸν] κατέμειναν. 25
 104 φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοη-
 σας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἄλλων λέγω. ὡς δέ
 μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους, καὶ μᾶλ-
 λον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἰγύ-
 πτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς 30

Σέσωστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτοὺς δὲ εἰκασα τῇδε καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσδε καὶ μᾶλλον ὅτι μοῦνοι πάντων
 5 ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοῖνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερωμόδοντα ποταμὸν καὶ Παρθένιον καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις
 10 ἀστυγείτονες ἔοντες ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοις φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἐτέρων ἐξέμαθον· ἀρ-
 15 χαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἔόν. ὥς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τότε τεκμήριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμισγόνται, οὐκ ἐτι Αἰγυπτίους μιμούνται [κατὰ τὰ αἰδοῖα], ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. φέρε νυν
 20 καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὥς Αἰγυπτίοις προσφερέες εἰσὶ. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταῦτά, καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερῆς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδωνικὸν κέκληται, τὸ μέντοι ἀπ'
 25 Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλεῖται Αἰγύπτιον. τὰς δὲ 106 στήλας τὰς ἴστα κατὰ τὰς χώρας ὃ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτοὺς ὥρων ἐούσας καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς
 30 αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι

ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφε-
 σίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρ-
 νην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται μέγαθος πέμ-
 πτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ
 δὲ ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ 5
 γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς
 τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στηθεῶν γράμματα ἱρὰ Αἰ-
 γύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε· ἘΓΩ
 ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ὩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ἙΜΟΙΣΙ
 ἙΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα 10
 μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετ-
 εξέτεροι τῶν θεησαμένων Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί
 μιν εἶναι, πολλὸν τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

- 107 Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα
 καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς 15
 χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεῖτε ἐγίνετο
 ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελ-
 φεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγύπτου,
 τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς
 παῖδας περυνῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περυνήσαντα 20
 δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμ-
 βουλευέσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα
 αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι τῶν παί-
 δων ἐόντων ἔξ τούτων δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα γε-
 φυρῶσαι τὸ καίόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαί- 25
 νοντας ἐκσῶξεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν,
 καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
 108 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοστήσας
 δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγύπτου καὶ τεισάμενος τὸν
 ἀδελφεὸν τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο τῶν τὰς χώρας 30

κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τέ οἱ
λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς
τοῦ Ἑφαιστίου τὸ ἱρόν, ἔοντας μεγάθει περιμήκειας,
οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες, καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν
5 ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσ-
σον, ἐποίησαν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τὸ πρὶν ἐοῦσαν
ἱππασίμην καὶ ἀμαξενομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ
γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα ἅπασα πεδίας
ἄνιππος καὶ ἀναμάξεντος γέγονε· αἷται δὲ τούτων αἱ
10 διώρυχες γέγονασι, ἐοῦσαι πολλαὶ καὶ παντοίους τρό-
πους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν
ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ
ἐκτηντο τὰς πόλεις ἄλλ' ἀναμέσους, οὗτοι, ὅπως τε ἀπίοι
ὁ ποταμός, σπανίζοντες ὑδάτων πλατυτέροισι ἐχρέωντο
15 τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ
εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν 108
Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον
ἴσον ἐκάστῳ τετράγωνον διδόντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς
προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν
20 κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι
παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμεινε τὸ γεγεννη-
μένον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμε-
τρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοι-
ποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει
25 δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα ἐς τὴν Ἑλλάδα
ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δυώ-
δεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ
Ἕλληνες.

Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιο-110
30 πίης ἦρξε, μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἑφαιστείου

ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν τριήκοντα πηχέων, ἑω-
τόν τε καὶ τὴν γυναικα, τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσε-
ρας, εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαί-
στου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσῃν οὐ
περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθε ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πε- 5
ποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέ-
σωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ
ἐλάσσω ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυ-
νασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἱστάναι
ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων μὴ οὐκ ὑπερβαλ- 10
λόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς
ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

- 111 Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος ἐκδέξασθαι ἔλεγον
τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν, τὸν ἀποδέξα-
σθαι μὲν οὐδεμίαν στρατήην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυ- 15
φλὸν γενέσθαι διὰ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατ-
ελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πῆχας, ὥς
ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἔμπεσόντος κυμα-
τίνης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦ-
τον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον λαβόντα αἰχμὴν βαλεῖν ἐς 20
μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ αὐτίκα καμόντα
αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα
εἶναι μιν τυφλόν, ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαν-
τήριον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὥς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος
τῆς ζημίας καὶ ἀναβλέψει γυναικὸς οὐρῳ νιψάμενος 25
τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον
πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν
πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι, μετὰ δέ, ὥς
οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα
δὲ συναγαγεῖν τὰς γυναικὰς τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἣ τῆς 30

τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος, ἐς ταύτην συναλίσσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀνα-
 5 θήματα δὲ ἀποφυγῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελούς δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πηχέων
 10 ἑκατόν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πηχέων.

Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα 112
 Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὖνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς
 15 νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλεῖται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλεῖται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδα-
 20 ρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὺς ὥς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλεῖται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱερεῖς ἱστοροῦντι τὰ 113
 περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα
 25 Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὥς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου
 30 καὶ ἐς Ἱαριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡιόνος, τὸ καὶ νῦν

ἐστι, Ἡρακλέος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγὼν οἰκίτης
 ὅτεν ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν
 διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος
 οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοιος [τὸ] μέχρι ἐμεῦ ἀπ' ἀρχῆς.
 τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες πυθό- 5
 μενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζό-
 μενοι τοῦ θεοῦ κατηγοροῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλό-
 μενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὥς
 εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην·
 κατηγοροῦν δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ 10
 114 στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὐνομα ἦν Θῶνις. ἀκού-
 σας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
 φιν παρὰ Πρωτεύα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἦκει ξείνος,
 γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι
 ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν 15
 γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἦκει καὶ πολλὰ κάρτα
 χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενειχθεῖς· κο-
 τερα δῆτα τοῦτον ἐῷμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα
 τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέ-
 γοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι <ὁ> ἀνόσια 20
 ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες ἀπάγετε
 115 παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὃ τι κοτέ καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰς
 νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε
 ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς 25
 δὲ καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων εἰρώτα
 τὸν Ἀλεξάνδρου ὁ Πρωτεὺς τίς εἶη καὶ ὁκόθεν πλέοι.
 ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ
 οὐνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγγέσατο ὁκόθεν πλέοι.
 μετὰ δὲ ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην 30

λάβοι· πλανωμένους δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ
 καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην ἤλεγχον οἱ γενόμενοι
 ἰκέται ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος
 δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων
 5 ὅτι Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων
 κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον
 ἐς χώραν τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος
 ἐτεισάμην, ὅς, ὧ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργον
 ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωντοῦ ξείνου τὴν
 10 γυναικα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ'
 ἀναπτερώσας αὐτὴν οἴχεται ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ
 ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου
 κεραῖσας ἤκεις. νῦν ὧν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἡγῆμαι
 μὴ ξεινοκτονέειν, γυναικα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα
 15 οὗ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι
 ξείνῳ φυλάξω, ἐς δ' ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγα-
 γέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους
 τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην
 τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι.
 20 Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ 116
 ἱρέες γενέσθαι· δοκέει δέ μοι καὶ Ὀμηρος τὸν λόγον
 τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐπο-
 ποιήην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, [ἐς δ']
 μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὥς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν
 25 λόγον. δῆλον δέ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ
 οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάν-
 δρου, ὥς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλα-
 ξόμενος καὶ ὥς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπύκετο. [ἐπι-
 μέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει δὲ τὰ
 30 ἔπεα οὕτω·

Ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτοὺς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς

Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,

Τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι· 5

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

Ἐσθλά, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις

Αἴγυπτι, τῇ πλεῖστα φέρεי ζεῖδωρος ἄρουρα

Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλὰ μεμειγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ.

καὶ τὰδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει· 10

Αἴγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι

Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δημοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴ-

γυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· δημοῖ γὰρ ἡ Συρίη

Αἴγύπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἔστι ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ 15

117 Συρίη οἰκεῖν.] κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τότε [τὸ
χωρίον] οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δημοῖ ὅτι οὐκ Ὀμή-
ρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἔστι ἄλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν
γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης
Ἀλέξανδρος ἀπῆκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαεί 20
τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι
λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὀμηρος μὲν νυν καὶ
τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

118 Εἰρομένον δέ μεν τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέ-
γουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφα- 25
σαν πρὸς ταῦτα τὰδε, ἱστορίησι φάμενοι εἰδέναι παρ'
αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρ-
παγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν
βοηθεῦσαν Μενέλεω, ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυ-
θεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους, 30

σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεῖτε
 ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ
 χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδι-
 κημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν
 5 λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας καὶ
 ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα
 χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ
 ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεὺς ὁ Αἰ-
 γύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῶσθαι
 10 δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρχεον, ἐς δ' ἐξεῖλον·
 ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὥς οὐκ ἐφαίνετο[ῆ] Ἑλένη, ἀλλὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ
 πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν
 Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ 119
 15 ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἰγυπτὸν καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν
 Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν προηγμάτων, καὶ ξει-
 νίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέ-
 λαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχῶν
 μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰ-
 20 γυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἰσχον ἄπλοιοι·
 ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται
 προῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παῖδιά ἀνδρῶν ἐπι-
 χωρίων ἔντομά σφεα ἐποίησε· μετὰ δὲ ὥς ἐπάϊστος
 ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος
 25 οἶχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Αἰβύης. τὸ ἐνθεῦτεν
 δὲ ὅκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι·
 τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ
 παρ' ἐωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.
 Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐγὼ δὲ τῷ 120
 30 λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι,

τὰδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι
 ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλησι ἥτοι ἐκόντος γε ἢ ἀέκοντος
 Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ
 Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι <οἱ> προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε
 τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι 5
 κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συν-
 οικήῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα
 ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε
 συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριά-
 μου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν 10
 παιδων μάχης γενομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι
 ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν, τούτων δὲ τοιούτων συμ-
 βαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συν-
 οίκεε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλ-
 λοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. 15
 οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίῃ ἐς Ἀλέξανδρον περιήιε, ὥστε
 γέροντος Πριάμου ἑόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι,
 ἀλλὰ Ἐκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον
 ἔων ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψε-
 σθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέ- 20
 πειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαι-
 νόντων ιδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί.
 ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι
 αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὥς μὲν
 ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευά- 25
 ζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανῆς τοῦτο
 τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων ἀδικη-
 μάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν.
 καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκίμῃ εἴρηται.

τον ἔλεγον, ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ
πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου, ἀντίους δὲ
τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἔοντας τὸ μέ-
γαθος πέντε καὶ εἴκοσι πηχέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν
5 πρὸς βορέῳ ἐστεῶτα καλέουσι θέρως, τὸν δὲ πρὸς νό-
τον χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρως, τοῦτον μὲν
προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι, τὸν δὲ χειμῶνα κα-
λεόμενον τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ α
τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα
10 τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερ-
βαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἔλθειν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν
ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέσθαι οἰκημα
λίθινον, τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίας
ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τάδε μηχανᾶ-
15 σθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἑξαιρετὸν εἶναι
ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ
ἑνός. ὥς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἰκημα, τὸν μὲν βασιλέα
θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιμόντος
τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἔοντα ἀνακαλέ-
20 σασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοισι δὲ
ἀπηγγέσασθαι ὡς ἐκείνων προορέων, ὅπως βίον ἄφθο-
νον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ
βασιλέως· σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ
περὶ τὴν ἑξάιρεσιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ,
25 λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες ταμίαι τῶν βασιλέως
χορημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον,
τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχασθαι,
[ἐπ]ελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νυκτὸς καὶ τὸν λίθον
ἐπὶ τῷ οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας ῥηιδίως μεταχειρίσασ-
30 σθαι καὶ τῶν χορημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὥς δὲ β

τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωμάσαι
 ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήια, οὐκ ἔχειν
 δὲ ὄντινα ἐπαιτιᾶται τῶν τε σημάτωντων ἐόντων σόων
 καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλημιμένου. ὥς δὲ αὐτῷ καὶ δις
 καὶ τρις ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα 5
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραῖζοντας), ποιῆσαι
 μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι καὶ ταύτας
 περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν στησαι. τῶν
 δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἐλθόντων καὶ
 ἐσδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσ- 10
 ῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γινῶναι αὐτὸν
 ἐν οἴῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν
 αὐτῷ τὰ παρεόντα καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα
 ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθῆις
 καὶ γνωρισθῆις ὃς εἴη προσαπολέσῃ κάκεῖνον· τῷ δὲ 15
 δόξαι εὖ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα καὶ
 καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα
 γ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο,
 ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἶκημα ἐκπεπληγχαὶ
 ὀρῶντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς 20
 κεφαλῆς ἐόν, τὸ δὲ οἶκημα ἀσινὲς καὶ οὔτε ἔσοδον
 οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεῦμενον δέ μιν τάδε
 ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατα-
 κρεμάσαι, φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα ἐντείλα-
 σθαι σφι, τὸν ἂν ἰδωνται ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικτι- 25
 σάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. ἀνακρεμα-
 μένου δὲ τοῦ νέκυος τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους
 δὲ πρὸς τὸν περιέοντα παῖδα ποιευμένην προστάσσειν
 αὐτῷ, ὅτεφ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα
 τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κοιμή· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, 30

διαπειλέειν αὐτήν ὥς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μη-
 νῦσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὥς δὲ χαλεπῶς ἐλαμ- δ
 βάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδὸς καὶ πολλὰ πρὸς
 αὐτήν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν·
 5 ὄνους κατασκευασάμενον καὶ ἄσκους πλήσαντα οἴνου
 ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς·
 ὥς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον
 νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἄσκων δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας
 αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους· ὥς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν
 10 κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μέγала βοῶντα ὥς οὐκ ἔχοντα
 πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυ-
 λάκους ὥς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν
 ἐς τὴν ὁδὸν ἀγῆγία ἔχοντας καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον
 συγκομίζειν ἐν κέρδει ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοι-
 15 δορέεσθαι πᾶσι ὀργὴν προσποιεύμενον· παραμυθευμέ-
 νων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ προηϋνεσθαι προσ-
 ποιέεσθαι καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς, τέλος δὲ ἐξελάσαι
 αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν. ὥς
 δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι καὶ τινα καὶ σκῶψαί
 20 μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι
 τῶν ἄσκων ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλι-
 θέντας πίνειν διανοέεσθαι καὶ ἐκείνον παραλαμβάνειν
 καὶ κελεύειν μετ' ἐσωτῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν δὲ
 πεισθῆναι τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὥς δέ μιν παρὰ τὴν
 25 πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ
 ἄλλον τῶν ἄσκων· θαυσιλέει δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους
 τοὺς φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι καὶ κρατηθέντας ὑπὸ
 τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἔνθα περ ἔπινον κατακοιμηθῆναι·
 τὸν δέ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ
 30 ἀδελφεοῦ καταλῦσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων

ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν
 ἐπὶ τοὺς ὕνους ἀπελάνυειν ἐπ' οἶκον, ἐπιτελέσαντα τῇ
 ε μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὥς αὐτῷ
 ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ
 ποιεῖν, πάντως δὲ βουλούμενον εὐρεθῆναι ὅστις κοτὲ 5
 εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν
 οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑώντοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκή-
 ματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι,
 καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ τι δὴ
 ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· 10
 ὃς δ' ἂν ἀπηγγήσεται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγεννημένα,
 τοῦτον σπλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν
 παῖδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν
 φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλη-
 θέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι ποιεῖν 15
 τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὧμῳ τὴν
 χεῖρα λέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἐσελ-
 θόντα δὲ ὥς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα καὶ εἰρωτώ-
 μενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγγέσθαι ὥς ἀνοσιώ-
 τατον μὲν εἴη ἐργασμένος ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ 20
 θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι
 τὴν κεφαλὴν, σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους κατα-
 μεθύσας καταλύσεις τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμáμενον τὸν
 νέκυν. τὴν δέ, ὥς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ· τὸν δὲ
 φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν 25
 χεῖρα· τὴν δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ
 ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον
 ζ αὐτῇ οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὥς δὲ καὶ ταῦτα
 ἐς τὸν βασιλέα ἀνηνείχθη, ἐκπεπλήχθαι μὲν ἐπὶ τῇ
 πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου, τέλος δὲ 30

διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείην
 τε διδόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν
 τὴν ἑωυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἐλθεῖν πρὸς
 αὐτόν, Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωμάσαι καὶ οἱ τὴν
 5 θυγατέρα ταύτην συνοικίσει ὥς πλεῖστα ἐπισταμένῳ
 ἀνθρώπων· Αἴγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρί-
 σθαι, ἐκείνον δὲ Αἴγυπτίων. μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον 122
 τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἶ-
 'Ελληνες αἰδὼν νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεύειν
 10 τῇ Δήμητρι, καὶ τὰ μὲν νικᾷν αὐτήν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι
 ὑπ' αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ'
 αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου
 καταβάσιος, ὥς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἴ-
 γυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 15 ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἰ γε διὰ ταῦτα ὁρτά-
 ζουσι ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτήμερον ἐξυφήναντες
 οἱ ἱερεῖς κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀ-
 φθαλμούς, ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν
 φέρουσιν ἐς ἱρὸν Δήμητρος αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω·
 20 τὸν δὲ ἱερεὶα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς λέ-
 γουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος
 ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους, καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸν αὐτὸ χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἴγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι 123
 25 ὅτερ' αὐτὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἐστὶ· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν
 λόγον ὑποκέεται ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ
 γράφω. ἀρχηγετέειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι
 Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον
 Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὥς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθά-
 30 νατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῷον

αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ πάντα περιέλθῃ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὗτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοις ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἕλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὥς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα οὐ γράφω.

- 124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληίσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ πρῶτα μὲν σφεας θυσιῶν ἀπέρξαι, μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἴγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιῶν τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρει, ἐκ τούτων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοις τοὺς λίθους ἐτέροις ἔταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Αἰβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ, τὴν τρίμηνον ἑκάστοι. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λεῶν δέκα ἔτεα μὲν τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν ἔργον ἐὼν οὐ πολλῷ τῷ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν (τῆς μὲν γὰρ μῆκος εἰσὶ πέντε στάδιοι, εὗρος δὲ δέκα ὀργυιαί, ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί, λίθου δὲ ξεστοῦ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὗ ἐστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποίητο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρουχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιενμένῃ, 30

τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα ἐούσης
 τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ
 ἁρμοσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα
 ποδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς, ἀνα- 125
 5 βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρῶσσας, οἱ δὲ βωμί-
 δας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπέτε ἐποίησαν
 αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων
 βραχέων πεποιημένησι, χαμᾶθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον
 στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν αἰείροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ
 10 λίθος ἐπ' αὐτόν, ἐς ἐτέρην μηχανὴν ἐτίθετο ἐστεῶσαν
 ἐπὶ τοῦ πρῶτου στοῖχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύ-
 τερον εἴλκετο στοῖχον ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ
 στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ
 ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν εὐῶσαν μίαν τε καὶ
 15 εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως
 τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρας,
 κατὰ περ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς
 πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποίησεν, τελευ-
 ταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.
 20 σεσήμονται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυρα-
 μίδι ὕσα ἔς τε συρμαίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα
 ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὥς ἐμὲ εὖ με-
 μνησθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα
 ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι.
 25 εἰ δ' ἔστι οὕτω ἔχοντα ταῦτα, κόσα οἰκὸς ἄλλα δεδα-
 πανῆσθαι ἐστὶ ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία
 καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκοτε χρόνον μὲν οἰκο-
 δόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δέ, ὥς ἐγὼ δοκέω,
 ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον καὶ ἦγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν
 30 ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ 126

ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος ὥστε χρημάτων δεόμενον τὴν
 θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος προσ-
 τάξει πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ
 τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς τα-
 χθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι 5
 μνημῆιον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν
 ἐκάστου δέεσθαι ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον [ἐν τοῖσι
 ἔργοισι] δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν
 τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν
 ἐσθηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἐστὶ 10
 τὸ κῶλον ἕκαστον ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

- 127 Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον
 πεντήκοντα ἔτεα, τελευτήσαντος δὲ τούτου ἐκδέξασθαι
 τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χερρῆνα· καὶ τοῦ-
 τον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ τὰ τε 15
 ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα
 οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν·
 οὔτε γὰρ ὑπέστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου
 διῶρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέραν ῥέουσα·
 δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρρέει, 20
 ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν
 πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσερά-
 κοντα πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης τῶν αὐτῶν μέγαθος ἔχο-
 μένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου
 τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὕψη- 25
 λοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χερρῆνα ἔξ καὶ πεντήκοντα
 128 ἔτεα. ταῦτα ἔξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι
 Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱρὰ χρό-
 νου τοσούτου κατακληισθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους
 ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ 30

καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερί- 129
νον ἔλεγον Χέοπος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα
ἀπαδεῖν, τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι καὶ τὸν λεῶν τετρυ-
5 μένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ
θυσίας, δίκας δέ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτα κρί-
νειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων ὅσοι ἤδη
βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων αἰνέουσιν μάλιστα τοῦ-
10 τον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρίνειν εὖ καὶ δὴ καὶ τῷ
ἐπιμεφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα
ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἡπίῳ τῷ
Μυκερίῳ κατὰ τοὺς πολιήτας καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι
πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ,
15 τὸ μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ
ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτῶκεε πρήγματι καὶ βου-
λόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγα-
τέρα ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην καὶ ἔπειτα κατα-
χρυσώσαντά μιν [ταύτην] ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ
20 τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη ὧν ἡ βοῦς γῇ οὐκ 130
ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή, ἐν Σάϊ μὲν
πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι ἐν οἰκή-
ματι ἡσκημένῳ· θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα κατα-
γίξουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος
25 λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοδὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ
οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι,
ὥς ἔλεγον οἱ ἐν Σάϊ πόλει ἱεεῖς· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι
κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὥς εἴκοσι μάλιστα καὶ, γυ-
μναὶ ἐργασμένοι· αἵτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
30 πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς 131

βοὸς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὥς
 Μυκερίνος ἠρώσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς καὶ ἔπειτα
 ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ· μετὰ δὲ λέγουσι ὥς ἡ παῖς ἀπήγ-
 ξατο ὑπὸ ἄχεος, ὃ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῖ ταύτῃ, ἡ
 δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν 5
 θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰς
 εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τὰ περ αἱ ζῶαί ἔπαθον.
 ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὥς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε
 ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν·
 ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρῶμεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς 10
 χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο
 132 ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατα-
 κέκρυπται φοινικέῳ εἵματι, τὸν ἀνχένα δὲ καὶ τὴν
 κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ·
 μεταξὺ δὲ τῶν κερέων ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος 15
 ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθὴ ἀλλ' ἐν
 γούνασι κειμένη, μέγαθος δὲ ὅση περ μεγάλη βοῦς
 ζώῃ. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα ἔτεα,
 ἐπεὰν τύπτωνται Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν
 ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι. τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν 20
 ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι
 τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
 133 ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς
 τὸ πάθος δεύτερον τούτῳ τῷ βασιλεῖ τὰδε γενέσθαι·
 ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὥς μέλλοι ἐξ 25
 ἔτεα μῦνον βιοὺς τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσειν· τὸν δὲ
 δεινὸν ποιησάμενον πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ
 ὀνειδισμα ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ
 πάτρως ἀποκληίσαντες τὰ ἱρὰ καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον 30

ἐπὶ πολλόν, αὐτὸς δ' εὐσεβῆς ἔων μέλλοι ταχέως οὕτως
 τελευτήσῃν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλ-
 θεῖν λέγοντα τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτὸν
 τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὸν ἦν ποιέειν·
 5 δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε
 καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενο-
 μένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, κείνον δὲ οὐ. ταῦτα
 ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὥς κατακεκριμένων ἤδη οἱ
 τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλά, ὅπως γίνοιτο νύξ,
 10 ἀνάψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθεῖν, οὔτε ἡμέρης
 οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἔλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλα-
 νώμενον καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτη-
 δεότατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο θέλων τὸ μαντήιον ψευ-
 δόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνάδεκα ἔτεα ἀντὶ ἑξ ἑτέων
 15 γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιούμεναι. πυραμίδα δὲ 134
 καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσῳ τοῦ πατρὸς, εἴκοσι
 ποδῶν καταδέουσιν κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων,
 εἰσὴς τετραγώνου, λίθου δὲ ἔς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ·
 τὴν δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης
 20 γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὧν οὐδὲ
 εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις·
 οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην,
 ἔς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι ὥς λόγῳ εἰπεῖν
 ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα
 25 ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ
 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς
 πυραμίδας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδῶπις, γενεὴν μὲν
 ἀπὸ Θρηίκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστο-
 πόλιος ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ
 30 λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὥς διέδεξε

τῇδε οὐκ ἦκιστα· ἐπεῖτε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων
 Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου ὃς βούλοιο ποινὴν τῆς Αἰ-
 σώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη,
 Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω
 135 καὶ Αἰσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἰ- 5
 γυπτον ἀπῖκετο Ξάνθου τοῦ Σαμίου κομίσαντός [μιν],
 ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων
 ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαράξου τοῦ Σκαμανδρω-
 νύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ.
 οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη καὶ κατέμεινέ τε ἐν 10
 Αἰγύπτῳ καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη μεγάλα ἐ-
 κτήσατο χρήματα ὥς [ἂν] εἶναι Ῥοδώπιος, ἀτὰρ οὐκ ὥς
 γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκά-
 την τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ
 τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖ- 15
 ναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆιον ἑωυτῆς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ
 τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ,
 τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς
 ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βου- 20
 πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρει ἡ δεκάτη
 οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς· οἷ καὶ νῦν ἔτι συννενέεται
 ὀπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ
 αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Νανκρατί
 ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἐταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, 25
 τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγέ-
 νετο ὥς καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπιος τὸ οὔνομα
 ἐξέμαθον, τοῦτο δὲ ὕστερον ταύτης τῇ οὔνομα ἦν
 Ἀρχιδίκη αἰοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσον δὲ
 τῆς ἐτέρης περιλεσχήμεντος. Χάραξος δὲ ὥς λυσάμενος 30

Ῥοδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ
πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν πέρι
πέπauμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα 136
5 ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἄσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα
ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῷ τε κάλ-
λιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα
προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους καὶ ἄλλην ὄψιν
οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα.
10 ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἔλεγον ἀμειξίης ἐούσης πολλῆς
χρημάτων γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα
ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν οὕτω λαμβάνειν τὸ
χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν
διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβά-
15 νοντος θήκης, τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον
τήνδε ἐπεῖναι ζημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ
χρέος, μήτε αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς
κυρῆσαι μήτ' ἐν [ἐκείνῳ] τῷ πατρῴῳ τάφῳ μήτ' ἐν
ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τῶν ἐωυτοῦ ἀπογε-
20 νόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλούμενον τοῦτον
τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἐωυτοῦ βασιλέας γενομέ-
νους Αἰγύπτου μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ
πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκο-
λαμμένα τὰδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟ-
25 ΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ·
ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟ, ὍΣΟΝ Ὁ
ΖΕΥΣ ΤΩΝ ἈΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩΙ ΓΑΡ
´ΠΟΤΤΗΠΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὅ ΤΙ ΠΡΟΣ-
ΣΧΟΙΤΟ ΤΟΤ ΠΗΛΟΤ ΤΩΙ ΚΟΝΤΩΙ, ΤΟΤΤΟ
30 ΣΤΑΛΕΓΟΝΤΕΣ ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΤΣΑΝ ΚΑΙ ΜΕ

ΤΡΟΠΩΙ ΤΟΙΟΥΤΩΙ ἘΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν
τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

- 137 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύ-
σιος πόλιος, τῷ ὄννομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου
βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίο- 5
πας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν
δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεα, τὸν
δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτα πεντήκοντα,
ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἴγυ-
πτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν, 10
τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν,
ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν
ἐκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις
ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχώσθησαν
ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων ἐπὶ Σεσώστριος βα- 15
σιλέος, δεύτερα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ
ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ
Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα ἢ ἐν Βου-
βάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος
ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπα- 20
νώτερά ἐστι ἱρά, ἡδονὴ δὲ ιδέσθαι οὐδὲν τούτου μάλ-
λον· ἡ δὲ Βούβαστις κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐστι Ἄρτε-
138 μισ. τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει· πλὴν τῆς ἐσόδου τὸ
ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι
οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ 25
ἱροῦ ἐκατέρη ἐσέχει, ἡ μὲν τῇ περιρρέουσα, ἡ δὲ τῇ,
εὐρὸς ἐοῦσα ἐκατέρη ἐκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰ-
σκιος. τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστί,
τύποισι δὲ ἐξαπῆχεσι ἐσκενάδεται ἀξίοισι λόγον. ἐὼν
δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν κατορᾶται πάντοθεν περι- 30

ἰόντι· ἄτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὕψοῦ, τοῦ
 δ' ἱεροῦ οὐ κεκινημένου ὡς ἀρχῇθεν ἐποιήθη, ἔσοπτον
 ἔστι. περιθῆει δὲ αὐτὸ αἱμασιῇ ἐγγεγλυμμένη τύποισι·
 ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμέ-
 5 νον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῷγαλμα ἐνι· εὖρος δὲ
 καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ πάντῃ σταδίου ἔστί. κατὰ μὲν δὴ
 τὴν ἔσοδον ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους
 τρεῖς μάλιστά κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς
 ἡῶ, εὖρος δὲ ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς
 10 ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἐρμέω
 ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρόν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς 139
 ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν οἶχεσθαι φεύγοντα·
 ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας
 15 τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας μέσους διατα-
 μεῖν· ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν ὡς
 πρόφανσιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι,
 ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς
 ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ὦν ποιήσῃ ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ
 20 οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον ὁκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα
 Αἰγύπτου ἐκχωρήσῃν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἰσὶν αὐτῷ
 τὰ μαντήια τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες ἀνεῖλε ὡς δέοι
 αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἕτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν
 ὁ χρόνος οὗτος ἐξῆι καὶ αὐτὸν ἢ ὅψις τοῦ ἐνυπνίου
 25 ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ
 Σαβακῶς.

Ὡς δ' ἄρα οἶχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, 140
 αὐτὶς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον,
 ἐνθα πεντήκοντα ἕτεα νῆσον χῶσας σποδῷ τε καὶ γῇ
 30 οἶκε· ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σῆτον ἄγοντας Αἰγυπτίων

ὥς ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν
 δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην
 τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευ-
 ρεῖν, ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἶοί τε ἦσαν
 αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρ- 5
 ταίου· οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἑλβώ, μέγαθος δ'
 ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

141 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαί-
 στου, τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν
 παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὥς οὐδὲν 10
 δεησόμενον αὐτῶν, ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐ-
 τοὺς καὶ σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν
 προτέρων βασιλέων δεδύσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δυώ-
 δεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐπ' Αἰγυπτον ἐλαύνειν στρα-
 τὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσ- 15
 συρίων· οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυ-
 πτίων βοηθεῖν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον
 ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι
 οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν
 ἐπελθεῖν ὕπνον καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὕπνῳ ἐπιστάντα τὸν 20
 θεὸν θαρσύνειν ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν
 Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωροὺς.
 τούτοισι δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι παραλαβόντα
 Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι στρατοπεδεύ-
 σασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί)· ἔπε- 25
 σθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπή-
 λους δὲ καὶ χειρῶνακτας καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους.
 ἐνθαῦτα ἀπικομένου τοῖσι ἐναντίοισι [αὐτοῖσι] ἐπιχυ-
 θέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κατὰ μὲν φαγεῖν τοὺς
 φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν 30

ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων
 γυμνῶν [ὅπλων] πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ
 βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος.
 ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μὺν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε
 5 'ΕΣ 'ΕΜΕ ΤΙΣ 'ΟΡΕΩΝ ΕΤΣΕΒΗΣ' ΕΣΤΩ.

'ΕΣ ΜΕΝ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ 142
 ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως
 ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱερέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασι-
 λεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀν-
 10 θρώπων γενεὰς γενομένας καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερέας
 καὶ βασιλεῖας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι
 τριηκόσiai μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέεται μύρια ἕτεα·
 γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μιῆς δὲ
 καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆ-
 15 σαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια
 καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι
 καὶ πρὸς τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν
 ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον
 οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι
 20 γενομένοισι ἔλεγον οὐδὲν τοιοῦτο. ἐν τοίνυν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνα-
 τεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπανα-
 τεῖλαι, καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύ-
 ναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιω-
 25 θῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νομούς οὔτε τὰ κατὰ
 τοὺς θανάτους.

Πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γε- 143
 νεηλογήσαντί τε ἑωυτὸν καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν
 30 ἐς ἑκκαίδεκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς οἶον

τι καὶ ἔμοι οὐ γενεηλογήσαντι ἔμεωντόν· ἔσαγαγόντες
 ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν μέγα ἐξηρίθμεον δεικνύντες
 κολοσσούς ξυλίλους τοσούτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχι-
 ερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἰστᾶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης
 εἰκόνα ἑωυτοῦ· ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱερεῖς 5
 ἔμοι ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωυτῶν ἕκαστον ἐόντα,
 ἐκ τοῦ ἄρχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διεξιόντες διὰ
 πασέων, ἐς ὃ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταίῳ δὲ
 γενεηλογήσαντι ἑωυτόν καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκαιδέκατον
 θεὸν ἀντεγενεηλόγησαν [ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσι], οὐ δεκόμενοι 10
 παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεη-
 λόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρω-
 μιν ἐκ πυρώμιος γεγενῆσθαι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσε-
 ράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς [πύρωμιν
 ἐκ πυρώμιος γενόμενον], καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς 15
 ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. πύρωμις δὲ ἐστὶ κατὰ Ἑλλάδα
 144 γλῶσσαν καλὸς κᾶραθός. ἤδη ὧν τῶν αἰ εἰκόνες ἦσαν,
 τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ
 πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν
 τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας οἱ- 20
 κέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα
 τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι
 Ὀρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνο-
 μάξουσιν· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι
 ὕστατον Αἰγύπτου. Ὅσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ 25
 Ἑλλάδα γλῶσσαν.
 145 Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
 εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πᾶν, παρ' Αἰγυ-
 πτίοισι δὲ Πᾶν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν
 πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων 30

τῶν δυνάδεκα λεγομένων εἶναι, Διόνυσος δὲ τῶν τρί-
 των, οἳ ἐκ τῶν δυνάδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν
 δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν
 βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων
 5 πλεόνα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων,
 καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς
 Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ
 ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμε-
 νοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς
 10 Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ
 χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ, Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης
 κατὰ εἰνακόσια ἔτεα, Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ
 ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῆω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων
 ὁ Πάν) ἐλάσσῳ ἔτεά ἐστι τῶν Τρωικῶν, κατὰ ὀκτα-
 15 κόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι 146
 χρᾶσθαι τοῖσί τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ
 δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ
 φανεροί τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ
 Ἑλλάδι, κατὰ περ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρούωνος γενό-
 20 μενος καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης καὶ Πάν ὁ
 ἐκ Πηνελόπης γενομένος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλ-
 λους ἄνδρας γενομένους ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα
 τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι
 οἱ Ἕλληνες ὥς αὐτίκα γενομένον ἐς τὸν μῆρὸν ἐνερ-
 25 ράψατο Ζεὺς καὶ ἤνεικε ἐς Νύσῃν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου
 ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ, καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ ἔχουσι
 εἰπεῖν ὅκῃ ἐτράπετο γενομένος. δῆλάν μοι ὧν γέγονε
 ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα
 ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου,
 30 ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν.

147 Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὅσα δὲ οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέεται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὕψιος. ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυνάδεκα βασιλέας, [ἐς] δυνάδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νόμοις τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους μήτε πλεόν τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναί τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιέοντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας τὸν χαλκῆή φιάλη σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ, δόξαν δέ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἑόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου. καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη, ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυνάδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατὰστεργοί, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι, ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμ-

μεναι, συνεχές· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφραγ πε-
 ῖργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ
 δὲ μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμόν, πεντα-
 κοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν
 5 οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρῶμεν διεξιόντες καὶ αὐτοὶ θεη-
 σάμενοι λέγομεν, τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπυν-
 θανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύ-
 ναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἠθέλον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι
 τῶν τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων
 10 βασιλέων καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω πέρι οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ
 δὲ ἄνω μέξονα ἀνθρωπείων ἔργων αὐτοὶ ὠρῶμεν· αἱ
 τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων καὶ οἱ εἰλιγμοὶ διὰ τῶν
 αὐλέων ἔόντες ποικιλώτατοι θῶμα μυρίον παρείχοντο
 15 ἔξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι καὶ ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων ἐς παστιάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστιά-
 δων καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὁροφὴ
 δὲ πάντων τούτων λιθίνη κατὰ περ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ
 τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι, αὐλὴ δὲ ἑκάστη
 20 περίστυλος λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς
 δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς
 τεσσαερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται·
 ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται. τοῦ δὲ λαβυ- 149
 ρίνθου τούτου ἔοντος τοιούτου θῶμα ἔτι μέξον παρ-
 25 χεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδομῆται· τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 εἰςὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἐξήκοντα
 ἔόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν·
 κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορρην τε καὶ νότον,
 30 εὐοῦσα βάθος τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἐωυτῆς πεντηκοντόρ-

γυιος. ὅτι δὲ χειροποιήτος ἐστὶ καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ
 δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστᾶσι δύο
 πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιάς
 ἑκατέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον το-
 σοῦτο, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος 5
 κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ
 ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαί εἰσι
 στάδιον ἐξάπλεθρον, ἐξαπέδου [μὲν] τῆς ὀργυιῆς μετρεο-
 μένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστῳ
 ἑόντων, τοῦ δὲ πήχεος ἐξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ 10
 ἐν τῇ λίμνῃ ἀνθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἄννυδρος γὰρ δὴ
 δεινῶς ἐστὶ <ή> ταύτῃ), ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα
 ἐσθῆκται, καὶ ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ
 δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἐπεὰν μὲν
 ἐκρέῃ ἔξω, ἡ δὲ τότε τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆιον 15
 καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ
 τῶν ἰχθύων, ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι
 150 μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν
 τὴν ἐς Αἰβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμ-
 μένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος 20
 τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεῖτε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου
 οὐκ ὦρων τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἑόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ
 μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης
 ὅκον εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα
 ἐξεφορήθῃ καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ 25
 ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλει γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο.
 τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέος ἑόντα με-
 γάλα χρήματα καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατα-
 γαίοισι ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν
 σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες ὑπὸ γῆν στα- 30

θμεόμενοι ἐς τὰ βασιλῆα οἰκία ὤρυσσον, τὸν δὲ χοῦν
 τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γίνοιτο νύξ,
 ἐς τὸν Τίγρην ποταμὸν παραρρέοντα τὴν Νίνον ἐξεφό-
 ρεον, ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ τι ἐβούλονται. τοιοῦτο ἔτε-
 5 ρον ἦκουσα καὶ <κατὰ> τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης
 ὄρυγμα γενέσθαι, πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην
 ποιεύμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους
 ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν, ὃ δὲ ὑπολαμβάνων ἔμελλε
 διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυ-
 10 χθῆναι.

Τῶν δὲ δυνάδεκα βασιλέων δικαιοσύνη χρεωμένων, 151
 ἀνὰ χρόνον ὥς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ
 ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων κατασπείσειν ὁ ἀρχιερεὺς
 ἐξήνικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπέν-
 15 δειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα δυνάδεκα ἐοῦσι.
 ἐνθαῦτα ὥς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστεῶς αὐτῶν
 Ψαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλ-
 κέην ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι
 ἅπαντες ἐφόρεόν τε βασιλέες καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχον-
 20 τες. Ψαμμήτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμε-
 νος ὑπέσχε τὴν κυνέην, οἱ δὲ [ἐν] φρενὶ λαβόντες τό-
 τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμητίχου καὶ τὸ χρηστήριον ὃ τι
 ἐκέχρητό σφι, τὸν ἑκαλκήν σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ
 τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μούνον Αἰγύπτου, ἀναμνη-
 25 σθέντες τοῦ χρησμοῦ κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμ-
 μήτιχον, ὥς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προ-
 νοίης αὐτὸν ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι
 φιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμιος, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων
 ὀρμώμενον μὴ ἐπιμίγρεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. τὸν 152
 30 δὲ Ψαμμήτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα

Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτοι
 φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὕψιος
 τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὔτοι
 οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαῖτεώ εἰσι. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τὸ
 δεύτερον πρὸς τῶν ἔνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν 5
 διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλεα. ἐπιστάμενος ὦν
 ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τείσασθαι
 τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς
 τὸ χρηστήριον τῆς Αἰγυπτῶν, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ
 μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς ὡς τίσις ἦξει 10
 ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ
 μὲν δὴ ἀπιστῆ μεγάλη ὑπεκέχυτο χαλκίους οἱ ἄνδρας
 ἦξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος
 ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ
 ληϊὴν ἐκπλώσαντας ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας 15
 δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τις
 Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμήτιχῳ, ὡς
 οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας, ὡς
 χάλκιοι ἄνδρες ἀπικύμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ
 πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον φίλα 20
 τε τοῖσι Ἰωσὶ καὶ Καρσὶ ποιεῖται καὶ σφεας μεγάλα
 ὑπισχνεύμενος πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι· ὡς δὲ
 ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι [μετ' ἑωυτοῦ] βουλομένοισι
 Αἰγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταϊρᾷ τοὺς βασι-
 153 λέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμήτιχος 25
 ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς
 νότον ἄνεμον τετραμμένα, αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ
 τρέφεται ἐπεὶ φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε ἐναντίον τῶν
 προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν καὶ τύπων
 πλέην· ἀντὶ δὲ κιόνων ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκα 30

πήχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσ-
 σάν ἐστι Ἑπαφος. τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί 154
 τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Ψαμμήτιχος διδοῖ
 χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέ-
 5 σον ἔχοντος, τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τού-
 τους τε δὴ σφι τοὺς χώρους διδοῖ καὶ τὰ ἄλλα τὰ
 ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε
 αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκε-
 σθαι, ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν
 10 ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γέγονασιν. οἱ δὲ Ἰωνές τε καὶ οἱ
 Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἰκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν·
 εἰς δὲ οὗτοι οἱ ᾠῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνερχε
 Βουβάστιος πόλις ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στό-
 ματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον
 15 βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς
 Μέμφιν, φυλακὴν ἐωντοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων.
 τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω
 ἐπιμισγόμενοι τούτοις τὰ περὶ Αἰγυπτον γινόμενα ἀπὸ
 Ψαμμητίχου βασιλέως ἀρξάμενοι πάντα [καὶ τὰ ὕστερον]
 20 ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ
 ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν
 χώρων ἐν τούτοις δὴ οἷ τε ὀλοκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ
 ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμή-
 τιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἰγυπτον.

25 Τοῦ<δε> δὲ <τοῦ> χρηστήριον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ 155
 ἐπεμνήσθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἄξιον ἐόν-
 τος ποιήσομαι· τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο [τὸ ἐν Αἰγύπτῳ]
 ἐστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλει δὲ μεγάλῃ ἰδρυμένον
 κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου,
 30 ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὖνομα δὲ τῇ πόλει

ταύτῃ ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι Βουτώ, ὥς καὶ πρότε-
 ρον ὠνόμασται μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ
 Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτεμίδος. καὶ ὃ γε νηὸς τῆς Αἰγυπτῶν,
 ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν
 μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. ε
 τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἦν θῶμα μέγιστον παρεχόμε-
 νον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Αἰγυπτῶν νηὸς
 ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος ἐς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος,
 καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσεράκοντα πηχέων
 τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς 10
 ἄλλος ἐπικέεται λίθος ἔχων τὴν παρωροφίδα τετρά-
 156 πηχυν. οὗτος μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν
 περὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστι θωμαστότατον, τῶν δὲ δευτέ-
 ρων νῆσος ἡ Χέμμισ καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ
 βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, 15
 λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή.
 αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον,
 τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν
 δὲ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι καὶ βωμοὶ
 τριφάσιοι ἐνιδρύονται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες 20
 τε συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρεα καὶ καρποφόρα καὶ ἄφροα
 πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοί φασι
 εἶναι αὐτὴν πλωτήν, ὥς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούση
 πρότερον πλωτῇ Αἰγυπτῶν ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρῶ-
 των γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ 25
 οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἔστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος
 παρακαταθήκην δεξαμένη διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ
 νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ, ὅτε [δὴ] τὸ πᾶν διζήμενος
 ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν
 παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἀρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιος 30

λέγουσι εἶναι παῖδας, *Λητοῦν* δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ
 σώτειραν γενέσθαι. *Αἰγυπτιστὶ* δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὄρος,
Δημήτηρ δὲ Ἴσις, Ἄρτεμις δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου
 δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου Αἰσχύλος ὁ Εὐφο-
 5 ρίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνος δὴ ποιητέων
 τῶν προγενομένων· ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγα-
 τέρα *Δημήτρος*. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι
 πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. *Ψαμμήτιχος* δὲ 157
 ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, τῶν
 10 τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκοντα Ἀζωτον τῆς Συρίας μεγάλην
 πόλιν προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ
 ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορ-
 κεομένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμήτιχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο καὶ ἐβασίλευσε 158
 15 Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν *Δαρείος* ὁ Πέρσης
 δεύτερον διώρυξε. τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι
 τέσσερες, εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν
 ὁμοῦ ἐλαστρομέναις. ἥκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ
 20 ἐς αὐτήν, ἥκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος
 παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὀρώρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ
 πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα, ἔχεται
 δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τείνον ὄρος,
 25 ἐν τῷ αἰ λίθοτομίαι ἐνεισι. τοῦ ὧν δὴ ὄρεος τούτου
 παρὰ τὴν ὑπωρεήν ἥκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ
 πρὸς τὴν ἡῶ καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα
 ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον
 ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ
 30 συντομώτατον ἐκ τῆς βορηῆς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς

τὴν νοτίην καὶ Ἑρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου ὄρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτον τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι (ἅπαρτι) χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἡ δὲ διωρυξὶ πολλῷ μακροτέρῃ, ὅσῳ σκολιωτέρῃ ἐστί· 5
 τὴν ἐπὶ Νεκῷ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἴγυπτίων ἀπώλονται δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο μαντηλίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε. τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. 10
 159 πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς ἐτράπετο πρὸς στρατηίας, καὶ τριήρεις αἱ μὲν ἐπὶ τῇ βορρῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἑρυθρῇ θαλάσῃ, τῶν ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ Συρίοισι πεξῇ ὁ Νεκῶς 15
 συμβαλὼν ἐν Μαγδῶλῳ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέσθηκε τῷ Ἀπόλλωνι πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίῳν. μετὰ δὲ ἑκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδί 20
 Ψάμμῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν.
 160 Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμῳ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἄγωνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς 25
 σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων 30

λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι ἐπειρώτων τοὺς
 5 Ἡλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφεας οὕτω τιθέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνι-
 10 ζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξεῖνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἡλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἡλείοισι ὑπεθήκαντο.

15 Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύ-161
 πτου καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίνην καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος· ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέ-
 στατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴ-
 20 κοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεδε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ
 παρῶντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατεύμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρη-
 25 ναίους μεγαλωστὶ προσέπταισε, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύ-
 30 μενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομέ-

162 νων φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθῆς. πυθόμενος δὲ
 Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν καταπαύδοντα
 λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰ-
 γυπτίους ταῦτα μὴ ποιεῖν, λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰ-
 γυπτίων ὀπισθε στας περιέθηκέ οἱ κυνέην καὶ περι- 5
 τιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως
 ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιεῦμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεῖ-
 τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπε-
 στεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυ-
 θόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἐπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα 10
 δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν
 Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἀμασιν ἀγα-
 γεῖν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἀμασιν ἐκάλεε
 ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατή-
 μενος) ἐπάρας ἀπεματάσσε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλενε 15
 Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβη-
 μιν βασιλέος μεταπεμπομένου ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν
 δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι, ὥς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται
 ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι
 γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξιον. τὸν δὲ Πατάρβημιν 20
 ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν καὶ
 παρασκευαζόμενον ὀρῶντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον
 τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ
 ἀπικέσθαι αὐτόν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄγοντα τὸν
 Ἀμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως 25
 ἔχοντα περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν
 ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ
 ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω
 αἰσχροῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες
 ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς 30

Ἀμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ὥπλιζε τοὺς 163
ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ
περὶ ἑωυτὸν Κᾶρας τε καὶ Ἰωνας ἄνδρας ἐπικούρους
τρισμυρίους, ἣν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα
5 ἐόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ
τοὺς Αἰγυπτίους ἤισαν καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ
τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμ-
φότεροι καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένη, καὶ τούτων οἱ μὲν 164
10 ἱερεῖς, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ
συβῶται, οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἐρμηνεῖς, οἱ δὲ κυβερ-
νῆται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα
δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν
καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν
15 δὲ τῶνδ' εἰσὶ· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα
διαραίρεται. Ἐρμοτυβίων μὲν οἷδε εἰσὶ νομοί· Βουσι- 165
ρίτης, Σαῖτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προ-
σωπίτις καλεομένη, Ναθῶ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων
τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεί-
20 στους ἐγένοντο, ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βα-
ναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνέωνται ἐς τὸ
μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἷδε ἄλλοι νομοί εἰσὶ· Θη- 166
βαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος,
Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουῖτης, Ὀνου-
25 φίτης, Ἀνύσιος, Μνεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ
οἰκείει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ
Καλασιρίων εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο,
πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστι
τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπα-
30 σκέουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος. εἰ μὲν 167

νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλλη-
 νες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι, ὁρέων καὶ Θρηίκας καὶ
 Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς καὶ σχεδὸν πάντας
 τοὺς βαρβάρους ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγούμενους
 πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας καὶ τοὺς ἐκγό- 5
 νους τούτων, τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίῶν
 γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν
 πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασιν δ' ὧν τοῦτο πάντες
 οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι, ἥκιστα δὲ
 168 Κορίνθιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνους. γέρεα δὲ σφι ἦν 10
 τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων,
 ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνάδεκα ἐκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα
 ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντῃ, ὃ δὲ Αἰγύπτιος
 πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἔων τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ
 τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα, τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ 15
 ἑκαρποῦντο καὶ οὐδαμὰ ὦντοί· Καλασιρίων χίλιοι καὶ
 Ἐρμοτυβίων ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα·
 τούτοισι ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοδο
 ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστῃ, ὁποῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι
 ἐκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρ- 20
 στῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοδο.
 169 Ἐπεῖτε δὲ συνιόντες ὃ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπι-
 κούρους καὶ ὁ Ἀμασις πάντας Αἰγυπτίους ἀπίκοντο
 ἐς Μώμεφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν
 εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες κατὰ 25
 τοῦτο ἐσσώθησαν. Ἀπρίῳ δὲ λέγεται εἶναι ἦδε διά-
 νοια, μὴδ' ἂν θεὸν μιν μὴδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς
 βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἰδρυῖσθαι ἐδόκεε. καὶ
 δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη καὶ ζωγρηθεὶς ἀπήχθη ἐς
 Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε 30

δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλῆια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέ-
 φετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε·
 τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὥς οὐ ποιεοί δίκαια
 τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωντῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παρα-
 5 διδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέ-
 πνιξαν καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρωίῃσι ταφῇσι.
 αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ
 μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται
 πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω
 10 ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἕκαστέρω
 μὲν ἔστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τού-
 του προπατόρων, ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ
 τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη καὶ ἡσκημένη στύ-
 λοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι καὶ τῇ
 15 ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ θυρώματα
 ἔστηκε, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἔστί. εἰσὶ δὲ 170
 καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρή-
 γματι ἐξαγορεύειν τὸννομα ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς
 Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης
 20 ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοὶ ἐστᾶσι με-
 γάλοι λίθινοι, λίμνη τέ ἔστι ἐχομένη λιθίνη κρηπῖδι
 κεκοσμημένη καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὥς
 ἔμοι ἐδόκεε, ὅση περ ἢ ἐν Δήλῳ ἢ τροχοειδῆς καλεο-
 μένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων 171
 25 αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι.
 περὶ μὲν νυν τούτων εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα
 αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελε-
 τῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ
 ταύτης μοι πέρι εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς
 30 ὁσίῃ ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν

τελετήν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιάτιδας γυναικας· μετὰ δὲ ἐξαναστάσης [πάσης] Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων ἐξαπώλετο ἡ τελετή, οἳ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες διέσφρον αὐτὴν μῦνοι.

5

- 172 Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιορημένου ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἑών, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατῴνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἤγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἑόντα καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἳ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χρούσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἳ δαιτυμόνες οἳ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζοντο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο καὶ ἵδρυσεν τῆς πόλιος ὄκου ἦν ἐπιτηδεότατον· οἳ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μέγας· μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μέγας σέβεσθαι. ἤδη ὧν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπορηγέαι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑών τὸν ἐκέλευε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς
- 173 Αἰγυπτίους ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. ἐχρᾶτο δὲ καταστάσι προηγμάτων τοιῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον μέχρι ὅτεν πληθώρας ἀγορῆς προθύμως ἐπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέσκηπτε

25

30

τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων.
 ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐνουθέτεον
 αὐτὸν τοιάδε λέγοντες· Ὁ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεαυτοῦ
 προέστηκας ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεαυτόν· σὲ
 5 γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θαυκέοντα δι' ἡμέ-
 ρης πρήσσειν τὰ πρήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν
 ἠπιστέατο ὥς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμει-
 νον σὺ ἂν ἦκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά.
 ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς· Τὰ τόξα οἱ ἐκτεημένοι,
 10 ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι, ἐπεὰν δὲ
 χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον
 ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν, ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν
 ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὲ καὶ ἀνθρώπου κατὰ-
 στασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπονδᾶσθαι αἰεὶ μηδὲ ἐς παιγνήν
 15 τὸ μέρος ἑαυτοῦ ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἦτοι μανεῖς ἢ ὁ γε
 ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος μέρος ἐκα-
 τέρω νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται 174
 δὲ ὁ Ἀμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὥς φιλοπότης ἦν καὶ
 φιλοσκώμων καὶ οὐδαμῶς κατεσπονδασμένος ἀνὴρ·
 20 ὅπως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ
 ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιῶν. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι
 ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ
 μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἡλί-
 σκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφευγε. ἐπεῖτε
 25 δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν
 θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν
 οὔτε ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ
 φοιτέων ἔθυε ὥς οὐδενὸς ἑοῦσι ἀξίοισι ψευδέα τε
 μαντήια ἐκτεημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι,
 30 τούτων δὲ ὥς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαν

175 τήια παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο
 μὲν ἐν Σαίῃ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωμάσια οἷα ἐξε-
 ποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ
 τῷ μεγάθει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ καὶ ὀκοίων
 τέων· τοῦτο δὲ κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας 5
 περιμήκειας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν
 ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τούτων
 τοὺς μὲν ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων,
 τοὺς δὲ ὑπερμεγάθειας ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος πλόον
 καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαίος. τὸ δὲ οὐκ 10
 ἥκιστα αὐτῶν ἀλλὰ μάλιστα θωμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα
 μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος, καὶ τοῦτο
 ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἑτα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετε-
 τάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερ-
 νῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἕξωθεν 15
 ἐστὶ εἰς τε καὶ εἴκοσι πῆχες, εὖρος δὲ τεσσερεσκαί-
 δεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἕξωθεν τῆς
 στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί, ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος
 ὀκτωκαίδεκα πηχέων καὶ πυγόνος, [τὸ δὲ εὖρος δυώ-
 δεκα πηχέων], τὸ δὲ ὕψος πέντε πηχέων ἐστί. αὕτη 20
 τοῦ ἱεροῦ κέεται παρὰ τὴν ἑσόδον. ἔσω γὰρ μιν ἐς τὸ
 ἱερόν φασι τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα
 αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης ἀναστενάξαι οἷά τε χρόνου
 ἐργεγονότος πολλοῦ καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ
 Ἄμασιν ἐνθύμιον ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω 25
 ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι ὥς ἄνθρωπος διεφθάρη
 ὑπ' αὐτῇ τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου
 176 οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι
 ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοις ἔργα τὸ μέγα-
 θος ἀξιοθέητα, ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὕπτιον κείμενον 30

κολοσσὸν τοῦ Ἑφαιστείου ἔμπροσθε, τοῦ πόδες πέντε
καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ
ἑστᾶσι Αἰθιοπικοῦ ἑόντες λίθου δύο κολοσσοί, εἴκοσι
ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ'
5 ἔνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος
καὶ ἐν Σαῖ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν
Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ
ἑξοικοδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα 177
10 δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ
γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ
πόλιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς
οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι
ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύναι ἕτερος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ
15 πάντα τινὰ Αἰγυπτίων ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα
ταῦτα μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην ἰθύνεσθαι θα-
νάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦ-
τον τὸν νόμον Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ
χρέωνται, ἑόντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος 178
20 ὁ Ἀμασίς ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο
καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοις ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε
Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι, τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοις
αὐτῶν οἰκέειν αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοις, ἔδωκε χώρους
ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεια θεοῖσι. τὸ μὲν νυν
25 μέγιστον αὐτῶν τέμενος καὶ ὀνομαστότατον ἐὼν καὶ
χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλιές
εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν Χίος καὶ Τέως καὶ
Φώκαια καὶ Κλαζομεναί, Δωριέων δὲ Ῥόδος καὶ Κνίδος
καὶ Ἀλικαρνησὸς καὶ Φάσηλις, Αἰολέων δὲ ἡ Μυτιλη-
30 ναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστι τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ

προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσι αἱ παρ-
 έχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποιεῦνται, οὐδέν
 σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἰγινῆται ἐπὶ
 ἑωυτῶν ἰδρύσαντο τέμενος Διός, καὶ ἄλλο Σάμιοι Ἡρῆς
 179 καὶ Μιλήσιοι Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη 5
 Ναύκρατις ἐμπόριον καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ
 τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν
 ὁμόσαι μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ νηὶ
 αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά τε εἴη
 πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν 10
 ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύ-
 180 κρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυό-
 νων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἑόντα νηὸν
 τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὃ γὰρ πρότερον
 ἑὼν αὐτόθι αὐτόματος κατεκάη), τοὺς Δελφοὺς δὴ 15
 ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν.
 πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις ἐδωτίναζον,
 ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνεί-
 καντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηρίας
 τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες εἴκοσι 20
 μνέας.

181 Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους φιλόνητά τε καὶ συμμα-
 χίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτε
 ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλό-
 τητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέ- 25
 γουσι Βάττου, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτο-
 βούλου ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, τῇ οὖνομα ἦν Λαδίκη.
 τῇ ἐπεῖτε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός
 τε ἐγίνετο, τῇσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεῖτε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην 30

ταύτην καλεομένην· Ὡ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ
 ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα
 γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεῖτε οἱ ἀρνευμένη
 οὐδὲν ἐγίνετο πρηϋτερος ὁ Ἄμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ
 5 τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μειχθῇ ὁ
 Ἄμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ
 ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα
 οἱ ἐμείχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦδη, ὁκότε ἔλθοι
 πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο καὶ κάρτα μιν ἔστρεψε μετὰ
 10 τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ· ποιη-
 σαμένη γὰρ ἄγαλμα ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ
 ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος.
 ταύτην τὴν Λαδίκην, ὥς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύ-
 πτου καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἶη, ἀπέπεμψε Ἀσινέα ἐς
 15 Κυρήνην.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς τὴν Ἑλ- 182
 λάδα, τοῦτο μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθη-
 ναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῇ εἰκασμένην, τοῦτο δὲ
 τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα καὶ θώ-
 20 ρηκα λίνεον ἀξιοθέητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ
 εἰκόνας ἑωυτοῦ διαφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ
 μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν
 θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν
 ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος, ἐς δὲ Λίνδον
 25 ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ
 τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρύ-
 σασθαι προσσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου
 παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον
 πρῶτος ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπα-
 30 γωγὴν.

THE
[Illegible text follows, appearing as faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page. The text is largely unreadable due to the quality of the scan and the nature of the bleed-through.]

HERODOTI
HISTORiarUM LIBRI III ET IV.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ

1 ΕΠΙ τούτου δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε καὶ Ἑλλήνων
Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε· πέμψας
Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα αἴτεε Ἀμασιν θυγατέρα,
αἴτεε δὲ ἐκ [συμ]βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφό- 5
μενος Ἀμάσι ἐπρηξε ταῦτα ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν
Αἰγύπτῳ ἱετρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε καὶ τέ-
κνων ἐκδοτὸν ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας
παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἱετρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἶη ἄριστος
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύ- 10
πτιος ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰτέειν τὸν Καμ-
βύσεα Ἀμασιν θυγατέρα, ἵνα ἢ δοῦς ἀνιῶτο ἢ μὴ δοῦς
Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ δυνάμει τῶν
Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι
οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὥς γυναικῶν 15
μιν ἔμελλε Καμβύσης ἔξειν ἀλλ' ὥς παλλακὴν. ταῦτα
δὴ ἐκλογιζόμενος ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίων τοῦ προ-
τέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρτα μεγάλῃ τε καὶ εὐειδής,

μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη, οὖνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις.
 ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε
 καὶ χρυσῷ ἀποπέμπει εἰς Πέρσας ὥς ἐωντοῦ θυγατέρα.
 μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἡσπάζετο πατρόθεν ὀνομάζων,
 5 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένους
 ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας
 ἀπέπεμψε, ὥς ἐωντοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀλη-
 θείῃ Ἀπρίῳ, τὸν ἐκείνος ἐόντα ἐωντοῦ δεσπότην μετ'
 Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ
 10 αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν Κύρου
 μεγάλως θυμωθέντα ἐπ' Αἰγυπτον. οὕτω μὲν νυν
 λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηεῦνται Καμβύσεια, 2
 φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγατρὸς γε-
 νέσθαι· Κύρου γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἄμασιν
 15 ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέγοντες δὲ
 ταῦτα οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοῦς
 (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ἐπιστέα-
 ται καὶ Αἰγύπτιοι), ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὗ σφι νόμος
 ἐστὶ βασιλεῦσαι γνησίου παρρόντος, αὐτίς δὲ ὅτι Κασ-
 20 σανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης,
 ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ
 παρατρέπουσι τὸν λόγον προσποιούμενοι τῇ Κύρου
 οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. λέ- 3
 γεται δὲ καὶ ὅδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὥς τῶν
 25 Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου
 γυναικας, ὥς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστέῳτα τέκνα
 εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερ-
 θωμάζουσα, ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή,
 εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν
 30 Κύρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει, τὴν δὲ ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητοι

ἐν τιμῇ τίθεται. τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἰπεῖν
 ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμ-
 βύσεια· Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ,
 Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἄνω.
 ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὥς δέκα κου γεγονότα, καὶ 5
 τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν δὲ διαμνημο-
 νεύοντα οὕτω δὴ, ἐπεῖτε ἀνδρώδη καὶ ἔσχε τὴν βασι-
 4 λήην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἰγυπτὸν στρατιήν. συνή-
 νεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν
 ἐπιστράτευσιν ταύτην· ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν Ἀμάσιος 10
 ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ ἦν Φάνης,
 καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ
 Φάνης μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι ἐκδιδρῆσκει πλοῖον
 ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους.
 οἷα δὲ ἑόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροις λόγου οὐ 15
 σμικροῦ ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἰγυπτὸν ἀτρεκέστατα,
 μεταδιώκει ὁ Ἀμασις σπουδὴν ποιεύμενος ἐλεῖν, μετα-
 διώκει δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας
 τριήρεϊ κατ' αὐτόν, ὃς αἰρέει μιν ἐν Ἀνκίῃ, ἐλὼν δὲ
 οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἰγυπτὸν· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ 20
 Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσετο
 ἐς Πέρσας. ὀρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ'
 Αἰγυπτὸν καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἔνυδρον
 διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰ ἄλλα τὰ Ἀμάσιος
 πρήγματα, ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων, 25
 πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι τὴν διέξ-
 5 οδὸν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. μούνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ
 φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἰγυπτὸν· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι
 οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιος [ἧ] ἔστι Συρίων τῶν Παλαι-
 στίνων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος ἑούσης πόλιος, 30

ὥς ἐμοὶ δοκέει, Σαρδίῳ οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ
 ταύτης τὰ ἐμπορία τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου
 πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὐτὶς Συρίαν
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 5 τείνει ἐς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ
 δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴ-
 γυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε
 ὄρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τοῦτο οὐκ ὀλίγον
 χωρίον ἀλλὰ ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, ἄνυδρον
 10 ἐστὶ δεινῶς. τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλο- 6
 μένων ἐννενῶκασι, τοῦτο ἐρχομαι φράσω. ἐς Αἴγυ-
 πτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης
 κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δι' ἔτεος, καὶ ἐν κερά-
 μιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κεινὸν οὐκ ἔστι ὥς λόγῳ εἰπεῖν
 15 ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἵποι τις ἄν, ταῦτα ἀναισιμοῦται;
 ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον
 ἐκ τῆς ἐωντοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον
 ἄγειν ἐς Μέμφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ
 ἄνυδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὕτω
 20 ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ
 ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν 7
 Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες
 ἐς Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι,
 ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ
 25 ἐόντος κω ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ
 Ἀλικαρνησσεὸς ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγ-
 γέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς
 τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. σέβονται δὲ Ἀράβιοι 8
 πίστις ἀνθρώπων ὅμοια τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ
 30 αὐτὰς τρόπον τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέ-

εσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐστεῶς
 λίθῳ ὅξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους
 τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις,
 καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα
 ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἐπτά, 5
 τοῦτο δὲ ποιέων ἐπικαλεῖ τε τὸν Διόνυσον καὶ τὴν
 Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα ὁ τὰς πίστις
 ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον ἢ καὶ
 τὸν ἄστόν, ἣν πρὸς ἄστόν ποιεῖται, οἱ δὲ φίλοι καὶ
 αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ 10
 θεῶν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι καὶ
 τῶν τριῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ κατὰ περ αὐτὸν
 τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περικρόχαλα,
 ὑποξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν
 9 Διόνυσον Ὀροτάλτ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὧν 15
 τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπι-
 γμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾷτο τοιάδε· ἄσκους
 καμήλων πλήσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν κα-
 μήλων πάσας, τοῦτο δὲ ποιήσας ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον
 καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. οὗτος 20
 μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται, δεῖ δὲ καὶ τὸν
 ἥσσον πιθανόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός
 ἐστὶ μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὐνομα Κόρου, ἐκδιδοὶ
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ
 τούτου δὴ ὧν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν 25
 Ἀραβίων, ῥαψάμενον [τῶν] ὠμοβοέων καὶ [τῶν] ἄλλων
 δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον,
 ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ
 μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ
 σφώξωσι (ὁδὸς δ' ἐστὶ δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ πο- 30

ταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον), ἀγαγεῖν δέ μιν δι' ὀχετῶν [τριῶν] ἐς τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
5 μένων Καμβύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ
Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα ἀπέθανε, ἐν
τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον προῆγμα συνηνείχθη.
ἀποθανὼν δὲ καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι
10 τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμη-
νίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου φάσμα
Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι
αἱ Αἰγύπιοι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὕσθῃσαι οὔτε
ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ
15 γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ
καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. οἱ δὲ Πέρσαι 11
ἐπεῖτε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον ἵζοντο πέλας τῶν
Αἰγυπτίων ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ
τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες,
20 μεμφόμενοι τῷ Φάνη ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον
ἀλλόθροον, μηχανῶνται προῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν
τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι, τοὺς
ἀγαρόντες ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς ὕψιν τοῦ πατρὸς
κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων,
25 μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παίδων
ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες
τῶν παίδων οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν,
ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι οὕτω δὴ
συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων
30 [ἐξ] ἀμφοτέρων [τῶν στρατοπέδων] πλήθει πολλῶν

12 ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶμα δὲ μέγα εἶδον πυθό-
 μενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυ-
 μένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων
 (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἔκειτο τὰ ὀστέα, ὥς ἔχω-
 ρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθι δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν 5
 τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενέες οὕτω ὥστε, εἰ
 θέλεις ψήφῳ μούνη βαλεῖν, διατετρανέεις, αἱ δὲ τῶν
 Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγῃς ἂν λίθῳ παίσας
 διαράξειας. αἷτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γε
 εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν αὐτίκα ἀπὸ παι- 10
 δίων ἀρξάμενοι ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν
 ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ
 μὴ φαλακροῦσθαι αἷτιόν ἐστι· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις
 ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τού-
 τοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἷτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς 15
 κεφαλὰς, τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς
 κεφαλὰς, αἷτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς πῖλους
 τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα [έόντα εἶδον].
 εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις ἐν Παπρήμῃ τῶν ἅμα
 Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ 20
 13 Αἰβύος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὥς ἐτράποντο,
 ἔφηνον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν
 ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κή-
 ρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσῃν, ἐς ὁμολογίην προκαλεό-
 μενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ ἐπέειπε τὴν νέαν εἶδον ἐσελ- 25
 θούσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τεῖχεος
 τὴν τε νέαν διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν
 διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν
 μετὰ τοῦτο πολιορκεόμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ
 προσεχέες Αἰβύες δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον 30

γεγονότα παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον
 τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρκάιοι, δίδαντες ὁμοίως καὶ οἱ Αἰβυες, ἕτερα τοι-
 αῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Αἰβύων
 5 ἐλθόντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο, τὰ δὲ παρὰ Κυρη-
 ναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν
 ὀλίγα (ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου
 οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασόμενος αὐτοχειρὶ διέ-
 σπειρε τῇ στρατιῇ. ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ 14
 10 τείχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προά-
 στειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμή-
 νιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν
 ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιεῶν
 τοιάδε· στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουληίῃ
 15 ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήιον, συνέπεμπε δὲ καὶ
 ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως
 ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ
 παρήσαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι
 πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέκλαιον ὀρῶντες τὰ τέκνα
 20 κεκακωμένα, ὁ δὲ Ψαμμήνιτος προῖδὼν καὶ μαθὼν
 ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων,
 δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων
 δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας
 κάλῳ δεδεμένους καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους.
 25 ἤρουντο δὲ ποινὴν τείνοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι
 ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασι-
 λῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων
 τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξιώντας
 καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀρόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων
 30 Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ

δεινὰ ποιεύντων, τὼντὸ ἐποίησε τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ.
 παρελθόντων δὲ καὶ τούτων συνήνεικε ὥστε τῶν συμ-
 ποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν
 ἐόντων ἔχοντά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς καὶ προσ-
 αιτέοντα τὴν στρατιήν, παριέναι Φαμμήνιτον τε τὸν 5
 Ἀμάσιος καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν
 Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Φαμμήνιος ὥς εἶδε, ἀνακλαύσας
 μέγα καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἐταῖρον ἐπλήξατο τὴν
 κεφαλὴν. ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύ-
 μενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσή- 10
 μαινον. Θωμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα πέμ-
 ψας ἄγγελον εἰρώτα αὐτὸν λέγων τάδε· Δεσπότης σε
 Καμβύσης, Φαμμήνιτε, εἰρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυ-
 γατέρα ὀρέων κεκακωμένην καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον
 στίχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀπέκλυνσας, τὸν δὲ πτω- 15
 χὸν οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὥς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτί-
 μησας; ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 Ὡ παῖ Κύρον, τὰ μὲν οἰκῆα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνα-
 κλαίειν, τὸ δὲ τοῦ ἐταῖρου πένθος ἄξιον ἦν δακρύνειν,
 ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσὼν ἐς πτωχήν 20
 ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ. καὶ ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα
 ὑπὸ τούτου εὖ δοκέειν σφι εἰρῇσθαι, ὥς [δὲ] λέγεται
 ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύνειν μὲν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ
 καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἰγυπτον), δα-
 κρύνειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας, αὐτῷ τε Καμβύσῃ 25
 ἐσελθεῖν οἰκτὸν τινα καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ
 παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σφῶζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ
 15 προαστείου ἀναστήσαντας ἄγειν παρ' ἑωυτόν. τὸν μὲν
 δὴ παῖδα εὖρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιέοντα ἀλλὰ
 πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Φαμμήνιον ἀναστή- 30

σαντες ἤγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ δια-
 τᾶτο ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυ-
 προηγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν
 αὐτῆς, ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς
 5 παῖδας· τῶν, εἰ καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε
 παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν
 καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενο-
 μίκασι ποιεῖν, ἐν δὲ [δὴ] καὶ τῷδε, τῷ [Αἴβυρος] Ἰνάρω
 παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν,
 10 καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε
 τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καίτοι Ἰνάρω γε καὶ Ἀμυρταίου
 οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ
 μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν·
 ἀπιστὰς γὰρ Αἴγυπτίους ἦλω, ἐπεῖτε δὲ ἐπαίιστος ἐγέ-
 15 νετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἶμα τάυρου πιὼν ἀπέθανε παρα-
 χοῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ 16
 Μέμφιος ἀπύκετο ἐς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι
 τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμά-
 σιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος
 20 νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο,
 μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν καὶ κεν-
 τροῦν τε καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεῖτε δὲ καὶ
 ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς ἄτε τετα-
 ριχευμένος ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέλευσέ μιν
 25 ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρ-
 σαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατα-
 καίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι,
 Πέρσῃσι μὲν δι' ὃ περ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι
 λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἴγυπτίοισι δὲ νενό-
 30 μισται <τὸ> πῦρ θηρόν εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ

κατεσθίειν τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ [αὐτὸ] τῆς
 βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκ ὦν θη-
 ρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ
 διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων
 καταβρωθῇ. οὕτω [δὴ] οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνε- 5
 τέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. ὥς μέντοι Αἰγύπτιοι
 λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος
 τῶν τις Αἰγυπτίων ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, τῷ
 λυμαινόμενοι Πέρσαι ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαινέσθαι. λέ-
 γουσι γάρ ὥς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἀμασις τὰ 10
 περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοι γίνεσθαι, οὕτω δὴ
 ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον
 τὸν μαστιγωθέντα ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι
 ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί
 ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὥς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ 15
 τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν
 ἄνθρωπον ἔχουσαι οὗ μοι δοκεῖσι ἀρχὴν γενέσθαι,
 ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

- 17 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας
 στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους 20
 καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λι-
 βύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ ἔδοξε
 ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλ-
 λειν, ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα, ἐπὶ
 δὲ τοὺς Αἰθίοπας κατόπτας πρῶτον, ὁψομένους τε τὴν 25
 ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τρά-
 πεξαν εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατο-
 ψομένους, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλέϊ αὐ-
 18 τῶν. ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιγὰδε τις λέγεται εἶναι·
 λειμῶν ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλεος κρεῶν ἐφθῶν 30

πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπι-
 τηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἐκάστοτε
 ἑόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα
 τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν
 5 γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα
 τοῦ ἡλίου καλομένη λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύση 19
 δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετε-
 πέμπετο ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἀν-
 δρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν
 10 ᾧ δὲ τούτους μετήρισαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρ-
 χηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ
 ἔφασαν ποιήσκειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐν-
 δεδέσθαι καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς
 ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων
 15 οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν
 νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμ-
 βύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι
 σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσῃσι καὶ πᾶς ἐκ Φοι-
 νίκων ἥρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 20 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.
 ἐπεῖτε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαντίνης ἀπίκοντο 20
 οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας ἐντει-
 λάμενός τε τὰ λέγειν χοῆν καὶ δῶρα φέροντας πορφύ-
 ρεόν τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτὸν περιανχένιον καὶ
 25 ψέλια καὶ μύρον ἀλάβαστρον καὶ φοινικηίου οἴνου
 κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμ-
 βύσης λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων
 πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασί
 30 τὴν βασιληίην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι

μέγιστόν τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν,
 21 τοῦτον [ἄξιουσιν] βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς
 ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα
 τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον τάδε· Βασιλεὺς ὁ Περσέων
 Καμβύσης, βουλόμενος φίλος καὶ ξεῖνός τοι γενέσθαι, 5
 ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων καὶ
 δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται
 χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν,
 λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς
 δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ 10
 ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα (ἤκετε γὰρ
 κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς) οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκ-
 καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης
 ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώ-
 πους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον 15
 τόδε διδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν
 συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὰν οὔτω εὐπετέως
 ἔλκωσι [τὰ] τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε
 ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τοῦτον θεοῖσι εἰδέναι χάριν, 20
 οἷ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιοπῶν παισὶ γῆν ἄλλην
 22 προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἀνεῖς τὸ
 τόξον παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ
 πορφύρεον εἰρώτα ὃ τι εἶη καὶ ὅπως πεποιημένον.
 εἰπόντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθειήν περὶ τῆς 25
 πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτερα
 δὲ τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχένιον καὶ
 τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κό-
 σμον αὐτῶν γελᾶσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶναί σφεα 30

πέδας εἶπε ὥς παρ' ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τού-
των πέδαι. τρίτον δὲ εἰρώτα τὸ μύρον· εἰπόντων δὲ
τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν
καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπί-
5 κετο καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθεις τῷ
πόματι ἐπείρετο ὃ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς καὶ χρό-
νον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέ-
εσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν
τὴν φύσιν, ὀγδῶκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ
10 μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη
οὐδὲν θωμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον ἔτεα ὀλίγα ζώ-
ουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τосαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ
μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοις
τὸν οἶνον· τούτῳ γὰρ ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
15 σθαι. ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων 23
τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἰκοσί τε καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν
δὲ τινὰς καὶ ταῦτα, σίτησιν δὲ εἶναι κρέα ἐφθὰ καὶ
πόμα γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων
20 περὶ τῶν ἐτέων ἐπὶ κρήνην σφι ἠγήσασθαι, ἀπ' ἧς
λουόμενοι λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ περ εἰ ἐλαίου
εἶη· ὅξειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥς εἰ ἰων. ἀσθενὲς δὲ τὸ
ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ
κατάσκοποι ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
25 πλέειν, μήτε ξύλον μήτε τῶν ὅσα ξύλον ἐστὶ ἐλαφρό-
τερα, ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ
τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων ἀγαγεῖν σφέας ἐς
30 δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι

χρυσέησι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θηησά-
 μενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐθεήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην τελευταίας
 ἐθεήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι 5
 ἐξ ὑέλου τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι,
 εἴτε δὴ κατὰ περ Αἰγύπτιοι εἴτε ἄλλως πως, γυνώσαν-
 τες ἅπαντα αὐτὸν γραφῇ κοσμέουσι, ἕξομοιεύντες τὸ
 εἶδος ἐς τὸ δυνατόν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾷσι στήλην ἐξ
 ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς 10
 ὁρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ
 νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος οὔτε
 ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ
 τῷ νέκῳ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι
 οἰκίοις οἱ μάλιστα προσήκοντες πάντων τε ἀπαρχό- 15
 μενοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἔκκο-
 25 μίσαντες ἰστᾷσι περὶ τὴν πόλιν. θηησάμενοι δὲ τὰ
 πάντα οἱ κατάσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγει-
 λάντων δὲ ταῦτα τούτων ἀντίκα ὁ Καμβύσης ὁργὴν
 ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε παρα- 20
 σκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ
 δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι· οἷα
 δὲ ἐμμανὲς τε ἔων καὶ οὐ φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν
 Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρε-
 όντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα 25
 ἅμα ἀγόμενος. ἐπείτε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν
 Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὥς πέντε μυριάδας, καὶ
 τούτοις μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμέ-
 νους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι, αὐτὸς δὲ
 τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἤμει ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν 30

δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρα-
 τιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα
 ἐπελελοίπεε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε
 κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης
 5 ἐγνωσιμάχῃ καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατόν, ἐπὶ τῇ ἀρ-
 χῇθεν γενομένη ἀμαρτάδι ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός· νῦν δὲ
 οὐδένα λόγον ποιούμενος ἦγε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ
 στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν,
 ποιηφάγοντες διέζωον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπί-
 10 κοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινες ἐργάσαντο· ἐκ δεκά-
 δος γὰρ ἓνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες κατέφαγον.
 πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλο-
 φαγίην, ἀπείλ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπο-
 ρεύετο καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ
 15 στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν τοὺς Ἑλ-
 ληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

Ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε, οἱ δ' 26
 αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπι-
 τε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἄγω-
 20 γούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὅασιν πόλιν, τὴν
 ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχυριωνίης φυλῆς λεγόμενοι
 εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἐπὶ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ
 ψάμμου, ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ(τὴν) Ἑλλήνων
 γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον
 25 λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν, τὸ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ
 αὐτοὶ Ἀμμωνιοὶ καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐ-
 δένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς
 Ἀμμωνίους ἀπίκοντο οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται
 δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀά-
 30 σιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι

τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀά-
 σιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι νότον
 μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου
 καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι.
 Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρα- 5
 27 τῆς ταύτης. ἀπιγμένον δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν ἐφάνη
 Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι·
 ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι
 εἵματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι.
 ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύ- 10
 σης, πάγχυ σφέας καταδόξας ἑωυτοῦ κακῶς προήξαντος
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένων δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο ὃ τι πρότερον
 μὲν ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίηεν τοιοῦτο οὐδὲν Αἰ-
 γύπτιω, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πληθὺς 15
 τι ἀποβαλὼν. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἶη φανείς
 διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὥς ἐπεὰν
 φανῇ, τότε πάντες[οἱ] Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν.
 ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ
 28 ὥς ψευδομένους θανάτῳ ἐξημίου. ἀποκτείνας δὲ τού- 20
 τους δεύτερά τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ
 κατὰ ταῦτὰ τῶν ἱρέων οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς
 τις χειροήθης ἀπιγμένος εἶη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ
 εἶπας ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν
 δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἐπαφος γί- 25
 νεται μόσχος ἐκ βοδὸς ἣτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς
 γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι
 σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν καὶ μιν
 ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος
 ὁ Ἄπις καλεόμενος σημήια τοιάδε, ἐὼν μέλας ἐπὶ μὲν 30

τῷ μετώπῳ λευκόν τι τρίγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου αἰ-
 τὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ὑπὸ
 δὲ τῇ γλώσση κάνθαρον. ὥς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ 29
 ἱερεῖς, ὁ Καμβύσης, οἷα ἔων ὑπομαργότερος, σπασάμενος
 5 τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος
 παῖσι τὸν μηρόν· γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· Ὡ
 κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἐναιμοὶ τε καὶ
 σαρκώδεις καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν Αἰγυ-
 πτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαί-
 10 ροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἰπας ἐνετείλατο
 τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπομαστιγιῶσαι,
 Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι ὀρτᾶζοντα
 κτείνειν. ὀρτῇ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι, οἱ
 δὲ ἱερεῖς ἐδικαιεῦντο, ὁ δὲ Ἄπης πεπληγμένος τὸν μη-
 15 ρὸν ἐφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς λάθρῃ
 Καμβύσεω.

Καμβύσης δέ, ὥς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἔων οὐδὲ πρότερον φρενήρης.
 20 καὶ πρῶτα μὲν [τῶν κακῶν] ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιον ἔοντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέ-
 πεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον
 μούνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἶρυσσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ
 25 ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποικομένου
 ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος εἶδε ὄψιν ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ-
 σέων ἀγγέλλειν ὥς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἱζόμενος
 Σμέρδις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. πρὸς ὧν
 30 ταῦτα δείσας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελ-

φεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὃς ἦν οἱ
 ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ
 ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε Σμέρδιον, οἱ μὲν λέγουσι
 ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασ-
 31 σαν προαγαγόντα καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέ- 5
 γουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο, δεύτερα δὲ
 ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον,
 τῇ καὶ συνοίκεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῇ.
 ἔγρημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον
 τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι· ἡράσθη μίης τῶν 10
 ἀδελφεῶν Καμβύσης καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆ-
 μαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας
 τοὺς βασιλῆιους δικαστὰς εἴ τις ἔστι κελεύων νόμος
 τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλῆιοι
 δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς δ' 15
 ἀποθάνωσι ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τούτου·
 οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγῆται
 τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους
 ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω ὑπεκρίνοντο
 [αὐτῷ] οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον 20
 οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελ-
 φεόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι
 Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὕτε
 τὸν νόμον ἔλυσαν δεισάντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ
 αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦ- 25
 ρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελ-
 φεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγρημε τὴν ἐρωμένην,
 μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν·
 τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυ-
 32 πτον κτείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς ὥσπερ 30

περὶ Σμέρδιος λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι
 Καμβύσεα συμβαλεῖν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός,
 θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην, νικωμένου δὲ
 τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ [ἄλλον σκύλακα] ἀπορ-
 5 ρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γενομέ-
 νους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου.
 καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἤδεσθαι θεώμενον, τὴν δὲ παρ-
 ημένην δακρύνειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπει-
 ρέσθαι διότι δακρύνει, τὴν δὲ εἰπεῖν ὥς ἰδοῦσα τὸν
 10 σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα δακρύνειε, μνη-
 σθεῖσά τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὥς ἐκείνῳ οὐκ εἴη ὁ
 τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ
 αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω, Αἰγύπτιοι δὲ ὥς
 τραπέξῃ παρακατημένων λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα
 15 περιτίλαι καὶ ἐπανειρέσθαι τὸν ἄνδρα κότερον περιτε-
 τιλμένη ἢ θρίδαξ ἢ δασέα εἴη καλλίων, καὶ τὸν φάναι
 δασέαν, τὴν δὲ εἰπεῖν· Ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν
 θρίδακα ἐμιμήσαιο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας. τὸν
 δὲ θυμωθέντα ἐμπηδήσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 20 μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκη- 33
 ῖους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν εἴτε
 καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμ-
 βάνειν· καὶ γὰρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέ-
 γεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες.
 25 οὗ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν τοῦ σώματος νοῦσον με-
 γάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δ' 34
 ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν
 αὐτὸν πρὸς Προξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα καὶ οἱ
 τὰς ἀγγελίας (ἐς)εφόρες οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἶνο-
 30 χόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ,

εἶπεῖν δὲ λέγεται τάδε· Πηγήσασπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἶπεῖν· Ὡ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φασι πλεόνως προσκεῖσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ 5 Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοῖσδε ἀμείβεσθαι· Νῦν ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ Κροίσου εἶρετο Καμβύσης 10 κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὥς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον, Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει εἶπε 15 πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου, οὐ δοκέεις ὁμοίος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κώ τοι ἐστὶ υἱὸς οἷον σὲ ἐκεῖνος κατελίπετο. ἦσθη τε ταῦτα ἀκού- 35 σας ὁ Καμβύσης καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρη- 20 ξάσπεα· Σὺ νυν μάθς εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα εἶτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχῳ μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν 25 ἀληθέα καὶ ἐμὲ μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα καὶ διατείναντα τὸ τόξον βαλεῖν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὥς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὗρεθῆναι ἐνεόντα τὸν δῦστόν, εἶπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς γελάσαντα 30

καὶ περιχαρέα γέγονε· Πρῆξασπες, ὥς μὲν ἐγὼ τε οὐ μαίνομαι Πέρσαι τε παραφρονέουσιν, δηλὰ τοι γέγονε· νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρῆξάσπεα δὲ ὁρῶντα
 5 ἄνδρα οὐ φρενήρεα καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα εἶπεν· Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἐτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυνάδεα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώ-
 10 ρυξε. ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ 36
 Λυδὸς νουθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπει· Ὡ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε, ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωντόν· ἀγαθὸν τοι πρόνοον εἶναι, σοφὸν δὲ ἢ προμηθεῖν· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωντοῦ
 15 πολιήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποίῃς, ὅρα ὅπως μὴ σε ἀποστήσονται Πέρσαι. ἔμοι δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνέτέλλετο πολλὰ κελεύων σε νουθετεῖν καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὐνοίην φαίνων
 20 συνεβούλευε οἱ ταῦτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Σὺ καὶ ἔμοι τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεωντοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεια ποταμὸν διαβάντα
 25 ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν
 30 ἐς τὴν ἡμετέραν, καὶ ἀπὸ μὲν σεωντὸν ὦλεσας τῆς σεωντοῦ πατρίδος κακῶς προστάς, ἀπὸ δὲ [ὦλεσας] Κῦρον πειθόμενον σοί· ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπας ἐλάμβανε τὸ τόξον ὥς κατατοξεύων αὐτόν,
 30 Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθηκε ἔξω· ὁ δὲ ἐπείτε τοξεύσαι

οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπονσι λαβόντας μὴ ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμελήσῃ τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ ἐκφήναντες αὐτὸν δῶρα λάμψονται ζωάργια Κροῖσου, ἣν δὲ μὴ μεταμέλῃται μηδὲ ποθέῃ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιεῖη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη 10 περιέοντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κα-
 37 ταπροΐξεσθαι ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς συμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐς δὲ 15 δὴ καὶ [ἐς] τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταῖκοισι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶρῃσι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὕπαπε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου 20 ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱερὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱερέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε πολλὰ κατασκόψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου·
 38 τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι. πανταχῇ ὧν μοι 26 δῆλόν ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελαῖν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομί 30

ξουσι πολλόν τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔκα-
 στοι εἶναι. οὐκ ὦν οἰκός ἐστι ἄλλον γε ἢ μαινόμενον
 ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὥς δὲ οὕτω νενο-
 μίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί
 5 τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν
 δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέ-
 σας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας εἶρετο ἐπὶ κόσῳ ἂν χρή-
 ματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέε-
 σθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δα-
 10 ρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλομένους
 Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἶρετο, παρε-
 όντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ
 λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίᾳτ' ἂν τελευτῶντας
 τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα
 15 εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενό-
 μισται, καὶ ὁρθῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι νόμον
 πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

KAMBTΣΕΩ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου ἐποιή- 39
 σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατήϊν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
 20 Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς,
 καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε, μετὰ
 δὲ τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλο-
 σῶντα ἐξελάσας ἔσχε πᾶσαν Σάμον, ἰσχων δὲ ξεινίην
 25 Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε
 δῶρα καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ
 ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα ἠϋξέτο
 καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν ἄλλην
 Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσεις στρατεύεσθαι, πάντα οἱ
 30 ἐχώρεε εὐτυχέως. ἔκρητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν

καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντας διακρί-
 νων οὐδένα· τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον
 ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν
 δὴ τῶν νήσων ἀραιρῆκε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου
 ἄστυα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας 5
 Μιλησίοισι ναυμαχίῃ κρατήσας εἶλε, οἳ τὴν τάφρον
 περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρουξαν.
 10 καὶ κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης
 οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ
 ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας ἐς βιβλίον 10
 τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει.
 ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσ-
 σοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαι μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἔστι φθονερόν. καὶ κως βού-
 λομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄν κήδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυ- 15
 χεῖν τῶν πρηγμαμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω
 διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλάξ πρήσσων ἢ εὐτυχεῖν τὰ
 πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς
 τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόοριζος, εὐτυχέων τὰ
 πάντα. σὺ [ὦν] νυν ἐμοὶ πειθόμενος ποιήσων πρὸς τὰς 20
 εὐτυχίας τοιάδεις· φροντίσας τὸ ἂν εὖρης ἐόν τοι πλεί-
 στου ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
 ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἤξει ἐς
 ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἤδη τῶπὸ τούτου αἱ
 εὐτυχίαι τοι τῆσι πάθῃσι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ 25
 41 ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυ-
 κράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἄμασις,
 ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσθιθεῖη ἀπολο-
 μένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δ' εὗρισκε τόδε· ἦν οἱ
 σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου 30

εἰοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου.
 ἐπεὶ ὧν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιάδε·
 πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ
 δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς
 5 νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάν-
 των ὁρώντων τῶν συμπλόων ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος.
 τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία
 συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ- 42
 των τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἄλιεύς λαβὼν
 10 ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἠξίου μιν Πολυκράτει δῶρον
 δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη
 ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου ἔλεγε
 διδούς τὸν ἰχθύν· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν οὐκ
 ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειρο-
 15 βίотος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς
 ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖσι
 ἔπεσι ἀμείβεται τοίσδε· Κάριτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
 χάρις διπλὴν τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ
 δεῖπνον καλέομεν. ὁ μὲν δὴ ἄλιεύς μέγα ποιεύμενος
 20 ταῦτα ἦε ἐς τὰ οἰκία, τὸν δὲ ἰχθύν τάμνοντες οἱ θε-
 ράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίῳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἰδὼν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτα,
 διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐ-
 25 ρέθῃ. τὸν δὲ ὥς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελά-
 βηκε, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ἐπιλεξάμενος 43
 δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος
 ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ
 30 ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος καὶ

ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃεν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων
 τὰ πάντα, ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας δὲ
 οἱ κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε
 <δὲ> εἵνεκεν ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε
 καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε 5
 44 τὴν ψυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν
 τὸν Πολυκράτεα εὐτυχεόντα τὰ πάντα ἐστρατεύοντο
 Λακεδαιμόνιοι ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυθω-
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ
 κήρυκα λάθρῃ Σαμίων Πολυκράτης παρὰ Καμβύσεια 10
 τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη
 ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων προθύμως
 ἔπεμπε ἐς Σάμον δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν
 ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπι- 15
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευσε μάλιστα ἐς ἐπανά-
 στασιν ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 45 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. οἱ μὲν δὴ
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος
 οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν 20
 Καρπιάδῳ πλέοντες, δοῦναι σφίσι λόγον, καὶ σφι ἄδειν
 τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομέ-
 νους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους ἐνθεῦτεν αὐ-
 τοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυ-
 κράτης νηυσὶ ἀντιάσας ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες 25
 δὲ οἱ κατιόντες ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες
 δὲ ἐν αὐτῇ ἐσώθησαν καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακε-
 δαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι
 Πολυκράτεα, λέγοντες ἔμοι δοκέειν οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν
 γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἰ περ 30

αὐτοὶ ἦσαν ἱκανοὶ Πολυκράτεια παραστήσασθαι πρὸς
 δὲ τούτοις οὐδὲ λόγος αἰρεῖσι, τῷ ἐπίκουροί τε μισθω-
 τοὶ καὶ τοξόται οἰκῆιοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον
 ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσσωθῆναι·
 5 τῶν δ' ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς
 γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλίσας
 εἶχε ἐτοίμους, ἦν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατι-
 όντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοις. ἐπεῖτε δὲ οἱ 46
 ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτους ἀπίκοντο ἐς
 10 τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον
 πολλὰ οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ κατα-
 στάσι ὑπεκρίναντο τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέ-
 ναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα δεύ-
 τερα καταστάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ
 15 φέροντες ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ
 σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι βοηθεῖν
 δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι 47
 ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὥς μὲν Σάμιοι
 λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ
 20 νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους, ὥς δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοις Σαμίοις
 ἐστρατεύοντο ὥς τείσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος
 τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος, τὸν
 αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐπεμψε δῶρον.
 25 καὶ γὰρ θώρηκα ἐλήθισαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν
 κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ὅντα μὲν λίνεον καὶ ζῶων ἐνυ-
 φασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις
 ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ
 ἐκάστη τοῦ θώρηκος [ποιέει]. ἐοῦσα [γὰρ] λεπτὴ ἔχει
 30 ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας

φανερὰς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Αἰνῶ ἀνέ-
 48 θηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. συνεπελάβοντο δὲ τοῦ
 στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι καὶ Κο-
 ρίνθιοι προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε
 ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον (τρίτῃ) γενεῇ πρότερον τοῦ 5
 στρατεύματος τούτου, [κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ
 κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός]. Κερκυραίων γὰρ παῖ-
 δας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περίανδρος ὁ
 Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυσία ἐπ' ἐκ-
 τομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων 10
 τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν
 λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν τοὺς
 παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἄψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ
 περιορῶντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων
 δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων τῶν Κορινθίων, ἐποίησαντο οἱ 15
 Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρεῶνται κατὰ ταῦτά·
 νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ
 παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡμθέων,
 ἱστάντες δὲ τοὺς χοροὺς τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέ-
 λιτος ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ 20
 τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ
 τόδε ἐγένετο, ἐς δ' οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύ-
 λακοὶ οἶχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον
 25 ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περίανδρον τε-
 λευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς 25
 Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύ-
 ματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν
 δὲ αἰεὶ ἐπεῖτε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διά-
 φοροὶ ἔόντες ἑωυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησι-
 κάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπε δὲ ἐς 30

Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος τῶν πρώτων Κερκυ-
 ραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας τιμωρεύμενος· πρότεροι
 γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον
 ποιήσαντες. ἐπεῖτε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν 50
 5 Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην
 συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γενέσθαι· ἥσαν οἱ ἐκ Με-
 λίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ
 ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τοὺτους ὁ μητροπάτωρ Προ-
 κλῆς, ἑὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμφάμενος παρ'
 10 ἑωυτὸν ἐφιλοφρονέετο, ὥς οἶκός ἦν θυγατρὸς ἑόντας
 τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεῖτε δὲ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε
 προπέμπων αὐτούς· Ἄρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν
 μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος
 αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ
 15 οὖνομα ἦν Λυκόφρων, ἡλγησε ἀκούσας οὕτω ὥστε
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον ἄτε φονέα τῆς μητρὸς
 τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὔτε προσ-
 διελέγετο ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος
 δὲ μιν περιθύμῳς ἔχων ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ
 20 τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστόρει τὸν πρεσβύ- 51
 τερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπη-
 γέετο ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο, ἐκείνου δὲ τοῦ
 ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἄτε οὐ νόψ
 λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίαν μηχα-
 25 νὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέσθαι τι, ἐλι-
 πάρεε τε ἱστορέων. ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς εἶπε καὶ τοῦτο.
 Περίανδρος δὲ νόψ λαβὼν [καὶ τοῦτο] καὶ μαλακὸν
 ἐνδιδόναί βουλόμενος οὐδέν, τῇ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐ-
 τοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον
 30 ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὅκως ἀπε-

λαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνει' ἂν καὶ
 ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δε-
 ξαμένοισι καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ'
 ἂν ἦι ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ ἄτε Περιάνδρου
 52 ἑόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέ- 5
 λος δὲ ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἢ οἰ-
 κίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην
 τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς
 ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε
 οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 10
 ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένον, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν
 τῇσι στοιῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
 ὁ Περιάνδρος ἀλυσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτωκότα
 οἴκτιρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς ἦι ἀσσον καὶ ἔλεγε· ὦ
 παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν 15
 ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν
 ἐγὼ ἔχω, ταῦτα ἑόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον παραλαμ-
 βάνειν; ὃς ἑὼν ἐμός τε παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαί-
 μονος βασιλεὺς ἀλήτην βίον εἶλεν, ἀντιστατέων τε καὶ
 ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις 20
 συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι γέγρονε, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις,
 ἐμοὶ τε αὕτη γέγρονε καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός
 εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφεα ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ
 φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἴκτιρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν
 τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσοντας τεθυμῶσθαι, 25
 ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περιάνδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν
 κατελάμβανε, ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα,
 ἔφη δὲ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἑωνιτῷ ἐς λό-
 γους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περιάνδρος ὥς ἄπορόν-
 τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν 30

μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε
 γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος
 ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρε-
 ὄντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον, καὶ εἶλε μὲν
 5 τὴν Ἐπίδανρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα καὶ ἐξώγρησε.
 ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὃ τε Περίανδρος 58
 παρηβήκεε καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυ-
 νατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς
 τὴν Κέρκυραν ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυ-
 10 ραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ
 ἐνώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ
 Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν
 ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω
 δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ
 15 θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι.
 ἀπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· ὦ παῖ, βούλει
 τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν καὶ τὸν οἶκον τοῦ
 πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτός σφρα κατελθὼν
 ἔχειν; ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φι-
 20 λοτιμίῃ κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰδῷ. πολλοὶ
 τῶν δικαίων τὰ ἐπικειδέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη
 τὰ μητρῷα διζήμενοι τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς
 χρῆμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταὶ εἰσι, ὁ δὲ
 γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς· μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ
 25 ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα
 ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος
 ἔφη οὐδαμὰ ἤξειν ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται
 περιέοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα
 τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς
 30 μὲν ἐς Κέρκυραν ἵκειν, ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον

ἀπικόμενον διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. καται-
νέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς ὁ μὲν Περίανδρος
ἐστέλλετο εἰς τὴν Κερκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ εἰς τὴν Κό-
ρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα,
ἵνα μὴ σφί περ Περίανδρος εἰς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτεί- 5
νουσιν τὸν νεηρίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος
Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὥς ἀπίκοντο, ἐπο-
λιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ
μὲν πρὸς θαλάσσην ἐστρωτός πύργου κατὰ τὸ προάστειον 10
τῆς πόλιος ἐπέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ βοηθήσαντος Πο-
λυκράτεος χειρὶ πολλῇ ἀπηλάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν
ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρους ἐπεόντα
ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί,
δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον 15
55 ἔφρευγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. εἰ μὲν
νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύ-
την τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος.
Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦθοι συνεσπεσόντες φεύ-
γουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ἀποκληισθέντες 20
τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων. τρίτῳ
δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῳ τῷ Σαμίου
τοῦ Ἀρχίῳ αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην (δήμου γὰρ
τούτου ἦν), ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σα-
μίους καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοῦνομα τεθῆναι, 25
ὅτι οἱ ὁ πατήρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύ-
τησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναι οἱ τὸν
56 πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σά-
μον εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμά- 30

των, ἀπαλλάσσονται ἐς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιό-
 τερος λόγος δορμηται λέγεσθαι, Πολυκράτεα ἐπιχώριον
 νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου καταχρυσώσαντα
 δοῦναί σφι, τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσε-
 5 σθαι. ταύτην πρώτην στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακε-
 δαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίησαντο. οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυ- 57
 κράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι
 αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς
 Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων
 10 πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων
 μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ
 χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς
 δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων θησαυρὸς
 ἐν Δελφοῖσι ἀνακέσται ὁμοία τοῖσι πλουσιωτάτοις·
 15 αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διε-
 νέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο
 τῷ χρηστηρίῳ εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἶά τε
 ἐστὶ πολλὸν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέ-
 σφι τάδε·
 20 Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται
 Λεύκοφροὺς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρός
 Φράσσεσθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήιον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἶοί 58
 25 τε ἦσαν γινῶναι οὔτε τότε ἰθὺς οὔτε τῶν Σαμίων ἀπι-
 γμένων. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσί-
 σχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγου-
 σαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νέες ἦσαν
 μιλτηλιφές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε
 30 τοῖσι Σιφνίοισι φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύ-

ουσά καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι ὧν οἱ ἄγγελοι
 ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ
 φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι οἱ Σάμιοι
 τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἤκον
 οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσσω- 5
 θησαν, καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρίσθησαν τοῦ ἄστεος
 ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλ-
 59 λαντα ἐπρηξαν. παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρη-
 μάτων παρέλαβον, Ἵδρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ
 αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδω- 10
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες,
 ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ'
 ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ
 ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες
 καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτει Αἰγινῆται 15
 αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρη-
 τῶν καὶ τῶν νεῶν καπρίους ἔχουσέων τὰς πρῶρας
 ἠκρωτηρίασαν καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης
 ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σα-
 μίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικρά- 20
 τεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγι-
 ναν μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας καὶ ἑπαθον ὑπ'
 ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.
 60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε 25
 ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς, τούτου
 ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος
 τοῦ ὀρύγματος ἐπὶ τὰ στάδιοί εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος
 ὀκτὼ ἐκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυ-
 γμα εἰκοσίπηχυν βάθος ὀρώρεται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος, 30

δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων παραγίνεται
 ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέ-
 κτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐ-
 παλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 5 ἐστὶ, δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βά-
 θος καὶ εἴκοσι ὀργυιῶν, μῆκος δὲ τοῦ χώματος μέζον
 δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος
 πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶ-
 τος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν
 10 μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκνυα.

Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον 61
 καὶ παραφρονήσαντι ἐπανιστέεται ἄνδρες μάγοι δύο
 ἀδελφεοί, τῶν τὸν ἕτερον κατελελοίπεε τῶν οἰκίων με-
 λεδωνδὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανεστή μα-
 15 θῶν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὥς κρύπτοιο γενόμενος,
 καὶ ὥς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ
 δὲ πολλοὶ περιέοντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βου-
 λεύσας τάδε ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι· ἦν οἱ ἀδελ-
 φεός, τὸν εἰπὰς οἱ συνεπαναστήναι, οἰκῶς μάλιστα τὸ
 20 εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, ἐόντα ἐω-
 τοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὁμοιος [εἶδος] τῷ
 Σμέρδι καὶ δὴ καὶ οὖνομα τῶντὸ εἶχε Σμέρδιν. τοῦ-
 τον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζεΐθης ὥς οἱ
 αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον
 25 θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέ-
 πεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον προερέοντα τῷ στρατῷ
 ὥς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ ἄλλ'
 οὐ Καμβύσεω. οἳ τε δὴ ὢν ἄλλοι κήρυκες προηγό- 62
 ρευνον ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς (εὐ-
 30 ρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίας

ἐν Ἀγβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντα-
 ταλμένα ἐκ τοῦ μάγον. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα
 ἐκ τοῦ κήρυκος καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθεῖα αὐτός
 τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν
 ὥς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας 5
 ἐς τὸν Πρηξάσπεα εἶπε· Πρηξάσπεες, οὕτω μοι διέπρη-
 ξας τό τοι προσέθηκα πρῆγμα; ὁ δὲ εἶπε· Ὡ δέσποτα,
 οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθεῖα, ὅπως κοτὲ σοὶ Σμέρδις ἀδελ-
 φεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ
 ἀνδρὸς νεῖκος τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ 10
 αὐτὸς ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες ἔθασά μιν χερσὶ τῇσι
 ἐμεωντοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστῆσι, προσ-
 δέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι·
 εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τί τοι ἐκ γε ἐκείνου
 νεώτερον ἀναβλάσθῃ. νῦν ὦν μοι δοκεῖ μεταδιώξαν- 15
 τας τὸν κήρυκα ἐξετάζειν εἰρωτῶντας παρ' ὅτεν ἤκων
 68 προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὺς ἀκούειν. ταῦτα
 εἶπαντος Πρηξάσπεος (ἤρεσε γὰρ Καμβύση) ἀντίκα
 μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἤκε· ἀπιγμένον δέ μιν
 εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· Ὁνθρῶπε, φῆς γὰρ ἤκειν 20
 παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος. νῦν ὦν εἶπας
 τὴν ἀληθείην ἅπιθι χαίρων, κότερα αὐτός τοι Σμέρδις
 φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα ἢ τῶν τις ἐκείνου
 ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου,
 ἐξ ὅτεν βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκῶ 25
 ὅπωπα· ὁ δέ μοι μάγος, τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν
 οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φῶς Σμέρδιν
 τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
 ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε οὐδὲν ἐπικατεψενσμένος.
 Καμβύσης δὲ εἶπε· Πρηξάσπεες, σὺ μὲν οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς 30

ποιήσας τὸ κελευόμενον αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς
 ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστεῶς ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρ-
 ριδιοῦ οὐνόματος; ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι
 τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ· οἱ μάγοι εἰσὶ τοι <οἱ> ἐπαν-
 5 εστεῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατι-
 ξείθης καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδης. ἐνθαῦτα ἀκού- 64
 σάντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδης οὐνομα ἔτυψε ἡ ἀληθείη
 τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ
 ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασι-
 10 λήιον θρόνον ψάσσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν
 δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε
 Σμέρδιν, ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτήςας τῇ ἀπάσῃ
 συμφορῇ ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν
 ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ
 15 οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφους
 ὁ μύκης ἀποπίπτει, γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν
 μηρόν· τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον
 τὸν [τῶν] Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καιρίην
 ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὃ τι τῇ πόλι οὐ-
 20 νομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρό-
 τερον ἐκέχρητο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἀγβατάνοισι
 τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι
 Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ
 ἦν τὰ πάντα πρήγματα, τὸ δὲ χρηστήριον <ἐν> τοῖσι ἐν
 25 Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπει-
 ρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμ-
 φορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ
 τρώματος ἐσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον
 εἶπε· Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου ἐστὶ πεπρωμένον
 30 τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα, ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς 65

εἴκοσι μεταπεμφάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς
 λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, καταλελά-
 βηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον προηγμάτων,
 τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἔων ἐν Αἰγύπτῳ
 εἶδον ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὄφελον ἰδεῖν· 5
 ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
 ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσειε
 τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δεισας δὲ μὴ ἀπαιρεθῶ τὴν
 ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώ-
 τερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ 10
 μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν, ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρη-
 ξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν.
 ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου ἀδεῶς διαιτώμην,
 οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπα-
 ραιρημένον ἄλλος ἐπανασταίῃ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ 15
 τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρτῶν ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν
 δέον γέγονα καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἡσσον ἐστέρημαι.
 Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
 φαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
 ἐξέργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν 20
 ἔοντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασι-
 λῆων, τὸν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκεί-
 νου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χορῆν
 ἐμεῦ αἰσχροῖα πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρέειν
 ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν 25
 ἑωντοῦ οἰκηιοτάτων· τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα
 τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον
 ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελευτῶν τὸν βίον·
 καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω θεοὺς τοὺς βασιλῆιους
 ἐπικαλέων καὶ πᾶσιν ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων 30

τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτοῖς ἐς
Μήδους περιελθοῦσαν, ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν
κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων, εἴτε καὶ
σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερὸν
5 ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῇ τε καρ-
πὸν ἐκφέροι καὶ γυναικῆς τε καὶ ποῖμναι τίκτοισιν, ἐοῦσι
ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δὲ ἀνασωσαμέ-
νοισι τὴν ἀρχὴν μηδ' ἐπιχειρήσασι ἀνασφῆξιν τὰ ἐναντία
τούτοις ἀρῶμαι ὑμῖν γενέσθαι, καὶ πρὸς ἔτι τούτοις
10 τὸ τέλος Περσέων ἐκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπι-
γέγονε. ἅμα τε εἰπας ταῦτα ὁ Καμβύσης ἀπέκλαιε
πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὥς τὸν βασιλέα 66
εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα
εἶχον, ταῦτα κατηρέκοντο καὶ οἴμωγῇ ἀφθόνῳ διε-
15 χρέοντο. μετὰ δὲ ταῦτα ὥς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον
καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπήνεικε Καμβύσεα τὸν
Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἐπὶ ἔτεα καὶ πέντε
μῆνας, ἔπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσενος καὶ θή-
λεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστή πολλή
20 ὑπεκέχυτο τοὺς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα, ἀλλ' ἠπι-
στέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ
Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσι-
κόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου 67
βασιλέα ἐνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρ-
25 νος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ
ἀσφαλὲς Καμβύσεω τετελευτηκότος φάναι τὸν Κύρου
υἱὸν ἀπολωλέκεναι αὐτοχειρίῃ. ὁ δὲ δὴ μάγος τελευ-
τήσαντος Καμβύσεω ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ
ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἐπὶ τοὺς ἐπι-
30 λοιπούς Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν

τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας
 μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας
 τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας
 γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε προεῖπε ἀτελείην
 88 εἶναι στρατηγίης καὶ φόρου ἐπ' ἕτεα τρία. προεῖπε μὲν 5
 δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν, ὁ γδῶφ δὲ
 μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρ-
 νάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοιος τῷ
 πρώτῳ Περσέων· οὗτος δ' Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε
 τὸν μάγον ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις ἀλλ' ὅς περ 10
 ἦν, τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς
 ἀκροπόλιος καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα
 τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δὲ μιν ἐποίεε τάδε·
 ἔσχε αὐτοῦ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὖνομα ἦν Φαι-
 δύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος καὶ 15
 ταύτῃ τε συνοίκεε καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὢν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεφ ἀνθρώ-
 πων κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε φαιμένη οὐ γινώσκειν· 20
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιον ἰδέσθαι οὐδαμὰ οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἐπεμπε δεύτερον
 ὁ Ὀτάνης λέγων· Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιον τὸν Κύρου γι-
 νώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθευ ὅτεφ τούτῳ συν-
 οικέει αὐτὴ τε ἐκείνη καὶ σύ· πάντως γὰρ δὴ κου 25
 τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ θυγάτηρ· Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους
 ἐλθεῖν οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημέ-
 νων γυναικῶν· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα οὗτος ὦνθρωπος,
 ὅστις κοτὲ ἐστί, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέσπειρε 30

ἡμεας ἄλλην ἄλλη τάξας. ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ⁶⁹
 μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ προῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην
 ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν λέγουσαν ταῦτα· Ὡ θύγατερ, δεῖ
 σε γεγонуῖαν εὖ κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατήρ
 5 ὑποδύνειν κελεύῃ· εἰ γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρ-
 δις ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὔτοι μιν σοί τε συγκοι-
 μώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα
 ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὧν ποιήσον
 τάδε· ἐπεὰν σοὶ συνεύδῃ καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνω-
 10 μένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὦτα· καὶ ἦν μὲν φαίνεται
 ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωντὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοι-
 κέειν, ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντι-
 πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη φαμένη κινδυνεύσειν
 μεγάλως, ἦν ποιέῃ ταῦτα· εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ
 15 ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι
 ὥς αἰστώσει μιν· ὁμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα. ἡ μὲν
 δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι, τοῦ δὲ
 μάγον τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρ-
 χων τὰ ὦτα ἀπέταμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. ἡ
 20 ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
 ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρί, ἐπεῖτε αὐτῆς μέρος
 ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ
 δὴ αἱ γυναῖκες φοιτῶσι τοῖσι Πέρσησι), ἐλθοῦσα παρ'
 αὐτὸν ἠΐδε, ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγον ἤφασε
 25 τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ
 ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα ἐγερόνεε,
 πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. ὁ δὲ Ὀτά-⁷⁰
 νης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρὺν, Περσέων τε
 πρῶτους ἔοντας καὶ ἐωντῶ ἐπιτηδεοτάτους ἐς πίστιν,
 30 ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ προῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώ

πτενον οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνευείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω
 τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξε σφι ἕκαστον ἄνδρα
 Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτεω πιστεύει μά-
 λιστα. Ὀτάνης μὲν νυν ἐσάγεται Ἰνταφρένεα, Γωβρύης
 δὲ Μεγάβυζον, Ἀσπαθίνης δὲ Ὑδάρνεα. γεγονότων δὲ 5
 τούτων ἕξ παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστά-
 σπεος ἐκ Περσέων ἦκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατήρ
 ὑπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἕξ τῶν Περ-
 71 σέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες
 δὲ οὗτοι ἰόντες ἐπὶ τὰ ἐδίδοσαν σφίσι πίστις καὶ λόγους. 10
 ἐπεῖτε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μούνος
 ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἶη ὁ βασιλεύων καὶ Σμέρ-
 δις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν
 ἦκω σπουδῇ ὥς συστήσω ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεῖτε 15
 δὲ συνήνευκε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι καὶ μὴ μούνον
 ἐμέ, ποιεῖν ἀντίκα μοι δοκείει καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι·
 οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· ὦ παῖ
 Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρός ἀγαθοῦ καὶ ἐκφαίνειν οἴκας
 σεωντὸν ἔόντα τοῦ πατρός οὐδὲν ἦσσω· τὴν μέντοι 20
 ἐπιχειρήσιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχῃς ἀβούλως, ἀλλ'
 ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε· δεῖ γὰρ πλεῖνας
 γενομένους οὕτω ἐπιχειρεῖν. λέγει πρὸς ταῦτα Δα-
 ρεῖος· Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἕξ
 Ὀτάνεω εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέσεσθε κάκιστα· 25
 ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος
 ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμῶν
 αὐτῶν βαλλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεῖτε δὲ ὑμῖν ἀνα-
 φέρειν ἐς πλεῖνας ἐδόκεε καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέω-
 μεν σήμερον ἢ ἴσθε ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη, 30

ὥς οὐκ ἄλλος φθὰς ἔμευ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφρα
 αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. λέγει πρὸς ταῦτα 72
 Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον· Ἐπεῖτε
 ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ
 5 ἔἴς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ πάριμεν ἐς τὰ βα-
 σιλήια καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ
 διεστεώσας οἰδᾶς κου καὶ αὐτός, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ'
 ἀκούσας· τὰς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος
 τοῖσδε· Ὀτάνη, ἥ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε
 10 δηλῶσαι, ἔργῳ δέ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε,
 ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ
 ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς
 παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡμέων ἐόντων τοιῶνδε οὐ-
 δεῖς ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κου καταιδέμενος ἡμέας,
 15 τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων· τοῦτο δὲ ἔχω αὐτὸς σκῆψιν
 εὐπρεπεστάτην τῇ πάριμεν, φὰς ἄρτι τε ἦκειν ἐκ Περ-
 σέων καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς σημεῖναι
 τῷ βασιλέϊ. ἐνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.
 τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἳ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ
 20 ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπεὶ
 τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἱ δ'
 ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ἀληθείῃ ἐπισπάσωνται κέρδος
 καὶ τις μᾶλλον σφι ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέ-
 οντες τῷτοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
 25 μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ τε ἀληθίζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ
 ὁ ψευδόμενος ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουρῶν
 ἐκὼν παριῇ, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ'
 ἂν ἀντιβαίνειν πειράται, διαδεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν
 πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω ἔργου ἐχώμεθα.
 30 λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε 73

κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ εἰ γε μὴ
 οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε γε
 ἀρχόμεθα μὲν ἔοντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μά-
 γου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμέων
 Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε 5
 τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρωμέ-
 νοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα,
 ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεια. νῦν ὦν
 τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρεῖω καὶ μὴ διαλύεσθαι
 ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλ' ἢ ἰόντας ἐπὶ τὸν μάγον 10
 ἰθέως. ταῦτα εἶπε Γωβρύης, καὶ πάντες ταύτῃ αἴνεον.

14 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ
 συντυχίην τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι
 Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθειε πρὸς
 Καμβύσειω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολω- 15
 λέκεε, καὶ διότι μῦθος ἡπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ
 Κύρου θάνατον αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας, πρὸς δ' ἔτι
 ἔοντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι.
 τούτων δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτῶντο
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἣ μὲν ἔξειν παρ' ἑωυ- 20
 τῷ μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν, ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα
 οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεος
 ποιήσειν ταῦτα, ὥς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκα- 25
 λείειν ὑπὸ τὸ βασιλῆιον τεῖχος, κείνου δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεύσαι ὥς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἄρχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο ὥς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ
 ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὥς 30

περιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένοι τὸν φό-
 νον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποι- 75
 εῖν τοῦ Πρηξάσπεος συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι
 ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 5 ὁ δὲ τῶν μὲν ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἑκὼν ἐπελήθετο, ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος ἐγενε-
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου, μετὰ δὲ ὥς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πε-
 ποιήκοι, διεξελθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 10 φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν (οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα), ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κῦ-
 ρου Σμέρδιν ὥς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσειω ἀναγκαζόμενος
 ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ
 15 πολλὰ ἐπαρησάμενος εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν
 ἀρχὴν καὶ τοὺς μάγους τεισαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ
 κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης
 μὲν νυν ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος οὕτω
 ἐτελεύτησε.

20 Οἱ δὲ δὴ ἐπὶ τῶν Περσέων ὥς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
 τῖκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοις καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
 ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
 πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση
 στίχοντες ἐγίνοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα
 25 ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδοσαν
 αὐτῖς σφίσι λόγους, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα παγχυ
 κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρη-
 γμάτων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον αὐτίκα τε
 ἰέναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.
 30 ὠτιζομένων δ' αὐτῶν ἐφάνη ἰρήκων ἐπὶ ζεύγεα δύο

αἰγυπιδῶν ξεύγεα διώκοντα καὶ τίλλοντά τε καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐπὶ τὴν τε Δαρείου πάντες
 αἶνεον γνώμην καὶ ἔπειτα ἤμισαν ἐπὶ τὰ βασιλῆα τε-
 17 θαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας
 ἐγίνετο οἷόν τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερε· καταιδέμενοι
 γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους καὶ
 οὐδὲν τοιοῦτο ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίε-
 σαν θείῃ πομπῇ χρεωμένους, οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεῖς.
 ἐπεῖτε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι
 τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἳ σφεας ἰστόρουν 10
 ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους τοῖσι
 πυλouroῖσι ἀπέειπον ὅτι σφέας παρῆκαν, ἰσχον τε βου-
 λομένους τοὺς ἐπὶ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ δια-
 κελευσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐργχειρίδια τούτους μὲν
 τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντεύουσι, αὐτοὶ δὲ ἤι- 15
 18 σαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμ-
 φότεροι τηνικαῦτα ἐόντες τε ἔσω καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξά-
 σπεος γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς
 εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε
 ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὥς ἔμαθον τὸ ποιεύμε- 20
 νον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτῶν φθάνει
 τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.
 ἐνθαῦτα δὴ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα
 ἀναλαβόντι αὐτῶν, ἐόντων τε ἀρχοῦ τῶν πολεμίων καὶ
 προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ 25
 ἡμύνετο καὶ τοῦτο μὲν Ἰσπαθρίνην παῖει ἐς τὸν μηρόν,
 τοῦτο δὲ Ἰνταφρένεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη
 μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφρένης, οὐ
 μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὔτερος τρα-
 ματίζει τούτους, ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεῖτε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν 30

χρηστὰ ἐγίνετο, ἣν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν
 ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσ-
 θεῖναι τὰς θύρας. καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ τὰ
 δύο, Δαρειὸς τε καὶ Γωβρύης· συμπλακέντος δὲ Γω-
 5 βρούεω τῷ μάγῳ ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπόρεε οἷα ἐν
 σκοτεῖ, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν
 δέ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης εἶρετο ὃ τι οὐ
 χραῖται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· Προμηθεόμενος σέο, μὴ
 πλήξω· Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· Ὡθεὶ τὸ ξίφος καὶ δι'
 10 ἀμφοτέρων. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος ὥσέ τε τὸ ἐγχει-
 ρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. ἀποκτείναντες δὲ 79
 τοὺς μάγους καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τοὺς
 μὲν τρωματίας ἑστυῶν αὐτοῦ λείπουσιν καὶ ἀδυνασίης
 εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος, οἱ δὲ πέντε αὐ-
 15 τῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθρονον ἔξω, βοη-
 τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους
 ἐπεκαλέοντο ἐξηγεόμενοι τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες
 τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων
 τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες τό (τε)
 20 γεγονὸς ἐκ τῶν ἐπὶ καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην ἐδι-
 καίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν, σπασάμενοι δὲ
 τὰ ἐγχειρίδια ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὗρισκον· εἰ
 δὲ μὴ νυξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον·
 ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσιν Πέρσαι κοινῇ μάλιστα
 25 τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ
 κέκληται ὑπὸ Περσέων μαροφόνια, ἐν τῇ μάγον οὐδένα
 ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑστυοῦς
 οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

Ἐπεῖτε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐντὸς πέντε ἡμε- 80
 30 ρέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μά-

γοισι περὶ τῶν πάντων πρηγμάτων, καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ
 πρήγματα, λέγων τάδε· Ἐμοὶ δοκέει ἓνα μὲν ἡμέων
 μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ οὔτε ἀγα- 5
 θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίῃ, τῇ
 ἕξεστι ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σιάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν 10
 ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ
 ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει
 πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις κεκορημένος ἔρδει
 πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε 15
 τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ
 ἀγαθά· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέ-
 φυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ
 ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν ἀστῶν, διαβο-
 λὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστότατον δὲ πάν- 20
 των· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμάξης, ἄχθεται ὅτι
 οὐ κάρτα θεραπεύεται, ἦν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄ-
 χθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων·
 νόμαιά τε κινέει πάτρια καὶ βιάται γυναικας κτείνει
 τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν οὖνομα 25
 πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην, δεύτερα δὲ τούτων
 τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν· πάλῳ μὲν ἀρχὰς ἄρχει,
 ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ
 κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην μετέντας ἡμέας
 μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι 30

τὰ πάντα. Ὅτάνης μὲν δὴ ταύτην [τὴν] γνώμην ἐσέ-
 φερε, Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτρέπειν, λέ- 81
 γων τάδε· Τὰ μὲν Ὅτάνης εἶπε τυραννίδα παύων,
 λελέχθω κάμοι ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέ-
 5 ρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε· ὁμίλου
 γὰρ ἀχρηίου οὐδέν ἐστι ἀσυνετώτερον οὐδὲ ὕβριστό-
 τερον. καίτοι τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς
 δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχε-
 τόν. ὁ μὲν γὰρ εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει, τῷ δὲ
 10 οὐδὲ γινώσκειν ἐνι· κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι ὃς οὕτ' ἐδι-
 δάχθη οὔτε εἶδε καλὸν οὐδὲν [οὐδ'] οἰκίον, ὥθῃ τε
 ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ
 εἵκελος; δῆμῳ μὲν νυν, οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι,
 οὗτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέ-
 15 ξαντες ὁμιλίην τούτοισι περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ
 δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν
 οἶκος ἄριστα βουλευμάτων γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ
 ταύτην γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο
 γνώμην, λέγων· Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς 82
 20 τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλι-
 γαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάν-
 των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ
 ὀλιγαρχίης καὶ μουνάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω.
 ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη·
 25 γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρεώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμή-
 τως τοῦ πλήθους, σιγῷ τε ἂν βουλευμάτων ἐπὶ δυσμε-
 νέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι
 ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ
 φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλούμενος κο-
 30 ρυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾷν ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλή-

λοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν
 στασιῶν φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μουνναρχίην,
 καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δῆμον
 τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι·
 κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἐχθρα μὲν
 οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ
 κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ
 τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δῆμον τοὺς
 τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ
 ὑπὸ τοῦ δῆμον, θωμαζόμενος δὲ ἀν' ὧν ἐφάνη μου-
 νάρχος [έων]· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μου-
 νρχία κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἑπεί πάντα συλλαβόντα εἰ-
 πεῖν, κόθιν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίῃ ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος;
 κότερα παρὰ δῆμον ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μονάρχου; ἔχω
 τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα
 τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρὶς τε τούτου πατρίους
 νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.

- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο, οἱ δὲ τέσ-
 σερες τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσ-
 σώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων
 ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· "Ἄνδρες στασιῶ-
 ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα
 γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψάντων τῷ
 Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνο ἔληται, ἢ ἄλλῃ τινὶ μη-
 χανῇ· ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ
 ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι
 τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε
 αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου
 εἰπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον οἱ ἕξ ἐπὶ τούτοις,
 οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου

κατῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευ-
 θέρη ἐοῦσα Περσέων καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτῇ
 θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ 84
 λοιποὶ τῶν ἐπτὰ ἐβουλεύοντο ὥς βασιλέα δικαιοτάτα
 5 στήσουνται. καὶ σφι ἔδοξε Ὀτάνη μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ
 Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἐπτὰ
 ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδι-
 κὴν ἔτεος ἐκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν
 Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ
 10 δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα
 καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνη ἐξαίρετα,
 τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βα-
 σιληία πάντα τὸν βουλούμενον τῶν ἐπτὰ ἄνευ ἐσαγγε-
 λείας, ἣν μὴ τυγχάνῃ εὖδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς,
 15 γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν
 συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν
 τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶ-
 τος φθιέγξῃται ἐν τῷ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων,
 τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

20 Δαρεῖω δὲ ἦν ἱπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὖνομα 85
 ἦν Οἰβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεῖτε διελύθη-
 σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ
 τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος
 πρῶτος φθιέγξῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι αὐτῶν ἐπανα-
 25 βεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν ὦν εἴ
 τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο
 τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε·
 Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἡ βασιλέα
 εἶναι ἢ μή, θάρσει τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
 30 θόν, ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα

ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος· Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτο
 ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μηχανᾶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι,
 ὥς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστί. ἀκούσας
 ταῦτα ὁ Οἰβάρεθς ποιέει τοιόνδε· ὥς ἐγίνετο ἡ νύξ,
 τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρεῖος ἵππος ἔστειργε
 μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον κατέδησε
 καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρεῖος ἵππον καὶ τὰ μὲν πολλὰ
 περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ ἐγχρίμπτων [τῇ θηλέῃ], τέλος
 86 δὲ ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον. ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφω-
 σκούσῃ οἱ ἕξ κατὰ συνειδήσαντο παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ- 10
 πων· διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ
 τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
 κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρεῖος ἵππος
 προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
 σαντι ἀστραπὴ ἕξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπι- 15
 γενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρεῖῳ ἐτελέωσέ μιν ὥσπερ ἐκ
 συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν
 ἵππων προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον.

87 Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεθ ταῦτα μηχανήσασθαι,
 οἱ δὲ τοιάδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ- 20
 σέων), ὥς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάψας
 τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὥς δὲ
 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
 τὸν Οἰβάρεθ τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ
 Δαρεῖος ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι, τὸν δὲ αἰ- 25
 σθόμενον φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.

88 Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπερος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο,
 καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πλὴν Ἀρα-
 βίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον αὐτῷ
 Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δυν- 30

λουσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο παρέντες Καμ-
 βύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἂν
 ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρῶ-
 τούς ἐγάμεε <ἐν> Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυ-
 5 γατέρας Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην, τὴν μὲν Ἀτοσσάν
 προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτῇ
 τῷ μάγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυστώνην παρθένον. ἑτέραν δὲ
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἐγγίμε, τῇ οὖνομα ἦν
 Πάρμυς· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ
 10 τὸν μάγον κατὰδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ
 ἐπιμπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λί-
 θινον ἔστησε· ζῶον δέ οἱ ἐνὴν ἀνὴρ ἱππεύς, ἐπέγραψε
 δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σὺν
 τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ οὖνομα λέγων) καὶ Οἰβά-
 15 ρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτίσματο τὴν Περσέων βασιληίην.
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι ἀρχὰς κατεστήσατο εἰ- 89
 κοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπείας· καταστήσας δὲ
 τὰς ἀρχὰς καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας ἐτάξατο φόρους οἱ
 προσιέναι κατὰ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς
 20 πλησιοχώρους προστάσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσ-
 εχέας τὰ ἑκαστέρῳ ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς
 δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε·
 τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυ-
 λώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χρυσίον
 25 ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον
 δύναται Εὐβοϊδας ἑβδομήκοντα <καὶ ὀκτὼ> μνέας. ἐπὶ
 γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτῇ Καμβύσειῳ ἦν κατεστη-
 κος οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον· διὰ δὲ
 ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ
 30 ἄλλα λέγουσι Πέρσαι ὥς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος,

Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κῦρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι
 ἐκαπήλενε πάντα τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ὅτι χαλεπὸς τε
 ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὁ δὲ ὅτι ἡπιὸς τε καὶ ἀγαθὰ σφι
 90 πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνή-
 των τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Αἰολέων καὶ Καρῶν καὶ 5
 Λυκίων καὶ Μιληέων καὶ Παμφύλων (εἰς γὰρ ἦν οἱ
 τεταγμένος οὗτος φόρος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα
 ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομοὶ κατεστήκει·
 ἀπὸ δὲ Μυσῶν καὶ Λυδῶν καὶ Λασιονίων καὶ Καβα-
 λίων καὶ Ὑπεννέων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύ- 10
 τερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιᾷ
 ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ἦν φόρος· νομὸς τρίτος
 οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ 15
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν
 καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην
 χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δα-
 91 ρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσει- 20
 δηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκίσε ἐπ'
 οὐροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Συρίων, ἀρξάμενον ἀπὸ
 ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων
 (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τά-
 λαντα φόρος ἦν· ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη 25
 τε πᾶσα καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύ-
 προς· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ καὶ
 Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ
 Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκο-
 σμέατο) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς 30

Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν
 ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ
 ἐπιμετρεομένου σίτου προσήιε ἐπτακόσια τάλαντα· σίτου
 γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ
 5 Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέ-
 οῦσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος.
 Σατταγύδαι δὲ καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπα-
 ρύται ἐς τὸν τῶν τεταγμένοι ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν
 τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σού-
 10 σων δὲ καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας τριηκόσια· νομὸς
 ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσ- 92
 συρίης χίλια οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἕνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ
 Ἀγβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρικανίων
 15 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων πεντήκοντά [τε] καὶ τετρακόσια
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι καὶ Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται ἐς τὸν τῶν συμ-
 φέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν
 20 ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυ-
 δέκατος οὗτος. ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ 93
 τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου τετρα-
 κόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ
 δὲ Σαραρτίων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ
 25 Οὐτίων καὶ Μύκων καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκούντων
 τῇσι ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπά-
 στους καλεομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων
 πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρ-
 τος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντή-
 30 κοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος

καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ
Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος
94 καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ
τῆς Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑβ-
δομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι δὲ καὶ Σάσπειρσι 5
καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς
ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρη-
νοῖσι καὶ Μάκρωσι καὶ Μοσσυνοίοισι καὶ Μαρσί
τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκα-
τος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε πολλῷ πλείστον ἐστὶ 10
πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων καὶ φόρον ἀπαγί-
νεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια
95 τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ
ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλό-
μενον τάλαντον γίνεται ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια καὶ 15
εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον
λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοϊκῶν τα-
λάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων.
τούτων ὧν πάντων συντιθέμενον τὸ πλῆθος Εὐβοϊκὰ
τάλαντα συνελέγετο εἰς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ 20
μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα·
96 τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεῖς οὐ λέγω. οὗτος Δα-
ρεῖῳ προσήιε φόρος ἀπὸ τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Λιβύης
ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ
νῆσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ 25
μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τούτων τὸν φόρον θη-
σαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε· εἰς πίθους κεραμίνοὺς
τήξας καταχέει, πλήσας δὲ τὸ ἄγρος περιαιρέει τὸν κέ-
ραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο
ὅσον ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν καὶ φόρων ἐπιτάξεις· 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφό-
 ρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἷδε δὲ
 φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγί-
 5 νεον, Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης
 ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο,
 οἳ περὶ τε Νύσῃν τὴν ἰσθὴν κατοίκηνται καὶ τῷ Διο-
 νύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὁρτάς. [οὔτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ
 10 πλησιόχωροι τούτοισι σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ
 τῷ καὶ οἱ Καλανταῖαι Ἴνδοί, οἰκήματα δὲ ἐκτενται κατὰ-
 γαῖα.] οὔτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἰ-
 15 κοσι. Κόλχοι δὲ <τὰ> ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν καὶ οἱ
 προσεχές μέχρι Κανκάσιος ὄρεος (ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος
 ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται, τὰ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον τοῦ
 Κανκάσιος Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει), οὔτοι ὧν
 δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 20 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά-
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 ταῦτα μὲν οὔτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλεῖ ἐκό-
 μιζον. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοί, 98
 ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι,
 25 τρόπῳ τοιῷδε κτῶνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ
 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν,
 τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ
 ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 Ἴνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημίη ἐστὶ διὰ
 30 τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνηα Ἰνδῶν καὶ οὐκ

ὁμόφωνα σφίσι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν νομάδες εἰσί, οἱ δὲ
 οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ
 ἰχθύας σιτέονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλα-
 μίνων ὀρμώμενοι· καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον
 ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα 5
 φλοῖνην· ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμήσωνται καὶ
 κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμῶν τρόπον καταπλέξαντες ὥς
 99 θώρηκα ἐνδύνουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ
 οἰκέοντες τούτων νομάδες εἰσί, κρεῶν ἐδεσται ὤμων,
 καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγον- 10
 ται χρᾶσθαι· ὅς ἂν κάμη τῶν ἄστῶν, ἦν τε γυνὴ ἦν
 τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μαλιστὰ οἱ ὀμιλέ-
 οντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ
 τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι· ὁ δὲ ἄπαρνος ἐστὶ μὴ
 μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι ἀποκτείναντες 15
 κατευωχέονται. ἡ δὲ ἂν γυνὴ κάμη, ὥσαύτως αἱ
 ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι
 ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες
 κατευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες
 αὐτῶν ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πί- 20
 100 πτοντα πάντα κτείνουσι. ἐτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅδε
 ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον οὔτε τι
 σπείρουσι οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι, ποιηφάγε-
 ουσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἐστί <τι> ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος
 ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέ- 25
 γοντες αὐτῇ τῇ κάλυκι ἔψουσὶ τε καὶ σιτέονται. ὅς δ'
 ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἐρημον κέ-
 εται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος οὔτε κά-
 101 μνοντος. μεῖζις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα
 πάντων ἐμφανής ἐστὶ κατὰ περ τῶν προβάτων, καὶ τὸ 30

χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰ-
 θίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναι-
 κας, οὐ κατὰ περ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐστὶ λευκὴ,
 ἀλλὰ μέλαινα κατὰ περ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ
 5 Αἰθίοπες ἀπίενται θορὴν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκα-
 στέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότον ἀνέμου
 καὶ Δαρείου βασιλέος οὐδαμὰ ὑπῆκουσαν. ἄλλοι δὲ 102
 τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυκῇ χώρῃ
 εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου
 10 κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριόισι παρα-
 πλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι
 Ἰνδῶν καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοί εἰσι οὗτοι·
 κατὰ γὰρ τοῦτο ἐστὶ ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ
 ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες
 15 μεγάλα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἄλωπέκων δὲ
 μέξονα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλεῖ τῷ Περσέων
 ἐνθεῦτεν θηρευνθέντες. οὗτοι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεύ-
 μενοι οἰκησιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατὰ
 περ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
 20 πον, εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος
 ἡ ἀναφορεομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὴ ταύτην τὴν
 ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον· οἱ Ἰνδοί, ξευξάμενος
 ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἑκατέρωθεν
 ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ
 25 αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὥς
 νεωτάτων ἀποσπάσας ξεύξει· αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἵππων
 οὐκ ἦσσονες ἐς ταχυτήτά εἰσι, χωρὶς δὲ ἄχθεα δυνα-
 τώτεραι πολλὸν φέρειν. τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι 103
 ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἑλλήσι οὐ συγ-
 30 γράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω.

καμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μη-
 ρους καὶ γούνατα τέσσερα, τὰ τε αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπι-
 104 σθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. οἱ δὲ
 δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξι τοιαύτῃ χρεώμενοι
 ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως ὅπως κανυμά- 5
 των τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ·
 ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται
 ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοις τοῖσι
 ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰ περ τοῖσι ἄλλοις
 μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρι οὗ ἀγορῆς διαλύ- 10
 σιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ
 μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτω ὥστε ἐν ὕδατι λόγος
 αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη
 σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς <τε> ἄλλους ἀνθρώπους
 καὶ τοὺς Ἴνδους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίας 15
 γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ περ τοῖσι ἄλλοις ὁ ἐωθινός.
 καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιδὼν ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ
 105 δυσμῇσι ἔων καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι
 ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες
 ταῦτα τῆς ψάμμου τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω· 20
 αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὥς δὴ λέγεται ὑπὸ Περ-
 σέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ
 ἐτέρῳ ὅμοιον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς
 Ἴνδους τῆς ὁδοῦ ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι,
 οὐδένα ἂν σφειων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας 25
 τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἥσσονας θέειν τῶν θηλέων,
 [καὶ] παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέ-
 ρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλιποι
 τέκνων ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω
 του χρυσοῦ οὕτω [οἱ] Ἴνδοι κτῶνται, ὥς Πέρσαι 30

φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυ-
σόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα¹⁰⁶
ἐλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλ-
5 λιστα κεκρημέναις ἐλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ
ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγω
πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἔμψυχα <τὰ>
τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινά, πολλῶ μὲζω ἢ ἐν τοῖσι
ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, πάρεξ τῶν ἵππων (οὔτοι δὲ ἐσ-
10 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νησαίων δὲ καλευμένων
ἵππων), τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν
ὀρυσόμενος, ὁ δὲ καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὁ δὲ
ὥσπερ ἐσήμηνα ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια
αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προσφέροντα καὶ
15 ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν δίων· καὶ ἐσθῆτι Ἴνδοι ἀπὸ τού-
των τῶν δενδρέων χρέωνται. πρὸς δ' αὖ μεσαμβροίης¹⁰⁷
ἐσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρέων ἐστί, ἐν δὲ
ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πασέων φυό-
μενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ κινάμωμον καὶ λή-
20 δανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπετέως
κτῶνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέ-
γουσι τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλληνας Φοί-
νικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ
δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὕφιεσ ὑπόπτεροι, σμι-
25 κροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι πλή-
θει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἷ περ ἐπ'
Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύ-
νονται ἀπὸ τῶν δενδρέων ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.
λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὥς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμπλατο¹⁰⁸
30 τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἶόν

τι καὶ κατὰ τὰς ἐχίδνας [ἡπιστάμην] γίνεσθαι. καί
 κως τοῦ θείου ἢ προνοίῃ, ὥσπερ καὶ οἰκός ἐστι, ἐοῦσα
 σοφῇ, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα,
 ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλίπη
 κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγονα. 5
 τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου
 καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν
 ἐστι· ἐπικυῖσκειται μῦνον πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν
 δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ
 ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέεται. 10
 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυ-
 ρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἓν·
 τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ
 δὲ αἷτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μητρὶ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας 15
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους ἀμύσσει τὰς μήτρας,
 αὐξόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγραφῶν·
 πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται
 109 αὐτέων ὑγιᾶς οὐδέν. ὥς δὲ καὶ αἱ ἐχίδναι τε καὶ οἱ
 ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις εἰ ἐγίνοντο ὥς ἡ φύσις 20
 αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν
 δ' ἐπεὶ ἄνθρωποι καταξέονται κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ
 ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν ἢ
 θήλεα ἄπτεται τῆς δειρῆς καὶ ἐμφῦσα οὐκ ἀνιᾷ πρὶν
 [ἂν] διαφάγη. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρώπῳ τῷ 25
 εἰρημένῳ, ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιγύδε ἀποτίνει τῷ ἔρ-
 σενι· τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ
 τέκνα διεσθίει τὴν μητέρα, διαφαγόντα δὲ τὴν νηδὺν
 αὐτῆς οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις
 ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίκτουσί τε ὥα καὶ 30

ἐκλέπουσι πολλόν τι χοῦμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν νυν
 ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν [τὴν] γῆν εἰσι, οἱ δὲ ὑπόπτεροι
 ἔοντες ἄθροοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ·
 κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

- 5 Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀρά-110
 βιοι, τὴν δὲ κασίην ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσησι
 καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον
 πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην·
 ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ
 10 ἐν αὐτῇ ἀλλίξεταί κου θηρία πετρωτά, τῇσι νυκτερίσι
 προσεΐκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν
 ἄλκιμα· τὰ δεῖ ἀπαμυννομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἔτι 111
 τούτων θωμαστώτερον συλλέγουσι· ὅκου μὲν γὰρ γί-
 15 νεται καὶ ἥτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι
 εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ οἰκότι χρεώμενοι ἐν τοῖσδε
 χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι δὲ Διόνυ-
 σος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν
 ταῦτα τὰ κάρφεια τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες
 20 κινάμωμον καλέομεν, φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσ-
 σιάς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκορήμνοισι
 ὄρεσι, ἐνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς
 ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε, βοῶν
 τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑπο-
 25 ζυγίων τὰ μέλα διαταμόντας ὥς μέγιστα κομίζειν ἐς
 ταῦτα τὰ χωρία καὶ σφεα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων
 ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπε-
 τομένας αὐτῶν τὰ μέλα [τῶν ὑποζυγίων] ἀναφορέειν
 ἐπὶ τὰς νεοσσιάς, τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρ-
 30 ρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω

τὸ κινάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι
 112 ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι
 Ἀράβιοι λάδανον, ἐτι τούτου θωμασιώτερον γίνεται.
 ἐν γὰρ δυσοδομοτάτῳ γινόμενον εὐωδέστατόν ἐστι· τῶν
 γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται 5
 ἐγγινόμενον οἶον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ'
 ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί, θυμινῶσί τε μάλιστα τοῦτο
 Ἀράβιοι.

113 Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων περὶ εἰρήσθω, ἀπόξει δὲ
 τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὥς ἡδύ. δύο δὲ 10
 γένεα οἷων σφι ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέ-
 ρωθι ἐστι· τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μα-
 κράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἴ τις ἐπεῖη
 σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
 γῇ τῶν οὐρέων· νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπί- 15
 σταται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες
 ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος
 τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα [ἐκάστην] καταδέοντες. τὸ δὲ
 ἕτερον γένος τῶν οἷων τὰς οὐράς πλατέας φορέουσι
 καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος. 20

114 Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύ-
 νοντα ἥλιον ἢ Αἰθιοπίῃ χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων·
 αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν καὶ ἐλέφαντας ἀμ-
 φιλαφείας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβενον καὶ
 ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. 25

115 Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν
 τῇ Αἰβύῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων
 ποταμὸν ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνε- 30

μον, ἀπ' ὅτεν τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστί, οὔτε
 νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος
 ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ [ὁ Ἡριδανὸς] αὐτὸ κατη-
 γορεύει τὸ οὔνομα ὥς ἐστι Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρβαρον,
 5 ὑπὸ ποιητέῳ δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐ-
 τόπτεω γενομένου δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν,
 ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ
 ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ καὶ τὸ
 ἤλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι 116
 10 πλείστος χρυσὸς φαίνεται ἑών. ὅπως μὲν γινόμενος,
 οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲκ
 τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μοννοφθάλ-
 μους. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μοννόφθαλμοι
 ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι
 15 ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασι περι-
 κληῖναι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργονσαι τὰ
 κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα ἔχειν
 <τὰ> αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον ὄρεϊ 117
 20 πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ ὄρεος εἰσι πέντε· τοῦτο
 τὸ πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὖροις ἐὼν
 Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑγκανίων καὶ Πάρθων καὶ
 Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων, ἐπεῖτε δὲ Πέρσαι ἔχουσι
 τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικλη-
 25 ῖοντος ὄρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἷ
 ἐστὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος
 πενταχοῦ τούτων τῶν εἰρημένων τὰς χώρας, διὰ δια-
 σφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοις, ἐπεῖτε δὲ ὑπὸ τῷ
 Πέρσῃ εἰσί, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν
 30 ὄρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς πύλας ἐπ' ἐκάστη διασφάγι

ἔστησε, ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδίου τὸ ἐντὸς τῶν ὁρέων πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόν-
 τος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν.
 οὗτοι ὦν οἷ περ ἔμπροσθε ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι,
 οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι συμφορῇ μεγάλη διαχρέων- 5
 ται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὥσπερ καὶ
 τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι, τοῦ δὲ θέρους σπείροντες
 μελίην καὶ σήσαμον χρηρίζονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν
 ὦν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς
 τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς 10
 θύρας τοῦ βασιλέως βοῶσι ὠρνόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς
 τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν
 τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὰν δὲ διάκορος
 ἢ γῆ σφεων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ
 πύλαι ἀποκληθῆναι, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλ- 15
 λοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δ' ἐγὼ
 οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησόμενος ἀνοίγει
 πᾶρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

118 ΤΩΝ δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπὶ τὰ ἀνδρῶν ἓνα
 αὐτῶν Ἰνταφρένεα κατέλαβε ὑβρίζοντα τάδε ἀποθανεῖν 20
 αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα
 ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ
 νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἔσοδον
 εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἣν μὴ γυναικὶ τυγ-
 χάνῃ μισγόμενος βασιλεὺς. οὐκ ὦν δὴ Ἰνταφρένης 25
 ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἐπτά,
 ἐσιέναι ἤθελε· ὁ δὲ πυλὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ
 περιώρων, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ
 δὲ Ἰνταφρένης δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν ποιεῖ
 τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκην ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ 30

τε ὅτα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν
 τοῦ ἵππου περὶ τοὺς ἀνχένας σφέων ἔδησε καὶ ἀπῆκε.
 οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἑωυτοὺς καὶ τὴν αἰτίην 119
 εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ ἄρρω-
 5 δήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἕξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα,
 μεταπεμπόμενος ἓνα ἕκαστον ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ
 συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεῖτε δὲ ἐξέμαθε ὥς
 οὐ σὺν κείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε
 τὸν Ἰνταφρένεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰ-
 10 κήιους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγε-
 νέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβὼν δὲ
 σφεας ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰντα-
 φρένεος φοιτῶσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε
 ἂν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τῷ τὸ τοῦτο τὸν
 15 Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτιραὶ μιν, πέμψας δὲ ἄγγελον ἔλεγε
 τάδε· ὦ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν
 δεδεμένων οἰκήσιον ῥύσασθαι τὸν βούλει ἐκ πάντων.
 ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνετο τάδε· Εἰ μὲν δὴ μοι
 διδοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 20 τὸν ἀδελφεόν. πνυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θα-
 μάσας τὸν λόγον πέμψας ἠγόρευε· ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε
 βασιλεὺς τίνα ἔχουσα γνώμην τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ
 τέκνα ἐγκαταλιποῦσα τὸν ἀδελφεὸν εἴλεν περιεῖναι τοι,
 ὃς καὶ ἀλλοτριώτερός τοι τῶν παίδων καὶ ἥσσον κεχα-
 25 ρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· ὦ
 βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων
 ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ
 δὲ καὶ μητὴρ οὐκέτι μεν ζώντων ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος
 οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη
 30 ἔλεξα ταῦτα· εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρεῖῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ

καί οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δὲ κον μάλιστα τὴν Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τάδε. ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρχος Ὀροΐτης ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου οὐδὲ ἰδὼν πρότερον ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὥς μὲν οἱ 10 πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροΐτα καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ οὖνομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκεα συμπεσεῖν· κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν τὸν Μιτρο- 15 βάτεα τῷ Ὀροΐτῃ προφέροντα· Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει. 20 οἱ μὲν δὴ μὴν φασι τοῦτο ἀκούσαντα καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνειδέει ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὔτω τὸν εἰπαντα ταῦτα τεύσασθαι ὥς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, δι' ὅντινα 121 κακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροΐτα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον 25 (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται), καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον· καὶ κως εἴτε ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροΐτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα 30

τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι καὶ τὸν Πολυ-
 κράτεα (τυχεῖν γὰρ ἀπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον)
 οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν ¹²²
 δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυ-
 5 κράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις
 βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Ὀροίτης ἰζόμενος ἐν Μα-
 γνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένῃ ἔπεμπε
 Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην
 φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυ-
 10 κράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων ὃς
 θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσ-
 σίου καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς
 θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πο-
 λυκράτης [ἐστὶ] πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης
 15 τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτά μιν διανοεύ-
 μενον ὁ Ὀροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε· Ὀροίτης
 Πολυκράτῃ ὧδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε
 πρήγμασι μεγάλοισι καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ
 τὰ φρονήματα. σύ νυν ὧδε ποιήσας ὀρθώσεις μὲν
 20 σεαυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμ-
 βύσης ἐπιβουλεύει θάνατον καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται
 σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν καὶ χρήματα,
 τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν
 τε χρημάτων ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι
 25 ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι
 πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω. ταῦτα ¹²³
 ἀκούσας Πολυκράτης ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο· καὶ κως
 ἱμείροτο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα
 κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου ἄνδρα τῶν ἀστών,
 30 ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον

τούτων τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυ-
 κράτεος ἔοντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἥραιον.
 ὁ δὲ Ὀροίτης μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἔοντα προσδόκι-
 μον ἐποίησε τοιάδε· λάρνακας ὅκτὼ πληρώσας λίθων
 πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς 5
 τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε, καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας
 εἶχε ἐτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θεησάμενος
 124 ἀπήγγελλε τῷ Πολυκράτει. ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαν-
 τίων ἀπαγορευόντων πολλὰ δὲ τῶν φίλων ἐστέλλετο
 αὐτὸς ἀπιέναι, πρὸς δὲ καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν 10
 ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι
 μετέωρον ἔοντα λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι
 δὲ ὑπὸ τοῦ Ἥλιου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν παντοίῃ
 ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτα παρὰ τὸν
 Ὀροίτα, καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόν- 15
 τερον ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, ἣν σὼς ἀπονο-
 στήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ
 ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρ-
 θενεύεσθαι [πλέω χρόνον] ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερεῖσθαι.
 125 Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλῆς ἀλογήσας ἔπλεε παρὰ 20
 τὸν Ὀροίτα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκῆδεα τὸν Καλλιφῶντος
 Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἱητρὸν τε ἔοντα καὶ τὴν τέχνην
 ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἐωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς
 τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς, οὔτε 25
 ἐωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἐωυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ
 μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν
 ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτει
 μεγαλοπρεπεῖν συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ
 ἀξίως ἀπηγγέσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ οἱ 30

ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας
 ἕωυτῷ χάριν εἰδέναι ἔοντας ἐλευθέρους, ὅσοι δὲ ἦσαν
 ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος
 5 ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὕψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν
 γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς, ὅπως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
 ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτης
 μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, [τῇ
 οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.]

10 Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὅροίτεα Πολυ- 126
 κράτης τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω
 θάνατον καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῇσι
 Σάρδισι Ὅροίτης ὠφέλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μή-
 δων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
 15 ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυ-
 λείου ὕπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτηα
 ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεω τὸν παῖδα Κρανά-
 σπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξύβρισε
 παντοῖα καὶ τινα ἀγγραφίον ἐλθόντα Δαρείου παρ’
 20 αὐτόν, ὥς οὐ πρὸς ἡδονήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα,
 κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ’
 ὁδόν, ἀποκτείνας δὲ μιν ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος 127
 δὲ ὥς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμει τὸν Ὅροίτεα τείσασθαι
 πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν καὶ μάλιστα Μι-
 25 τροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰδέης στρα-
 τὸν ἐπ’ αὐτόν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἔτι
 τῶν προηγμάτων καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχήν καὶ τὸν
 Ὅροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν, τὸν
 χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν
 30 τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ

ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων
 τοὺς λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τίς ἄν
 μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστὰς ἐπιτελέσειε σοφίη καὶ μὴ
 βίη τε καὶ ὁμίλῳ; ἐνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον
 οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς <ἄν> μοι Ὀροίτεα ἢ ζῶοντα 5
 ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας
 οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν δύο ἡμέων
 ἥϊστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο
 δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ
 κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὦν 10
 μῆζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος
 128 ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῶν
 δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων
 ποιέειν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κε-
 λεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων 15
 Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος ποιέει
 τάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἐόντα
 πρηγμάτων σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου, μετὰ
 δὲ ἦε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ καὶ
 Ὀροίτεω εἰς ὕψιν ἐλθὼν τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον περι- 20
 αιρεόμενος ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ ἑπι-
 λέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιληῖους οἱ πάντες ὑπαρ-
 χοὶ ἔχουσι· ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων ἐδίδου
 τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ οἱ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν ἀπὸ
 Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομένους 25
 μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως,
 διδοὶ ἄλλο ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
 Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.
 οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν
 δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, 30

ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοὶ
 τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ· Βασιλεὺς Δαρεῖος
 Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.
 οἱ δὲ δορυφόροι ὥς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς
 5 ἀκινάκας κτείνουνσι παραντῖκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα
 τὸν Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω 129
 χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρίων ἀποθνή-
 10 σκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυ-
 ροτέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν
 εἶναι Αἰγυπτίαν τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν
 ἱητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ
 15 βιάμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἐπτὰ
 μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος
 κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἵχετο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ
 ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως παρακούσας τις πρότερον
 20 εἶναι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιῆτεω Δημοκίδεος τὴν
 τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν τα-
 χίστην παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὥς ἐξεῦρον ἐν
 τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις ὅκον δὴ ἀπημελημένον,
 παρῆγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθη-
 μένον. σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν 130
 25 τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων
 μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπε-
 στερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπι-
 στάμενος καὶ τοὺς ἀγαρόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγας
 τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα
 30 δὴ ὧν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι,

ὁμιλήσας δὲ ἰητροῦ φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ ὥς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγίέα μιν [έόντα] ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσσεσθαι. δωρε- 5 εται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ξεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπείρετο εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγίέα ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἐωντοῦ γυναικας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς 10 γυναικας ὥς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλῃ τοῦ χρυσοῦ <ἐς> θήκην ἔδωρέετο Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δασιλέει δωρεῇ ὥς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπό- 15 μενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὖνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος Πολυκράτει ὠμίλησε· πατρὶ συνέιχετο ἐν τῇ Κρότωνι ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπείτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπο- λιπὼν οἶχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην [τῷ] 20 πρῶτῳ ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἰητρούς, ἀσκευῆς περ ἐὼν καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται, τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων, τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυὼν ταλάντων. 25 οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἦκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· [έγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεῦτεροι δὲ Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι 30

ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι]. τότε δὴ ὁ 132
 Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξηισάμενος Δαρεῖον
 οἶκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγε-
 γόνεε, πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι πάντα
 5 τὰλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἡ-
 τρούς, οἳ βασιλεῖα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκο-
 λοπιεῖσθαι ὅτι ὑπὸ Ἑλληνος ἡτρουῦ ἐσώθησαν, τού-
 τους βασιλεῖα παραιτησάμενος ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ μάν-
 τιν Ἥλεϊον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον
 10 ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆ-
 γμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα τάδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι· Ἀτόσση τῇ Κύρου μὲν θυγατρί, Δα-
 ρεῖον δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφν φῦμα, μετὰ δὲ
 15 ἐκραγὲν ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασ-
 σον, ἥ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη ἔφραζε οὐδενί,
 ἐπεῖτε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδεα
 καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ φᾶς ὑγιέα ποιήσκειν ἐξορκοῖ μιν
 ἥ μὲν οἱ ἀντυπουργήσκειν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς
 20 δεηθῇ, δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην
 ἐστὶ φέροντα. ὥς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος 134
 ὑγιέα ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημο-
 κίδεος ἡ Ἀτόσσα προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρεῖω λόγον
 τοιόνδε· ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάττειν,
 25 οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι.
 οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον καὶ χρημάτων μεγάλων
 δεσπότην φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρ-
 σαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω
 δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι
 30 ἐπίστανται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστειῶτα καὶ ἵνα τρι-

βωνται πολέμῳ μηδὲ σχολὴν ἄγοντες ἐπιβουλευώσιν τοι.
 νῦν γὰρ ἂν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλι-
 κίην· αὐξομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ
 φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ πρή-
 γματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ δι- 5
 δαχῆς ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· ὦ γύναι, πάντα
 ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσειν εἰρηκας· ἐγὼ γὰρ
 βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 τὴν ἑτέραν ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ
 ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει Ἄτοσσα 10
 τάδε· Ὅρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 ἕασον· οὗτοι γάρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ δέ
 μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ λόγῳ
 πυνθανομένη Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θεραπαίνας
 καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ 15
 ἄνδρα ἐπιτηδεότατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα
 τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σευ τὸν
 πόδα ἐξήσματο. ἀμείβεται Δαρειὸς· ὦ γύναι, ἐπεὶ
 τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπει-
 ρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμει- 20
 νον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι ἐς αὐτούς,
 οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἐξαγγελέουσι ἕκαστα αὐτῶν
 ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.
 135 ταῦτα εἶπε καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας 25
 δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐνετέλλετό σφι ἐπομένους Δη-
 μοκῆδεϊ διεξελεθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος,
 ὅπως τε μὴ διαδρῆσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν
 πάντως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις
 ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα ἐδέετο αὐτοῦ 30

ὥκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα
 τοῖσι Πέρσῃσι ὑπίσω ἤξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λα-
 βόντα ἄγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν·
 5 πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι πλή-
 σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοί, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα, Δημοκίδης δὲ δείσας μὴ εὖ
 ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὔτι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδόμενα
 10 ἐδέκετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωντοῦ κατὰ χώρην ἔφη κατα-
 λείψειν, ἵνα ὑπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι, τὴν μέντοι
 ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ
 τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θα-
 15 λασσαν. καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοι- 136
 νίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλή-
 ρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαῦλον μέγαν παντοίων
 ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἐπλεον ἐς τὴν
 Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἔθη-
 20 εὔντο καὶ ἀπεγράφοντο, ἐς ὃ τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνο-
 μαστὰ θεησάμενοι ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα.
 ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥησιώωνης τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλί-
 δης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια
 παρέλυσε τῶν Μηδικῶν νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοὺς τοὺς
 25 Πέρσας εἴρξε ὥς κατασκόπους δῆθεν ἔοντας· ἐν ᾧ δὲ
 οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρότωνα
 ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωντοῦ
 ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας καὶ τὰ παρέλαβε
 τῶν νεῶν ἀπέδωκέ σφι. πλείοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρ- 137
 30 σαι καὶ διώκοντες Δημοκίδεα ἀπικνέονται ἐς τὴν

Κρότωνα, εὐρόντες δέ μιν ἀγοράζοντα ἄπτοντο αὐτοῦ.
 τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν καταρρωδέοντες τὰ Περ-
 σικὰ πρήγματα προΐεναι ἔτοιμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντά-
 πτοντό τε καὶ τοῖσι σκντάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας
 προῖσχομένους ἔπεα τάδε· Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε 5
 τὰ ποιεέτε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην γενόμενον ἐξαι-
 ρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει περι-
 βρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς, ἣν
 ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατευ-
 σόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πει- 10
 ρησόμεθα; ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιήτας οὐκ ὦν
 ἐπειθον, ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκῆδεα καὶ τὸν
 γαῦλον τὸν ἅμα ἤγοντο ἀπαιρεθέντες ἀπέπλεον ὀπίσω
 ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς
 Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγε- 15
 μόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκῆδης ἀνα-
 γομένοισι, κελεύων εἰπεῖν σφεας Δαρείῳ ὅτι ἄρμοσται
 τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκῆδης γυναικα. τοῦ γὰρ
 δὴ παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὖνομα πολλὸν παρὰ βα-
 σιλέϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον 20
 τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα φανῇ
 188 πρὸς Δαρείου ἔων καὶ ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. ἀνα-
 χθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι ἐκπίπτουσι
 τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφεας δουλεύοντας ἐν-
 θαῦτα Γίλλος ἀνὴρ Ταραντίνος φυγὰς ῥυσάμενος ἀπή- 25
 γαγε παρὰ βασιλέα Δαρείου. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτοιμος
 ἦν διδόναι τοῦτο ὃ τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰ-
 ρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησά-
 μενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλ-
 λάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, 30

Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας
 γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντί-
 νοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δα-
 ρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον
 5 ἐς Κνίδον κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλοι ἐς Τάραντα·
 πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκ ὦν
 ἐπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα
 μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη, οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας
 ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδ
 10 πρῆγμα κατάσκοποι ἐγένοντο.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρέει, 139
 πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ
 τοιήνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατενο-
 μένου ἐπ' Αἴγυπτον ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον
 15 ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὥς οἶκός, κατ' ἐμπορίην,
 [οἱ δὲ στρατενόμενοι,] οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώ-
 ρης θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυ-
 κράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς καὶ φεύγων ἐκ Σάμον. τοῦ-
 τον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε· λαβὼν
 20 χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἡγόραξε ἐν τῇ
 Μέμφι. ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν
 Καμβύσεω καὶ λόγον οὐδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε
 τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συ-
 λοςῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς
 25 χλανίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος λέγει· Ἐγὼ ταύτην
 πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ περ
 οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως τοι· αἰνέσας ταῦτα ὁ Δα-
 ρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπί-
 στατο τοῦτό οἱ ἀπολωλέναι δι' εὐηθείην. ὥς δὲ τοῦ 140
 30 χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε καὶ τῷ

μάγῳ ἐπανεστήσαν οἱ ἑπτὰ καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος
 τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὥς ἡ βα-
 σιληίῃ περιελήλυθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτὲ
 αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς
 δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος 5
 οἰκίων καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα
 ἀκούσας ὁ πνλουρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ θωμάσας λέγει
 πρὸς αὐτόν· Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης τῷ ἐγὼ
 προαιδεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε
 δ' ἢ τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρέος 10
 [ὥς] εἶπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος· ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 γετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ
 πνλουρὸς τὸν Συλοσῶντα, στάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώ-
 των οἱ ἐρμηνέες τίς τε εἴη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης
 φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ 15
 περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα καὶ ὥς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ
 δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· Ὡ γενναιοτάτε
 ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἰς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί κω
 δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴση γε ἡ χάρις
 ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ' ὦν τοι 20
 χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἅπλετον δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι
 μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει
 πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ,
 μῆτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν
 πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυ- 25
 κράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὁροῖτω ἔχει δοῦλος ἡμέ-
 τερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραπο-
 141 δίσιοις. ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος ἀπέστειλλε στρατιὴν τε
 καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον,
 ἐντειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποι- 30

εἶν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης
 ἔστειλλε τὴν στρατιήν. τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ 142
 Μαιανδρίον εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυ-
 κράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βου-
 5 λομένῳ γενέσθαι οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγ-
 γέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίησε τοιάδε· πρῶτα
 μὲν Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν οὖρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί· μετὰ
 δέ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν
 10 ἀστῶν ἔλεξε τάδε· Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον
 καὶ δύνამις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι
 παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπι-
 πλήσσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γάρ μοι
 Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ
 15 οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν νῦν
 ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρ-
 χὴν τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι
 δικαίῳ γέρεα ἔμεωντῷ γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ-
 κράτεος χρημάτων ἐξαίρετα ἕξ τάλαντά μοι γενέσθαι,
 20 ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐτῷ τέ μοι καὶ
 τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευ-
 θερίου, τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην καὶ τὴν ἑλευθε-
 ρίην ὑμῖν περικτίθηναι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοις
 ἐπαγγέλλετο, τῶν δὲ τις ἐξανασταὺς εἶπε· Ἄλλ' οὐδ'
 25 ἄξιός εἰς σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακῶς καὶ
 ἔων ὄλεθρος, ἀλλὰ μᾶλλον ὄκως λόγον δώσεις τῶν
 μετεχειρίσας χρημάτων. ταῦτα εἶπε ἔων ἐν τοῖσι ἀστοῖσι 143
 δόκιμος, τῷ οὖνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ
 νόῳ λαβὼν ὥς, εἰ μετήσει τὴν ἀρχήν, ἄλλος τις ἀντ'
 30 αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐν νόῳ εἶχε

μετιέναι αὐτήν, ἀλλ' ὥς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν.
 μεταπεμπόμενος ἓνα ἕκαστον ὥς δὴ λόγον τῶν χρημά-
 των δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ
 ἐδεδέατο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος.
 ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὖνομα
 ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ
 Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας·
 οὐ γὰρ δὴ, ὥς οἴκασι, ἐβούλοντο εἶναι ἐλεύθεροι.
 144 ἐπεὶ δὲ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι κατὰ-
 γοντες Συλοσῶντα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρεται, 10
 ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἔτοιμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου
 στασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχωρήσαι ἐκ τῆς
 νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω καὶ
 σπεισαμένου τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους
 145 θέμενοι κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος κατέατο. Μαιαν- 15
 δρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεός ὑπομαργότερος, τῷ
 οὖνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὃ τι δὴ ἐξαμαρτῶν ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων 20
 Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ
 Μαιάνδριος λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἐωυτόν.
 ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν
 ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε· Ἐμὲ
 μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεωντοῦ ἀδελφεὸν καὶ 25
 ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ δήσας γοργύρης ἡξίω-
 σας, ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ
 ἄνοικον ποιέοντας οὐ τολμᾶς τείσασθαι, οὕτω δὴ τι
 ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἰ τοι σύ σφεας
 καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας 30

ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δέ σε ἐκ-
 πέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἔτοιμός εἰμι. ταῦτα ἔλεξε ὁ Χα- 146
 ρίλεως· Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὥς μὲν ἐγὼ
 δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὥς δόξαι
 5 τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ
 φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπο-
 λάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρ-
 σας ἤθελε ὥς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα
 καὶ οὕτω παραδιδόναι, εὖ ἐξεπιστάμενος ὥς παθόντες
 10 οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι
 Σαμίοισι, εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ
 τῆς νήσου τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γάρ
 οἱ κρυπτὴ διῶρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θά-
 λασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς
 15 Σάμου, τοὺς δ' ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως
 καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὕτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκέοντάς τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι τῶν Περσέων
 τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγον πλείστον ἐόντας
 20 ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίηυν, ἡ δὲ ἄλλη
 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε, πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κουροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτάνης 147
 δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας
 ἐντολάς [τε] τὰς Δαρειὸς οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο,
 25 μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων μῆτε ἀνδραποδίζεσθαι
 ἀπαθεία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον Συλοσῶντι,
 τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο,
 ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάβωσι, καὶ
 ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρα-
 30 τῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον

πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν τε ἱρῷ καὶ
 148 ἔξω ἱεροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκ-
 πλέει ἐς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν καὶ
 ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε ἐποίησε τοιάδε· ὅπως
 ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθέοιτο, οἱ μὲν θε- 5
 ράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά, ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον
 τοῦτον [τῷ] Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λόγοισι ἑὼν,
 βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκία· ὅπως δὲ
 ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαξέ τε καὶ ἐξε-
 πλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεισθαι αὐτῶν 10
 ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρις εἶπαντος Μαιαν-
 δρίου ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνεται, ὃς
 λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδίκαιον, μαθὼν δὲ ὥς ἄλ-
 λοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν· εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεινον 15
 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων κακὸν
 γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκέρουξαν Μαιάνδριον.
 149 τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι παρέδοσαν
 Συλοσῶντι ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μέντοι 20
 χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης ἐκ
 τε ὄψιος ὀνείρου καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε νοσῆσαι
 τὰ αἰδοῖα.
 150 Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου
 Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν 25
 ὅσῳ γὰρ ὁ τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἐπτά ἐπανέστησαν,
 ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορ-
 κίην παρεσκευάδατο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθαν-
 νον. ἐπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν
 τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες γυναιῖκα ἕκαστος μίαν 30

προσεξαιρέετο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐωντοῦ οἰκίων,
 τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ
 μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτάς,
 ἵνα μὴ σφραγίσκωσι τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι. πυθόμενος δὲ 151
 5 ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἐωντοῦ δύνα-
 μιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βα-
 βυλῶνα ἐπολιόρκει φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης.
 ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τεύχεος οἱ
 Βαβυλώνιοι κατωρχέοντο καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ
 10 τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος·
 Τί κάτησθε, ὦ Πέρσαι, ἐνθαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσ-
 σεσθε; τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι
 τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν
 ἡμίονον τεκεῖν. ἐπτα δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυ- 152
 15 θότος ἤδη ὁ Δαρεῖος τε ἥσχαλλε καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα
 οὐ δυνατὴ εἶναι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καίτοι πάντα
 σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει εἰς αὐτούς
 Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφεας, ἄλλοισί
 τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 20 σφεας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἶός τε ἦν ἐλεῖν.
 ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου 153
 ὅς τῶν ἐπτα ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόν-
 των, τούτου τοῦ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 25 ρας τότε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μία ἔτεκε. ὥς δὲ
 οἱ ἐξαγγέλθη καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονὸς ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμίονοι τέ-
 30 κωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-

μὴν Ζωπύρῳ ἐδόκεε εἶναι ἀλώσιμος ἢ Βαβυλῶν· σὺν
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίο-
 154 νον. ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι
 ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείου ἀπεπυνθάνετο εἰ περὶ
 πολλοῦ κάρτα ποιεέται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυνθόμε- 5
 νος δὲ ὥς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλευέτο, ὅπως αὐ-
 τὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτὴν καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται·
 κάρτα γὰρ ἐν [τοῖσι] Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργαίαι ἐς τὸ
 πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο
 ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ' ἑωυ- 10
 τὸν λωβησάμενος αὐτομολήσεις ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν
 ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἑωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον·
 ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ρῖνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν
 κόμην κακῶς περικείρας καὶ μαστιγώσας ἦλθε παρὰ
 155 Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεικε ἰδὼν ἄνδρα 15
 δοκιμώτατον λελωβημένον, ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπη-
 δήσας ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησά-
 μενος καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· Οὐκ ἔστι οὗτος
 ἀνὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε
 διαθεῖναι, οὐδέ τις ἄλλοτριῶν, ὃ βασιλεῦ, τάδε ἔργα- 20
 σται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν, δεινόν τι ποιεύμενος
 Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡς σχε-
 τλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὖνομα τὸ κάλ-
 λιστον ἔθεις, φᾶς διὰ τοὺς πολιορκεομένους σεωυτὸν
 ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὃ μάταιε, λελωβημένου σεῦ 25
 θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας
 τῶν φρενῶν σεωυτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ εἶπε· Εἰ μὲν
 τοι ὑπερετίθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν με περι-
 εῖδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλόμενος ἐπρηξα. ἤδη ὦν
 ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. ἐγὼ μὲν 30

γὰρ ὥς ἔχω αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος καὶ φήσω πρὸς
 αὐτοὺς ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα. καὶ δοκέω πείσας
 σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ,
 ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύ-
 5 της ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωντοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 δεμία ἐσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον
 κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς
 ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχι-
 λίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς
 10 ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἄλλους
 κάτισον ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας
 τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν
 τῶν ἀμυνέντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειρίδιον· τοῦτο
 δὲ ἔαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην ἰδέως τὴν
 15 μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν περίξ προσβάλλειν πρὸς
 τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας
 καλεομένας καὶ Κισσίας πύλας· ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω,
 ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τὰ τε ἄλλα ἐπιτρέ-
 ψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
 20 βαλανάγρας· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν. ταῦτα ἐντειλάμενος ἦμε ἐπὶ τὰς 150
 πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὥς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος.
 ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι
 κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέ-
 25 ρην πύλην εἰρώτων τίς τε εἴη καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι.
 ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὥς εἴη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολέοι
 ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοί, ταῦτα ὥς ἤκου-
 σαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστὰς δὲ ἐπ'
 αὐτὰ κατοικτιζέτο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
 30 ἐπεπόνθεε ὑπ' ἐαυτοῦ, παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμ-

βουλευσαί οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν, ἐπεὶ γε δὴ οὐδεὶς
 πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ
 ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρεῖω δὲ
 καὶ τῇ στρατιῇ [καὶ Πέρσῃσι] μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ
 δὴ ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος καταπροΐζεται· ἐπίσταμαι 5
 δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοι-
 157 αὔτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρῶντες ἄνδρα τὸν ἐν
 Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον
 μᾶστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες
 λέγειν μιν ἀληθέα καὶ σφι ἤκειν σύμμαχον ἐπιτραπέ- 10
 σθαι ἔτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρα-
 τιῆς. ὁ δὲ ἐπεῖτε αὐτῶν τοῦτο παρέλαβε, ἐποίησε τὰ περ
 τοῦ Δαρεῖω συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ
 τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κυκλωσάμενος τοὺς
 χιλίους τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρεῖω τάξαι, τού- 15
 τους κατεφόνευσε. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι
 τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περι-
 χαρές ἐόντες πᾶν δὴ ἔτοιμοι ἦσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ
 διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας αὐτὶς ἐπιλεξάμενος
 τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δα- 20
 ρείου στρατιωτῶν τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ
 τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον
 ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκει-
 μένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλω-
 σάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ 25
 τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν [ἐν] τοῖσι Βαβυλωνί-
 οισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχο-
 158 φύλαξ ἀπεδέδεκτο. προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ
 συγκείμενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ
 πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ 30

Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡμύνοντο τὴν
 Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσαν, ὃ δὲ Ζώπυρος τὰς
 τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας
 ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων
 5 οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὔτοι μὲν ἔφευγον ἐς τοῦ
 Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱρόν, οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν
 τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὔτοι ἔμαθον
 προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον 159
 αἰρέθη, Δαρεῖος δὲ ἐπεῖτε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων,
 10 τοῦτο μὲν σφρων τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας
 πάσας ἀπέσπασε (τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν
 Βαβυλῶνα ἐποίησε τούτων οὐδέτερον), τοῦτο δὲ ὁ Δα-
 ρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχι-
 λίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι
 15 ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας
 οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὴ ὑπογίνηται, τὰδε Δα-
 ρεῖος προιδὼν ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὥς καὶ κατ'
 ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ σίτον
 προορῶντες)· ἐπέταξε τοῖσι περιοίοισι ἔθνεσι γυναῖκας
 20 ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων,
 ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν
 συνῆλθε. ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυ-
 λῶνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περ- 160
 σέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον
 25 γενομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῦθος·
 τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσέ κω ἑωυτὸν συμβα-
 λεῖν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀπο-
 δέξασθαι, ὥς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς
 ἀεικείνης μᾶλλον ἢ Βαβυλωνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ ἐούσῃ
 30 προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μέγας· καὶ γὰρ δῶρά

οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώ-
τατα καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι
μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζω-
πύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ
ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγα- 5
βύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἤντο-
μόλησε ἐκ Περσέων.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΠΗΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ 1
Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἑλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων ἐπε-
θύμησε δὲ Δαρεῖος τείσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό-
5 τεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχη
τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης
ἦρξαν, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτεα δυῶν
δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέ-
βαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους·
10 οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἤρχον τῆς Ἀσίης.
τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὁκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα
καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην
ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ
ἀντιουμένην σφίσι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν
15 Σκυθῶν γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον
πολλόν, ἐφοίτων παρὰ τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους 2
οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ
πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὅστέι-
νους, ἀυλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθέντες ἐς

τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φυσῶσι [τοῖσι στόμασι],
 ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσῶντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε
 εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσω-
 μένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ
 ἀμέλξωσι, τὸ γάλα ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα
 καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς δονέ-
 ουσι [τὸ γάλα], καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύ-
 σαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον, τὸ δ' ὑπιστάμενον
 ἦσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἄν-
 λάρβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ 10
 3 ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ
 τῶν γυναικῶν ἐπετράφη νεότης, οἱ ἐπεῖτε ἔμαθον τὴν
 σφετέρην γένεσιν, ἡντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν
 Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον
 ὀρυζάμενοι εὐρέαν κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν 15
 ὀρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ πέρα ἐστὶ μεγίστη·
 μετὰ δὲ πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντι-
 κατιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ
 οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ
 μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε· Οἶα ποιεῦμεν, ἄνδρες 20
 Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε
 κτεινόμενοι ἐλάσσονες γινόμεθα καὶ ἐκείνους κτείνοντες
 ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκῇ
 αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ
 ἵππου τὴν μᾶστιγα λέναι ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ 25
 ὥρων ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὅμοιοί τε
 καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἰδωνται μᾶστιγας
 ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι
 4 καὶ συγγνόντες τοῦτο οὐκ ὑπομενέουσι. ταῦτα ἀκού-
 σαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησαν ἐπιτελέα· οἱ δ' ἐκπλαγέντες 30

τῷ γινομένῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τείσασθαι βουλό-
 5 μενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων 5 εἶναι τὸ σφέτερον, τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῳ τῷ οὐνομα εἶναι Ταργιτάον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς
 10 τοκέας λέγουσι εἶναι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθέneos τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργιτάον, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιπόξαν καὶ Ἀρπόξαν καὶ νεώτατον Κολάξαν. ἐπὶ τούτων
 15 ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἵεναι βουλούμενον αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου
 20 προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι, τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιληίην πᾶσαν παρα-
 25 δοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξάιος γεγρονέναι 6 τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάιος οἱ Κατίαροι τε καὶ Τράσπιες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν τοὺς βασιλέας, οἱ καλέονται Παραλάται· σύμπασι δὲ εἶναι
 30 οὕνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην· Σκύθας

7 δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. γεγονέναι μὲν νυν σφέας ὧδε
λέγουσι οἱ Σκύθαι, ἔτεα δὲ σφίσι ἐπέιτε γεγόνασι τὰ
σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος
Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας
χιλίων οὐ πλέω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον 5
τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα καὶ
θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν
ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ
ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν
οὐ διενιαντίξιν· δίδοσθαι δέ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν 10
ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας
ἐούσης μεγάλης τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ
τοῖσι ἑωντοῦ καταστήσασθαι Κολάξαῖν καὶ τούτων μίαν
ποιῆσαι μεγίστην, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ
δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην [λέγουσι] ἄνεμον τῶν ὑπερ- 15
οίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρῳ οὔτε
ὄρᾶν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν
γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα
εἶναι τὰ ἀποκλιόντα τὴν ὄψιν.

8 Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν καὶ τῆς 20
χώρας τῆς κατύπερθε λέγουσι, Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν
Πόντον οἰκέοντες ὧδε. Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γη-
ρουνεω βοῦς ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην,
ἦντινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρουνεα δὲ οἰκέειν
ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον τὴν Ἕλληνες λέγουσι 25
Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείοισι τοῖσι ἔξω Ἡρα-
κλέων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ
μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ
πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν
Ἡρακλέα ὥς ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώραν 30

καλεομένην (καταλαβείν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ
 κρυμόν), ἐπειρυσάμενον τὴν λεοντήν κατυπνῶσαι, τὰς
 δέ οἱ ἵππους [τὰς] ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὥς δ' ἔγε- 9
 5 θῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι, πάντα δὲ τῆς χώρης
 ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἰλαιν καλεομέ-
 νην γῆν· ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὔρεῖν ἐν ἄνθρω μιξοπά-
 ρθενόν τινα ἔχιδναν διφυέα, τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν
 γλουτῶν εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἔνερθε ὄφιος. ἰδόντα
 10 δὲ καὶ θωμάσαντα ἐπειρέσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους
 πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι ἑαυτὴν ἔχειν καὶ οὐκ ἀπο-
 δώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μειχθῇ· τὸν δὲ Ἡρακλέα μει-
 χθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβάλ-
 λεσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὥς πλεῖ-
 15 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεί, καὶ τὸν κομισά-
 μενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν· Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐν-
 θάδε ἔσωσά τοι ἐγώ, σῶστρα δὲ σὺ παρέσχες· ἔχω γὰρ
 ἐκ σέο παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὰν γένωνται τρόφους,
 20 ὃ τι χορὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ, εἴτε αὐτοῦ κατοικίζω
 (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτῇ) εἴτε ἀποπέμπω
 παρὰ σέ. τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν, τὸν δὲ λέγουσι
 πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃ τοὺς παῖ-
 δας, τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις· τὸν μὲν ἂν ὀρεῖς
 25 αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον καὶ τῷ ζω-
 στῆρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε
 τῆς χώρης οἰκίτορα ποιεῦ· ὃς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων
 τῶν ἐντέλλομαι λείπηται, ἐκπεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ
 ταῦτα ποιεῦσα αὐτῇ τε εὐφρανέαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα
 30 ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἔτερον 10

(δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην, δόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι, 5 τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν, Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παιδῶν, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἷους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προ- 10 κείμενον ἄεθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτελέσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων, ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης ἔτι καὶ ἐς 15 τόδε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. [τὸ δὴ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη]. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

- 11 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας 20 οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην (τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων), τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθέων βουλευέσθαι ὥς στρατοῦ ἐπι- 25 όντος μεγάλου, καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων, τὴν μὲν [γὰρ] δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὥς ἀπαλλάσσεσθαι προῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν, τὴν δὲ τῶν βασιλέων διαμάχεσθαι 30

περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν
πεῖθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ
δῆμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βου-
λεύεσθαι ἀμαχητὶ τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι,
5 τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐσωτῶν κεῖσθαι ἀπο-
θανόντας μηδὲ συμφεύγειν τῷ δῆμῳ, λογισαμένους ὅσα
τε ἀγαθὰ πεπόνθασιν καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρί-
δος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. ὥς δὲ δόξαι σφι
ταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μά-
10 χεσθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας
πάντας ὑπ' ἐσωτῶν θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων
παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφῶν ἔτι δῆλός ἐστι ὁ
τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας
ποιέεσθαι, Σκύθας δὲ ἐπελθόντας λαβεῖν ἐρήμην τὴν
15 χώραν. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια 12
τείχεα, ἔστι δὲ πορθμήια Κιμμέρια, ἔστι δὲ [καὶ] χώρα
οὔνομα Κιμμερίη, ἔστι δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλεό-
μενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φυγόντες ἐς τὴν
'Ασίην τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν
20 τῇ νῦν Σινώπῃ πόλιν Ἑλλὰς οἰκῆται. φανεροὶ δὲ εἰσιν
καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον, οἱ δὲ Σκύ-
θαι ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες ἐδίωκον ἐς δ' ἐσέ-
25 βαλον ἐς [γῆν] τὴν Μηδικήν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ
τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ
βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης 13
ὁ Καῦστροβίου ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπι-
κέσθαι ἐς Ἴσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἴσση-
30 δόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μουνοφθάλ-

μους, ὑπὲρ δὲ τούτων τοὺς χρυσοφύλακας γρυῦπας, τούτων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων ἀρξάντων Ἀριμασπῶν αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθασθαι, καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσση-
 δόνας, ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων Σκύθας, Κιμμερίους δὲ οἰ-
 κέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ ὑπὸ Σκυθῶν πιεζομέ-
 νους ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέ-
 ρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι.

- 14 Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρη- 10
 ται· τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῃ
 καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἔοντα τῶν
 ἀστῶν οὐδενὸς γένος ὑποδέεστερον, ἐσελθόντα ἐς κνα-
 φήιον ἐν Προκοννήσῃ ἀποθανεῖν, καὶ τὸν κναφέα κατα-
 κλίσαντα τὸ ἐργαστήριον οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι 15
 προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου
 ἀνὰ τὴν πόλιν ὥς τεθνεὼς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισ-
 βασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν
 ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος, φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι
 ἐπὶ Κυζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν 20
 ἐντεταμένως ἀμφισβατέειν, τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ
 νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα
 ὥς ἀναιρησομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος οὔτε
 τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ
 ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον ποιῆσαι 25
 τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέ-
 15 εται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα
 μὲν αἱ πόλεις αὗται λέγουσι, τάδε δὲ οἶδα Μεταποντί-
 νοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν
 τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκο- 30

σίοισι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος <τὰ> ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ
 Μεταποντίῳ εὗρισκον. Μεταποντῖνοί φασι αὐτὸν Ἀρι-
 στήν φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεῦσαι βωμὸν
 Ἀπόλλωνος ἰδρύσασθαι καὶ Ἀριστεῶ τοῦ Προκοννησίου
 5 ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι· φά-
 ναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μύνοισι δὴ
 ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν
 ἔων Ἀριστεύς· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ.
 καὶ τὸν μὲν εἰπόντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ
 10 Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας τὸν θεὸν
 ἐπειρωτῶν ὃ τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ
 Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι, πειθο-
 μένοισι δὲ ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους
 ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριὰς ἐπω-
 15 νυμίην ἔχων Ἀριστεῶ παρ' αὐτῷ τῷ ἀνάλματι τοῦ
 Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δαφναὶ εοτασι· το δὲ
 ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυνται. Ἀριστεῶ μὲν νῦν πέρι
 τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε ὁ λόγος ὀρμηται· λέγε- 16
 20 σθαι, οὐδείς οἶδε ἀτρεκέως ὃ τι τὸ κατύπερθε ἐστί·
 οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φασμένου δύναμαι
 πνθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστεύς, τοῦ περ ὀλίγω
 πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προ-
 σωτέρω Ἰσσηδόνων αὐτὸς ἐν τοῖσι ἔπεσι ποιέων ἔφησε
 25 ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσση-
 δόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς
 ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξι-
 κέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμ- 17
 πορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι
 30 πάσης τῆς Σκυθίης), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδα

νέμονται ἔοντες Ἑλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο
 ἔθνος οἱ Ἀλιζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλι-
 πίδααι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτὰ Σκύθησι ἐπασκέουσι,
 σίτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ
 σκόροδα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλιζώνων 5
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπείρουσι
 τὸν σίτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσι. τούτων δὲ κατ' ὑπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί, Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον
 ἔρημος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ
 τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βο- 10
 18 ρυσθένεος. ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θα-
 λάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω ἰόντι
 οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἑλληνες οἱ οἰκέοντες
 ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέονσι Βορυσθενεῖτας, σφέας
 δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι 15
 νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ,
 κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὖνομα κέεται Παντικάπης,
 τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα
 ἡμερέων ἑνδεκα· ἡ δὲ κατ' ὑπερθε τούτων ἔρημός ἐστι
 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, 20
 ἔθνος ἕν ἰδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τού-
 των κατ' ὑπερθε ἔρημος ἤδη ἀληθέως καὶ ἔθνος ἀνθρώ-
 19 πων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῶν
 γεωργῶν τούτων Σκυθέων διαβάντι τὸν Παντικάπην
 ποταμὸν νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπεί- 25
 ροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλή δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα
 αὕτη [γῆ] πλήν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ
 πρὸς τὴν ἡῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται
 20 χώρην κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέροον. πέρην δὲ
 τοῦ Γέροου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα βασιλήϊά ἐστι καὶ 30

Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι
 δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην ἐς τὴν Ταυρικὴν, τὸ
 δὲ πρὸς ἡῶ ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν
 5 γενόμενοι ὥρουξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 τὸ ἐμπόριον τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατή-
 κουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς
 βορέην ἄνεμον τῶν βασιλῆων Σκυθῶν οἰκεῖν Με-
 λάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαι-
 10 νων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἔρημός [ἐστὶ] ἀνθρώ-
 πων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ ποταμὸν 21
 διαβάντι οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων
 Σαυροματέων ἐστί, οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς
 Μαιήτιδος λίμνης νέμονται τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον,
 15 ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ
 ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων· ὑπεροικέουσι δὲ τούτων
 δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδίνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν
 δασέαν ὕλην παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς 22
 βορέην ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν,
 20 μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώ-
 την ἄνεμον νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ
 ἰδιον· ζῶσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχές δὲ τούτοις ἐν
 τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα
 κέεται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπῳ τοι-
 25 ῶδε· λοχᾶ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς, τὰ δὲ ἐστὶ πικρὰ ἀνὰ
 πᾶσαν τὴν χώραν· ἵππος δὲ ἐκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ
 γαστέρα κεῖσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἔτοιμός ἐστι καὶ
 κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου,
 τοξεύσας [καὶ] ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων
 30 ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι

οἰκέουσι Σκυῖται ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων
ἀποστάντες καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον.
²³ μέχρῃ μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας ἐστὶ ἡ
καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος, τὸ δ'
ἀπὸ τούτου λιθώδης τέ ἐστι καὶ τρηχέα. διεξιθόντι ⁵
δὲ καὶ τῆς τρηχέης χῶρον πολλὸν οἰκέουσι ὑπῶρεαν
ὄρεων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φα-
λακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεια
ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνὴν
δὲ ἰδίην ἰέντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες ¹⁰
δὲ ἀπὸ δενδρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ
ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκὴν μάλιστα κη·
καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει· τοῦτο
ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι, ἀπορρέει δὲ
ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν, οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ¹⁵
ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες
πίνουσι, καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
λάδας συντιθεῖσι καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ· οὐ γάρ τι σπονδαῖαι αἱ νομαὶ αὐ-
τόθι εἰσὶ. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, τὸν μὲν ²⁰
χειμῶνα ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλῳ στεγνῷ
λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδι-
κέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γάρ λεγόμενοι εἶναι. οὐδέ τι
ἀρήιον ὄπλον ἐκτέεται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέ-
ουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες, τοῦτο δέ, ²⁵
ὅς ἂν φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδι-
²⁴ κέεται· οὖνομα δέ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι. μέχρῃ μὲν νυν
τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφανείῃ τῆς χώρας
ἐστὶ καὶ τῶν ἔμπροσθε ἐθνέων· καὶ γάρ Σκυθέων τινὲς
ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πνυθέσθαι. ³⁰

καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεος τε ἐμπορίου καὶ τῶν
 ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι
 ἐς αὐτούς, δι' ἐπὶ ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπὶ γλωσσέων
 διαπρήσσονται. μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται, τὸ 25
 5 δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε
 φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα καὶ οὐδεὶς
 σφεα ὑπερβαίνει· οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἄν-
 δρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἀνθρώπους ἄλλους οἱ τὴν
 10 ἐξάμηνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι [τὴν]
 ἀρχήν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώ-
 σκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον, τὸ μέντοι
 κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον οὐ γινώσκεται οὔτε τῶν
 φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τού-
 15 των λεγόντων. νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῖσδε λέγον- 26
 ται χρᾶσθαι· ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσή-
 κοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα καὶ ἔπειτα ταῦτα
 θύσαντες καὶ καταταμόντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ
 τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα, ἀναμείξαντες δὲ
 20 πάντα τὰ κρέα δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν
 αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες καταχρυσοῦσι καὶ
 ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπε-
 τείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατὰ
 περ Ἑλλήνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι
 25 λέγονται εἶναι, ἰσοκρατές δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι
 ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι, τὸ δὲ ἀπὸ 27
 τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς
 μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας
 γρυπας εἶναι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες
 30 λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν,

καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα
 28 γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ ὀφθαλμόν. δυσχεί-
 μερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί
 ἐστὶ, ἐνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος
 γίνεται κρυμός, ἐν τοῖσι ὕδαρ ἐκχέας πηλὸν οὐ ποιή- 5
 σεις, πῦρ δὲ ἀνακαίων ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα
 πηγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ
 τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι
 στρατεύονται καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς
 τοὺς Σίνδους. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατε- 10
 λέει χειμῶν ἑών, τοὺς δ' ἐπιλοιπούς τέσσερας ψύχεα
 αὐτόθι ἐστὶ. κεχώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρό-
 πους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χει-
 μῶσι, ἐν τῷ τὴν μὲν ὥραίην οὐκ ὕει λόγου ἄξιον
 οὐδέν, τὸ δὲ θέρος ὕων οὐκ ἀνιεῖ. βρονταί τε ἡμος 15
 τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρεος
 δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὥς
 τέρας θαυμάζεται· ὥς δὲ καὶ ἦν σεισμός γένηται, ἦν τε
 θέρεος ἦν τε χειμῶνος, ἐν τῇ Σκυθικῇ τέρας νενόμι-
 σται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦ- 20
 τον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι [οὐκ] ἀνέχονται ἀρχήν· τῇ δὲ
 ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσι,
 29 ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ τὸ
 γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεα
 αὐτόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος 25
 ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἔχον ὧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνε-
 σθαι τὰ κέρεα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει
 30 κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα 30

μέν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωμάζω δέ (προσ-
 θήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζητο) ὅτι ἐν
 τῇ Ἥλειῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνέεται γίνεσθαι ἡμίονοι,
 οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος οὔτε ἄλλου φανεροῦ
 5 αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἥλειοι ἐκ κατάρης τευ
 οὐ γίνεσθαι σφίσι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὰν προσῇ ἡ ὥρη
 κυῖσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιο-
 χώρους αὐτὰς καὶ ἔπειτ' αἰ ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσι
 τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα
 10 δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. περὶ δὲ τῶν πτερῶν τῶν Σκύ- 31
 θαι λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἴ-
 νεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου
 οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτῶν γνώμην· τὰ κατ-
 ὑπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ
 15 τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός· ἥδη ὦν
 ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσιν εἶδε, οἶδε τὸ
 λέγω· οἶκε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα
 τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀνοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ
 τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα
 20 τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.
 ταῦτα μέν νυν τὰ λέγεται μακρότατα εἰρηται.

Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι 32
 λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
 ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι
 25 οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μου-
 νοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ-
 βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι,
 εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
 πολλῶ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δῆλιοι λέγουσι, φά- 33
 30 μενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν ἐξ Ὑπερβορέων

φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθίων
 ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κο-
 μίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτῳ ἐπὶ τὸν Ἀδρίην,
 ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους
 Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὴ τούτων κατα- 5
 βαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς
 Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου,
 τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλείπειν Ἄνδρον· Καρυστίους γὰρ
 εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τηνίους δὲ ἐς Δῆλον.
 ἀπικνέεσθαι μὲν νῦν οὕτω ταῦτα τὰ ἱρὰ λέγουσι ἐς 10
 Δῆλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας
 τὰ ἱρὰ δύο κούρας, τὰς ὀνομάζουσι Δῆλιοι εἶναι Ὑπερ-
 ὄχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἴ-
 νεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας
 πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες καλέονται, 15
 τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερ-
 βορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν,
 δεινὰ ποιευμένους εἰ σφεας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλ-
 λοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς
 οὖρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖσι 20
 πλησιοχώροισι ἐπισκῆπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα
 ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προ-
 πεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· οἶδα δὲ
 αὐτὸς τούτοις τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερές,
 τὰς Θρηίσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι 25
 τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης
 34 ἔρδούσας τὰ ἱρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτας οἶδα ποι-
 εύσας, τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων
 τελευτησάσῃσι ἐν Δῆλῳ κείρονται καὶ αἱ κοῦραι καὶ οἱ
 παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀπο- 30

ταμόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι ἐπὶ τὸ σῆμα
 τιθεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμισίον ἐσιόντι
 ἀριστερῆς χειρός, ἐπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη), ὅσοι δὲ
 παῖδες τῶν Δηλίων περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν
 5 τριχῶν [προ]τιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὗται μὲν
 δὴ ταύτην τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων,
 φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν, 35
 εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς
 τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον
 10 ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν
 νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν
 ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἀργὴν τε καὶ τὴν
 Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι καὶ
 σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγεί-
 15 ρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν
 τῷ ὕμνῳ τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε, παρὰ
 δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὑμνέειν
 Ὠπὶν τε καὶ Ἀργὴν ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας
 (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὅ-
 20 μους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν
 Δήλῳ), καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ
 τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τὴν Ὠπιός τε καὶ
 Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐ-
 τέων ἐστὶ ὀπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧῷ τετραμ-
 25 μένῃ, ἀγχοτάτῳ τοῦ Κηίων ἱστυτορίου.

Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ 36
 περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου
 οὐ λέγω, [λέγων] ὥς τὸν διστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν
 γῆν οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσι ὑπερβόρεοί τινες
 30 ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων

γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα νοον-
εχόντως ἐξηγησάμενον. οἱ Ὁκεανὸν τε ῥέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερεὰ ὥς ἀπὸ τόρνου, καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ [ποιεύντων] ἴσην. ἐν ὀλίγοις
γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων καὶ οἷα
τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

- 37 Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασ-
σαν τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην· τούτων δ' ὑπεροικέουσι
πρὸς βορέῳ ἀνέμον Μῆδοι, Μήδων δὲ Σάσπειρες, Σα-
σπείρων δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορρήην θά- 10
λασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδόλ. ταῦτα τέσσερα
38 ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ
τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀκταὶ διφάσαιαι ἀπ' αὐτῆς κατατεί-
νουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἐνθεν μὲν
ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη 15
παρατέταται ἐς θάλασσαν παρὰ τε τὸν Πόντον καὶ τὸν
Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ, τὰ δὲ πρὸς
νότου ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανδικοῦ κόλ-
που τοῦ πρὸς Φοινίκη κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν
μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ 20
39 ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη
τῶν ἀκτέων, ἡ δὲ δὴ ἐτέρη ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη
παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, ἡ τε Περσικὴ
καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη ἡ Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσ-
συρίης ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα εἰ μὴ 25
νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ
τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινί-
κης ἀπὸ Περσέων χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι, τὸ
δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ
ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἰ- 30

γυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρίαι μούνα.
 ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ⁴⁰
 ἔχοντά ἐστι, τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων καὶ Μήδων
 καὶ Σασπειρών καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῷ τε καὶ ἥλιον
⁵ ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα,
 πρὸς βορέῳ δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης
 ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς
 Ἰνδικῆς οἰκέεται ἡ Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἔρημος
 ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἡῷ, οὐδὲ ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον δὴ
¹⁰ τι ἐστί. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί, ἡ δὲ ⁴¹
 Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου
 Λιβύη ἦδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ
 αὕτη στευνή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες εἰσὶ ὁργυίων, αὗται
¹⁵ δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στεينوῦ τού-
 του κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἡ ἀκτὴ ἥτις Λιβύη
 κέκληται.

Θωμάζω ὧν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λι- ⁴²
 βύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ
²⁰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί· μήκετ' μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέ-
 ρας παρήκει ἡ Εὐρώπη, εὖρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβα-
 λεῖν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δημοὶ
 ἑωυτὴν ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν
 Ἀσίην οὐρίζει, Νεκῷ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρῶτον
²⁵ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν καταδέξαντος, ὃς ἐπεῖτε τὴν διώρυχα
 ἐπαύσατο ὁρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοί-
 οισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων στηλέων
 διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορρῆν θάλασσαν καὶ οὕτω ἐς
³⁰ Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ

τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν·
 ὅκως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπεί-
 ρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες
 γινοίαιτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον· θερίσαντες δ' αἱ
 τὸν σῖτον ἔπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων τρίτῳ 5
 ἔτει κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον.
 καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δὲ [δῆ] τεφ, ὥς
 περιπλέοντες τὴν Λιβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά.
 43 οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ Καρχη-
 δόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος 10
 ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δείσας τό τε μῆκος τοῦ πλόου
 καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν
 ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γάρ Ζωπύρου
 τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος 15
 αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ
 Ξέρξῳ βασιλέος ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος ἐοῦσα Δα-
 ρείου ἀδελφεῇ παραιτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέξω ξημίην
 ἐπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γάρ οἱ ἀνάγκην ἔσε-
 σθαι περιπλεῖν, ἐς δ' ἂν ἀπίκηται περιπλέον αὐτὴν ἐς 20
 τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ
 τούτοισι ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λα-
 βὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε ἐπὶ Ἡρα-
 κλέας στήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτή-
 ριον τῆς Λιβύης τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς 25
 μεσαμβρίην, περὶήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι
 μησί, ἐπείτε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω
 ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ
 βασιλέα Ξέρξην ἔλεγε φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλεῖν ἐσθῆτι φοινικίῃ διαχρεωμένους, 30

οἱ ὅκως σφεῖς καταγοιάτο τῇ νηὶ φεύγεσκον πρὸς τὰ ὄρεα καταλείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελέως αἷτιον τόδε ἔλεγε, τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι εἶναι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὗ [οἱ] συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἄεθλον ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, 10 ἐπεῖτε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότην τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, ὃς 44 βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυκῆς γῆς ἐπλεον κατὰ 20 ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας τοὺς πρότερον εἶπα ἀπέστειλε περιπλέειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι- 25 πλώσαντας Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὅμοια παρεχομένη τῇ Λιβύῃ.

Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινω- 45 σκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα οὔτε τὰ πρὸς

βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρως παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτεν μὴ εὐούση γῇ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμήια τὰ Κιμμέρια λέγουσι), οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πνθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα γυναικὸς αὐτόχθονος, ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τοῦτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Λυδοί, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ τοῦ Κότυος τοῦ Μάνεω κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίας· ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὥσπερ αἱ ἔτε-
 ραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἰσῆσαι καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἣτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίην. ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτῶν χρη-
 σόμεθα.

46 Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο [ὁ] Δαρεῖος, χωρῶν πασέων παρέχεται [ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ] ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι οὔτε

ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ <τε> Σκυθι-
 κοῦ ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα
 πάντων ἐξεύρηται τῶν ἡμεῖς ἰδμεν, τὰ μέντοι ἄλλα
 5 οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε
 ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλο-
 μένους τε ἐξευρεθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι·
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστυα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ
 φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ
 10 ἀπ' ἀρότου ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ
 ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπο-
 ροι προσμίσγειν; ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα τῆς τε γῆς 47
 ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμ-
 μάχων· ἢ τε γὰρ γῇ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη ποιῶδης τε
 15 καὶ εὐνδρός ἐστι, ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ
 τεῷ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρούχων.
 ὅσοι δὲ ὀνομαστοί τε εἰσι αὐτῶν καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ
 θαλάσσης, τούτους ὀνομανέω. Ἴστρος μὲν πεντάστομος,
 μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορυσθένης καὶ Παν-
 20 τικάπης καὶ Ὑπάκυρις καὶ Γέρρος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι
 δὲ οἷδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν 48
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωντῷ ῥέει
 καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας
 τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέ-
 25 γονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ
 δὲ οἷδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες, διὰ μὲν γε τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πό-
 ρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν, καὶ ἄλλος Τιά-
 ραντος καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρδησός. ὁ
 30 μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῶ

ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἰστροῦ τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ δεύτερος
 λεχθεὶς Τιάραντος πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον καὶ ἐλάσ-
 σων, ὁ δὲ δὴ Ἀραρὸς τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησ-
 σὸς διὰ μέσου τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον.
 οὗτοι μὲν ἀνθιγενεές Σκυθικοὶ ποταμοὶ συμπληθύνουσι 5
 αὐτόν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμ-
 49 μίσγεται τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν
 τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλ-
 λουσι ἐς αὐτόν, Ἀτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίβισις· διὰ δὲ
 Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἀθρὺς 10
 καὶ Νόης καὶ Ἀρτάνης ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ ὄρεος Ῥοδόπης Σκίος ποταμὸς μέσον
 σχίζων τὸν Αἴμον ἐκδιδότ' ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἀγγρὸς ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς
 πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγρον, ὁ δὲ 15
 Βρόγγρος ἐς τὸν Ἰστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἔοντας με-
 γάλους ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρας
 Ὀμβρικοῶν Κάρπις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἀλπις πρὸς βο-
 ρέην ἄνεμον καὶ οὗτοι ῥέοντες ἐκδιδούσι ἐς αὐτόν.
 ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξά- 20
 μενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ
 Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ
 πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθικῆς ἐσ-
 50 βάλλει. τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολ-
 λῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἰστρος 25
 ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν πρὸς ἐν συμβάλ-
 λειν ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον
 οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐκδιδούσα ἐς πλῆθος
 οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θέρεϊ καὶ χει-
 μῶνι ὁ Ἰστρος κατὰ τοιόνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκέει· τοῦ 30

μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσος περ ἐστί, ὀλίγῳ τε μέζων τῆς
 ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χει-
 μῶνος πάμπαν ὀλίγῳ, νιφετῷ δὲ πάντα χρᾶται. τοῦ
 δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα
 5 ἀμφιλαφής, τηκομένη πάντοθεν ἐκδιδοί ἐς τὸν Ἴστρον.
 αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐκδιδούσα ἐς αὐτὸν συμπληθύνει καὶ
 ὕμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ
 θέρος. ὅσῳ δὲ πλεον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλ-
 κεται ἐν τῷ θερεῖ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσοῦτῳ τὰ συμ-
 10 μισγόμενα τῷ Ἴστρῳ πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ
 περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις
 γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἑόντα.

Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκυθῆσί ἐστι ὁ 51
 Ἴστρος, μετὰ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορέω μὲν
 15 ἀνέμου ὀρμάται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης
 ἢ οὐρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ
 δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται
 καλέονται. τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμάται μὲν ἐκ 52
 τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν πέριξ
 20 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη
 αὕτη ὀρθῶς μήτηρ Ἵπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων
 ὁ Ἵπανις ποταμὸς ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχὺς καὶ γλυκὺς ἔτι, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης
 τεςσέρων ἡμερέων πλόον πικρὸς αἰνῶς. ἐκδιδοί γὰρ
 25 ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρή, ἢ με-
 γάθει σμικρὴ ἐοῦσα κινῶ τὸν Ἵπανιν, ἑόντα ποταμὸν
 ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἐστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὖροισι
 χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλιζώνων· οὖ-
 νομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ Σκυθιστὶ
 30 μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραῖ

ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ
 Ἵπτανις κατὰ Ἀλιζῶνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας
 53 ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον. τέταρτος δὲ Βορυσ-
 σθένης ποταμός, ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τού-
 των καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας 5
 οὔτι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ
 γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι συμβαλεῖν ἄλλον ποταμόν· τῶν
 δὲ λοιπῶν <ὁ> Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς
 νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται 10
 ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους, πίνεσθαι
 τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπό-
 ρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται, ποίη τε, τῇ οὐ
 σπεύρεται ἢ χώρη, βαθυτάτη. ἅλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι
 αὐτοῦ αὐτόματοι πηγνύνται ἄπλετοι. κήτεά τε μεγάλα 15
 ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρί-
 χευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν
 Γέρορον χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος
 ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου, τὸ δὲ κατύ-
 περθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι· φαί- 20
 νεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθέων
 τὴν χώραν· οὔτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα
 ἡμερέων πλόον νέμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ πο-
 ταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς, δοκέω
 δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ 25
 Βορυσθένης ῥέων γίνεται καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπτανις
 ἐς τὸντὸ ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν
 τούτων ἐὼν ἔμβολον τῆς χώρας Ἰππόλεω ἄκρη καλέ-
 εται, ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἐνίδρυσται· πέρην δὲ
 τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ἵπάνι Βορυσθενεῖται κατοίκηνται. 30

ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν, μετὰ δὲ τοῦ- 54
 τους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῷ οὐνομα Παντικάπης·
 ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ
 μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ
 5 γεωργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδοὶ δὲ ἐς τὴν Ἑλλίην, παραμει-
 ψάμενος δὲ ταύτην τῷ Βορυσθένει συμμίσγεται. ἕκτος 55
 δὲ Ἑπάκυρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ
 μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων ἐκδιδοὶ κατὰ
 Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ἑλλίην
 10 καὶ τὸν Ἀχιλλήιον δρόμον καλεόμενον. ἑβδομος δὲ 56
 Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος
 κατὰ τοῦτο τῆς χώρας ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης.
 ἀπέσχισται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ
 ἔχει τό περ ὁ χώρος αὐτός, Γέρρος, ῥέων δὲ ἐς θά-
 15 λασσαν οὐρίζει τὴν τε τῶν νομάδων χώραν καὶ τὴν
 τῶν βασιληῶν Σκυθῶν, ἐκδιδοὶ δὲ ἐς τὸν Ἑπάκυριν.
 ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τάνεκαθεν ἐκ 57
 λίμνης μεγάλης ὁρμώμενος, ἐκδιδοὶ δὲ ἐς μέζω ἐτι
 λίμνην καλεομένην Μαιήτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς
 20 βασιλείους καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλ-
 λος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὐνομά ἐστι Ἑργίς. τοῖσι μὲν 58
 δὴ ὀνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκεν-
 ἀδεται, τοῖσι δὲ κτήνεσι ἢ ποιή<ῃ> ἀναφνομένη ἐν τῇ Σκυ-
 θικῇ ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
 25 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι ὅτι
 τοῦτο οὕτω ἔχει.

Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὖπορά ἐστι, τὰ δὲ 59
 λοιπὰ νόμαια κατὰ τάδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μού-
 νους τούσδε ἱλάσκονται, Ἰστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ
 30 Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι

γυναῖκα, μετὰ δὲ τούτους Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην
 Ἀφροδίτην [καὶ Ἡρακλέα] καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάν-
 τες Σκύθαι νενομίκασι, οἱ δὲ [καλεόμενοι] βασιλῆιοι
 Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζεται δὲ
 Σκυθιστὶ Ἰστίη μὲν Ταβιτί, Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ 5
 γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος, Γῇ δὲ Ἀπί,
 Ἀπόλλων δὲ Οἰτόσυρος, οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη Ἀργίμ-
 πασα, Ποσειδέων δὲ Θαγριμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ
 βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν πλὴν Ἄρεϊ·
 60 τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέσθηκε 10
 περὶ πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως, ἐρδομένη ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον
 αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἔσθηκε,
 ὃ δὲ θύων ὕπισθε τοῦ κτήνεος ἐστεῶς σπάσας τὴν ἀρ-
 χὴν τοῦ στρόφου καταβάλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ
 ἱρήιου ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ καὶ ἔπειτα βρόχῳ 15
 περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν
 περιάγει καὶ ἀποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀνακαύσας οὔτε
 καταρξάμενος οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀπο-
 61 δείρας τρέπεται πρὸς ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθι-
 κῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης ὧδέ σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν 20
 κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι
 τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν
 τύχωσι ἔχοντες, (ἐς) λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λε-
 σβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέ-
 ζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ 25
 ὀστέα τῶν ἱρήϊων· ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ
 ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρήϊων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα
 καὶ παραμεΐξαντες ὕδωρ ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ
 αἰθεται κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρεύουσι εὐπετέως
 τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε 30

ἔωυτὸν ἐξέψει καὶ τᾶλλα ἱρήμια ἔωυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος ῥίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθε. θύουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.

- 6 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι καὶ 62
ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ Ἄρει ὧδε· κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι ἐν τῷ ἀρχηγῷ ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον. ἄνω
10 δὲ τούτου τετράγωνον ἄπεδον πεποιήται, καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἀμάρξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμῶνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδή-
15 ρεος ἱδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκῃ θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους [δ'] ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν
20 ἄνδρα ἓνα θύουσι τρόπον οὗ τῷ αὐτῷ [ῷ] καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖω· ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἄγρος καὶ ἔπειτα ἀνενεϊκάντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεω. ἄνω μὲν δὴ φορέ-
25 ουσι τοῦτο, κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ εἰς τὸν ἥερα λείψι καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήμια ἀπαλλάσσονται· χεῖρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται καὶ χωρὶς ὁ
30 νεκρός.

63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταί σφι κατεστᾶσι, ὕσλ δὲ οὔτοι
 οὐδὲν νομίζουσι οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παράπαν
 64 θέλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέαται·
 ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ
 αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, 5
 τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας
 μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά-
 βωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ
 τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος
 τῆς κεφαλῆς ἐκσεΐει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοδὸς πλευρῇ 10
 δέψει τῇσι χερσί, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρόμακτρον
 ἔκτεται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς
 ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται· ὅς γὰρ ἂν
 πλείστα [δέρματα] χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος
 κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδαρμάτων καὶ 15
 χλαίνας ἐπέινυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ περ-
 βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας
 νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι καλύπτρας
 τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέσμα δὲ ἀνθρώπου καὶ
 παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων 20
 λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας
 ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων πε-
 85 ριφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται, αὐτὰς
 δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων,
 ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας [ἕκαστος] πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν 25
 ὀφρύων ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν
 ὤμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ [ἡ]
 πλούσιος, τὴν μὲν ὤμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ κατα-
 χρυσώσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ
 ἐκ τῶν οἰκηίων, ἣν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπι 30

κρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεί. ξείνων δέ οἱ ἐλθόν-
 των τῶν ἂν λόγον ποιήηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παρα-
 φέρει καὶ ἐπιλέγει ὥς οἱ ἐόντες οἰκῆιοι πόλεμον προσ-
 εθήκαντο καὶ σφῶν αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδρα-
 5 γαθίην λέγοντες. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νο- 66
 μάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κινρᾷ κρητῆρα
 οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων τοῖσι ἄνδρες
 πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργα-
 σμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ'
 10 ἡτιμωμένοι ἀποκατέεται· ὕνειδος δέ σφί ἐστι μέγιστον
 τοῦτο· ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας
 ἀραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες
 πίνουσι ἡμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰς πολλοί, οἳ μαντεύονται 67
 15 ῥάβδοις ἰτεῖνῃσι πολλῇσι ᾧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων
 μεγάλους ἐνεῖκωνται, θέντες χαμαὶ διεξιλείσσουν αὐ-
 τοὺς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι,
 ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσιν τὰς ῥάβδους ὀπίσω
 καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφι ἡ μαν-
 20 τικὴ πατρωίῃ ἐστί, οἱ δὲ Ἑνάρεες οἱ ἀνδρόγυννοι τὴν
 Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν
 φλοιῷ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ,
 διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἑωυτοῦ καὶ διαλύων
 χρᾶ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμ- 68
 25 πεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμούντας
 μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέ-
 γουσι οὗτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὥς τὰς βασι-
 λείας ἰστίας ἐπιώρρηκε δς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν
 τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασιλείας ἰστίας νόμος Σκυ-
 30 θῆσι τὰ μάλιστά ἐστι ὁμνύειν τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον

ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῦναι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγε-
 ται οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ
 ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὥς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ
 μαντικῇ τὰς βασιληίας ἰστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ
 βασιλεύς· ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ 5
 δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μετα-
 πέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ
 οὗτοι ἐσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆ-
 σαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ
 χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· 10
 ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεῖσι
 μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρω-
 πον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων
 69 αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ
 τοιῷδε· ἐπεὰν ἄμαξαν φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξεύ- 15
 ξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντιας καὶ χεῖρας ὀπίσω
 δήσαντες καὶ στομῶσαντες κατεργνῶσι ἐς μέσα τὰ φρύ-
 γανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς
 βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες,
 πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν 20
 ὁ ὄρυμνος κατακαυθῇ. κατακαίουσιν δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας κα-
 λέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεύς, τούτων οὐδὲ
 τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ
 δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. 25

70 Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε πρὸς τοὺς ἄν ποι-
 ῶνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐργχέαντες
 αἶμα συμμίσγουσιν τῶν τὸ ὄρκιον ταμνομένων, τύψαν-
 τες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος
 καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ 30

οἷστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιούμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

- 5 Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέροισι εἰσι, ἐς δ' ὁ 71
 Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀπο-
 θάνῃ ὁ βασιλεύς, ὕρυσμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετρά-
 γωνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι
 τὸν νεκρόν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νη-
 10 δὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθείσαν, πλήρην κυπέρου
 κεκομμένου καὶ θυμιάματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ
 ἀννήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ
 ἐς ἄλλο ἔθνος. οἳ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν
 νεκρόν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκύθαι· τοῦ ὧτος
 15 ἀποτάμνονται, τρίχας περικεῖρονται, βραχίονας περι-
 τάμνονται, μέτωπον καὶ ῥίνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς
 ἀριστερῆς χειρὸς οἷστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ
 κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέως τὸν νέκυν ἐς ἄλλο
 ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἳ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον
 20 ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζον-
 τες, ἐν Γέροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων
 τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν
 θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπή-
 ξαντες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερ-
 25 τείνουσι καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ
 εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνί-
 ξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἶνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπ-
 ποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ
 30 γύρω δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποι-

ἦσαντες χοῦσι πάντες χῶμα [μέγα], ἀμιλλώμενοι καὶ
 12 προθυμέμενοι ὥς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περι-
 φερομένου αὐτῖς ποιεῦσι τοιόνδε· λαβόντες τῶν λοιπῶν
 θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεοτάτους (οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι
 ἔγγενές· οὗτοι γὰρ θεραπεύουσι τοὺς ἄν αντὸς ὁ βα- 5
 σιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θερά-
 ποντες), τούτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι
 πεντήκοντα καὶ ἵππους τοὺς καλλιστεύνοντας πεντή-
 κοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες ἐμ-
 πιπλάσι ἀχύρων καὶ συρράπτουσι· ἀψῖδος δὲ ἡμισυ ἐπὶ 10
 δύο ξύλα στήσαντες ὑπτιον καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ τῆς
 ἀψῖδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπῆξαντες τρόπον τοιούτῳ πολλὰ
 ταῦτα, ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα
 διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς
 ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέ- 15
 χουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων, αἱ δὲ ὀπισθε παρὰ τοὺς
 μηροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια
 ἐμβαλόντες [ἐς τοὺς ἵππους] κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθε
 αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεη- 20
 νίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἓνα ἕκα-
 στον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες·
 ἐπεὰν νεκροῦ ἐκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν
 διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, <τὸ> κάτωθεν [δὲ] ὑπερέχει
 τοῦ ξύλου τούτου, [τὸ] ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἐτέρου 25
 ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλω [τὸ
 13 σῆμα] ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς
 βασιλέας θάπτουσι, τοὺς δὲ ἄλλους Σκυθας, ἐπεὰν ἀπο-
 θάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ
 τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους, τῶν δὲ ἕκαστος ὑπο- 30

δεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους καὶ τῷ νεκρῷ πάν-
 των παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι· ἡμέρας δὲ τεσσε-
 ράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται.
 θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμη-
 5 σάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιεῦσι περὶ τὸ
 σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλι-
 μένα, περὶ ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμ-
 φράξαντες δὲ ὡς μάλιστα λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας
 ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε
 10 καὶ τῶν πέλων. ἔστι δέ σφι κάνναβις φρυομένη ἐν τῇ 74
 χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος τῷ λίνῳ ἐμφερε-
 στάτη. ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις. αὕτη καὶ
 αὐτομάτῃ καὶ σπειρομένη φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες
 μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιώτατα. οὐδ'
 15 ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴῃ αὐτῆς, διαγνοίῃ λίνου
 ἢ καννάβιος ἔστι· ὅς δὲ μὴ εἰδέ κω τὴν κανναβίδα, λί-
 νεον δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα. ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς 75
 καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ
 τοὺς πέλους καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 20 τοὺς διαφανέας λίθους [τῷ πυρὶ]· τὸ δὲ θυμιᾶται ἐπι-
 βαλλόμενον καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλ-
 ληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν πυρὴν ἀποκρατήσῃ. οἱ δὲ Σκύθαι
 ἀγάμενοι τῇ πυρὴν ὠρύονται· τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἔστι·
 οὐ γὰρ δὴ λούονται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα· αἱ δὲ γυ-
 25 ναῖκες αὐτῶν ὕδωρ παραχέουσαι κατασώχουσι περὶ λίθον
 τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβάνου ξύλου, καὶ
 ἔπειτα τὸ κατασώχόμενον τοῦτο παχὺ ἐὼν καταπλάσσου-
 νται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ
 σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ
 30 ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί.

76 Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι φεύγουσι αἰνῶς
 χρᾶσθαι, μήτε τέων ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥμιστα,
 ὥς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκύλη.
 τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις ἐπεῖτε γῆν πολλὴν θεωρή-
 σας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐκομί- 5
 ζετο ἐς ἥθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου
 προσίσχει ἐς Κύζικον, καὶ εὔρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν
 θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν [κάρτα] με-
 γαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἦν σῶς
 καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτά 10
 κατὰ ὥρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ παννυχίδα
 στήσειν. ὥς δὲ ἀπῖκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐς
 τὴν καλομένην Ὑλαίην (ἥ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλ-
 λῆμον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παν-
 τοίων πλέη), ἐς ταύτην δὴ καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις τὴν 15
 ὁρτὴν ἐπετέλεε πᾶσαν τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ
 ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθέων καταφρα-
 σθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ·
 ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος ὥς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποι-
 εῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τις 20
 εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασὶ μιν Σκύθαι γινώ-
 σκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὥς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τύμνεω
 τοῦ Ἀριαπείδεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου
 τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνού- 25
 ρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπείδεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν
 τῆς οἰκίης ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀπο-
 θανῶν· Ἰδάνθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ
 77 ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα
 λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὥς ὑπὸ 30

τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς
 Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὀπίσω τε ἀπονοστήσας φαίη
 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι
 ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακεδαιμονίων, τούτοισι δὲ εἶναι
 5 μῦνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ'
 οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων,
 ὁ δ' ὦν ἀνὴρ ὥσπερ πρότερον εἰρέσθη διεφθάρη. οὗ-
 τος μὲν νυν οὕτω δὴ [τι] ἔπραξε διὰ ξεινικά τε νόμια
 καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὥστε- 78
 10 ρον Σκύλης ὁ Ἀριαπείδης ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ.
 Ἀριαπείδει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων
 παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γί-
 νεται καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης, τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσ-
 σάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ χρόνῳ
 15 ὕστερον Ἀριαπείδης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργα-
 πείδης τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος, Σκύλης δὲ τὴν τε
 βασιληίην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ
 οὖνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστή, ἐξ ἧς ἦν
 Ὀρικος Ἀριαπείδει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύ-
 20 λης διαίτῃ οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν
 πρὸς τὰ Ἑλληνικά μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παι-
 δεύσιος τῆς ἐπεπαίδεντο, ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὖτε ἀγάγοι
 τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεϊτέων ἄστν
 (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι
 25 Μιλησίους), ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν
 στρατιὴν καταλίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως
 ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἐγκλησίει, τὴν στολὴν
 ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα,
 ἔχων δ' ἂν ταύτην ἡγόραζε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων
 30 οὔτε ἄλλον οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μή τίς

μιν Σκυθέων Ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν), καὶ τᾶλλα
 ἐχρᾶτο διαίτη Ἑλληνικῇ καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νό-
 μους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλεόν
 τούτου, ἀπαλλάσσετο ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν.
 ταῦτα ποιεέσκε πολλὰκις, καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βο- 5
 79 ρυσθένει καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. ἐπεῖτε
 δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοι-
 ῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλ-
 λοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φᾶσμα
 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι οἰκίης με- 10
 γάλῃς καὶ πολυτελέος περιβολῇ, τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον, τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου
 σφίγγες τε καὶ γρυῖπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέ-
 σκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκᾶν πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν
 τούτου εἵνεκα ἦσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι 15
 δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γὰρ φασι
 οἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι
 ἐνάγει ἀνθρώπους. ἐπεῖτε δὲ ἐτετέλεσθη τῷ Βακχείῳ ὁ
 Σκύλης, διεδρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς
 τοὺς Σκύθας λέγων· Ἡμῖν γὰρ καταγελᾶτε, ὦ Σκύθαι, 20
 ὅπῃ βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος
 ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακ-
 χεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε,
 ἔπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δέξω. εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ
 προεστέωτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεϊτῆς 25
 λάθρῃ ἐπὶ πύργον κάτισε. ἐπεῖτε δὲ παρήιε σὺν τῷ
 θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι,
 κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο, ἐξελθόντες δὲ
 80 ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιεν. ὥς δὲ μετὰ
 ταῦτα ἐξήλανε ὁ Σκύλης ἐς ἡῤεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι 30

προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γε-
 γονότα ἐκ τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ.
 ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ καὶ τὴν αἰτίην δι'
 ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος
 5 δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεῖτε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστροῦ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηίκες,
 μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάπτειν ἔπεμψε Σιτάλκης παρὰ
 τὸν Ὀκταμασάδην λέγων τοιαῦτα· Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων
 πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ
 10 μεν ἀδελφεόν. σὺ δέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ
 τὸν σὸν Σκύλῃν παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κιν-
 δυνεύσης μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπε-
 κηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς
 Σιτάλκῳ πεφευγὼς [τοῦτον]. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καται-
 15 νέει ταῦτα, ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ
 ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλῃν. καὶ Σιτάλκης μὲν παρα-
 λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης
 αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλ-
 λουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτω-
 20 μένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πληθὸς δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε- 81
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρι-
 θμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφεας καὶ
 ὀλίγους ὥς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι
 25 ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπά-
 νιος χῶρος, οὖνομα δέ οἱ ἔστι Ἐξαμπαῖος, τοῦ καὶ ὀλί-
 γω τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ
 κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον
 τὸν Ὑπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται
 30 χαλκήιον, μεγάλθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ στόματι τοῦ

Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέ-
 θηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους
 ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον,
 πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊόν ἐστι δακτύλων
 ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. 5
 βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὖνομα εἶναι
 Ἀριάνταν, [τοῦτον] εἰδέναι τὸ πλῆθος τὸ Σκυθέων κε-
 λεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιον ἕκαστον μίαν [ἀπὸ τοῦ
 οἴστοῦ] κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπειλεῖ.
 κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων καὶ οἱ δόξαι ἕξ 10
 αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ
 μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν
 Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ Σκυ-
 82 θέων ἤκουον. θωμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει,
 χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους καὶ ἀριθμὸν 16
 πλείστους. τὸ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον [καὶ] πάρεξ τῶν πο-
 ταμῶν [καὶ τοῦ μεγάλθους τοῦ πεδίου] παρέχεται, εἰρήσε-
 ται· ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ οἶκε
 μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ
 τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι, ἀνα- 20
 βήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥια λέξων λόγον.

83 Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας καὶ
 περιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατόν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζευγνύναι τὸν
 Θρηίκιον Βόσπορον, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς 26
 ἑὸν Δαρείου, ἐχρήζετο μηδαμῶς αὐτὸν στρατιὴν ἐπὶ Σκύ-
 θας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην.
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλευόν οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέ-
 παυτο, ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξή-
 84 λαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων 30

Ολίβαζος ἐδεήθη Δαρείου τριῶν ἐόντων οἱ παίδων καὶ
 πάντων στρατευομένων ἓνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ
 οἱ ἔφη ὥς φίλῳ ἐόντι καὶ μετρίῳ δεομένῳ πάντας
 τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Ολίβαζος περιχα-
 5 ρῆς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατιῆς ἀπολελύσθαι, ὁ
 δὲ κελεύει τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτας ἀποκτεῖναι
 πάντας τοὺς Ολίβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφα-
 γέντες αὐτοῦ ταύτῃ ἐλείποντο, Δαρεῖος δὲ ἐπεῖτε πο- 85
 ρεούμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ
 10 τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξενκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς
 ἐς νέα ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότε-
 ρον πλαγκτὰς Ἑλληνές φασι εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ
 ἱρῷ ἐθηεῖτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον· πελαγέων
 γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος, τοῦ τὸ μὲν μῆκος
 15 στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ εὖρος,
 τῇ εὐρύτατος αὐτοῦ ἐωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ
 τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος
 τέσσερες στάδιοι, μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ
 δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔξενκτο ἡ γέφυρα,
 20 ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ· τείνει δ' ἐς τὴν
 Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντίς, ἐοῦσα εὖρος
 μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ
 χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινό-
 τητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκ-
 25 διδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ
 Αἶγαῖον καλεῖται. μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηὺς ἐπί- 86
 παν μάλιστά κη κατανύει ἐν μακροημερίῃ ὀργυιὰς ἑπτα-
 κισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἤδη ὧν ἐς μὲν
 Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου
 30 μακρότατον) ἡμερέων ἑννέα πλόος ἐστὶ καὶ νυκτῶν

ὁκτώ· αὗται ἔνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τούτων στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι [εἰσι]. ἐς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο 5 νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλησποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι, παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος [οὗτος] 10 ἐκδιδοῦσαν ἐς αὐτὸν οὐ πολλῷ τερῷ ἐλάσσῳ ἑωυτοῦ, 87 ἢ Μαιῆτις τε καλέεται καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὥς ἐθεήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος· θεησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον στήλας ἔστησε 15 δύο ἐπ' αὐτῷ λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τούτων μυριάδες ἑξηριθμῆθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι, νέες δὲ ἑξακόσκιαι συνελέχθησαν. τῇσι 20 μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος 25 τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ.

88 Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεῖς τῇ σχεδίῃ τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι 30

δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψά-
μενος πᾶσαν τὴν ξεῦξιν τοῦ Βοσπόρου καὶ βασιλέα τε
Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ
5 Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδῖης,
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεῖς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

10

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ξεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο, Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα διέβαινε 89
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ, ἐπεὰν δὲ ἀπικῶνται
15 ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας
τὸν ποταμόν· τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ
Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς
τὰς Κυανέας διεκπλώσας ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου, ἀνα-
πλώσας δὲ ἀνὰ ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ
20 θαλάσσης τοῦ ποταμοῦ τὸν ἀνχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται
τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγννε. Δαρεῖος δὲ ὥς
διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδῖν, ἐπορεύετο διὰ
τῆς Θρηίκης, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ τὰς
πηγὰς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος 90
25 λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος τά
τε ἄλλα <τὰ> ἐς ἅκεσιν φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι
καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ
δυῶν δέουσαι τεσσεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέ-
ουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων εἰσὶ ψυχραί, αἱ δὲ θερμαί.
30 ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἐξ Ἥραιου τε πόλιος τῆς

παρὰ Περίνθῳ καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ
 πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρὸς
 οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν, ὃ δὲ Κοντάδεσδος
 ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὃ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἑβρον, ὃ δὲ
 91 ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι. ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν 5
 ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος ὡς ἐστρατοπεδεύσατο,
 ἥσθεις τῷ ποταμῷ στήλην ἐστήσεν καὶ ἐνθαῦτα, γράμ-
 ματα ἐγγράψας λέγοντα τάδε· Τέαρου ποταμοῦ κεφαλαι
 ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων
 ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπίκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας 10
 στρατὸν ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώ-
 πων, Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης
 τῆς ἡπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη.
 92 Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς ἀπίκετο ἐπ' ἄλλον πο-
 ταμὸν τῷ ὄννομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων 15
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε
 τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευε πάντα
 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδε-
 γμένον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέ-
 λεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλι- 20
 93 πὼν ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ
 τὸν Ἰστρον, πρῶτους αἰρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας.
 οἱ μὲν γὰρ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες καὶ ὑπὲρ
 Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, κα-
 λεύμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νιφαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας 25
 αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρεῖ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμο-
 σύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἐόν-
 94 τες ἀνδρηνότατοι καὶ δικαιοτάτοι. ἀθανατίζουσι δὲ
 τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἐωντοὺς νομί-
 ζουσι ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Σάλμοξιν δαί- 30

μονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζουσι Γε-
 βελείζιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ
 σφέων αὐτῶν ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Σάλμοξιν,
 ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ
 5 ὧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι,
 ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν
 Σάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες
 αὐτὸν μετέωρον ριπτεύουσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ
 ἀποθάνῃ ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεος ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι·
 10 ἦν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φά-
 μενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον
 ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι
 οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν
 τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,
 15 οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτε-
 ρον. ὥς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον 95
 οἰκούντων Ἑλλήνων [καὶ Πόντων], τὸν Σάλμοξιν τοῦτον
 ἔοντα ἄνθρωπον δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ, δουλεῦσαι δὲ
 Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενό-
 20 μενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνά, κτησά-
 μενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἐσωτοῦ· ἅτε δὲ κακοβίων
 τε ἔοντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν
 Σάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαίταν τε Ἰάδα καὶ
 ἦθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηῖκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμι-
 25 λήσαντα καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ
 [Πυθαγόρῃ], κατὰσκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδο-
 κεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρῶτους καὶ εὐωχέοντα ἀνα-
 διδάσκειν ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε
 οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσιν
 30 ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιέοντες ἔξουσιν τὰ πάντα

ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα καὶ ἔλεγε
ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἶκημα ἐποιέετο. ὥς δέ οἱ
παντελέως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἡφα-
νίσθη, καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα δια-
τὰτο ἐπ' ἔτεα τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε καὶ ἐπένθειον 5
ὥς τεθνεῶτα· τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ
οὕτω πιθανὰ σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε [ὁ] Σάλμοξις. ταῦτ' αὖ
96 φασὶ μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν [τούτου καὶ] τοῦ
καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι
λίην, δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Σάλμοξιν 10
τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Σάλ-
μοξις ἄνθρωπος, εἴτε ἐστὶ δαίμων τις. Γέτησι οὗτος
ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρεώ-
μενοι ὥς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ
στρατῷ.

15

97 Δαρεῖος δὲ ὥς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα-
τὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς <τε> Ἴωνας τὴν σχεδίην λύσαντας
ἔπεσθαι κατ' ἡπειρον ἑωντῷ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν
στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν καὶ ποιέειν 20
τὰ κελευόμενα Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἑὼν
Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖω τάδε, πνυθόμενος πρότερον
εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλο-
μένου ἀποδείκνυσθαι· Ὡ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις
στρατεύεσθαι τῆς οὔτε ἀρηρομένον φανήσεται οὐδὲν 25
οὔτε πόλις οἰκεομένη· σύ νυν γέφυραν ταύτην ἕα κατὰ
χώρην ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἱ περ
μιν ἔξευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον προήξωμεν εὐρόντες
Σκύθας, [ἐστὶ ἄποδος ἡμῖν], ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐρεῖν
δυνάμεθα, ἥ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής· οὐ γὰρ ἐδαισά 30

κω μὴ ἐσσωθῆωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον
 μὴ οὐ δύναμενοί σφεας εὐρεῖν πάθωμέν τι ἀλώμενοι.
 καὶ τάδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἐμεωντοῦ εἵνεκεν, ὥς
 καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν εὕρισκον ἀρίστην
 5 σοί, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐτοὺς μέντοι ἔφομαί τοι
 καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δα-
 ρεῖος καὶ μιν ἀμείβετο τοῖσδε· Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος
 ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως,
 ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι
 10 ἀμείψωμαι. ταῦτα εἶπας καὶ ἀπάσας ἄμματα ἐξήκοντα 98
 ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους
 ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
 ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετείσθω μοι, ἔχοντες δὲ
 τὸν ἱμάντα τόνδε ποιεέτε τάδε· ἐπεὰν ἐμὲ ἴδῃτε τά-
 15 χιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι
 τοῦ χρόνου λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης· ἦν δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐ-
 τῶν. μέχοι δὲ τούτου, ἐπεῖτε οὕτω μετέδοξε, φυλάσ-
 20 σετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ
 φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες ἐμοὶ μεγά-
 λως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας ἐς τὸ πρόσω
 ἠπείγετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θορηκὴ τὸ ἐς θάλασσαν 99
 25 προκέεται. κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης ἡ Σκυ-
 θικὴ τε ἐκδέκεται καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς
 εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ
 ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας ἐς μέτροσιν. ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη <ἡ>
 30 ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον

ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος.
 τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν
 φέρουσαν, ἐοῦσαν ὄρεινὴν τε χώραν καὶ προκειμένην
 τὸ ἐς πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χει-
 ρσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασ- 5
 σαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ
 τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς θάλασσαν
 φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς τὴν
 ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλήσια
 ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὥς εἰ 10
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο
 τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον [τὴν
 ἄκρην] ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου
 δήμου. λέγω δὲ ὥς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλεῖν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀττι- 15
 κῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·
 ὥς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἰήπυγες ἀρξά-
 μενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος ἀποταμοίατο μέχρι Τά-
 ραντος καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα
 πολλὰ λέγω παρόμοια τοῖσι ἄλλοις οἵκε ἡ Ταυρικὴ. 20
 100 τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε
 τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἡοίης νέ-
 μονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέ-
 ρης καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάιδος
 ποταμοῦ, ὅς ἐκδίδοι ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη 25
 ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν
 φέροντα ἀποκληῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγα-
 θύρων, μετὰ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων,
 101 τελευταίων δὲ Μελαγχλαίνων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς
 ὥς ἐοῦσης τετραγώνου, τῶν δύο μερῶν κατηκόντων 30

ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον
 καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βο-
 ρυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός, ἀπὸ Βορυσθένεός τε ἐπὶ
 τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ
 5 θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς
 κατύπερθε Σκυθῶν οἰκημένους εἰκοσι ἡμερέων ὁδός.
 ἡ δὲ ὁδός ἡ ἡμερησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέ-
 βληταί μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια
 τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ ὕρθια τὰ ἐς τὴν μεσό-
 10 γαιαν φέροντα ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν
 γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὥς οὐκ οἷοί τέ 102
 εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰδυμαχίῃ διώσασθαι μοῦνοι,
 ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ
 15 δὴ οἱ βασιλέες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὥς στρατοῦ
 ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασι-
 λέες Ταύρων καὶ Ἀγαθύρων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδρο-
 φάγων καὶ Μελαγχλαίνων καὶ Γελωνῶν καὶ Βουδίνων
 καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσδε 103
 20 χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναηγοὺς
 καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντες τρόπῳ
 τοιῷδε· καταρξάμενοι ῥοπάλῳ παίουσιν τὴν κεφαλὴν.
 οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὥς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέ-
 ουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρυται τὸ ἱρόν), τὴν δὲ
 25 κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι, οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν
 ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ
 κρημνοῦ λέγουσι ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα
 ταύτην τῇ θύουσι λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν
 τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν
 30 χειρῶσονται ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν [ἕκαστος] κεφαλὴν

ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου
ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν,
μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης· φασὶ δὲ τούτους
φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ
104 ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ ἀβρότατοι 5
ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπικούρουν δὲ
τῶν γυναικῶν τὴν μεῖξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε
ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκῆιοι ἔοντες πάντες μήτε φθόνῳ
μήτ' ἔχθρῃ χρεῶνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμια
105 Θρήξι προσκεχωρήκασιν. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέ- 10
ωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μιῇ πρότερόν σφεας τῆς
Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν
πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα
ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῖνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων
ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἰκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν 15
ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
γόητες εἶναι. λέγονται γάρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλή-
νων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὥς ἔτεος ἐκά-
στου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας
ὀλίγας καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐς τὸν τόπον κατίσταται. ἐμὲ μὲν 20
νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν
106 ἦσσαν, καὶ ὁμῶς δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγρι-
ώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἦθρα, οὔτε δίκην
νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ
εἰσὶ, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσ- 25
σαν δὲ ἰδίην (ἔχουσι), ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μοῦνοι τού-
107 των. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι
πάντες, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπανυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ
108 Σκυθικοῖσι χρεῶνται. Βουδίνοι δέ, ἔθνος ἐὼν μέγα
καὶ πολλόν, γλαυκὸν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρόν. 30

πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὖνομα δὲ τῇ
 πόλι ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον
 ἕκαστον τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν
 ξύλινον, καὶ <αἱ> οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι καὶ τὰ ἱρά. ἐστι
 5 γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρὰ Ἑλληνικῶς κατε-
 σκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλί-
 νοις, καὶ τῷ Διονύῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι καὶ βακ-
 χεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνες,
 ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες οἰκησαν ἐν τοῖσι
 10 Βουδῖνοισι· καὶ γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλ-
 ληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση 109
 χρέωνται καὶ Γελωνοί, οὐδὲ δίαίτα ἡ αὐτῇ· οἱ μὲν γὰρ
 Βουδῖνοι ἐόντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθει-
 ροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε
 15 ἐργάται καὶ σιτοφάγοι καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν
 τὴν ἰδέην ὅμοιοι οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλή-
 νων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι Γελωνοί, οὐκ ὁρθῶς
 καλούμενοι. ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέα ἰδησι
 παντοίησι· ἐν δὲ τῇ ἰδῇ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη
 20 τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ
 ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα θηρία
 τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα παρὰ τὰς σισύρνας
 παραρράπτεται, καὶ οἱ ὄρχεις αὐτοῖσί εἰσι χρήσιμοι ἐς
 ὑστερέων ἄκесιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται. 110
 25 ὅτε Ἑλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαζόνας
 καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα, δύναται δὲ τὸ οὖνομα
 τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλώσσαν ἀνδροκτόνοι· οἶορ γὰρ
 καλέουσι ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν), τότε λόγος τοὺς
 Ἑλλήνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμῶδοντι μάχῃ ἀπο-
 30 πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας

ἐδυνέατο ζωορῆσαι, τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας
 ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς
 οὐδὲ πηδαλλίοισι χρᾶσθαι οὐδὲ ἰστιίοισι οὐδὲ εἰρεσίῃ·
 ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα
 καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος 5
 ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ εἰσι γῆς τῆς Σκυθῶν
 τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων
 αἱ Ἀμαζόνες ὁδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦ-
 σαι δὲ πρώτῳ ἱποφορβίῳ τοῦτο διήρπασαν καὶ ἐπὶ
 111 τούτων ἱπαζόμεναι ἐληγίζοντο τὰ τῶν Σκυθῶν. οἱ δὲ 10
 Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ προῆγμα· οὔτε γὰρ
 φωνὴν οὔτε ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν
 θώματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι
 ἄνδρας τὴν πρώτην ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς
 αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκρά- 15
 τησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυναικας.
 βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ
 τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐωντῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι
 ἐς αὐτάς, πληθὺς εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι ἦσαν·
 τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων καὶ 20
 ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι· ἦν δὲ αὐτοὺς
 διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ
 παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύεσθαι.
 ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐτέων
 112 παῖδας ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι 25
 ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ
 Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλήσι ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν·
 προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρα-
 τοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ
 νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα 30

καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔξωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι,
 θηρεύοντές τε καὶ ληιζόμενοι. ἐποίουν δὲ αἱ Ἀμαζόνες 113
 ἑς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ
 μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων ἑς εὐμαρείην
 5 ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐποίουν
 τῶντὸ τοῦτο. καὶ τις μουνωθεισέων τινὶ αὐτέων ἐνε-
 χρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο ἀλλὰ περιεῖδε
 χρησασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συν-
 ἴεσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραξε ἑς τὴν ὑστεραίην
 10 ἐλθεῖν ἑς τῶντὸ χωρίον καὶ ἕτερον ἄγειν, σημαίνουσα
 δύο γενέσθαι καὶ αὐτὴ ἑτέραν ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος
 ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ
 δευτεράῃ ἦλθε ἑς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἕτερον
 ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὴν ὑπομένου-
 15 σαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ
 αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ 114
 δὲ συμμερίζαντες τὰ στρατόπεδα οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα
 ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμείχθη. τὴν δὲ
 φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἔδυνέατο
 20 μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον.
 ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας
 τάδε οἱ ἄνδρες· Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσιες.
 νῦν ὧν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν,
 ἀλλ' ἀπελθόντες ἑς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα· γυναῖκας
 25 δὲ ἔξομεν ὑμέας καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα
 ἔλεξαν τάδε· Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ
 τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμια ἡμῖν
 τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντί-
 ζομεν καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆια οὐκ ἐμάθο-
 30 μεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν

ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα ἐργά-
 ζονται μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὗτ' ἐπὶ θήρην
 λούσαι οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 νῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς 5
 τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος, καὶ ἔπειτα
 115 ἐλθόντες οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτῶν. ἐπεῖθοντο καὶ
 ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεῖτε δὲ ἀπολαχόντες
 τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἦλθον ὀπίσω παρὰ τὰς
 Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· Ἡμέας 10
 ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χορὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ
 χώρῳ τοῦτο μὲν ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τοῦτο
 δὲ τὴν γῆν τὴν ὑμετέρεην δηλησαμένους πολλά. ἀλλ'
 ἐπεῖτε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα
 ἡμῖν· φέρετε ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε καὶ πε- 15
 116 ρήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐπεῖθοντο καὶ
 ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν ὁδοί-
 πόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ
 τοῦ Τανάϊδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς
 Μαιήτιδος πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς 20
 τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν
 τοῦτον. καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ
 τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ'
 ἵππων ἐκφοιτῶσαι (καὶ) ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν
 ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν 25
 117 τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται
 νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρ-
 χαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες.
 τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι διακέεται· οὐ γαμέεται
 παρθένος οὐδεμία πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀπο- 30

κτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δύναμειναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἔθνέων τοὺς 118
 βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγε-
 5 λοὶ ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὥς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
 ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
 ζεύξας ἐπὶ τῷ ἀνένι τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε
 τὴν ἡπειρον, διαβὰς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρηίκας
 γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα
 10 ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ
 τοῦ μέσου κατήμενοι περιύδητε ἡμέας διαφθαρέντας,
 ἀλλὰ τῶντο νοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ
 ὧν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν
 τὴν χώραν ἢ μένοντες ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ
 15 πάθωμεν μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ
 οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον· ἥκει γὰρ ὁ Πέρ-
 σης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας,
 οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ ὑμέων ἀπέ-
 χεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέο-
 20 μεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούρους ἐστρατηλάτες ὁ Πέρσης
 τέλσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν
 αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον εἶναι οὕτω ἐπὶ
 τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὥς ἐπὶ Σκύθας
 ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεῖτε τά-
 25 χιστα διέβη <ἐς> τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν
 γινομένους ἡμεροῦται πάντας. τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει
 ὑπ' ἑωυτῷ Θρηίκας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλη-
 σιοχώρους Γέτας. ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελιομένων 119
 ἐβουλεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνέων ἦγοντες,
 30 καὶ σφεων ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι. ὁ μὲν Γελωνὸς καὶ

ὁ Βουδῖνος καὶ ὁ Σαυρομάτης κατὰ τὸντὸ γενόμενοι
 ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγάθυρος καὶ
 Νευρὸς καὶ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων
 καὶ Ταύρων τάδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο· Εἰ μὲν μὴ
 ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἄρ- 5
 ξαντες πολέμον, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε λέ-
 γειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθά, καὶ ἡμεῖς ὑπακού-
 σαντες τῷτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε
 ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἄνευ ἡμέων ἐπεκρατέετε
 Περσέων ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου, καὶ 10
 ἐκείνοι, ἐπεὶ σφας αὐτοὺς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην
 ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδίκησαμεν
 τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν οὔτε νῦν πρότεροι πειρη-
 σόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν
 ἄρξην τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς εὖ πειρησόμεθα. μέχρι 15
 δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι· ἤκειν
 γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς
 αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

120 Ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ- 20
 φανέος, ὅτε δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο, ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ φρέατα τὰ
 παρεξίλοιεν αὐτοὶ καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίην
 τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες. καὶ
 πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώ- 25
 πασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ὑπά-
 γειν, ἦν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάϊδος
 ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας, ἀπε-
 λαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν
 σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη ταύτην 30

τὴν ὁδὸν ἣ περ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληῶν,
 τὴν τε μεγάλην τῆς ἡρχε Ἰδάνθυρος καὶ τὴν τρίτην
 τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τὸν καὶ
 Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ
 5 τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων ὑπεξάγειν, ὑπι-
 όντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν
 νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων
 τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώ-
 σωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν
 10 πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι· μετὰ δὲ
 τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρεῖν,
 ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. ταῦτα οἱ Σκύθαι βου- 121
 λευσάμενοι ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προδρο-
 μους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 15 δὲ ἀμάξας ἐν τῇσί σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναικες πάσας καὶ τὰ πρόβατα [πάντα], πλὴν ὅσα σφι
 ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι τὰ ἄλλα
 ἅμα τῇσι ἀμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ
 πρὸς βορέω ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο, τῶν 122
 20 δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὥς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον
 τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστρου,
 οὗτοι μὲν τούτους εὗρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντες
 ἐστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φνόμενα λεαίνοντες.
 οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθῶν τὴν
 25 ἵππον, ἐπήρισαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων. καὶ ἔπειτα
 (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἰθυσαν) οἱ Πέρσαι
 ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ ἰθὺ Τανάιδος. διαβάντων δὲ
 τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες
 ἐδίωκον, ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξελ-
 30 θόντες ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ 123

χρόνον οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς
 Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε
 τῆς χώρας ἐούσης χέρσου· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βου-
 δίνων χώραν ἐσέβαλλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ
 ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότεν τῶν Βουδίνων καὶ κεκει- 5
 νωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο
 δὲ ποιήσαντες εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον, ἐς
 ὃ διεξεληθόντες ταύτην ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ
 ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ
 ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐοῦσα πλήθος ἐπὶ ἡμε- 10
 ρέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι,
 ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ
 Μαιητέων ἐκδιδούσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην
 Μαιῆτιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὅαρος,
 124 Τάναϊς, Σύργις. ἐπεὶ ὧν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρη- 15
 μον, παυσάμενος τοῦ δρόμου ἴδρυσεν τὴν στρατιὴν ἐπὶ
 ποταμῷ Ὁάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ὅκτῳ τείχεα ἐτείχεε
 μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἐξή-
 κοντα μάλιστα κη, τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σόα ἦν.
 ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτρέπετο, οἱ διωκόμενοι 20
 Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε ὑπέστρεφον ἐς τὴν
 Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὡς
 οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα
 μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετήκε, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦεν
 πρὸς ἐσπέρην, δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας 25
 126 εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ
 τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν ὡς ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπί-
 κετο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρησι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων,
 ἐντυχὼν δὲ ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ οὐ
 γὰρ ἀνίει ἐπὶ ὧν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβου- 30

λευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην
 συμμαχίην, πρῶτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν.
 ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ
 οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων
 5 τοὺς χώρους, ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπῆγον ἐπὶ
 τὴν Νευρίδα, ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων ἤισαν ὑπο-
 φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι
 δὲ ὄρωντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων
 καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφί ἐσβαλεῖν τοὺς Σκύθας
 10 πέμψαντες κήρυκα ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν
 τῶν σφετέρων οὖρων, προλέγοντες ὥς εἰ πειρήσονται
 ἐσβάλλοντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι
 μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νόῳ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας· Μελάγχλαινοι
 15 δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Περ-
 σέων ἅμα Σκύθησι οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο ἐπιλα-
 θόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ
 ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν
 τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο, οἱ δὲ
 20 ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο
 τοῖσι Πέρσῃσι. ὥς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο καὶ οὐκ 126
 ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα παρὰ τὸν Σκυθέων
 βασιλέα Ἰδάνθυρσον ἔλεγε τάδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί
 φεύγεις αἰεὶ, ἐξέόν τοι τῶνδε τὰ ἔτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
 25 γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεωντῶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
 γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ πανσάμενος πλά-
 νης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκεαι εἶναι ἡσδων, σὺ δὲ
 καὶ οὕτω πανσάμενος τοῦ δρόμου δεσπότη τῷ σῷ δῶρα
 φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐλθὲ ἐς λόγους. πρὸς ταῦτα 127
 30 ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρσος ἔλεγε τάδε· Οὕτω τὸ

ἔμῳ ἔχει, ὦ Πέρσας· ἐγὼ οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δείσας
 ἔφυγον οὔτε πρότερον οὔτε νῦν σὲ φεύγω· οὐδέ τι
 νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα
 ποιεῖν. ὃ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ
 τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄσπεα οὔτε γῆ πεφυτευμένη 5
 ἔστι, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἄλῳ ἢ καρῇ ταχύτερον
 συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην [ὑμῖν]· εἰ δὲ θέοι πάντως
 ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν
 ἔόντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες
 συγχέειν πειραῶσθε αὐτούς, καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε 10
 ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μαχη-
 σόμεθα. πρότερον δέ, ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰρέῃ, οὐ
 συμμείλομεν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω,
 δεσπότης δὲ ἐμοὺς ἐγὼ Δία τε νομίζω τὸν ἐμὸν πρό-
 γονον καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθέων βασιλείαν μούνοys 15
 εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα
 πέμψω τοιαῦτα οἷα σοὶ πρόπει ἐλθεῖν, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι
 δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. [τοῦτό ἐστι
 ἢ ἀπὸ Σκυθέων ῥήσις]. ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἄγγε-
 128 λέων ταῦτα Δαρείῳ, οἱ δὲ Σκυθέων βασιλέες ἀκού- 20
 σαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα ὀργῆς ἐπλήσθησαν.
 τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς
 ἥρχε Σκώπασις, πέμπουσι Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους
 ἀπικέσθαι, τούτοις οἱ τὸν Ἴστρον ἐξευγμένον ἐφρού-
 ρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοις ἔδοξε πλανᾶν 25
 μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοις
 ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς
 Δαρείου ἐποίεν τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος
 τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἢ τῶν Σκυθέων, οἱ δὲ τῶν
 Περσέων ἱππῶται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν, 30

ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες
 τὴν ἵππον ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέ-
 οντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας προσβολὰς οἱ
 Σκύθαι. τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον καὶ 129
 5 τοῖσι Σκύθησι ἀντίξουν ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείῳ
 στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὄνων ἢ φωνῇ
 καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμί-
 ονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδή-
 λωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παρὰ-
 10 παν οὔτε ὄνος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες
 ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν. πολ-
 λάκις δὲ ἐπελανθόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας μεταξὺ ὅκως
 ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό
 τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὀρθὰ ἰστάντες
 15 τὰ ὦτα, ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύ-
 της οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν
 τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς 130
 Πέρσας ἰδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένειν τε
 ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες
 20 ἀνιῶατο τῶν πάντων ἐπιδεέες ἐόντες, ἐποίουν τοιάδε·
 ὅκως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν
 μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαννον ἐς ἄλλον
 χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες λάβεσκον τὰ πρό-
 βατα καὶ λαβόντες ἐπείροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ.
 25 πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου τέλος Δαρεῖός τε ἐν 131
 ἀπορίῃσι εἶχετο καὶ οἱ Σκυθῶν βασιλεῖς μαθόντες
 τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα ὄρνιθά
 τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι
 δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν
 30 διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα

τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γινῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν.

132 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκυθὰς ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῇδε, ὥς μῦς 5 μὲν ἐν γῇ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος, βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὄρνις δὲ μάλιστα οἴκε ἵππῳ, τοὺς δὲ ὀλοστοὺς ὥς τὴν ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρεῖω ἀπεδέδεκτο ἡ γνώμη, συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γαβρύεω, τῶν ἀνδρῶν 10 τῶν ἑπτὰ ἐνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· "Ἦν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἢ μύες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε 15

133 τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ[οὔτῳ] τὰ δῶρα εἰκάζον, ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὥς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε· "Ἄνδρες Ἴωνες, 20 ἐλευθερίην ἤκομεν [ὑμῖν] φέροντες, ἦν πέρ γε ἐθέλητε ἔσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρεην. νῦν ὧν ὑμεῖς τάδε ποι- 25 εῦντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μὲν νυν ὑποδεξαμένων Ἴωνων ποιήσιν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίστην ἡπεί-

134 γοντο, Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα [τὰ] ἐλθόντα Δαρεῖω 30

ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ
 ἵπποισι ὥς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
 θησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήιξε· τῶν δὲ ὥς ἕκαστοι
 ὤρων τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυ-
 5 θέων καὶ βοῇ χρεωμένων εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντι-
 πολέμων τὸν θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν
 διώκοντας εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα
 λέγειν· Οὗτοι ὦνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι,
 καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἰπεῖν περὶ τῶν Σκυ-
 10 θικῶν δώρων ὀρθῶς. ὥς ὦν οὕτω ἤδη δοκούντων καὶ
 αὐτῶ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ ὅπως ἀσφαλές ἢ
 κομιδὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρύης
 εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον
 15 ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν
 μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ
 πυρὰ ὥς ἐώθαμεν καὶ ἄλλοτε ποιεῖν, τῶν στρατιω-
 τέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τालαιπωρίας ἐξαπα-
 τήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλ-
 20 λάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι Σκύθας
 λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰῶσι δόξαι τὸ ἡμέας
 οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συν-
 εβούλευε, μετὰ δὲ νύξ τε ἐγένετο καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο 135
 τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν
 25 καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς
 ὄνους πάντας καταδήσας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ [ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ]· κατέλιπε δὲ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθε-
 νεάς τῆς στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν
 παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν
 30 κατελείποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, (ὥς) αὐτοὺς

μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι
 τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν
 χρόνον ὀνοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέ-
 μενος ὁ Δαρεῖος καὶ πυρὰ ἐκκαύσας τὴν ταχίστην
 ἠπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ 5
 ὀμίλου οὕτω δὴ μᾶλλον πολλῷ ἴεσαν τῆς φωνῆς, ἀκού-
 οντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων πάγχυ κατὰ χώραν ἤλ-
 136 πιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες
 οἱ ὑπολειφθέντες ὥς προεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου,
 χεῖράς τε προέτεινον τοῖσι Σκύθησι καὶ ἔλεγον τὰ 10
 κατήκοντα· οἱ δὲ ὥς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην
 συστραφέντες, αἱ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθίων καὶ ἡ
 μία <καὶ> Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον
 τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρον. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ
 μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ὁδοὺς 15
 οὐκ ἐπισταμένου ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ
 δὲ Σκυθικοῦ ἱππότεω καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
 σταμένου ἀμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύ-
 θαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες
 δὲ τοὺς Πέρσας οὐκῶ ἀπιγμένους ἔλεγον πρὸς τοὺς 20
 Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί· Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε
 ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχηνται καὶ οὐ ποιεῖτε
 δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαί-
 νοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν ταχίστην
 ἅπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθησι 25
 εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην
 ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτω ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι
 137 ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύεσθαι. πρὸς ταῦτα Ἴωνες
 ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδῳ μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατη-
 γέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσονησιτιέων τῶν ἐν 30

Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη πείθεσθαι Σκύθησι καὶ ἑλευθεροῦν Ἰωνίην, Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος ὥς νῦν μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει πόλις, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμιος κατα-
 5 ρεθείσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἶός τε ἔσσεσθαι ἄρχειν οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι [πρὸς ταύτην τὴν γνώμην],
 10 πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι. ἦσαν δὲ οὗτοι 138 οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον καὶ ἑόντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς καὶ Ἰπποκλος Λαμψακηνὸς καὶ Ἡρόφαντος Παρινηνὸς καὶ Μητροδωρος Προκοννήσιος καὶ Ἀρισταγόρης
 15 Κυζικηνὸς καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος· οὗτοι μὲν [ἦσαν] οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου, ἀπ' Ἰωνίης δὲ Στράτις τε Χῖος καὶ Αἰάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ ἣν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος
 20 Ἀρισταγόρης Κυμαῖος. οὗτοι ὧν ἐπέιτε τὴν Ἰστιαίου 139 αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται, ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ
 25 Σκύθαι μὴ πειρώατο βιάμενοι [καὶ βουλόμενοι] διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ, μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος
 30 αἰὼς τάδε λέγων· Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστά ἦκατε φέ-

ροντες καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεςθε· καὶ τὰ τε ἀπ' ὑμέων
 ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας
 ἐπιτηδέως ὑπηρετέεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν
 πόρον καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι
 ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τὰδε λύομεν, ὑμέας καιρός 5
 ἐστὶ δίζησθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμέων
 καὶ ὑμέων αὐτῶν τείσασθαι οὕτω ὥς κείνους πρέπει.

140 Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύοντες λέγειν ἀλη-
 θεὰ ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων καὶ ἡμάρ-
 τανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου 10
 αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς
 ταύτῃ διαφθείραντες καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ
 γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο,
 εὐπετέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε
 ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι 15
 μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι
 καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπο-
 λέμους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπό-
 δρῃσιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐωυ-
 τῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἤισαν καὶ 20
 οὕτω μόγισ εὖρον τὸν πόρον. οἷα δὲ νυκτός τε ἀπι-
 κόμενοι καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες ἐς πᾶσαν
 ἀρρωδίην ἀπύκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοι-

141 πότες. ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος φωνέων
 μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον τὸν ἄνδρα καταστάντα 25
 ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ Ἰστροῦ ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν
 Ἰστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα, Ἰστιαῖος
 δὲ ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι τὰς τε νέας ἀπά-
 σας παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν καὶ τὴν γέ-

142 φυραν ἔξευξε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι, Σκυ- 30

θαι δὲ διζήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων, καὶ τοῦτο μὲν, ὥς ἐόντας Ἰωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, τοῦτο δέ, ὥς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, 5 ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἰωνας ἀπέροπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος ἀπείκετο 143 ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσῃν, τῷ Δαρεϊὸς 10 κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὀρμημένου Δαρείου ῥοιᾶς τρώγειν, ὥς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέ- 15 σθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα, τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἐωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. 20 οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τόδε τὸ ἔπος ἐλίπετο 144 ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων, πνυθόμενος δὲ ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν 25 ἐόντας τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίωνος παρῆντος κτίξειν χώραν τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο.

30 Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ- 145

τον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας
 στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγγέσομαι προδιηγη-
 σάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων
 παίδων παῖδες ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ
 Βραυρωῶνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ 5
 τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Αἰῶνος οἴχοντο πλέοντες ἐς
 Λακεδαίμονα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋρέτῳ πῦρ ἀνέκαιον.
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον πεισόμενοι
 τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι
 ἔλεγον ὥς εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν 10
 τῇ Ἀργοὶ πλεόντων ἡρώων, προσσχόντας δὲ τούτους
 ἐς Αἰῶνον φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκη-
 κοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυῶν, πέμψαντες
 τὸ δεύτερον εἰρώτων τί θέλונτες ἡκοιέν τε ἐς τὴν
 χώραν καὶ πῦρ αἰθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν 15
 ἐκβληθέντες ἡκείν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ
 εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι δὲ οἰκέειν ἅμα
 τούτοις μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς
 ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔαδε δέκεσθαι τοὺς
 Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. μάλιστα δὲ ἐνῆγε 20
 σφεας ὥστε ποιέειν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτιλίῃ
 ἐν τῇ Ἀργοὶ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς τε μετέ-
 δοσαν καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν
 γάμους ἔγνησαν, τὰς δὲ ἐκ Αἰῶνος [ἦγοντο] ἐξέδοσαν
 146 ἄλλοις. χρόνον δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος αὐτίκα οἱ 25
 Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες καὶ
 ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι
 ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι, συλλαβόντες δὲ σφεας κατέ-
 βαλον ἐς ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λα-
 κεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέραν δὲ οὐδένα. ἐπεὶ ὦν 30

ἔμελλόν σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναικες τῶν Μινυέων, ἐοῦσαι ἀσταί τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτὴν καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφεας παρήκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεῖτε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι ἐνδύντες τὴν γυναικίην ἐσθῆτα ἅτε γυναῖκες ἐξήρισαν ἔξω, ἐκφυγόντες

10 δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἵζοντο αὐτίς ἐς τὸ Τηϋγετον. τὸν 147 δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος τοῦ Τεισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἔστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἑὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀρι-

15 στοδῆμον παισὶ Εὐρυσθένει καὶ Προκλέϊ· ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεῖτε

20 ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενέειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρου τοῦ Ποικίλεω ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος Εὐρώπην

25 διζήμενος προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίарον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλ-

30 λίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν

- 148 ἐκ Λακεδαιμόνου, ὀκτὼ ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτους δὴ ὦν ὁ Θήρας λεὼν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων ἔστειλλε, συννοικήσων τούτοισι καὶ οὐδαμῶς ἐξελὼν αὐτοὺς ἀλλὰ κάρτα οἰκηιεύμενος. ἐπεῖτε δὲ καὶ οἱ Μινῦαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Τηϋγέτον, τῶν Λακεδαιμονίων 5 βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι παραιτέεται ὁ Θήρας, ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρον ἀπορόνους ἔπλωσε, οὔτι πάντας ἄγων τοὺς 10 Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεήτας καὶ Καύκωνας, τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτοὺς ἔξ μοίρας διεῖλον, καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιος τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρίξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· 15 τούτων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἐμέο Ἥλειοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέῳ Θήρα ἡ ἐπωννυμία ἐγένετο. 149 οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, [τοιγαρῶν] ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὅν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἐπεος τούτου οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος 20 ἐγένετο, καὶ κως τὸ οὔνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς, ἐπὶ οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρῦσαντο ἐκ θεοπροπίου Ἐρινύων τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδιπόδεω 25 ἱρόν. καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τῶντὸ τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.
- 150 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτὰ λέγουσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μόνον οἱ Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίννος δὲ Αἰσανίου, 30

ἔων Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων
 καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἔων γένος Εὐφη-
 5 μίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βα-
 σιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χρᾶ ἡ Πυθίη κτίζειν
 ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐγὼ μὲν,
 ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμι καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι·
 σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιέειν.
 10 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τοσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ
 χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη οὔτε
 τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 ἐπὶ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην, ἐν τοῖσι 151
 15 τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἑνὸς ἕξαι-
 νάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεῖτε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους διζημέ-
 νους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λι-
 20 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι ἀπίκοντο καὶ
 ἐς Ἴτανον πόλιν, ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσθουσι ἀνδρὶ πορ-
 φυρεῖ τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων
 ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλα-
 τέαν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θή-
 25 ρην, ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα
 οὐ πολλοί· κατηγρησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν
 νήσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν τὸν μὲν Κορώβιον λεί-
 πουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ
 ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
 30 νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ 152

συγκειμένον τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
 νηὺς Σαμὴν, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἐπ'
 Αἰγύπτου ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατείαν ταύτην· πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
 λόγον σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι. αὐτοὶ δὲ ἀνα- 5
 χθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἐπλεον,
 ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
 πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκοντο ἐς
 Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον
 τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπονο- 10
 στήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων
 τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέλην ἴδμεν ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ
 γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά-
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἕξ τάλαντα ἐποίησαντο 15
 χαλκήιον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ
 γρυπῶν κεφαλὰὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ
 Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσούς
 ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυρηναίοισι
 δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου 20
 153 πρῶτα φιλῖαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. οἱ δὲ Θηραῖοι
 ἐπεῖτε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκοντο ἐς
 τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Αἰβύη
 ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἕαδε ἀδελφεόν τε ἀπ' ἀδελ-
 φεοῦ πέμπειν πάλῳ λαγχάνοντα καὶ ἀπὸ τῶν χώρων 25
 ἀπάντων ἐπτα ἐόντων ἄνδρας, εἶναι δέ σφεων καὶ ἡγε-
 μόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο
 πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατείαν.
 154 Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου
 συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ 30

τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὀαξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα.

5 ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδίκαιον καὶ τῷ ἔργῳ εἶναι μητρυνὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη, καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ πεῖθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὁσίον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν

10 τῇ Ὀαξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια ἐξορκοῖ ἥ μὲν οἱ διηκονήσῃν ὅ τι ἂν δεηθῇ. ἐπεῖτε δὴ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαρόντα. ὁ

15 δὲ Θεμίσων περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην ἐποίησε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε, ὥς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῃ, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίνετο

20 ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν 155 Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο. χρόνου δὲ περιούντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὥς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὥς μέντοι ἐγὼ δοκέω,

25 ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη, ἐπεῖτε ἐς Λιβύην ἀπίνετο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος· Αἰβνες γὰρ βασιλέα βάττον καλέονσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι

30 μιν Αἰβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὥς βασιλεὺς ἔσται ἐν

Λιβύη. ἐπεῖτε γὰρ ἡνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χοῶ ἡ Πυθίη τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
 Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα, 5
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· Ὡ βασιλεῦ,
 ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Ὡναξ, ἐγὼ
 μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς, σὺ δέ
 μοι ἄλλα ἀδύνατα χοῶς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν.
 τέω δυνάμι, κοίη χειρί; ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε ἄλλα 10
 οἱ χοῶν· ὥς δὲ κατὰ ταῦτ' ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον,
 156 οἶχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ
 δὲ αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνε-
 φέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ
 Θηραῖοι ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων 15
 κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἐχρησε συγκτίζουσι Βάττι
 Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον προῆξειν. ἀπέστελλον μετὰ
 ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι.
 πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι
 ποιέωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην· οἱ 20
 δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ
 προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλέειν ἐκέλευον. οἱ δὲ ἀναγ-
 καζόμενοι ὀπίσω ἀπέπλεον καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην τῇ οὐνομα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλατέα. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη- 25
 ναίων πόλι.

157 Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν
 συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ πάντες
 ἀπέπλεον ἐς Δελφούς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστή-
 ριον ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην καὶ 30

οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι
πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἰ τὸν ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,

Μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος, ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

5 ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον ἀπέπλεον
ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης,
πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ
ἐς τὴν νῆσον καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον ἔκτισαν αὐ-
τῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ οὔνομα
10 ἦν Ἄξιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κληίουσι καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. τοῦ- 158
τον οἶκεον τὸν χῶρον ἔξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δέ σφεας ἔτεϊ
παραιτησάμενοι Αἴβυες ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι,
ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δέ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Αἰ-
15 βυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην, καὶ τὸν κάλλιστον
τῶν χῶρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμ-
μετροησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυκτὸς παρήγον.
ἔστι δὲ τῷ χῶρῳ τούτῳ οὔνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δέ
σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν·
20 Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐν-
θαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ἐπὶ μὲν νυν Βάττου 159
τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσεράκοντα
ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω, ἄρξαντος ἐκ-
καίδεκα ἔτεα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι
25 ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου,
Βάττου τοῦ εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας
ὥρμησε χρῆσασα ἡ Πυθίη πλέειν συνοικησοντας Κυ-
ρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ
γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

30 Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

Γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ οἷ ποκά φαμι μελήσειν.
 συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Αἴβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν τῷ ὄννομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης
 στερισκόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, 5
 πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ
 τῷ Αἰγύπτου βασιλεί. ὁ δὲ συλλέξας στρατὸν Αἴγυ-
 πτίων πολλὸν ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρη-
 ναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χώρον καὶ ἐπὶ κρή-
 νην Θέστιν συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι καὶ ἐνί- 10
 κησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον
 [οἱ] Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων καὶ παραχρεώμενοι διεφθάρη-
 σαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς
 Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμεμ-
 160 φόμενοι Ἀπρίῃ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τοῦ 15
 Βάττου παῖς γίνεται Ἀρκεσίλεως, ὃς βασιλεύσας πρῶτα
 τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφείοισι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπο-
 λιπόντες οἶχοντο ἐς ἄλλον χώρον τῆς Λιβύης καὶ ἐπ'
 ἑωυτῶν βαλόμενοι ἔκτισαν πόλιν ταύτην ἣ τότε καὶ
 νῦν Βάρκη καλεῖται· κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν ἀπιστᾶσι 20
 ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Αἴβυας. μετὰ δὲ Ἀρκεσίλεως
 ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων καὶ ἀποστάντας
 τοὺς αὐτοὺς τούτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Αἴβυες δεῖ-
 σαντες αὐτὸν οἶχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν
 Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἶπετο φεύγουσι, ἐς ὃ ἐν 25
 Λεύκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγίνετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδοξε
 τοῖσι Αἴβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν
 τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας
 Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο
 Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα 30

ὁ ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει, Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ
 Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἑρυνξώ. διε- 161
 δέξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάτ-
 τος, χωλὸς τε ἔων καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι
 5 πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἔπεμπον εἰς Δελ-
 φοὺς ἐπειρησομένους ὅντινα τρόπον καταστησάμενοι
 κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντι-
 νέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἵτεον
 ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν
 10 ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος
 [ὦν] ὦν ἦρ ἀπικόμενος εἰς τὴν Κυρῆην καὶ μαθὼν ἕκαστα
 τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς·
 Θηραίων μὲν καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε,
 ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νη-
 15 σιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα
 ἐξελὼν καὶ ἱρωσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον
 οἱ βασιλεῖς εἰς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ- 162
 του τοῦ Βάττου οὕτω διετέλεε ἔδοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ τού-
 του παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν
 20 ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ
 Φερετίμης οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δη-
 μῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα.
 ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον, ἡ δὲ
 μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ
 25 Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς
 τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, ἐὼν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε,
 τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ
 παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη ἐδέετο στρατιῆς ἢ κατάξει
 σφέας εἰς τὴν Κυρῆην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ
 30 στρατιήν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον

καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ
δοῦναί οἱ δεομένην στρατιήν· <καὶ> τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ
τῷ διδομένῳ ἔλεγε, τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ
Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακάτην, προσῆν δὲ
καὶ εἴριον· ἐπειπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τῷ τούτῳ 5
ἔπος ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι
163 ἀλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον
ἑὼν ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀνα-
δασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ ἐστάλη ἐς
Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ 10
κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε· Ἐπὶ μὲν τέσσερας
Βάττους καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὅκτω ἄνδρων γενεάς,
διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλεόν μέντοι
τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἡσυχος
εἶναι κατελθὼν ἐς τὴν σεωντοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον 15
εὗρης πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας
ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κά-
μινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀπο-
164 θανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. ταῦτα ἡ
Πυθίη Ἀρκεσίλεω χρᾶ. ὁ δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς 20
Σάμου κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην καὶ ἐπικρατήσας τῶν
πρηγμάτων τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας
τοὺς ἀντιστασιώτας αἵτεε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ
οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς
δὲ τινὰς χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέ- 25
στείλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενει-
χθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρρύσαντο καὶ ἐς Θήρην
ἀπέστειλαν· ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων ἐς πύρ-
ρον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν ὕλην
περινήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξ- 30

εργασμένοισι τὸ μαντήιον ἔδν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη
 οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμπορέας ἐξοπτῇ-
 σαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς [τῶν] Κυρηναίων πόλιος, δειμαί-
 νων τε τὸν κεχρημένον θάνατον καὶ δοκέων ἀμφίρ-
 5 ρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα
 ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τῶν Βαρκαίων τοῦ βασιλέως, τῷ
 οὐνομα ἦν Ἀλάξειρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται, καὶ μιν
 Βαρκαῖοί τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς
 καταμαθόντες ἀγοράζοντα κτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν
 10 πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλάξειρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἶτε
 ἐκὼν εἶτε ἀέκων ἀμαρτῶν τοῦ χρημοῦ ἐξέπλησε μοῖ-
 ραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, ἕως μὲν ὁ 165
 Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ
 κακόν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ
 15 καὶ τᾶλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα. ἐπεῖτε
 δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα,
 φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ
 Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιη-
 μέναι· οὗτος γάρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμ-
 20 βύσῃ ἔδωκε καὶ φόρον ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴ-
 γυπτον ἡ Φερετίμη Ἀρνανδεῶ ἰκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι
 ἑωυτῇ κελεύουσα, προῖσχομένη πρόφασιν ὥς διὰ τὸν
 μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρνανδῆς ἦν οὗτος 166
 τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεῶς, ὃς
 25 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρεῖον διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνη-
 μόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βα-
 σιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν
 μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρῶτατον ἀπε-
 30 ψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον νόμισμα ἐκόψατο, Ἀρνανδῆς

δὲ ἄρχων Αἰγύπτου ἀργύριον τῶντὸ τοῦτο ἐποίει·
καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρνανδικόν.
μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ
167 ἄλλην ἐπενείκας ὥς οἱ ἐπανίσταίτο, ἀπέκτεινε. τότε
δὲ οὗτος ὁ Ἀρνανδῆς κατοικτίρας Φερεσίμην διδοῖ 5
αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πε-
ζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ
Ἄμασιν ἀπέδεξε ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ ναυτικοῦ
Βάδρην ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀπο-
στεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρνανδῆς πέμψας ἐς τὴν 10
Βάρκην κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων
ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑπεδέκοντο πάντες·
πολλὰ τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυνθό-
μενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρνανδῆς οὕτω δὴ τὴν στρατιήν
ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερεσίμῃ. αὕτη μὲν νυν <ἦ> αἰτίη 15
πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο, ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρα-
τιή, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων
γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστί, καὶ τὰ μὲν
αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόν-
τιζε Δαρείου οὐδέν.

168 Οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες. ἀπ' Αἰγύπτου ἀρ-
ξάμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται,
οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα
δὲ φορέουσι οἴην περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες
αὐτῶν ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλ- 25
κεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομᾶσαι, τοὺς φθειράς ἐπεὰν
λάβωσι τοὺς ἐαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει καὶ οὕτω ῥίπτει.
οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, καὶ τῷ βα-
σιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικεῖν ἐπι-
δεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ 30

τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρ-
 μαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ οὐνομα Πλυ-
 νός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιλιγάμαι, νεμόμενοι 169
 τὸ πρὸς ἐσπέρην [χώρην] μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν
 5 δὲ τῷ μεταξὺ τούτου [χώρῳ] ἡ τε Πλατέα νῆσος ἐπικέ-
 ται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι, καὶ ἐν τῇ ἡπίερω Μενε-
 λάϊος λιμὴν ἐστι καὶ Ἄξιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον·
 καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ
 Πλατέης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλ-
 10 φιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι
 ἑτέροισι. Γιλιαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης 170
 Ἀσβύσται· οὗτοι ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θά-
 λασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θά-
 λασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ
 15 ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ, νόμους δὲ τοὺς
 πλεῦνας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυ- 171
 στέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι
 ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ'
 Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέ-
 20 ουσι Βάκαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασ-
 σαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ
 τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐ- 172
 σχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶ-
 νες, ἔθνος ἐὼν πολλόν, οἳ τὸ θέρος καταλείποντες ἐπὶ
 25 τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαίνουσι ἐς Αὐγίλα χῶρον
 ὁπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἳ δὲ πολλοὶ καὶ ἀμφιλα-
 φέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτ-
 τελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον
 καταλέουσι καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες πίνουσι.
 30 γυναικας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος ἐπίκοινων

αὐτέων τὴν μεῖξιν ποιεῦνται τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ
 Μασσαγέται· ἐπεὶ ἂν σκίπωνα προστήσωνται, μίσγονται.
 πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἄνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν
 νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαι-
 τυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὥς ἕκαστός οἱ μειχθῇ, δι- 5
 δοῖ δῶρον τὸ ἂν ἐξη φερόμενος ἐξ οἴκου. ὀρκίοισι δὲ
 καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε· ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ
 σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους
 γενέσθαι <καὶ> τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι, μαντεύ-
 ονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα καὶ 10
 κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ [ἐν τῇ ὄψι]
 ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. πίστισι δὲ τοιῇσδε χρέωνται· ἐκ
 τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει·
 ἣν δὲ μὴ ἔχωσι ὕγρον μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμᾶθαι σπο-
 173 δοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι 15
 Ψύλλοι. οὗτοι ἑξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος
 σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλντρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε, ἣ δὲ
 χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος ἦν ἄνυδρος· οἱ
 δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νό-
 τον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβνες), καὶ ἐπεῖτε 20
 ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας.
 ἑξαπολομένων δὲ τούτων ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασα-
 174 μῶνες. τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν
 τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες, οἱ πάντα ἄνθρω-
 πον φεύγουσι καὶ παντὸς ὁμιλίην, καὶ οὔτε ὄπλον ἐ- 25
 175 κτέαται ἀρήιον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. οὗτοι
 μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων, τὸ δὲ παρὰ
 τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι, οἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὖ-
 ξεσθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χοῦ, ἐς δὲ 30

τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κῖνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλευμένον Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς
 5 προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς· ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχό- 176 μένοι Γινδᾶνές εἰσι, τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κατὰ τοιόνδε τι, ὥς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μειχθέντα περισφύριον περι-
 10 δέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι ὥς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ προ- 177 ἔχουσιν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι, οἳ τὸν καρπὸν μῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς ἐστὶ μέγαθος
 15 ὅσον τε τῆς σχίνου, γλυκύτητα δὲ τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θά- 178 λασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατ-
 20 ἤκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν τῷ οὖνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνὶ τῇ οὖνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λεγόμενος, Ἰήσωνα, ἐπεῖτε 179
 25 οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον περιπλέειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν, ὥς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λι-
 30 βύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι

λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα καὶ κελεύειν τὸν Ἴησονα ἔωντῷ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἴησονος οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύ- 5 ναι τὸν Τρίτωνα σφι καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἔωντοῦ ἱρῷ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι σὺν Ἴησони σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς ἐπεὰν τὸν τρίποδα κομίσηται τῶν τις ἐκόντων τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμ- πλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τρι- 10 τωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Αἰβύων κρύψαι τὸν τρίποδα.

180 Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Ἀυσέες. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέ- 15 ονσι, τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομῶσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀυσέες τὰ ἔμπροσθε. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῷ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια 20 ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς δὲ ἀποδινήσκουσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τρωμάτων ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνέη τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ 25 καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι [τὴν λίμνην] κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπὶ- 30

χθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσει-
δέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης, καί
μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Δίῳ, τὸν
δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν
5 λέγουσι, μεῖξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται,
οὔτε συνοικέοντες κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ
γυναικὶ τὸ παιδίον ἄνδρὸν γένηται, συμφοιτῶσι ἐς
τῶντ' οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀν-
δρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

10 Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν νομάδων Λιβύων 181
εἰρέαται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ
Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος ὀφρὺ ψάμμου κατήκει,
παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἐπ' Ἡρακλέας
στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρὺ ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερέων
15 ὁδοῦ ἄλως ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κο-
λωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνα-
κοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἄλως ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκὺ,
περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχατοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου
καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ
20 δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ
τοῦ Θηβαιοῦ Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὥς καὶ πρό-
τερον εἶρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷγαλμά
ἐστὶ. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν, τὸ
τὸν μὲν ὕδθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορῆς δὲ πληθυνούσης
25 ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστὶ καὶ τὸ κάρτα γίνεται
ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλι-
νομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύνεται
τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον
ἶον ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει, τηνικαῦτα
30 δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ

ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπικλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέε-
 182 ται ἡλίον. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς
 ψάμμου δι' ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνὸς τε ἁλὸς
 ἐστὶ ὅμοιος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ
 αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Αὐγιλιά 5
 ἐστὶ. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες
 183 τοὺς φοίνικας φοιτῶσι. ἀπὸ δὲ Αὐγίλων διὰ δέκα
 ἡμερέων ἄλλων ὁδοῦ ἕτερος ἁλὸς κολωνὸς καὶ ὕδωρ καὶ
 φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα 10
 Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς, οἱ ἐπὶ τὸν
 ἄλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον
 δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων
 ἐς αὐτοὺς ὁδὸς ἐστὶ, ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες
 γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεια ἔχουσι 15
 κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρεόν-
 τες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοί τέ εἰσι προ-
 εμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο καὶ τὸ δέσμα
 ἐς παχύτητά τε καὶ τριῖψιν. οἱ Γαράμαντες δὴ οὗτοι τοὺς 20
 τρωγοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι·
 οἱ γὰρ τρωγοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώ-
 πων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους ἀποφερομέ-
 νους ἀκούομεν. σιτεύονται δὲ οἱ τρωγοδύται ὄφεις καὶ
 σαύρας καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλῶσσαν δὲ οὐδε- 25
 μιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασιν κατὰ
 184 περ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλων δέκα
 ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος ἁλὸς τε κολωνὸς καὶ ὕδωρ, καὶ ἄν-
 θρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτά-
 ραντες, οἱ ἀνώνυμοι εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς 30

ἴδμεν· ἀλέσει μὲν γάρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐν
 δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ
 ὑπερβάλλοντι καταρῶνται καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ
 αἰσχροῦ λαιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς
 5 τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ δι'
 ἄλλων δέκα ἡμερέων [ὁδοῦ] ἄλλος κολωνὸς ἀλὸς καὶ ὕδωρ,
 καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἀλὸς
 τούτου ὕρος τῷ οὖνομά [ἐστι] Ἀτλας. ἐστι δὲ στεινὸν
 καὶ κυκλοτερές πάντῃ, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται
 10 ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέ-
 κοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χει-
 μῶνος. τοῦτον κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ ὕρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπάννυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 15 γονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια
 ὁρᾶν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ 185
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρῷ κατοικημένων καταλέξαι,
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ ὀφρῷ μέχρι
 Ἡρακλέων στηλέων καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἐστι δὲ ἀλὸς τε
 20 μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι
 οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἀλίνων χόν-
 δρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά
 ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἐδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἄλι-
 νοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος
 25 τὸ εἶδος ὁρῶσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρῷ ταύτης, τὸ πρὸς
 νότου καὶ ἐς μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος
 καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλὸς ἐστι ἡ χώρα, καὶ
 ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
 30 πτου νομάδες εἰσὶ κροεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λί-

βυες, καὶ θηλέων τε βοῶν οὔτι γενομένοι, διότι περ
 οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν
 θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναικες δικαιοῦσι πατέε-
 σθαι διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστηίας αὐτῇ
 καὶ ὀρτάς ἐπιτελεύουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρχαίων γυναικες 5
 187 οὐδὲ ὧν πρὸς τῇσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
 ἔχει, τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι
 νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώ-
 μενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ
 νομάδες ἐώθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νο- 10
 μάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν,
 ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφε-
 τέρων, ἐπεὰν τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καί-
 ουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐ-
 τῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εὔνεκα ὥς μὴ σφεας 15
 ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς
 δηλέηται. καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθέως Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιηρότατοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὧν εἰσί. ἦν δὲ 20
 καίουσιν τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφρα. λέγω
 188 δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. θυσίαι δὲ τοῖσι νο-
 μάσι εἰσὶ αἶδε· ἐπεὰν τοῦ ὥτος ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος,
 ριπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀπο- 25
 στρέφουσι τὸν ἀνχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σε-
 λήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι,
 ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῇ Ἀθηναίῃ
 189 μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. τὴν
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθη- 30

ναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἦ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφριές εἰσι ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τῷτο ἔσταλται. καὶ
 5 δὴ καὶ τὸ οὔνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχειμέναις ἐρευθεδάνῳ, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ <ἦ> ὀλολυγὴ
 10 ἐπὶ ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτη χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθή-
 κασι. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες 190
 κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὔτοι δὲ κατ-
 15 ημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπιῇ τὴν φυ-
 χήν, ὅπως μιν κατίδουσι μηδὲ ὕπιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνειρμένων περὶ σχοίνους ἐστί, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοι-
 οὔτοι οὔτοι χρέωνται.

20 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ Αὐσέων 191
 ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες, οἱ τὰ ἐπὶ δεξιὰ
 τῶν κεφαλέων κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρονσι, τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. φασὶ δὲ οὔτοι εἶναι τῶν ἐκ
 25 Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λι-
 βύης ἢ πρὸς ἐσπέρην πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυ-
 τέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς
 τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἐστὶ τα-
 πεινὴ τε καὶ ψαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ,
 30 ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ τῶν ἀροτῆρων,

ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης· καὶ γὰρ οἱ
 ὄφιοι οἱ ὑπερμεγάρθεες καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ
 καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι καὶ ἄσπιδες τε καὶ ὄνοι
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ οἱ ἀκέφαλοι
 οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὥς δὴ λέ- 5
 γονται γε ὑπὸ Λιβύων, καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες καὶ γυναῖ-
 κες [ἄγριαι] καὶ ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα.
 192 κατὰ τοὺς νομάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα
 τοιάδε, πύγαργοι καὶ ζορκάδες καὶ βουβάλιες καὶ ὄνοι,
 οὐκ οἱ τὰ κέρα ἔχοντες ἀλλ' ἄλλοι ἄποτοι (οὐ γὰρ δὴ 10
 πίνουνσι), καὶ ὄρνες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοῖνιξι οἱ πη-
 χεες ποιεῦνται (μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἐστί), καὶ βασσάρια καὶ ὕαινοι καὶ ὕστριχες καὶ κριοὶ
 ἄγριοι καὶ δίκτυες καὶ θῶες καὶ πάνθηρες καὶ βόρνες,
 καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχες χερσαῖοι, τῇσι σαύ- 15
 ρησι ἐμφερέστατοι, καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι καὶ ὄφιοι
 σμικροί, κέρας ἕν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι
 ἐστὶ θηρία καὶ τὰ περ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ
 ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν
 οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τριζὰ αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν δὲ 20
 ποδες καλέονται, οἱ δὲ ζεγέριες (τὸ δὲ οὕνομα τοῦτο ἐστὶ
 μὲν Λιβυκόν, δύνεται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν βουνοί),
 οἱ δὲ ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι,
 τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία
 ἢ τῶν νομάδων Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες 25
 193 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων
 δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιο-
 194 χεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Γύζαν-
 τες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι πολλὸν μὲν μέλισσαι κατεργά-
 ζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας 30

ποιέειν. μιλοῦνται δ' ὧν πάντες οὗτοι καὶ πιθηκοφα-
 γέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι ὕρεσι γίνον-
 ται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι 195
 νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύρανιν, μῆκος μὲν διηκο-
 5 σίων σταδίων, πλάτος δὲ στενὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπεί-
 ρου, ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ
 εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων πετροῖσι ὀρ-
 νίδων κεχριμένοισι πίσσῃ ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέ-
 ρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως οὐκ οἶδα, τὰ
 10 δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ
 ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ
 ὤρων. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δ' ὧν
 μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πάντῃ, βάρους δὲ
 15 διόργγιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι ἐπ' ἄκρῳ μυρ-
 σίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρ-
 σίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα
 τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω· ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρω-
 ρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συκνήν,
 οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ τι
 20 δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν ἀναφαίνεται
 ἐν τῇ θαλάσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὥς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς
 λίμνης. οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ
 κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεῖη. λέγουσι δὲ καὶ τάδε 196
 Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 25 ἔξω Ἑρακλέων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπέξῃς
 παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τύφειν κα-
 πνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰέναι
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυ-
 30 σὸν τιθέναι καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων.

τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω[ἐς τὰ πλοῖα] κατέεται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέ- 5 ρους. οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἄπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομά- 10
σαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐ-
τὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ, Λίβνες μὲν 15
καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορρῶν, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες, Φοίνικες δὲ καὶ
198 Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παρα-
βληθῆναι, πλην Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ 20
ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν οὐδὲ οἶκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγαιός τε γὰρ ἔστι καὶ ἔπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν οὔτε ὕμβρον πλέω πιοῦσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ 25
ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ τὰ αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταιται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐεσπερῖται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γάρ, ἐπεὰν αὕτῃ ἑωυτῆς ἄριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν
199 τῇ Κίνυπι ἐπὶ τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη 30

χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Αἰβύης τὴν οἱ νο-
 μάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἑαυτῇ ἀξίας θώματος.
 πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ
 ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ συγκεκομι-
 5 σμένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ
 συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι· συγκεκόμεναι τε
 οὗτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεριτάτῃ τῆς
 γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ
 καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμ-
 10 παραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα
 ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπεῖτε ἐκ τῆς 200
 Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρνάνδεω ἀπίκατο ἐς τὴν
 Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλόμενοι ἐκδι-
 15 δόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ
 πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς
 λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆ-
 νας ἑννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα
 ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ
 20 μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
 ὥδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος
 προσῖσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα
 ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσῖσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα
 ἠχέεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν
 25 ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυ-
 χέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβο-
 λὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν 201
 τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ
 ἦσσαν τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ
 30 [μηχανᾶται τοιάδε·] μαθὼν τοὺς Βαρκαλοὺς ὡς κατὰ μὲν

τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, [δόλῳ δὲ αἰρετοί], ποιέει
 τοιάδε· νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέαν ἐπέτεινε ξύλα
 ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς, κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύ-
 λων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον.
 ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους. 5
 οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἕαδε ὁμολογίῃ
 χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά,
 ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια, ἔστ' ἂν ἡ
 γῇ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην, καὶ
 Βαρκαίους τε ὑποτελέειν [φάναι] ἀξίην βασιλεῖ καὶ Πέρ- 10
 σας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὸ
 ὄρκιον Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι αὐτοὶ τε
 ἐξήρισαν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι
 ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πάσας πύλας ἀνοίξαν-
 τες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν 15
 ἔθρον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα
 τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες
 τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον ὅσον ἂν
 ἡ γῇ μένῃ κατὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ οὐκέτι ἔμενε
 202 τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην. τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν 20
 Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεὶ τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρ-
 εδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τεύχεος, τῶν δὲ
 σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα περιέστιξε καὶ
 τούτοισι τὸ τεῖχος· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων
 ληήν ἐκέλευε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν 25
 ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόβου οὐ μεταίτιοι· τού-
 203 τοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς ὧν δὴ
 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι
 ἀπήρισαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει
 ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι δι- 30

ἐξῆλκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρα-
 τιῆς Βάδρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς
 ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ
 ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα
 5 πόλιν· ἐς ὃ διεξελθοῦσι καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυ-
 καίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην.
 καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν, οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι οὐ περιώρων. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδενὸς
 μαχομένου φόβος ἐνέπεσε, ἀποδραμόντες δὲ ὅσον τε ἐξή-
 10 κοντα στάδια ἵζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ
 ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυσάνδεω ἄγγελος ἀποκαλέων αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι
 δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς
 τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς
 15 Αἴβνες τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς
 ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσον, ἐς
 ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 204
 τῆς Αἰβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-
 20 πτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα· βασιλεὺς δέ
 σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοι-
 κῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὖνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥ
 περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκεομένη ἐν [τῇ] γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς 205
 25 γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Αἰβύης τεισαμένη τοὺς Βαρκαίους
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ
 εὐλέων ἐξέξεσε, ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμω-
 ρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμη
 τῆς Βάττου τοιαύτῃ τε καὶ τοσαύτῃ τιμωρὴ ἐγένετο ἐς
 30 Βαρκαίους.

18.139

84

1/π 60 —

63/31

13/2 52

